

1932

ROLDUC'S JAARBOEK

ONDER REDACTIE VAN
L. LINSSEN, PR. EN
J. METZEMAKERS, Pr.

XII.

1932

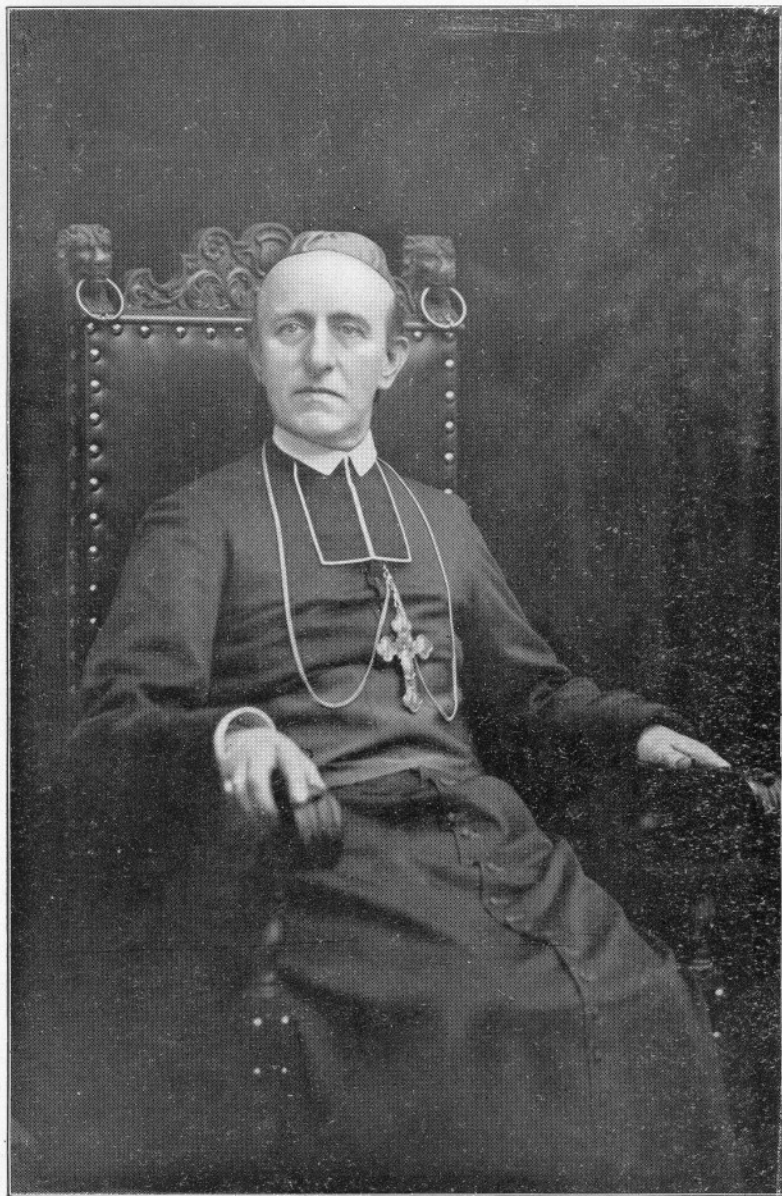

Foto M. Koch

† MGR. L. SCHRIJNEN

Mgr. Schrijnen als Directeur van Rolduc.

.....

Toen in den nazomer van 1909 de onvergetelijke directeur Corten onverwacht uit dit leven gerukt werd, rees de moeilijke vraag: wie zal hem als directeur van Rolduc opvolgen? Wie Rolduc kent met zijn ingewikkeld organisme van scholen, met zijn talrijke bevolking van studenten, geestelijke en wereldlijke leeraren, met zijn relaties naar buiten, weet dat het directeurschap van zulk een inrichting ongewone eischen stelt.

Monseigneur Drehmanns zag dit zeer goed in en zelf kwam hij naar Rolduc om met de heeren te beraadslagen. Oud-professoren, die een hooge positie in het bisdom bekleedden, hadden om verschillende redenen de vereeerde opdracht moeten afwijzen.

Monseigneur sprak ons toen voor het eerst van Schrijnen, den directeur van het bisschoppelijk college van Roermond. Wij versmoedden wel, dat zijn keuze reeds vaststond, dat hij ons slechts wilde voorbereiden op de benoeming van iemand buiten de Rolducsche kringen. Want Schrijnen was voor de meesten onzer een onbekende. En wat het beteekent een onbekende plotseling naar Rolduc over te plaatsen om daar de leiding over te nemen, dat begrijpen het best zij, die Rolduc en zijn tradities kennen.

Voor Schrijnen waren de bezwaren minstens even groot. Hij kende Rolduc slechts uit de jaren van zijn wijsgeerige studie, later had hij, naar ik meen, nauwelijks meer relaties met de inrichting gehad.

Hij achtte het einde van zijn werktijd als opvoeder der jeugd genaderd en zijn wensching uit naar de zielzorg in het rustiger pastoraatsleven. En nu zou hij een nog zwaarder taak moeten opnemen dan hij tot nu toe gestorst had, zich moeten inleven in een nieuwe omgeving, de leiding moeten overnemen van een inrichting met eigen tradities. Hij kon ook vermoeden dat hij daar het een en ander zou hebben recht te zetten, want het was geen geheim, dat in de allerlaatste jaren van den goeden, maar ziekelijken Mgr. Corten de tucht geleden had. Daarbij miste hij de brillante uiterlijke talenten van Corten, zijne

welsprekendheid, zijn gemakkelijken omgang met hoog en laag, die zoo schitterend te pas kwamen bij de vele betrekkingen van Rolduc met de buitenwereld.

Schrijnen schrok voor de opdracht, maar hij boog zich in gehoorzaamheid voor den wil van zijn bisschop. Met beklemd hart aanvaardde hij de reis naar Rolduc.

Hoe viel hem, zooals hij later zelf bekende, die eerste kennismaking mee!

De hartelijke ontvangst, hem door de heeren bereid, het vertrouwen, waarmede zij den nieuwen directeur tegemoet traden, hadden weldra het ijs gebroken.

De traditioneele eerbied van Rolduc voor het wettig gezag had zich hier weer eens op zijn best getoond en Schrijnen voelde zich weldra thuis in de kleine wereld van de oude abdij.

Wat ons bij Schrijnen allereerst opviel, was zijn hooge opvatting van zijn gezag als directeur. Daaraan mocht niet geraakt worden. Ik herinner mij een vermakelijk voorval, dat hiermede verband houdt. Corten liet zich in de laatste jaren wel eens congé's afdwingen door de jongens. Als het mooi weer was en de zon 's middags zoo heerlijk door de Rolducsche gangen scheen, dan keken de jongens bij het binnengaan in de eetzaal met vragende oogen naar den directeur en dan ondeugend naar de zonnige lucht daarbuiten. De goede Corten bezweek ten slotte voor die kleine dwingelanden. Toen de schrik voor de eerste kennismaking voorbij was, meenden de jongens, dat zij dat ook met Schrijnen mochten doen. Maar dat viel niet mee! Het gezicht van den directeur betrok en voorspelde niets goeds. Ik zie hem nog de klassen binnenkomen en met een stem als een onweer de jongens duidelijk maken, dat hij en hij alleen bepaalde, wanneer er congé gegeven werd, dat zij niet naar de zon hadden te kijken, enz.

In het vervolg keken ze nog wel naar de zon, maar niet meer naar den directeur en de congé's kwamen toch op hun tijd.

Was dit machtswellust? Niet in 't minst,

want Schrijnen was in zijn gewonen omgang met de jongens eenvoudig en gemoedelijk. Het was bij hem de diepe overtuiging dat de eerbied voor het gezag de zenuw moest zijn voor de opvoeding.

Dat hem die hooge opvatting ook wel moeilijkheden bezorgd heeft, spreekt van zelf, maar hij was de man niet om voor moeilijkheden uit den weg te gaan. Hij had zelf uit gehoorzaamheid zijn ambt aanvaard en hij kon gehoorzaamheid eischen van degenen over wie zijn bisschop hem gesteld had. Hij zelf gaf het voorbeeld van de meest nauwgezette plichtsbetrachting. Het reglement was hem heilig, zelfs had hij gewetensbezwaren over ondergeschikte punten die reeds lang in onbruik waren geraakt. Het Fransch was toen nog te Rolduc de voorgeschreven taal en Schrijnen hield er zich aan uit plicht. Maar ik vermoed, dat het hem veel moeite gekost heeft heeren en jongens bij alle officiële gelegenheden in het Fransch toe te spreken, want in Roermond behoefde hij dat niet te doen en die taal vloede bij hem dan ook niet gemakkelijk.

De jongens wisten, dat wie zich aan het reglement vergreep, Schrijnen op zijn weg vond. Bij ernstige overtredingen was de directeur ongemakkelijk. Wanneer dan de delinquent op zijn kamer moest verschijnen, kon hij aan de houding van Schrijnen afmeten hoe groot zijn misdaad geweest was. Bleef hij rustig in zijn stoel zitten, dan was het zoo erg niet; stond hij op, dan was het mis; maar wanneer hij met groote passen de kamer begon af te meten en daarbij telkens uit het raam bleef turen, dan was alles te vreezen.

Wie Schrijnen alleen van dien strengen kant, als man van gezag en plicht, zou gekend hebben, kreeg den indruk van een hard en stug karakter. Hoe kwam het dan dat de directeur niet alleen den eerbied afdwong, maar ook de liefde en sympathie van heeren en jongens veroverde? Dat lag vooreerst aan zijn groote eerlijkheid. Hij kende geen *acceptio personarum*, hij was voor iedereen gelijk, men wist wat men aan hem had. Maar dan verborg hij ook onder de ietwat ruwe schors een gouden hart, dat warm klopte voor zijn jongens, die hij met hun deugden

en gebreken lief had in bovennatuurlijke liefde. Hij kon soms zoo gul lachen om jongensstreken, die hij toch om wille van de tucht moest straffen. En het ging hem aan het hart wanneer hij in enkele gevallen tot de uiterste maatregelen moest overgaan. En ten slotte, zijn hoog plichtsbesef, zijne strenge opvatting over de opvoeding van de jeugd werden gedragen door een diep innerlijk leven. Schrijnen was een man van gebed en daarin ontmoette hij zijn voorganger, die ook een man was van kinderlijke vroomheid. In dat dagelijksch innig verkeer met God vond hij de kracht om zijn zware taak, te zwaar mischien voor zijn gezondheid, met opgewektheid te blijven vervullen. Dat bovennatuurlijke element is iets waarover de jongens nooit zullen spreken, maar dat ze fijn aanvoelen. Het veroverde hun vertrouwen en dan is het succes van de opvoeding verzekerd.

Ik zal niet spreken van Schrijnen als man van studie en onderwijs, omdat die kant van zijn leven meer behoort tot zijn Roermondse periode, toen hij directeur was van het Bisschoppelijk College. Ook te Rolduc gaf hij nog enkele uren onderwijs op de hoogste klassen van het Gymnasium, Latijn en Apologetica. Maar zijn taak als directeur bestond toch hoofdzakelijk in het regelen van en het toezicht houden op de werkzaamheden van anderen. Zijn oude liefde voor het Latijn uitte zich nog enkele malen in fijn gestelde disticha, waarop hij bij gelegenheid van een huiselijk feest zijn professoren vergastte.

Het kon niet uitblijven dat de nieuwe directeur, die met een onbevangen oog naar Rolduc gekomen was, hier en daar eene verandering meende te moeten aanbrengen in zaken, die wij beschouwden als oude traditie. Dat daarmede soms gevoeligheden geprikkeld werden ligt voor de hand. Maar door zijn eerlijk karakter overwon Schrijnen die kleine wrijvingen.

De verhouding tot ons, zijne medewerkers, was overigens uitstekend. Schrijnen onderhield weinig relaties naar buiten, maar gaarne verkeerde hij in het gezelschap van zijn leerlingen.

Dan verdween het nuchtere, stoeve van

den directeur, dan was hij de eenvoudige hartelijke man, die in een gezellig samenzijn zorgen en moeilijkheden vergat. Hij interesseerde zich voor alle vragen van den dag en disputeerde gaarne en niet zelden met een tikje ondeugendheid. Hij zelf trouwens kon scherts zeer goed verdragen.

Zoo staat het beeld van directeur Schrijnen in onze herinnering als van een hoogstaand priester in eenigszins hoekige omlijsting. Slechts korten tijd heeft zijn directeurschap te Rolduc geduurd, amper vijf jaren, maar die tijd is voor Rolduc zegenrijk geweest. En die tijd was voldoende om Schrijnen met Rolduc te doen vergroeien. Hij heeft Rolduc

lief gekregen zooals Rolduc hem. Het beste bewijs van die vriendschap waren zijn herhaalde bezoeken aan Rolduc als bisschop; daar kwam hij het liefst uitrusten van zijn zware zorgen.

Toen in Maart 1914 de tijding ons bereikte van de benoeming van directeur Schrijnen op den bisschoppelijken zetel van Roermond, werd dan ook dit heugelijk nieuws met zeer gemengde gevoelens ontvangen. Wij wisten dat wij een uitstekenden bisschop wonnen, maar wij verloren onzen beminden Directeur.

Dr. J. NAGANT.

(De Maasbode van 26 Maart '32).

KRONIEK

1931—1932

.....

16 Juli. Rolduc gaat heden op groote vacantie; in het huis zelf zal geen rust heerschen, want verschillende groote werkzaamheden staan op het program; onmiddellijk gaat men beginnen met de verankering van de jammerlijk gehavende kerk; heden reeds worden de kerkbanken opgeruimd en begint men met het maken van de hooge stellages; het Allerheiligste wordt gebracht naar de zorgvuldig afgesloten crypte, waar de kerkelijke diensten zullen gehouden worden. Enkele slaapzalen zullen een flinke verbetering ondergaan. Dortoir III krijgt een mooie vloerbedekking, dortoir I en II hygiënische lavoirs, terwijl de plafonds zullen worden hersteld. Op Klein Rolduc zal vanaf den begangen grond tot aan Dortoir VI een steenen trap worden aangebracht en ten slotte wordt een nieuw casino gemaakt voor de filosofen, terwijl het tot nu toe gebruikte lokaal als koffiekamer zal worden ingericht; werk dus in overvloed en het zal moeite kosten, om met alles klaar te komen.

30 Juli. Rolduc's oud-directeur, Z. H. Excellentie Mgr. L. Schrijnen viert heden zijn 70sten verjaardag; natuurlijk leeft Rolduc mee met dit heuglijke feit.

4 Augustus. De meubels van Prof. Sassen vertrekken heden van Rolduc; dat beteekent het definitieve afscheid; hem volgen Rolduc's dankbare heilwensen voor zijn werk aan de Nijmeegsche Alma Mater.

9 Augustus. Heden de opening van de negende Sociale week met 460, zegge en schrijve vier honderd zestig deelnemers; drie dagen lang worden aanvallen gedaan op het Kapitalisme; in het vroege ochtenduur is de crypte, — want de kerk is volstrekt niet te gebruiken — bezet door de congressisten en tot in het nachtelijk uur weerklinken geestige toespraken en vroolijke muziek door de groote speelzaal.

15 Augustus. Te Rolduc is een gouden jubilaris, dien de meeste oud-leerlingen en natuurlijk ook de tegenwoordige kennen, om-

dat zij hem hier met tallooze werkzaamheden bezig zagen en zij waarschijnlijk zijn diensten in een of ander opzicht hebben onderhouden; wij bedoelen Joseph Bisschoff, die 50 jaren lang zijn veelzijdige taak trouw vervulde; ongemerkt ging de dag natuurlijk niet voor hem voorbij.

26 Augustus. Weer groote drukte te Rolduc, ditmaal tengevolge van de eerste réunië van oud-leerlingen, waarvoor verwezen wordt naar het uitvoerig verslag; zij slaagde uitstekend en het verlangen naar herhaling werd van verschillende zijden geuit.

27 Augustus. Terwijl de juichtonen van de oud-leerlingen hier nauwelijks zijn weggestorven, kondigt de radio in het avonduur de droeve mare aan van het overlijden van den grooten Nederlandschen priesterstaatsman en oud-leeraar van onze school Mgr. Dr. W. Nolens; als Maandag 31 Augustus in den Haag (zijne verblijfplaats) een plechtige uitvaart en den volgende dag in Venlo (zijn geboorteplaats) de zoo indrukwekkende begrafenis plaats hebben, toonen tal van Rolduciëns en vroegere medeleeraren hun warm gevoelde belangstelling.

7 September. Rolduc's poorten staan weer open voor het ontvangen der leerlingen; heden eindigt de groote vacantie, de talrijke werken, waarover in het begin dezer kroniek sprake was, zijn alle klaar gekomen, ook die betrekking hebben op het inwendige van kerk en toren; de kerk ziet er anders en wij mogen zeggen, beter uit, nu het vooruitspringende gedeelte van het jubé is ingekort en de bogen, die het oude schraagden verdwenen zijn; de oude koperen staande gasarmen zijn opgeruimd; jammer dat de ankers zichtbaar inwendig moesten worden aangebracht. Het harmonium, dat den kerkelijken zang begeleidde en waarmee herhaaldelijk heen en weer gesjouwd werd, heeft thans een plaats gevonden in het zuidelijk transept.

Een ware verrassing voor de sportliefhebbers is de nieuwe tennisbaan, geheel up to

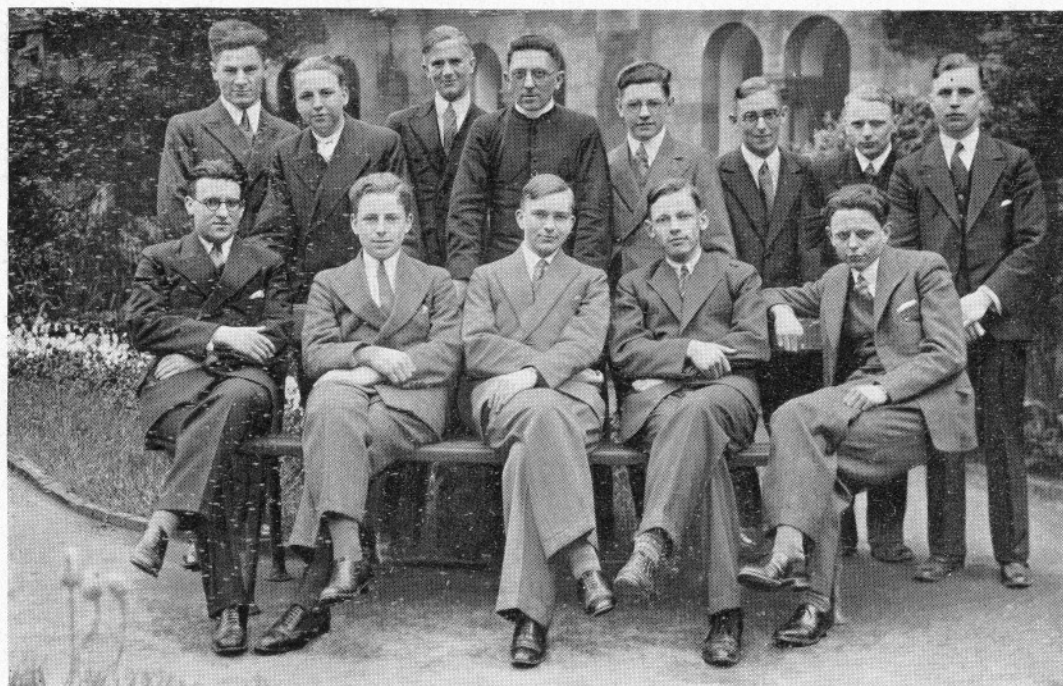
PHILOSOPHIE SUP.

6E KLAS GYMNASIUM

5E KLAS H. B. S.

5E KLAS H. H. S.

date aangelegd in den tuin bij het gymnas-tieklokaal.

Groot is het aantal der nieuwe leerlingen, zoodat alle plaatsen bezet zijn. In het leer-arencorps kwamen een paar wijzigingen: als opvolger van Prof. Sassen kwam Drs. R. Huysmans, die tot nu toe studeerde aan de Nijmeegsche universiteit en de Weleerw. Heer Titulaer verhuisde voor enkele jaren naar de Handels-Hoogeschool van Tilburg, om daar zijn studies te voltooien.

12 September. Door een verandering in de Centrale verwarming wordt heden proef gestookt, hetgeen zeer welkom is, want de temperatuur is nu reeds alles behalve aangenaam.

13 September. Bij het maken van een nieuwe deur aan de Zuidzijde van de kerk vindt men den ouden hoofdingang; het is interessant, maar baart weer nieuwe moeilijkheden.

23 September. Opening van de jaarlijk-sche retraite, die ditmaal niet onmiddellijk na de vacantie, maar ongeveer drie weken later gehouden wordt. Een tweede verandering en — wij meenen — verbetering is, dat de verleden jaar begonnen scheiding in 4 groepen thans totaal is doorgevoerd, zoodat èn meditatieën èn conferentieën voor iedere groep afzonderlijk gehouden worden. De leiders der retraite, de Z. E. Paters Dusch, Hanraets en Baneke C.s.s.R. zooals ook de leerlingen waren over het verloop der geestelijke oefeningen zeer tevreden. Mogen de vruchten duurzaam zijn.

27 September. Officieele opening van de nieuwe tennisbaan. De directeur knipte bij den ingang van het veld een lint door en uitte de hoop, dat deze tak van sport moge bloeien en bijdragen tot het geestelijk en lichamelijk welzijn van de beoefenaars der tennissport.

28 September. Een mooie echt zomersche dag, waarvan de leerlingen profiteerden door een extra-wandeling.

6 October. Tooneel en muziek in de aula. Voor het eerste zorgde de N. V. „Theater” uit den Haag met Dr. Winand Frans als leider. De opvoering van „Het Apostelspel”, ofschoon voor de jongeren wel wat moeilijker,

voldeed uitstekend. Ons orkest gaf eenige mooie nummers.

9 October. Rolduc komt in het bezit van een mooi portret van wijlen Dr. Nolens; de overledene zelf had dit portret, geschilderd door van Welie, als een gedachtenis voor Rolduc aangewezen.

De restauratie van onzen toren wordt on- vermoeid voortgezet; het groote torenkruis is afgehaald en wij zien, dat een nieuwe be- bording en bedekking met leien zullen wor- den aangebracht.

11 October. Missiedag. 's Morgens spreekt Pater Zuure in de speelzaal over Afrika. 's Avonds in de aula Pater Veldman over China, met lichtbeelden.

14 October. Voor de leerlingen der hoo- gere klassen houdt de heer van der Molen, verbonden aan de Philipsfabrieken te Eind- hoven een interessante voordracht over licht en verlichting.

Rolduc komt in het bezit van een mooie relikwie van den Engelachtigen Leeraar St. Thomas van Aquine; zij zal voortaan op zijn feest worden vereerd; moge hij zijn licht doen afdalen, speciaal over de studenten der Philosophie!

17 October. Honderd jaar geleden werd Rolduc Klein Seminarie... van het bisdom Luik. In 1943 zal Rolduc Deo dante zijn hon- derdjarig jubilé vieren als Klein Seminarie van het bisdom Roermond. In afwachting daarvan genieten de leerlingen nu reeds een extragunst.

18 October. Uitgangsdag voor de Zuid- Limburgers; voor anderen draait 's avonds in de speelzaal een film over de Zuiderzee- werken.

Heden overleed te Kerkrade de heer Karel Alberts, leider van de bekende drukkers- en uitgeverszaak, die reeds 100 jaar zaken deed met Rolduc. R. I. P.

31 October. Een belangrijk werk zien wij heden geschieden aan den Rolducschén to- ren; het oude kruis, ongeveer 4 Meter lang, thans mooi geornamenteerd, wordt met veel moeite, maar zonder ongelukken op de spits geheschen en daarna wordt er een nieuwe verguld koperen haan op geplaatst. Een

sigaar rookend slaan de leerlingen het gevaarlijke werk gade.

1 November. Vooral de mooie hoogmis met de goed uitgevoerde zesstemmige mis „o Crux Ave” van Nekes brengen ons in Allerheiligenstemming.

2 November. Na de hoogmis voor de overledenen gaan wij dit jaar weer processiesgewijze naar het kerkhof, waar een drietal nieuwe monumenten geplaatst zijn voor Rolducsche dooden; één, gemeenschappelijk voor de te Rolduc begraven directeurs en leeraren (waardoor aan een lang uitgestelde plicht van piëteit werd voldaan), een voor wijlen Mh. Hanöver en het derde voor den in 1930 overleden leerling Hubert Spauwen. De zware grafstenen van Mgr. Everts en Mgr. Corten werden rechttop tegen de muren van het kerkhof gezet. De stille plechtigheid op den rijk met chrysanthemen versierden doodenakker maakte een verheffenden indruk.

4 November. Heden weer bezoek van de monumentencommissie, die vooral haar aandacht schonk aan de nieuwe deur in de kerk naar Klein Rolduc, waarvoor tenslotte een aannemelijke oplossing werd gevonden.

5 November. Onze bisschopszaal prijkt met gedeeltelijk nieuw meubilair.

9 November. De Deutsche Heimatvereine van Alsdorf, Laurensberg, Kohlscheidt, Richterich en Herzogenrath brengen in grooten getale een bezoek aan onze kerk; jammer, dat de restauratie nog niet voltooid is.

16 November. Te Sittard overleed onze vroegere nachtwacht, Jean Laumen; moge het hemelsche licht hem een vergelding zijn voor de vele donkere uren, welke hij te onzer bewaking alhier heeft doorgebracht.

20 November. In het eerste trimester hebben de leerlingen iets extra's ter eere van de heeren prefecten en surveillanten; daarvan profiteeren zij heden.

De torenspits is geheel klaar; benieuwd vraagt men zich af, hoe het geheel zal uitzien, als de twee verlaagde neventorens van een dak zullen voorzien zijn.

22 November. 2de uitgangsdag voor de Zuid-Limburgers; voor de anderen 's avonds de film: In Twee Dagen.

25 November. St. Catharine. Zooals sinds tientallen van jaren voor de Rolducsche jeugd een welkome afwisseling in het lange eerste trimester; het programma vermeldde o.m. ontbijt met krentebroodjes, een plechtige hoogmis met meerstemmige muziek van Refice, feestdiner, opvoering van het blijspel „Silver Jim”, afgewisseld door orkestmuziek en nog een paar nummers, waarvan het profanum vulgus was uitgesloten.

27 November. In Kerkrade doen de gevolgen van de economische crisis zich geducht gevoelen; aan het verzoek om het stuk van St. Catharine in Kerkrade op te voeren ten bate van noodlijdenden wordt hedenavond bereidwillig en met succes voldaan.

29 November. Op verlangen van het Nederlandsche episcopaat hebben door heel het land gebeden plaats om uitkomst van God in den heerschenden noodtoestand; onder het lof sluiten wij ons daarbij van harte aan.

1 December. Er gaat een weldadige stroom van meevoelen bij de tegenwoordige ontberingen door Rolduc; voortaan zullen de heeren leeraren en de leerlingen wekelijks een bijdrage geven voor het crisiscomité.

3 December. Onze leeraar, de Weleerw. heer Am. Janssen slaagt voor Staatsinrichting M.O.; de leerlingen rooken een sigaar op dat succes.

5 December. De vooravond van St. Nicolaas; de gewone stormloop na tafel naar de slaapzaal, om de pakjes uit te pakken en van het gezondene te genieten; heden vooral worden de behoeftigen niet vergeten. Op initiatief van enkele leerlingen werd een circulaire opgesteld en neergelegd op alle bedden, om dit jaar bijzonder een gedeelte van het ontvangene af te staan voor hen, die van St. Nicolaasgeschenken verstoken blijven. De corridors beneden prijken met vele wel geslaagde teekeningen, die een oproep inhouden tot liefdadigheid; enkele groote manden met snoep en nuttige voorwerpen konden aan liefdadigheidsinstellingen worden gezonden.

Heden avond in plaats van avondstudie een welgeslaagde goochelvoorstelling van den zeer handigen Heer Larette.

6 December. Opening van het triduum van voor „Eer en Deugd”, waarbij de Capu-

cijn, Pater Engelbertus een viertal treffende predicates hield.

8 December. Maria Onbevlekt Ontvangen; in de hoogmis wordt de Missa Brevis van Palestrina uitgevoerd; de grootsche plechtigheid van het besluit van het triduum en de hernieuwde opdracht aan Maria.

10 December. Onze vroegere pianoleeraar en organist de heer Jos. Rietra, die 55 jaar te Rolduc voortreffelijk en conscientieus zijn taak vervulde, overleed heden te Kerkrade, waar hij zijn welverdiende rust genoot. 14 December had aldaar zijn begrafenis plaats op het nieuwe kerkhof van de parochie Holz. Bij de droevige plechtigheid gaf Rolduc natuurlijk bewijzen van oprecht gevoelde belangstelling.

19 December. Reeds maanden lang hebben de Rolducsche torenklokken gezwezen; ondertusschen is een nieuwe ijzeren klokkenstoel aangebracht, waarin de zware klokken geplaatst zijn en heden hooren wij voor het eerst het proefluiden.

22 December. Begin der Kerstvacantie, de leerlingen uit de buurt zijn reeds den avond tevoren vertrokken en de hier blijvenden vinden een afleiding in de film „De witte Hel van Piz Palu”.

25 December. Hedenmorgen kondigen de herplaatste torenklokken statig den aanvang aan van den kerstdienst, die voor de in Rolduc achtergeblevenen gehouden wordt.

27 December. Heden wordt een aanvang gemaakt met den bouw van het nieuwe orgel in onze kerk. Het nieuwe raam boven de orgeltribune, de H. Cecilia voorstellend, is reeds geplaatst.

Op Dortoir V en VI is men druk bezig met het aanbrengen van nieuwe lavoirs.

4 Januari. Er komen onheilspellende berichten over den gezondheidstoestand van Mgr. Schrijnen; gaarne bidden wij met gansch het bisdom voor zijn herstel.

7 Januari. Terugkeer van de leerlingen van de kerstvacantie.

8 Januari. Een droevig ongeluk treft een onzer eerw. zusters; de ramen wasschend viel zij uit de eerste verdieping naar beneden in het carré van Klein Rolduc. Gelukkig was de val niet dodelijk en herstelde zij.

20 Januari. Een schitterend mooie namiddag, waarvan de leerlingen mogen profiteren.

22 Januari. Een handige aequilibrist opereert op zijn fiets na het diner op de groote speelplaats; dampend slaan de leerlingen zijn toeren gade.

24 Januari. De plechtige viering van het 10-jarig bestaan van de Rolducsche 3de Orde van St. Franciscus. (Zie verslag).

31 Januari. Half trimester: de gewone sortie; voor de thuisblijvenden draait de film „Jeanne d'Arc”.

2 Februari. De anders zoo stille crypte van Rolduc is stampvol bezet door de leerlingen, die de plechtigheid meemaken van de opdracht voor de Mariacongregatie.

's Avonds in de aula de opvoering van „Het Kind van Staat” een nog al zwaar stuk, dat evenwel goed gespeeld werd; het tooneel en de costumes waren uitstekend verzorgd en het orkest gaf enkele goed uitgevoerde stukken.

4 Februari. De promotie van den Welteerw. Heer Rud. Huysmans tot doctor Theologie cum laude aan de universiteit van Nijmegen, een blijde gebeurtenis, waarmee voor Rolduc's jeugd ook iets bijzonders verbonden is, waarvan zij morgen genieten.

Tweede opvoering van „Het Kind van Staat” in onze aula, thans ten voordeele van het Kerkraadsche crisiscomité. Het orkest werkte natuurlijk mee; tooneel en muziek vielen in den smaak en over de opbrengst was men tevreden.

7 Februari. Heden opening van het veertig-uren-gebed met zijn stille, intieme aanbidding en rijke hemelsche zegeningen. Heden werd in de hoogmis de meerstemmige Missa Brevis van Palestrina uitgevoerd, Maandag „O Crux Ave” van Nekes.

9 Februari. Eindelijk dan arriveert het bericht van de benoeming van den lang verwachten coadjutor van Mgr. Schrijnen; het feit, dat de keuze viel op een oud-leerling van Rolduc, die hier 8 jaren studeerde, n.l. op Dr. G. Lemmens professor aan het Groot Seminarie van Roermond, maakt de benoeming hier tot een dubbele vreugde, waaraan

uiting gegeven wordt door een telegram met Rolduc's hartelijkste gelukwensen.

10 Februari. Onverwacht treedt weer een hevige koude in; sommigen denken reeds aan ijsvermaak.

11 Februari. De groote vijver is met een flinke laag ijs bedekt en men probeert de ijs-sport; als evenwel een der leerlingen met het koude water heeft kennis gemaakt is de pret gauw afgelopen.

14 Februari. Het droevig overlijden van onze nieuwe zuster-verpleegster in het hospitaal te Heerlen; acht dagen tevoren deed zij alhier een val, welke haar dood veroorzaakte. R. I. P.

17 Februari. Aan den President der Spaansche Republiek werd namens Leeraren en leerlingen van Rolduc het volgende protest-telegram gestuurd naar aanleiding van de schandelijke verdrijving der Spaansche Jezuïeten: „Professeurs, élèves de Rolduc, Hollande protestent énergiquement contre expulsion Jesuites Espagnols, éminents bien-fauteurs de leur patrie, victimes de haine religieuse, qui sont bienvenus ici. Directeur.”

19 Februari. De vorst houdt aan en al is het in beperkten getale, men geniet hier weer van het ijs.

28 Februari. De thermometer wees 9 graden onder nul aan; de restauratie van den toren, welke tot nu toe ongestoord werd voortgezet, dreigt onderbroken te moeten worden.

29 Februari. Een paar Spaansche Jezuïeten n.l. de rector en de studieprefect van Aalbeek, het huis, dat door de Spaansche bannelingen in Zuid-Limburg is betrokken, zijn heden de gasten van Rolduc, terwijl een derde in den middag in het Duitsch voor de leerlingen een voordracht met lichtbeelden houdt over hun arbeid in Spanje en over hunne verdrijving. Een strijkje wisselde de voordracht af.

Onze oudleeraar Dr. Jos. van Gils werd benoemd tot voorzitter van de afdeeling Voorbereidend Hooger en Middelbaar Onderwijs van den Onderwijsraad; een mooie verdiende onderscheiding.

4 Maart. Met inspanning van alle krachten is er aan de opstelling en de stemming

van het nieuwe orgel gewerkt; de laatste hand wordt eraan gelegd, om weldra het instrument in gebruik te nemen.

6 Maart. Heden de plechtige inwijding van het orgel door Mgr. Dr. G. Bauduin, Vicaris-Generaal van het bisdom, gevolgd door een prachtig orgelconcert door onzen muzikleeraar P. Zeyen.

Na afloop heeft in de aula de opvoering plaats van fragmenten uit „Genesius” van Ghéon door de bekende Nederlandsche kunstenaars Mej. Sara Heijblom en den Heer Albert van Dalsum; een waar kunstgenot. Rolduc's orkest speelde „Stars and Stripes” marche américain van Sousa, Ouverture de l'opera van Bellini en Adagio cantabile de la Sonate Pathétique van L. van Beethoven.

10 Maart. Onze aanstaande leeraar de Weleerw. Heer Jos. Boosten slaagde te Nijmegen voor het doctoraal examen in Roemaansche Taal en Letterkunde (Fransch).

11 Maart. Hetzelfde succes verwierf onze leeraar, de Heer Van Can aan de universiteit van Leiden voor Nederlandsch.

Voor het eerst hebben wij dezen winter een flinken sneeuwval met de traditioneele gevechten op de speelplaatsen.

12 Maart. De priesterwijding van 31 oud-Rolduciens in het Groot Seminarie van Roermond, een feit, dat wij altijd belangstellend meelevens.

14 Maart. Heden viel den leerlingen de gunst ten deel, welke Mgr. Bauduin bij zijn laatste bezoek gevraagd had.

In den namiddag doet Zijne Hoogw. Excellentie Mgr. Verriet, bisschop van Curaçao Rolduc de hooge eer aan van zijn bezoek; er heeft een korte, maar hartelijke begroeting plaats met muziek en een welkomswoord van den directeur, waarvoor Mgr. zich zeer erkentelijk toonde; natuurlijk werd de missie-actie weer terdege aanbevolen.

16 Maart. De oud-Rolducsche leeraar de Z. E. Heer J. Bemelmans, directeur van „Voor Eer en Deugd” te Roermond viert heden zijn 25-jarig priesterfeest.

19 Maart. Een dag van groote beteekenis voor ons bisdom, n.l. wegens de bisschops-wijding van Mgr. Dr. Lemmens in de kathedraal te Roermond. Heel Rolduc bidt Z. H.

Excellentie een rijken stroom van hemelsch licht en kracht toe.

20 Maart. De dieproerende plechtigheden van de Goede Week openen met de palmwijding en de altijd mooie Mattheuspasie van Pothast. Wij blijven dit jaar in de goede week te Rolduc, om ze echt liturgisch in den goeden ouden geest door te brengen.

26 Maart. Nadat hedenmorgen om 3 uur de H. Dienst van den goeden Zaterdag is begonnen en nadat de leerlingen om 4 uur de hoogmis hebben bijgewoond, vertrekken zij in alleluja-stemming op Paaschvacantie.

Om 9 uur arriveert het lang gevreesde en toch nog onverwachte bericht van het overlijden van Mgr. L. Schrijnen; het sterfgeval dompelt heel ons bisdom en niet het minst Rolduc, waar de vereerde en beminde afgestorvene leerling en later directeur was, in diepen rouw.

30 Maart. Ongeveer alle Rolducsche leeraren en tal van oud-Rolduciens brengen hun overleden bisschop de laatste eer bij zijn indrukwekkende begrafenis te Roermond.

2 April. De vacantiestilte wordt te Rolduc onderbroken door het jaarlijksche bezoek van de Theologanten van het Redemptoristenklooster te Wittem.

Een zeer verdienstelijk oud-Rolducien, Dr. W. Goossens, Rijksarchivaris te Maastricht, viert heden zijn 40-jarig priesterfeest. Nog vele gelukkige en rijke priesterjaren wenscht Rolduc hem toe.

10 April. Ten bate van het Kerkraadsche crisiscomité heeft heden namiddag in de Rolducsche kerk een druk bezocht orgelconcert plaats, waaraan onze leeraar P. Zeyen, zijn broer N. Zeyen en Prof. Herm. Schroeder uit Keulen hun medewerking verleenden; algemeen was de lof over het spel en het orgel.

12 April. Einde der Paaschvacantie; Goddank mogen wij den Weleerw. Heer Halmans weer hersteld begroeten; bij hun aankomst constateeren de leerlingen, dat eindelijk de toren klaar is en dat ook de pui voor de kerk een frisch aanzien gekregen heeft. Intusschen staan er weer steigers langs het westelijk voorfront; het geldt de versterking van de muren, die weer door de mijnbeweging gescheurd zijn.

19 April. Onze kerk is gehuld in diepen rouw; wij houden een plechtige uitvaartdienst voor wijlen onzen oud-directeur-bisschop.

Heden de verjaardag van Prins Hendrik; gebruik makend van een bescheiden gunst uitlen de leerlingen hun nationale gevoelens.

24 April. De nieuwe pastoor van den Heksenberg onder Heerlen vertelt ons onder de hoogmis van de hem aangewezen standplaats en doet daarop een aanval op onze beurzen voor de door hem te bouwen kerk.

29 April. Een namiddag van extra vrijheid, welke evenwel totaal verregende.

30 April. Heden verjaart Prinses Juliana; ook dit nationale feit wordt herdacht door het rooken van een sigaar na tafel.

2 Mei. Vandaag en de twee volgende dagen de kruisdagen; vooral den laatsten dag, als wij trekken door het bosquet, waar de vogels hun liefelijk gezang mengen tusschen de aanroeping van alle Heiligen is de processie een stichtende plechtigheid, maar ook een gelegenheid om groote gunsten van den goeden God te vragen.

5 Mei. 's Heeren Hemelvaart: 's avonds in de aula de film: „Himatsjal" de Troon der Goden.

14 Mei. Gisterenavond hebben wij gezongen: „Vers l'autel de Marie marchons avec amour, Donne, donne nous un beau jour". Die mooie dag was er en dus deden wij onze jaarlijksche pelgrimstocht naar Schaesberg.

15 Mei. Pinksteren in de beste beteekenis van het woord: buiten heerlijke zonneschijn, fleurende en geurende bloemen, frissche groen van boomen en struiken; in onze kerk weer de imposante diensten met schitterende kerkgewaden, machtige zang en orgelspel. Na de vespers uitgang voor de Zuid-Limburgers en vele anderen.

16 Mei. Na de hoogmis kijken degenen, die thuis bleven naar talloze dieren van de geheele wereld, die geprojecteerd worden op het witte doek, en na het souper een wandeling met een doel.

17 Mei. Heden gaat een persoon van Rolduc weg, die groote verdiensten heeft voor ons huis, Moeder Casimira, die ongeveer 6 jaren aan het hoofd stond van onze eer-

waarde zusters en die krachtig meewerkte om ons het verblijf alhier aangenaam te maken; haar opvolgster Moeder Albina, een oude bekende van Rolduc wordt in hare plaats welkom geheeten.

18 Mei. Het onverwachte afsterven van onzen trouwen schilder Wilhelm Essers uit Herzogenrath, die meer dan 50 jaar te Rolduc werkte en zich zoo verdienstelijk maakte door zijn medewerking bij de beschildering van de Rolducsche kerk door wijlen Canonicus Göbbels en door het vervaardigen van tooneeldécors in onze aula. Hij ruste in vrede!

25 Mei. Rolduc is in echte feeststemming, omdat het dezen avond den nieuwen Roermondschen bisschop voor het eerst plechtig mag begroeten; uren van grooter enthousiasme werden hier maar hoogst zelden doorgebracht; het was een kennismaking of herenieuwing daarvan, die de aangenaamste herinneringen achterlaat.

26 Mei. Heden leeft Monseigneur intiem met ons mede, in de kerk, waar de hooge kerkvorst de communeauteitsmis leest, bij de plechtige hoogmis assisteert en bij het lof van het H. Sacrament, dat voorafgegaan werd door de toediening van het H. Vormsel aan een drietal leerlingen; op de speelplaats, waar Z. H. Excellentie een spontane hulding in ontvangst neemt en niet het minst aan tafel, waar leeraren en leerlingen mede aanzitten aan een feestelijk maal met een nooit te vergeten toespraak van den hoogvereerden gast.

27 Mei. Aan het bisschoppelijk bezoek zit een extra-gunst vast, waarvan heel Rolduc heden profiteert: wij gingen naar Meerssen, waar het feest gevierd werd van het H. Sacrament, een tocht dus met een godsdienstig doel, maar ook met een gezellige picknick buiten Meerssen en een mooie wandeling door het Geuldal naar Valkenburg.

28 Mei. Alweer een jubilaris onder het dienstpersoneel; heden is het 25 jaar geleden, dat Paul Schnitzler, onze hoofdslager, in dienst trad; 25 jaren dus van trouwe vervulling van een plicht, van welks nakomen een groot gedeelte van ons lichamelijk welzijn afhangt.

29 Mei. Heden bij zeer gunstig weer de groote processie naar Kerkrade; de kleurrijke stoet, met de muziekgezelschappen en de bekende schutterij met haar trommel en fluitje, de lange rij van witte bruidjes trekken de Rolducsche kerk binnen, waar de H. Mis wordt opgedragen, terwijl vele deelnemers het H. Misoffer volgen in de crypte en andere voor het altaar in de oude kloostergangen. Dan begeleiden wij den Eucharistischen God op Zijn zegetocht naar de hoofdkerk, waar de plechtige hulde eindigt met den zegen met het H. Sacrament en het „Qu'ils sont aimés", dat statig weerklinkt door het kerkgebouw.

3 Juni. Het feest van het H. Hart, dat op aandringen van Zijne Heiligheid den Paus dit jaar met bijzondere devotie gevierd wordt met het doel om uitkomst te verkrijgen in den heerschenden crisissnoed. Van ganscher harte namen wij deel aan dit wereldgebed en aan de stille aanbidding van Jezus' H. Hart in de H. Hostie.

Antoon Janssen, onze koetsier, herdenkt heden den dag van zijn 25-jarig verblijf als zoodanig te Rolduc; de tijd, dat hij met het deftige tweespan reed, behoort tot de geschiedenis, maar trouw staat hij op zijn post en vervult hij zijn werk. Het dienstpersoneel huldigde hem en den jubilaris van 28 Mei in feestelijk samenzijn.

5 Juni. De H. Familie van Houthem-St. Gerlach, ruim 100 man sterk, bracht onder geleide van haren directeur, onzen oud-leeraar Pastoor Ribbergh, een bezoek aan Rolduc; in de kerk werd de gewone vergadering gehouden en krachtig klonken de gebeden en gezangen van de vrome mannen onder de oude gewelven van Rolduc's heiligdom.

Heden overleed in zijn pastoreele woning te Geleen onze vroegere leeraar de Z. E. Heer W. Backhuys; dankbaar gedenkt Rolduc en zeker vele oud-leerlingen den bekwamen en ijverigen leeraar en den voorbeeldigen priester, die 26 jaren alhier zijn mooie talenten wijdde aan de vorming der Rolducsche jeugd. De goede God vergelde hem de heerlijke weldaden aan anderen zoo ruimschoots betoond.

11 Juni. Het eindexamen van de H. H. S.

dat heden afliep, was een volledig succes; de twaalf kandidaten verkregen alle het gewenschte diploma; gecommiteerden waren: Prof. Dr. Volmer, Prof. Dr. Steger, Prof. Dr. Pompen O.Fr.M. en de afdeelingsschef der Staatsmijnen, de heer Mous uit Heerlen.

13 Juni. Het directeursfeest, dat, ofschoon in intiemen kring gevierd, uitstekend slaagde; na de hoogmis een aubade aan den directeur, een aardig feestdiner en 's avonds een schitterend concert van het muziekgezelschap van de staatsmijn Wilhelmina; de directeur ontving van „Wilhelmina” een mooie gedachtenis aan dit concert; een eenig mooie avond op de speelplaats.

14 Juni. Jour des jeux, zooals wij het vroeger noemden; de wedstrijden verliepen onder groote deelneming en belangstelling en de bekende prijsuitdeeling, voorafgegaan door een aardig variété, beelden van het bewegende Rolducsche leven, mocht volledig geslaagd heeten. Ghandi en de Erbkönig verschenen o.m. op het tooneel en aardige muzieknummers werden ten gehoor gebracht.

Alweer verrijzen stellages rondom de Rolducsche gebouwen, thans langs het oude gebouw op de basse-cour; het geldt weer de versterking van de muren en ramen, die geducht geleden hebben onder den invloed van de bodembeweging.

18 Juni. Met vreugde begroeten wij onzen Professor Philosophiae Dr. Huysmans, die eenige weken afwezig was wegens een ernstige ziekte en die zijn taak weer gedeeltelijk komt hervatten.

20 Juni. De drukte van het toelatingsexamen, waarvoor een 40-tal kandidaten verschenen.

25 Juni. Einde van het eindexamen van het seminarie (toelatingsexamen tot de filosofie) en van het Gymnasium; 's morgens hoorden de zes kandidaten van het seminarie den gunstigen uitslag en omstreeks 1 uur die van het Gymnasium, elf in getal, 8 voor diploma A en 3 voor diploma B; de uitslag beteekende dus ook een volledig succes. Ge-

commiteerden waren de heeren Dr. Vinkesteyn, oud-hoogleraar Dr. van Bemmelen, Prof. Dr. Droste en Prof. Casimir.

26 Juni. Wij vereenigen ons heden met de geheele Katholieke wereld in aanbidding voor den God der H. Eucharistie in aansluiting met het Eucharistische congres van Dublin.

2 Juli. Een onverwacht bezoek van Mgr. Dr. Lemmens aan Rolduc; hij brengt den directeur een verrassende en vereerende tijding, welke Rolduc in feestvreugde zet en die niet minder een eer is voor de inrichting.

3 Juli. Wij gaan den optocht zien in Kerkrade, waar de nieuwe bisschop bij zijn eerste bezoek op grootsche wijze gehuldigd wordt; als het vierspan voorbijrijdt, waarin Zijne Hoogw. Excellentie door de versierde straten gevoerd wordt, stijgt uit de rijen der Rolducsche jeugd een gejuich op, dat op nieuw blijk geeft van de groote sympathie, welke Roermond's bisschop hier verworven heeft.

7 Juli. De hoogste klas der H. B. S. volgt heden het schitterend voorbeeld der andere hoogste klassen; alle 8 kandidaten slaagden; deskundigen waren de heeren Mr. Ir. F. Jansen van Raay, Dr. Ir. P. Dingemans, A. Feenstra, Prof. Dr. D. Franses en C. Timmerman.

8 Juli. Met de overgangs-examens is reeds een aanloop gedaan, maar heden beginnen ze voor goed, zoodat alle belangstelling gewijd is aan de examenstof en de boeken nauwelijks uit de handen der leerlingen verdwijnen. Als het met de overgangsexamens zoo goed ging als met de eindexamens van dit jaar, die zonder eenige mislukking slaagden.... es wär zu schön gewesen!!!!

13 Juli. Einde der examens: nog eenige uren van groote spanning.

14 Juli. De hoogmis van dankzegging en dan zenuwachtig naar de kamers der hoofdleraren. De prijsuitdeeling, een vluchtig diner en dan voor goed of voor ruim 7 weken „Adieu Séjour de mon enfance”.

PRIJSUITDEELING

SCHOOLJAAR 1931—1932.

.....

Hebben met goed gevolg afgelegd:

I. Het toelatingsexamen tot de Studie der Philosophie, alle leerlingen der 6e klas van het Seminarie:

Antoon Adams, van Beegden.
Louis Claessens, van Maastricht.
Joseph Hanraets, van Blerick.

Leo Penders, van Voerendaal.
Joseph Schrijnemakers, van Geleen.
Bas Vermeeren, van Sevenum.

II. Het Eindexamen van het Gymnasium, alle leerlingen der hoogste klas:

A.

Gregoire Brokamp, van Chèvremont.
Pierre Heynen, van Kerkrade.
Theo Lemmens, van Heerlen.
Joseph Moonen, van Chèvremont.
Piet Odekerken, van Heerlerheide.
Rudolf Rameckers, van Vaals.

Pierre Wolfs, van Kerkrade.
Jacques Zeyen, van Chèvremont.

B.

Henri Neyens, van Breda.
Louis Vaessen, van Kerkrade.
Paul van de Voort, van Heerlen.

III. Het Eindexamen der Hoogere Burgerschool, alle leerlingen der hoogste klas:

Joachim Beurskens, van Tegelen.
Jules Erens, van Arnhem.
Joseph Meens, van Klimmen.
Antoon Meyer, van Rotterdam.

Kees de Nijs, van Bergen op Zoom.
Hans Tempelman, van Liberta.
Jan Verster, van Gilze.
Harry van Wylick, van Venlo.

IV. Het Eindexamen der Hoogere Handelsschool, alle leerlingen der hoogste klas:

Henri Borghstijn, van Almelo.
Arthur Cremers, van Gulpen.
Antoon Dassen, van Veldhoven.
Jan Kieven, van Utrecht.
Henri Pappers, van Valkenburg.
Thomas Pernot, van Obbicht.

Jan Rooskens, van Weert.
Jan van Rooy, van Vierlingsbeek.
Nico Ruiters, van Kerkrade.
Willy Toussaint, van Heerlen.
Henri Tromp, van Sneek.
Willy Wiertz, van Kerkrade.

.....

ALGEMEENE PRIJZEN.

Seminarie.

TWEEDE JAAR.

Jean Pécasse, van Maastricht.

EERSTE JAAR.

Martin Vermeulen, van Roermond.

.....

Seminarie-Gymnasium.

VIJFDE KLAS.

Hubert Habets, van Welten-Heerlen.

VIERDE KLAS.

1ste Afd.

Joseph Wijnen, van Kerkrade.

2e Afd.

Antoon Mertens, van Grathem.

DERDE KLAS.

1ste Afd.

Jan van den Bergh, van Nieuwstadt.

2e Afd.

Hans Weterman, van Deventer.

Frans Wetzels, van Bleyerheide.

TWEEDE KLAS.

Jacques van den Berk, van Holtum-Born.

EERSTE KLAS.

1ste Afd.

Hubert Lumey, van Simpelveld.

2e Afd.

Henri Olieslagers, van Doenrade.

Willem Paes, van Chèvremont.

.....

Hoogere Burgerschool.

VIERDE KLAS.

Willy Beuskens, van Gulpen.

Antoon Hillebrand, van Bondowoso.

DERDE KLAS.

1ste Afd.

Eduard Dekkers, van Tilburg.

Jacques Gooden, van Meyel.

2e Afd.

Leo van Oosterhout, van Oud-Vosmeer.

Hubert van Waes, van Zuiddorpe.

TWEEDE KLAS.

1ste Afd.

Rudolf Dekkers, van Tilburg.

2e Afd.

Bennie Weterman, van Deventer.

EERSTE KLAS.

1ste Afd.

Max Bissinger, van Amsterdam.

Emile Gerards, van Heerlen.

2e Afd.

Jean Martens, van Bocholt.

.....

Hoogere Handelsschool.

VIERDE KLAS.

Martin Meyer, van Velsen.

.....

Voorbereidende Klasse.

1ste Afd.

Jan Diebels, van Nijmegen.

Leo Nijst, van Kerkrade.

Eduard van de Voort, van Heerlen.

2e Afd.

Paul Jaspers, van Klimmen.

Jan Smeets, van Valkenburg.

.....

Seminarie.

TWEEDE JAAR.

Jean Pécasse, van Maastricht.

Alg. pr., 1ste pr. metaph., 1ste pr. sociol., 1ste pr. arch., 2e pr. bijb. gesch., 3e pr. eth., 3e pr. gesch. wijsb., 3e pr. kerk. adm., 5e pr. nat. hist.
2e verm. kerk. gesch.

Hubert Dassen, van Heerlen.

1ste pr. bijb. gesch., 1ste pr. gesch. wijsb., 1ste pr. sociol., 1ste pr. nat. hist., 1ste pr. kerk. adm., 2e pr. kerk. gesch., 4e pr. metaph., 4e pr. gew. wel.
1ste verm. arch., 5e verm. eth.

Eugène Senden, van Wijnandsrade.

2e pr. eth., 2e pr. lat., 3e pr. gesch. wijsb., 5e pr. arch., 6e pr. bijb. gesch., pr. 5 verm.

4e verm. nat. hist., 5e verm. sociol., 6e verm. kerk. gesch., 6e verm. metaph., 8e verm. gew. wel.

Willy Schulpen, van Roermond.

3e pr. metaph., 3e pr. nat. hist., 3e pr. kerk. adm., 4e pr. eth., pr. 5 verm.

1ste verm. kerk. gesch., 3e verm. sociol., 4e verm. gesch. wijsb., 5e verm. lat., 5e verm. gew. wel.

Henri Gerrits, van Vierlingsbeek.

1ste pr. eth., 1ste pr. sociol., 2e pr. metaph., 3e pr. nat. hist., 5e pr. kerk. gesch.

1ste verm. gesch. wijsb., 2e verm. lat., 5e verm. bijb. gesch.

Edmond Beel, van Venray.

3e pr. arch., 3e pr. gew. wel., 3e pr. kerk. adm., 6e pr. nat. hist., pr. 5 verm.

3e verm. gesch. wijsb., 5e verm. metaph., 7e verm. eth., 8e verm. lat., 12e verm. sociol.

Ernest van den Bergh, van Weert.

1ste pr. sociol., 4e pr. bijb. gesch., 5e pr. gew. wel., pr. 7 verm.

2e verm. metaph., 2e verm. gesch. wijsb., 2e verm. lat., 2e verm. arch., 3e verm. kerk. gesch., 4e verm. nat. hist., 7e verm. eth.

Matthieu Kuepers, van Nederweert.

1ste pr. lat., 3e pr. kerk. gesch., pr. 5 verm.

1ste verm. gew. wel., 2e verm. eth., 4e verm. metaph., 6e verm. bijb. gesch., 9e verm. nat. hist.

Hubert Roumen, van Roermond.

1ste pr. nat. hist., 4e pr. kerk. gesch., pr. 4 verm.

1ste verm. metaph., verm. kerk. adm., 2e verm. eth., 4e verm. sociol.

Theo Thijssen, van Gennep.

2e pr. gew. wel., 4e pr. eth., 6e pr. sociol., pr. 4 verm.

2e verm. lat., 3e verm. metaph., 4e verm. kerk. gesch., 5e verm. arch.

Pierre Gruythuysen, van Weert.

1ste pr. kerk. gesch., 2e pr. kerk. adm.

5e verm. eth., 6e verm. sociol., 8e verm. metaph.

Matthieu Partouns, van Eysden.

3e pr. arch., 5e pr. bijb. gesch.

7e verm. lat., 7e verm. gew. wel.

Frans Helwegen, van Roermond.

2e pr. arch.

2e verm. sociol., 5e verm. gesch. wijsb., 7e verm. nat. hist.

Henri Nissen, van Weert.

2e pr. gesch. wijsb.

2e verm. eth., 3e verm. gew. wel., 6e verm. kerk. gesch.

Joseph Keulen, van Maastricht.

3e pr. lat.

2e verm. arch., 9e verm. gew. wel.

Jan Gilissen, van Roermond.

1ste pr. gew. wel.

5e verm. arch.

Gerard van Helden, van Maasniel.

6e pr. gew. wel.

6e verm. lat.

Jules Nabben, van Sevenum.

6e pr. nat. hist.

Hubert Voncken, van Wylré.

1ste verm. eth., 7e verm. metaph., 11e verm. bijb. gesch.

Hubert Naus, van Maasbree.

2e verm. bijb. gesch., 6e verm. kerk. gesch.

Piet Peters, van Waubach.

1ste verm. bijb. gesch.

Joseph Hermkens, van Heerlen.

1ste verm. sociol.

Willy Coenen, van Venlo.

1ste verm. lat.

Victor Debets, van Wylré.

2e verm. arch.

Antoon Wolfs, van St. Geertruid.

11e verm. nat. hist.

EERSTE JAAR.

Martin Vermeulen, van Roermond.

Alg. pr., 1ste pr. sociol., 1ste pr. scheik., 2e pr. lat., 2e pr. gr., 3e pr. psych., 3e pr. eth.

5e verm. arch., 7e verm. bijb. gesch., 9e verm. nat. hist.

Emile Linsen, van Sittard.

1ste pr. log., 2e pr. psych., 3e pr. eth., 5e pr. kerk. gesch., 5e pr. arch.

1ste verm. nat. hist., 4e verm. gew. wel.

Pierre Houben, van Maastricht.

1ste pr. psych., 3e pr. bijb. gesch., 3e pr. eth., pr. 5 verm.

1ste verm. log., 1ste verm. scheik., 1ste verm. nat. hist., 5e verm. arch., 10e verm. sociol.

Hubert Houben, van Valkenburg.

1ste pr. eth., 2e pr. log., 4e pr. psych., pr. 5 verm.

1ste verm. gew. wel., 2e verm. lat., 5e verm. arch., 9e verm. sociol., 11e verm. nat. hist.

Jan Akkers, van Ottersum.

4e pr. log., 5e pr. kerk. gesch., pr. 5 verm.

2e verm. eth., 4e verm. bijb. gesch., 4e verm. lat., 5e verm. arch., 11e verm. sociol.

Piet van Odijk, van Wijk-Maastricht.

3e pr. log., 5e pr. kerk. gesch., pr. 4 verm.

2e verm. psych., 5e verm. eth., 9e verm. bijb. gesch., 12e verm. sociol.

Willem Muys, van Schinveld.

2e pr. eth., 3e pr. gr.

1ste verm. lat., 4e verm. psych.

Theo Moors, van Tungeleij.

3e pr. lat., pr. 4 verm.

1ste verm. eth., 6e verm. psych., 8e verm. bijb. gesch., 8e verm. log.

Henri Verheggen, van Roermond.

1ste pr. lat., 1ste pr. gr.

André Verheggen, van Roermond.

pr. 6 verm.

1ste verm. gr., 2e verm. lat., 5e verm. kerk. gesch., 6e verm. psych., 6e verm. log., 7e verm. sociol.

Victor Spauwen, van Gronsveld.

pr. 5 verm.

1ste verm. gr., 1ste verm. scheik., 3e verm. nat. hist., 4e verm. log., 4e verm. lat.

Thys Brand, van Wylré.

6e pr. sociol.

3e verm. psych., 3e verm. eth., 5e verm. log.

Hubert Hennekens, van Bunde.

2e pr. scheik.

3e verm. bijb. gesch., 5e verm. arch., 7e verm. nat. hist.

Joseph Timmermans, van Roermond.

pr. kerk. muz.

Lambert Gubbels, van Nederweert.

2e verm. log., 2e verm. kerk. muz., 4e verm. nat. hist., 6e verm. gew. wel.

Jan Slots, van Baexem.

1ste verm. kerk. muz.

Matthieu Leclercq, van Puth-Schinnen.

2e verm. log., 5e verm. psych., 10e verm. gew. wel.

Piet Diederer, van Puth-Schinnen.

1ste verm. psych., 5e verm. arch.

Willem Cox, van Horn.

4e verm. eth., 6e verm. log.

Matthieu van Lierop, van Weert.

6e verm. psych., 12e verm. bijb. gesch.

Willy Olieslagers, van Roermond.

6e verm. eth., 10e verm. bijb. gesch.

Hubert Schaaf, van Heerlen.

3e verm. kerk. muz.

Hubert Meens, van Klimmen.

12e verm. bijb. gesch.

.....

Seminarie-Gymnasium.

VIJFDE KLAS.

Hubert Habets, van Welten-Heerlen.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., pr. gr., pr. lat., 1ste pr. ned., pr. gesch., 1ste pr. hoogd., 1ste pr. eng., pr. scheik. afd. S en A, pr. cult. gesch., 2e pr. cosmogr., 2e pr. fr., 2e pr. nat. afd. A en B.

1ste verm. kerk. gesch.

Antoon Verheugt, van Mierlo.

pr. lat., pr. wisk. afd. A en B, 1ste pr. nat. afd. A en B, pr. scheik. afd. B, pr. 6 verm.

1ste verm. godsd., 1ste verm. fr., 1ste verm. hoogd., 1ste verm. eng., 2e verm. ned., 3e verm. kerk. gesch.

Alex Vondenhoff, van Kerkrade.

2e pr. kerk. gesch., 2e pr. gesch., 2e pr. hoogd., pr. 7 verm.

verm. lat., 1ste verm. cosmogr., 2e verm. fr., 2e verm. nat. afd. A en B, 3e verm. eng., 4e verm. godsd., 4e verm. cult. gesch.

Johan Heuschen, van Nieuwenhagen.

pr. wisk. afd. S, pr. nat. afd. S, pr. 4 verm.
1ste verm. gesch., 3e verm. godsd., 3e verm.
cosmogr., 4e verm. hoogd.

Jan Baeten, van Heythuysen.

1ste pr. cosmogr., 1ste pr. fr.
1ste verm. nat. afd. A en B, 2e verm. scheik.
afd. S en A, 3e verm. hoogd.

Joseph Cremers, van Valkenburg.

3e pr. lat., pr. 5 verm.
verm. gr., 2e verm. eng., 2e verm. cult. gesch.,
3e verm. ned., 3e verm. fr.

Pier Verharren, van Sevenum.

pr. cult. gesch.
1ste verm. gesch. ned. lett., verm. nat. afd. S,
2e verm. gesch.

Henri Koenders, van Utrecht.

pr. 5 verm.
1ste verm. wisk. afd. A en B, 1ste verm. nat.
hist., 2e verm. cosmogr., 2e verm. nat. afd. A en B,
4e verm. fr.

Jan Geurts, van Meerlo.

2e pr. godsd.
2e verm. kerk. gesch., 3e verm. gesch.

Henri Wakkers, van Houthem-St. Gerlach.

2e pr. eng.
2e verm. nat. hist., 4e verm. kerk. gesch.

André Bongaerts, van Tegelen.

2e verm. wisk. afd. A en B, 2e verm. cult. gesch.

Joseph Smeets, van Ottersum.

1ste verm. ned., 4e verm. cult. gesch.

Joseph Heuts, van Beek (L.).

1ste verm. cult. gesch.

Jan ten Doeschate, van Sevenum.

1ste verm. nat. afd. A en B, 1ste verm. scheik.
afd. S en A.

Jules Loyson, van Nieuwenhagen.

2e verm. hoogd.

Joseph Palmen, van Schaesberg.

2e verm. gesch. ned. lett.

VIERDE KLAS.

1ste Afd.

Joseph Wijnen, van Kerkrade.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., pr. aardr., pr. wisk.,
pr. nat. hist., pr. 5 verm.

1ste verm. ned., verm. gesch., verm. scheik.,
verm. handt., 2e verm. lat.

Gerard Gelissen, van Sittard.

pr. gesch., pr. scheik., 2e pr. lat., pr. 7 verm.
1ste verm. aardr., 1ste verm. hoogd., 1ste verm.
eng., 2e verm. gr., 2e verm. ned., 2e verm. fr.,
2e verm. nat.

Albert Taeymans, van Eysden.

pr. ned., pr. hoogd., pr. eng.
1ste verm. lat., 1ste verm. fr.

Joop Slangen, van Maasbree.

1ste pr. lat., pr. fr.

Aimé Wijffels, van Aardenburg.

pr. handt.
2e verm. aardr.

Theo Hendrikse, van IJzendijke.

1ste verm. gr., 2e verm. eng.

Henri van den Hombergh, van Amsterdam.

1ste verm. nat., 2e verm. godsd.

Karel Breukers, van Roermond.

2e verm. hoogd.

Richard Martens, van Valkenburg.

1ste verm. godsd.

2e Afd.

Antoon Mertens, van Grathem.

Alg. pr., 1ste pr. lat., pr. ned., pr. fr., pr. hoogd.,
pr. handt.
verm. gr.

Louis Slangen, van Heerlen.

pr. eng., pr. nat., pr. scheik.
1ste verm. godsd., 1ste verm. wisk.

Joseph Benders, van Schinveld.

2e pr. godsd., pr. 7 verm.
verm. gr., 1ste verm. lat., 1ste verm. gesch., 1ste
verm. aardr., verm. fr., 1ste verm. nat., 2e verm.
eng.

Hein Vondenhoff, van Kerkrade.

pr. gesch., 2e pr. lat.

Joseph Bey, van Kerkrade.

pr. gr., pr. 4 verm.
1ste verm. hoogd., 1ste verm. scheik., 3e verm.
godsd., 3e verm. lat.

Willem Janssen, van Vijlen.

pr. gr., pr. aardr.
2e verm. nat., 4e verm. godsd., 4e verm. lat.

Willem Claus, van Eygelshoven.

1ste pr. godsd., pr. handt.
2e verm. ned., 2e verm. gesch., 2e verm. wisk.

Pie Smeets, van Thorn.

pr. wisk.
1ste verm. ned.

Jan Jaspers, van Klimmen.

1ste verm. eng., verm. handt., 2e verm. lat.

Hubert Franssen, van Spekholzerheide.

verm. fr., 2e verm. godsd., 2e verm. scheik.

Jo Rademakers, van Sittard.

2e verm. hoogd.

DERDE KLAS.

1ste Afd.

Jan van den Bergh, van Nieuwstadt.

Alg. pr., pr. gr., 1ste pr. lat., pr. ned., pr. fr.,
pr. eng., pr. nat., pr. 4 verm.
verm. godsd., 1ste verm. aardr., verm. hoogd.,
1ste verm. wisk.

Jacques Begheyn, van Nieuwenhagen.

pr. godsd., pr. kerk. gesch., pr. hoogd., pr. wisk.,
2e pr. lat., pr. 5 verm.
verm. ned., verm. fr., 1ste verm. nat., 2e verm.
gr., 2e verm. eng.

Frans Janssen, van Spekholzerheide.

pr. godsd., pr. hoogd., pr. 6 verm.
1ste verm. gr., 1ste verm. lat., verm. fr., 1ste
verm. eng., 2e verm. aardr., 2e verm. wisk.

Frans Küppers, van Bleyerheide.

pr. gesch., pr. aardr.
verm. kerk. gesch.

Leo Hünen, van Bocholtz.

pr. 5 verm.
verm. godsd., verm. kerk. gesch., verm. gesch.,
2e verm. nat., 3e verm. lat.

Theo Bours, van Terwinselen.

pr. kerk. gesch.
verm. gesch.

Willy Beurskens, van Tegelen.

verm. ned., 4e verm. lat.

Johan Doveren, van Heerlen.

2e verm. lat.

2e Afd.

Frans Wetzels, van Bleyerheide.

Alg. pr., pr. godsd., 1ste pr. lat., pr. gesch.,
pr. fr., pr. hoogd., pr. nat., pr. 4 verm.
verm. gr., 1ste verm. aardr., 2e verm. ned., 2e
verm. wisk.

Hans Weterman, van Deventer.

Alg. pr., pr. godsd., pr. aardr., pr. eng., pr. wisk.,
pr. nat., pr. 6 verm.
verm. gr., 1ste verm. gesch., 1ste verm. hoogd.,
2e verm. lat., 2e verm. ned., 2e verm. fr.

Henri ten Doeschate, van Sevenum.

pr. gr., pr. ned., pr. eng., 2e pr. lat., pr. 5 verm.
1ste verm. godsd., 1ste verm. wisk., verm. nat.,
2e verm. fr., 2e verm. handt.

Willem Systemans, van Valkenburg.

pr. gr., pr. 7 verm.
1ste verm. lat., 1ste verm. fr., verm. eng., 2e
verm. godsd., 2e verm. gesch., 2e verm. aardr.,
2e verm. hoogd.

Pierre Paulussen, van Maastricht.

pr. handt.

Marcel Schijns, van Mechelen-Wittem.

verm. gr., 3e verm. godsd., 4e verm. lat.

Henri Soomers, van Eygelshoven.

1ste verm. ned., 2e verm. handt.

Marcel van de Voort, van Heerlen.

1ste verm. handt.

Leo Bessems, van Heerlen.

3e verm. lat.

Johan Hinskens, van Eygelshoven.

4e verm. godsd.

TWEEDE KLAS.

Jacques van den Berk, van Holtum-Born.

Alg. pr., 1ste pr. kerk. gesch., pr. gr., 1ste pr.
lat., 1ste pr. aardr., 1ste pr. wisk., 1ste pr. nat.
hist., 2e pr. ned., 2e pr. gesch., 2e pr. fr.
1ste verm. godsd., 1ste verm. hoogd.

Piet Coenen, van Sittard.

1ste pr. godsd., pr. gr., 1ste pr. ned., 1ste pr. gesch., 1ste pr. fr., 2e pr. kerk. gesch., 2e pr. lat., 2e pr. aandr., 2e pr. hoogd., 2e pr. nat. hist.

Willy Tegelaers, van Ammerzoden.

pr. handt., 2e pr. ned., 3e pr. lat., pr. 4 verm.
1ste verm. gr., 3e verm. fr., 4e verm. aandr.,
4e verm. nat. hist.

Frans Giesen, van Zeddam.

1ste pr. hoogd., pr. 8 verm.
1ste verm. gesch., 1ste verm. fr., 1ste verm. wisk., 2e verm. kerk. gesch., 2e verm. ned., 3e verm. godsd., 3e verm. aandr., 5e verm. lat.

Piet Litjens, van Horst.

2e pr. hoogd., pr. 6 verm.
1ste verm. lat., 1ste verm. nat. hist., 1ste verm. handt., 2e verm. ned., 3e verm. gesch., 3e verm. wisk.

Joseph Martens, van Valkenburg.

pr. handt., 2e pr. ned.
2e verm. fr., 3e verm. kerk. gesch.

Emile Vallen, van Ottersum.

2e pr. godsd., pr. 4 verm.
1ste verm. ned., 1ste verm. aandr., 1ste verm. nat. hist., 3e verm. gr.

Bernard Riga, van Beek (L.).

2e pr. wisk.
1ste verm. kerk. gesch., 2e verm. gr.

George Spauwen, van Gronsveld.

pr. 5 verm.
2e verm. lat., 2e verm. hoogd., 4e verm. gr.,
4e verm. gesch., 4e verm. wisk.

Hans van de Venne, van Nijmegen.

pr. 4 verm.
2e verm. aandr., 2e verm. handt., 3e verm. lat.,
4e verm. fr.

Frans van Hegelsom, van Grubbenvorst.

1ste verm. nat. hist., 2e verm. godsd., 2e verm. gesch.

Theo Boss, van Chèvremont.

3e verm. hoogd., 4e verm. godsd., 4e verm. nat. hist.

Emmanuel Jaspers van Klimmen.

1ste verm. wisk.

Henri Brouwers, van Margraten.

4e verm. lat.

EERSTE KLAS.

1ste Afd.

Hubert Lumey, van Simpelveld.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., pr. bijb. gesch., 1ste pr. lat., 1ste pr. ned., 1ste pr. fr., 1ste pr. vad. gesch., 1ste pr. alg. gesch., 1ste pr. aandr., 2e pr. wisk., 3e verm. nat. hist.

Gerard Marcus, van Gulpen.

2e pr. godsd., 2e pr. lat., 2e pr. ned., 2e pr. fr., pr. 4 verm.

1ste verm. nat. hist., 2e verm. vad. gesch., 2e verm. aandr., 3e verm. alg. gesch.

August Zonjée, van Uitgeest.

1ste pr. wisk., 1ste pr. nat. hist., 2e pr. ned., pr. 6 verm.

1ste verm. godsd., 1ste verm. bijb. gesch., 2e verm. fr., 2e verm. handt., 3e verm. vad. gesch., 4e verm. alg. gesch.

Joseph Pappers, van Mechelen-Wittem.

2e pr. vad. gesch., 2e pr. alg. gesch., pr. 4 verm.
1ste verm. aandr., verm. wisk., 3e verm. ned.,
4e verm. bijb. gesch.

Frans van der Heyden, van Oirschot.

pr. handt., 1ste pr. voordr., pr. 4 verm.
2e verm. godsd., 2e verm. ned., 2e verm. alg. gesch., 3e verm. aandr.

Henri Förster, van Nieuwenhagen.

2e pr. nat. hist., pr. 7 verm.
1ste verm. lat., 1ste verm. fr., verm. wisk., 2e verm. bijb. gesch., 3e verm. ned., 4e verm. godsd.,
4e verm. aandr.

Alphons Garé, van Beek (L.).

2e pr. aandr., pr. 5 verm.
1ste verm. ned., 1ste verm. vad. gesch., 1ste verm. alg. gesch., 2e verm. lat., 2e verm. fr.

Robert Lambriks, van Valkenburg.

1ste verm. handt., 3e verm. godsd., 4e verm. fr.

Paul Begheyn, van Nieuwenhagen.

3e verm. bijb. gesch.

Jan Gelissen, van Sittard.

4e verm. vad. gesch.

2e Afd.

Henri Olieslagers, van Doenrade.

Alg. pr., pr. godsd., 1ste pr. fr., 1ste pr. wisk., 1ste pr. nat. hist., 2e pr. lat., 2e pr. ned., 2e pr. alg. gesch., pr. 4 verm.
1ste pr. nat. hist., 2e pr. lat., 2e pr. ned., 2e pr. bijb. gesch., 2e verm. aandr.

Willem Paes, van Chèvremont.

Alg. pr., 2e pr. ned., 2e pr. vad. gesch., pr. 7 verm.

1ste verm. wisk., verm. handt., 2e verm. lat., 3e verm. alg. gesch., 3e verm. fr., 3e verm. nat. hist., 4e verm. godsd.

Frits Bos, van Groningen.

pr. godsd., 1ste pr. vad. gesch., 1ste pr. alg. gesch., 1ste pr. aandr., 1ste pr. nat. hist., 2e pr. bijb. gesch., pr. 4 verm.

1ste verm. lat., 1ste verm. ned., 1ste verm. fr., 2e verm. wisk.

Arthur Bloemen, van Schaesberg.

1ste pr. lat., pr. handt., 2e pr. wisk., pr. 5 verm. 2e verm. godsd., 2e verm. bijb. gesch., 2e verm. ned., 2e verm. fr., 2e verm. nat. hist.

Antoon Sonnenschein, van Terwinselen.

1ste pr. ned., 2e pr. fr., 2e pr. wisk., pr. 4 verm. 1ste verm. bijb. gesch., 1ste verm. aandr., 3e verm. godsd., 3e verm. lat.

Matthieu Scholtes, van Terwinselen.

1ste pr. bijb. gesch., 2e pr. aandr. 1ste verm. godsd., 2e verm. vad. gesch., 2e verm. alg. gesch.

Jaap Wiegersma, van Deurne.

pr. 6 verm. 1ste verm. alg. gesch., 1ste verm. nat. hist., 2e verm. bijb. gesch., 3e verm. ned., 4e verm. vad. gesch., 4e verm. aandr., 4e verm. fr.

Frans Vreuls, van Nieuwenhagen.

pr. handt.

Henri Mengelers, van Doenrade.

2e verm. bijb. gesch., 3e verm. aandr.

Nico Zeyen, van Chèvremont.

4e verm. lat.

.....

Hoogere Burgerschool.

VIERDE KLAS.

Willy Beuskens, van Gulpen.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., pr. kerk. gesch., pr. meetk., 1ste pr. werkt., 1ste pr. nat., pr. scheik., 2e pr. stelk., 2e pr. cosmogr., 2e pr. staatsw., pr. 6 verm.

1ste verm. gesch., verm. fr., 2e verm. nat. hist., 2e verm. eng., 3e verm. aandr., 4e verm. lijnt.

Antoon Hillebrand, van Bondowoso.

Alg. pr., pr. scheik., 1ste pr. nat. hist., pr. gesch., 1ste pr. aandr., 1ste pr. ned., 1ste pr. hoogd., 1ste pr. eng., 2e pr. werkt., 2e pr. nat., 2e pr. fr. verm. staatsw.

Lucas Erens, van Arnhem.

1ste pr. stelk., pr. meetk., 1ste pr. fr., 2e pr. godsd., pr. 4 verm.

1ste verm. hoogd., 1ste verm. eng., 2e verm. handt., 3e verm. lijnt.

Jan Jacobs, van Eysden.

pr. gesch., 1ste pr. staatsw., 2e pr. hoogd., pr. 6 verm.

1ste verm. nat. hist., verm. fr., 2e verm. scheik., 2e verm. aandr., 3e verm. nat., 4e verm. eng.

Henri Dessing, van Naaldwijk.

2e pr. nat. hist., 2e pr. staatsw., pr. 5 verm.

1ste verm. kerk. gesch., 1ste verm. gesch., 1ste verm. aandr., 2e verm. werkt., 2e verm. nat.

Piet van der Heyden, van den Bosch.

1ste pr. cosmogr., 2e pr. aandr., 2e pr. lijnt.

3e verm. werkt., 4e verm. nat. hist., 4e verm. handt.

Frits Bröker, van Schaesberg.

2e pr. handt., pr. 6 verm.

1ste verm. kerk. gesch., verm. staatsw., verm. ned., 1ste verm. lijnt., 3e verm. cosmogr., 3e verm. gesch.

Joseph Muyrers, van Simpelveld.

1ste pr. handt., 1ste pr. lijnt.

Willy Gruythuisen, van Weert.

pr. 9 verm.

verm. stelk., verm. meetk., 1ste verm. werkt., 1ste verm. nat., 1ste verm. scheik., verm. handelsw., 3e verm. kerk. gesch., 3e verm. nat. hist., 4e verm. gesch.

Willy Römken, van Schaesberg.

pr. kerk. gesch.

3e verm. godsd., 3e verm. nat., 4e verm. aandr.

Herman Willebrands, van Bovenkarspel.

2e pr. eng.

2e verm. godsd., 2e verm. hoogd.

Kees Dirken, van Yperen.

2e pr. ned.

1ste verm. handt., 2e verm. lijnt., 3e verm. eng.

Sjoerd Dijkstra, van Gendringen.

2e pr. nat.

2e verm. cosmogr.

Emile Schrijnemakers, van Geleen.

pr. handelsw.

Emile van Loo, van Schin op Geul.

3e verm. handt., 4e verm. aandr.

Victor Haesen, van Maastricht.

4e verm. godsd.

DERDE KLAS.

1ste Afd.

Eduard Dekkers, van Tilburg.

Alg. pr., pr. godsd., pr. kerk. gesch., pr. nat.,
pr. nat. hist., pr. ned., pr. 5 verm.
verm. gesch., verm. aandr., 1ste verm. staatsw.,
2e verm. stelk., 2e verm. meetk.

Jacques Gooden, van Meyel.

Alg. pr., pr. godsd., pr. nat., pr. gesch., pr. aandr.,
pr. staatsw., pr. 4 verm.
1ste verm. meetk., verm. ned., 2e verm. nat.
hist., 2e verm. eng.

Jan Becker, van Terborg.

pr. eng., pr. 6 verm.
verm. godsd., verm. aandr., 1ste verm. hoogd.,
1ste verm. handt., 2e verm. kerk. gesch., 2e verm.
staatsw.

Hubert den Doop, van Heerlen.

pr. stelk., pr. meetk.
verm. nat.

Jan Bongaerts, van Boxmeer.

pr. hoogd.
1ste verm. eng., 2e verm. handt.

Walter Lemmens, van Terwinselen.

pr. gesch.
1ste verm. nat. hist.

Gust Abelmann, van Utrecht.

pr. handt.
2e verm. hoogd.

Wim Messelink, van Velp.

verm. godsd., 1ste verm. kerk. gesch., verm.
gesch.

Antoon van Aken, van Oudenbosch.

1ste verm. stelk., 2e verm. meetk.

Jan Jansen, van Laren.

1ste verm. nat. hist., 2e verm. kerk. gesch.

2e Afd.

Leo van Oosterhout, van Oud-Vosmeer.

Alg. pr., pr. stelk., pr. meetk., pr. nat., pr.
hoogd., pr. 4 verm.
2e verm. kerk. gesch., 2e verm. ned., 2e verm.
fr., 2e verm. eng.

Hubert van Waes, van Zuiddorpe.

Alg. pr., pr. stelk., pr. fr., pr. 5 verm.
1ste verm. kerk. gesch., verm. meetk., 1ste verm.
nat., verm. aandr., 1ste verm. eng.

Kees Samson, van Zwolle.

pr. godsd., pr. kerk. gesch., pr. gesch., pr. aandr.,
pr. ned., pr. 4 verm.
1ste verm. hoogd., 2e verm. nat., 2e verm. nat.
hist., 2e verm. eng.

Elbert Stoffels, van Brunssum.

pr. nat. hist., pr. staatsw.
1ste verm. godsd., verm. gesch.

Joseph Payens, van Breda.

pr. eng.
1ste verm. ned., 1ste verm. fr.

Henk Steinhoff, van Tilburg.

1ste verm. nat. hist., verm. handt., 2e verm. ned.

Joseph Schmitz, van Kerkrade.

verm. meetk., 2e verm. hoogd.

Willy Veldhuis, van Venlo.

verm. stelk., verm. staatsw.

Charles Nijst, van Kerkrade.

2e verm. godsd.

TWEEDE KLAS.

1ste Afd.

Rudolf Dekkers, van Tilburg.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., pr. kerk. gesch., pr.
stelk., pr. meetk., pr. gesch., pr. ned., pr. fr., pr.
hoogd., pr. eng.
verm. aandr.

Karel Heys, van Gennep.

pr. nat. hist., pr. hoogd., pr. 8 verm.
1ste verm. godsd., verm. stelk., verm. meetk.,
verm. aandr., 2e verm. kerk. gesch., 2e verm.
gesch., 2e verm. fr., 2e verm. eng.

Jacques Martens, van Venray.

pr. hoogd., pr. 5 verm.

1ste verm. kerk. gesch., 1ste verm. nat. hist.,
1ste verm. fr., 1ste verm. eng., 2e verm. gesch.

Bernard Baur, van Heerlen.

pr. aandr.

1ste verm. gesch., 2e verm. godsd., 2e verm. nat.
hist.

Henk Daniëls, van Nijmegen.

1ste verm. ned., verm. handt.

Henri Dijkstra, van Gendringen.

verm. aandr., 3e verm. godsd.

Joseph Bruykers, van Brunssum.

2e verm. kerk. gesch., 4e verm. godsd.

Albert Hermans, van Brunssum.

2e verm. ned.

2e Afd.

Bennie Weterman, van Deventer.

Alg. pr., pr. kerk. gesch., pr. nat. hist., pr. gesch.,
pr. aandr., pr. fr.

1ste verm. stelk., 1ste verm. hoogd., 2e verm.
godsd.

Leo Holzhaus, van Haarlem.

pr. stelk., pr. meetk., pr. ned., pr. eng.

1ste verm. handt., 2e verm. aandr.

Hans Schulte, van Rotterdam.

pr. godsd., pr. kerk. gesch., pr. hoogd.

1ste verm. aandr., 1ste verm. ned., 2e verm. nat.
hist.

Jules van der Werf, van Bolsward.

pr. gesch., pr. 5 verm.

1ste verm. meetk., 1ste verm. eng., 2e verm.
aandr., 2e verm. ned., 2e verm. hoogd.

Matthieu Schenk, van Maastricht.

pr. 7 verm.

verm. kerk. gesch., verm. gesch., verm. fr., 2e
verm. stelk., 2e verm. meetk., 2e verm. ned.,
2e verm. handt.

Frans Tegelaers, van Ammerzoden.

pr. handt.

2e verm. nat. hist.

Herman Mous, van Heerlen.

1ste verm. godsd., 2e verm. eng.

Willem Rühülessin, van Bandoeng.

verm. gesch.

Gerard Moorman, van Tegal.

1ste verm. nat. hist.

EERSTE KLAS.

1ste Afd.

Max Bissinger, van Amsterdam.

Alg. pr., 1ste pr. bijb. gesch., 1ste pr. nat. hist.,
pr. aandr., 1ste pr. ned., 1ste pr. hoogd., 2e pr.
godsd., 2e pr. gesch., 2e pr. fr.
verm. stelk.

Emile Gerards, van Heerlen.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., pr. stelk., pr. meetk.,
1ste pr. fr., 2e pr. bijb. gesch., 2e pr. ned., 2e pr.
hoogd., pr. 4 verm.

1ste verm. nat. hist., 1ste verm. gesch., verm.
aandr., 1ste verm. handt.

Alphons Gilissen, van Vaals.

pr. stelk., 1ste pr. gesch., pr. aandr., 2e pr. nat.
hist., 2e pr. hoogd., 2e pr. handt., pr. 4 verm.

1ste verm. godsd., 1ste verm. bijb. gesch., verm.
meetk., 1ste verm. ned.

Cas Heuvelmans, van Ell-Hunsel.

1ste pr. handt., pr. 7 verm.

verm. stelk., verm. hoogd., 2e verm. bijb. gesch.,
3e verm. gesch., 4e verm. godsd., 4e verm. nat.
hist., 4e verm. ned.

Willem Stoltz, van Oss.

pr. 5 verm.

2e verm. gesch., 2e verm. fr., 3e verm. nat. hist.,
3e verm. ned., 4e verm. bijb. gesch.

Jan Tromp, van Sneek.

2e verm. ned., 3e verm. handt.

Max Plaisier, van Pladjoe.

3e verm. godsd., 3e verm. bijb. gesch.

Guillaume Kerckhoffs, van Beek (L.).

1ste verm. fr.

Willy Caubo, van Venlo.

2e verm. handt.

2e Afd.

Jean Martens, van Bocholt.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., 1ste pr. bijb. gesch., 1ste pr. stelk., pr. meetk., 1ste pr. nat. hist., 1ste pr. gesch., pr. aandr., 1ste pr. ned., pr. fr., pr. hoogd., pr. handt., 2e pr. voordr.

Karel Heys, van Gennep.

2e pr. bijb. gesch., 2e pr. stelk., 2e pr. meetk., 2e pr. nat. hist.
verm. aandr., 1ste verm. ned., 3e verm. gesch.

Johan Bucker, van Gilze.

2e pr. nat. hist., 2e pr. gesch., 2e pr. ned.
1ste verm. godsd., 2e verm. fr.

Walter de Bie, van Zundert.

pr. fr., 2e pr. ned.
verm. hoogd., 3e verm. bijb. gesch., 4e verm. godsd.

Piet Meulemans, van Ravestein.

verm. stelk., 1ste verm. meetk., verm. aandr.

Jan Joosten, van Gendringen.

1ste verm. gesch., 2e verm. ned., 3e verm. nat. hist.

Jacques van Esser, van Roermond.

1ste verm. fr., 2e verm. meetk., 4e verm. bijb. gesch.

Joseph Vrancken, van Kaalheide.

1ste verm. handt., 2e verm. godsd., 2e verm. bijb. gesch.

Pierre Lengs, van Tegelen.

2e verm. handt., 3e verm. gesch., 3e verm. fr.

Jan van Lier, van den Haag.

1ste verm. nat. hist., 3e verm. godsd., 3e verm. ned.

Frans Dortu, van Chèvremont.

1ste verm. godsd., 1ste verm. bijb. gesch.

André Deswijzen, van Spekholzerheide.

1ste verm. gesch.

Antoine van Geldorp, van Weert.

2e verm. nat. hist.

Hoogere Handelsschool.

VIERDE KLAS.

Martin Meyer, van Velsen.

Alg. pr., pr. ned. corr., pr. fr. t., pr. fr. corr., pr. hoogd. t., pr. hoogd. corr., pr. eng. corr., pr. boekh., pr. hand.rek., pr. 6 verm.
verm. ned. t., verm. eng. t., verm. gesch., 2e verm. kerk. gesch., 2e verm. wisk., 2e verm. nat.

Joseph van Horn, van Amsterdam.

pr. godsd., pr. fr. t., pr. fr. corr., pr. hoogd. t., pr. hoogd. corr., pr. eng. t., pr. nat., pr. econ., pr. 6 verm.

1ste verm. kerk. gesch., verm. ned. corr., verm. aandr., 2e verm. eng. corr., 2e verm. scheik., 2e verm. warenk.

Alphons Stevens, van Valkenburg.

pr. kerk. gesch., pr. ned. corr., pr. aandr., pr. gesch., pr. scheik., pr. warenk., pr. 4 verm.

verm. hoogd. t., verm. hoogd. corr., 2e verm. nat., 2e verm. org. en techn.

Jo Steltenpool, van Wervershoof.

pr. ned. t., pr. econ., pr. org. en techn.
verm. godsd., verm. gesch., verm. hand.recht.

Johan Zaal, van Amsterdam.

pr. godsd., pr. eng. t., pr. econ.
1ste verm. eng. corr., verm. aandr.

Lambert van Daal, van Horst.

pr. wisk., pr. 6 verm.

1ste verm. boekh., 1ste verm. hand.rek., 1ste verm. nat., 1ste verm. scheik., 1ste verm. warenk., 1ste verm. org. en techn.

Leo Voncken, van Heerlen.

verm. ned. t., verm. ned. corr.

Antoon Janssen, van Lith.

2e verm. boekh., 2e verm. warenk.

Carl Lohle, van Tilburg.

verm. fr. t.

Joseph Leuchter, van Kerkrade.

1ste verm. wisk.

Maurice Wijffels, van IJzendijke.

2e verm. hand.rek.

.....

Voorbereidende Klas.

1ste Afd.

Jan Diebels, van Nijmegen.

Alg. pr., 1ste pr. rek., 2e pr. godsd., 2e pr. bijb. gesch., 2e pr. fr.
1ste verm. ned., 3e verm. nat.

Leo Nijst, van Kerkrade.

Alg. pr., 1ste pr. ned., 2e pr. rek.
2e verm. godsd., 2e verm. fr.

Eduard van de Voort, van Heerlen.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., 1ste pr. bijb. gesch., 1ste pr. fr., 2e pr. ned.

1ste verm. rek.

Gerard Vullingsh, van Horst.

1ste pr. nat.
3e verm. rek.

Wim Reuwer, van Ootmarsum.

pr. 4 verm.
2e verm. rek., 2e verm. nat., 3e verm. godsd., 3e verm. bijb. gesch.

Henri Franssen, van Venlo.

2e pr. nat.
1ste verm. godsd., 2e verm. ned., 4e verm. fr.

Hubert Huntjens, van Heerlen.

1ste pr. vad. gesch.
1ste verm. nat.

Antoon Fredericks, van Nijmegen.

pr. 4 verm.
2e verm. bijb. gesch., 2e verm. vad. gesch., 3e verm. ned., 4e verm. godsd.

Henk Heys, van Gennep.

3e verm. fr., 4e verm. ned., 4e verm. rek.

Gys van der Sande, van Breda.

1ste verm. fr.

Joseph Haeren, van Eygelshoven.

1ste verm. bijb. gesch.

2e Afd.

Paul Jaspers, van Klimmen.

Alg. pr., 1ste pr. bijb. gesch., 1ste pr. fr., 1ste pr. ned., 2e pr. godsd., 2e pr. rek., 2e pr. aandr., 2e verm. nat., 3e verm. vad. gesch.

Jan Smeets, van Valkenburg.

Alg. pr., 1ste pr. rek., 1ste pr. aandr., 2e pr. bijb. gesch., 2e pr. fr., 2e pr. ned.
1ste verm. nat.

Wiebe Terwisscha van Scheltinga, v. Nijland

1ste pr. nat., pr. 5 verm.
1ste verm. godsd., 1ste verm. aandr., 2e verm. ned., 2e verm. vad. gesch., 4e verm. rek.

Jan Vermeeren, van Sevenum.

1ste pr. godsd., pr. 5 verm.
2e verm. rek., 3e verm. bijb. gesch., 3e verm. fr., 3e verm. ned., 4e verm. nat.

Martin Wiertz, van Schaesberg.

1ste pr. vad. gesch.
1ste verm. bijb. gesch., 4e verm. godsd.

Jan Veeger, van Groningen.

pr. 4 verm.
1ste verm. rek., 2e verm. bijb. gesch., 3e verm. aandr., 3e verm. nat.

Henk Verhey, van Didam.

2e pr. vad. gesch.
4e verm. ned., 4e verm. aandr.

Eugène Vreuls, van Nieuwenhagen.

2e pr. nat.
4e verm. bijb. gesch.

Dirk van der Werf, van Bolsward.

1ste verm. ned., 2e verm. aandr., 3e verm. rek.

Wim Wennekes, van Arnhem.

1ste verm. vad. gesch., 3e verm. godsd.

Eduard Wolfs, van St. Geertruid.

2e verm. godsd., 2e verm. fr.

Hein Kremer, van Terwinselen.

1ste verm. fr.

Willy Habets, van Kerkrade.

4e verm. fr.

Joseph Vorstermans, van Arcen.

4e verm. vad. gesch.

.....

KLEIN-ROLDUC.

Prijs voor uitmuntend gedrag.

Frans Dortu, van Chèvremont.

Robert Lambriks, van Valkenburg.

Pierre Lengs, van Tegelen.

Hubert Lumey, van Simpeldeld.

JAARVERSLAGEN.

.....

Maria-Congregatie.

Katholiek Nederland staat op den vooravond van een heerlijk feest, het feest van ons aller Hemelsche Moeder en Beschermster; in Nijmegen zullen de vlaggen en wimpels van de diverse Mariaverenigingen wapperen; daar zullen de straten weergalmen van liederen Haar ter eere; daar zal geheel Katholiek Nederland zijn warme hulde brengen aan de Koningin des hemels, 'n hulde die voortkomt uit de oprechte vereering en de kinderlijke liefde, welke ieder Katholiek voelt voor Maria. Reeds maanden lang hebben wij in onze congregatievergaderingen Maria gesmeekt onze hulde te willen aanvaarden en deze grootsche betooging te doen slagen. Ook Rolduc wil op bescheiden wijze daartoe meewerken. Rolduc immers heeft ten allen tijde uitgeblonken door zijn Maria-vereering; vrome monniken plaatsten Haar in hun wapenschild; Maria's beelden prijken op Rolduc op vele plaatsen; Rolduc is de bakermat van de vereeniging die Maria tot patrones heeft, n.l. de vereeniging van „Voor Eer en Deugd”; dagelijks stijgen de aanroepingen tot de Reine Maagd uit honderden jonge harten hemelwaarts; in de Meimaand, in de Octobermaand en op Maria's feesten viert de vereering van de Hemelkoningin er hoogtij en iederen dag knielen de leerlingen neer voor Maria's mooie beeld in de kerk om Haar te vragen om hulp in den moeilijken jeugdstrijd, om Haar de mooiste gevoelens aan te bieden, die leven in het jongenshart. De Mariacongregaties danken ook haar ontstaan aan de te Rolduc heerschende Maria-liefde; ruim 250 leerlingen zijn er lid van en beijveren zich de verplichtingen dier vereeniging na te komen; geregeld komen zij op de stille Mariakapel tezamen, om de beschermster op bij-

zondere wijze te vereeren en zich te vormen tot echte Mariakinderen, die zichzelf trachten te heiligen en zich te vormen voor het apostolaat, waartoe de congreganisten worden opgeroepen. Een treffende gebeurtenis was ook dit jaar weer de opdracht van 32 nieuwe leden; de indrukwekkende, geheimzinnige Rolducsche crypte was de plaats, waar honderden zich vereenigden, om getuige te zijn van den riddereed, dien de nieuwe congreganisten aflegden en om te luisteren naar het bezielende woord van den feestredenaar, den Z. E. Heer Brouwers. Zoo mogen wij met voldoening terugzien op het afgelopen congregatiejaar, in de hoop, dat Maria haar kinderen op speciale wijze gezegend en gevormd heeft voor de taak, die hen wacht in het latere leven. Vermelden wij nog, dat onze congregatie gaarne haar geldelijke bijdrage gezonden heeft voor het aanstaande Mariacongres, dat de leiding van de verschillende afdelingen bleef bij de Z. E. heeren dir. van de Venne, Jacobs, Absil en van der Mühlen en dat de besturen waren samengesteld als volgt:

1ste afdeling:

Prefect: Gillisen Jan.

1e Assistent: Beel Edm.

2e Assistent: Dassen Hub.

Raadsleden: Spauwen Vict. en Penders Leo.

2de afdeling:

Prefect: Meens Jos.

1e Assistent: Lemmens Theo.

2e Assistent: Verster Jan.

Raadsleden: Hillebrand Ant., Koenders Henk en Wijnen Jos.

.....

Derde Orde van St.-Franciscus.

Directeur: Dr. A. Deumens.

Prefect: H. Dassen.

Onder-prefect: J. Custers.

Secretaris: Th. Lemmens.

Penningmeester: J. Loyson.

Achter ons ligt 't afgeloopen schooljaar, dat tevens 't 10de Rolducsche Derde Orde-jaar was.

Daarom is 't misschien gewenscht 'n zeer vluchtig overzicht te geven over deze afgelopen jaren, omdat het een concreet stuk is van onze eigen jongensziel, wier idealen uitgedrukt staan en vasten vorm gekregen hebben in dit goedwillende streven naar het Franciscus ideaal in de Derde Orde. Ze werd opgericht in de dagen, toen een machtige franciscaansche propaganda gevoerd werd ter gelegenheid van het zevende Eeuwfeest der stichting van de Derde Orde, op initiatief van den Hoogeerw. Heer A. van de Venne, directeur van Rolduc.

4 December 1921 was ze er met een kern van 21 leden en nadat 24 Februari 1922 de licentia in scriptis van Z. H. Excellentie Mgr. Schrijnen z.g. ontvangen was, had de canonieke oprichting der afdeeling plaats.

Afdeeldingsdirecteur was de Zeereerw. Pater Marius Lamers van Bleijerheide. Onder bescherming van den afdeelingspatroon, den H. Antonius, heeft deze directeur vol ijver gewerkt om deze jonge nieuwe Rolducsche vereeniging tot bloei te brengen. We hopen, dat de wensch neergeschreven in 't Jaarboek bij de oprichting der Afdeeling: „dat ze zal meewerken tot verlevendiging van het inwendige leven en tot vorming van godsdienstige, beginselvaste jongemannen”, niet tot 't rijk der wenschen is blijven behooren. Het jaar 1922—'23 mag zeker wel als een succesjaar vermeld worden, daar toen door de enthousiaste propagandapreek van den beroemden Pater Borromeus de Greeve het ledenaantal groeide tot 85.

In 1924 kreeg de afdeeling een nieuwen directeur in Pater Wallaricus. De maandvergaderingen, die tot nu toe steeds op de con-

gregatie-kapel waren gehouden, werden nu bij feestelijke gelegenheden zooals: professie, kleding en visitatie in de kerk gehouden met uitstelling van het Allerheiligste.

Sinds 1925 werd naast de propagandapreek van den directeur ook een of ander vlugschrift onder de leerlingen verspreid. 1925 is een jaar van bloei geweest, zoodat hieruit te verklaren is, dat de wenschen meer naar uiterlijke manifestaties gingen. Men ging denken aan een vaandelfonds en besloot naast de maandvergaderingen, een maandelijksche conferentie in te voeren. Deze hebben echter vanaf het begin een kwijnend bestaan gehad, naast de goedbezochte maandvergaderingen. Ze werden een soort zangrepetitie en hadden als zoodanig toch een onmisbaar nut. Het beginkapitaal voor het vaandelfonds werd — o gruwel — de arme Derde Orde ontstolen en ook rezen bij latere directeuren en besturen eenige bezwaren.

Wat doe je met een vaandel? Zeker als eenheidssymbool zou 't gewenscht kunnen worden, maar.... zou die eenheid bij de jaarlijksche groote processie ook niet minder aangenaam kunnen worden, daar veel Derde Ordelingen tevens lid zijn van een der Mariacongregatie's, die ook met hun vaandel meetrekken?

Andere idealen zijn hiervoor in de plaats gekomen.

Het jubeljaar (1926—'27) ter gelegenheid van 't Zevende Eeuwfeest van St. Franciscus' afsterven mocht niet zonder meer voorbijgaan.

24 Januari 1927 werd door Pater Juvenalis Pompen 'n mooie lezing met lichtbeelden over onzen H. Vader gehouden. Zoo werden weer meer buitenstaanders vertrouwd gemaakt met St. Franciscus en zijn Derde Orde.

Door den nieuwen directeur pater Avalinus en den prefect der afdeeling werd namens de Rolducsche vereeniging — die hokvast is — de Nederlandsche Katholiekendag bezocht te Maastricht.

Ook 1928 was 'n jaar van wenschen: een beeld van St. Franciscus, een vaandel, zelfs

zoo gauw de penningmeester eraan kon denken iets op zij te leggen en dan die aparte vergaderingen met een lezing (conferentie).

Slechts één jaar bleef Pater Avalinus directeur en weer stond in 1928 de Derde Orde zonder aanvoerder. Zij gaf geen teken van leven, ze werd zelfs niet genoemd. Dat is erg! Want het ledenaantal was tot 23 geslonken — daarna echter stijgt de lijn zeer geleidelijk — de laatste jaren iets sneller en op 't oogenblik telt de afdeeling 81 leden. Het jaar 1927 immers (8 nieuwe leden) had geleerd: dat laat begin half werk beteekent en nu stond hetzelfde te wachten. Goddank toch niet!

2 November 1928 werd Dr. A. Deumens als directeur der Derde Orde aangesteld.

We zijn er — 't mag nu wel gezegd worden — hartelijk blij om geweest. Ten eerste omdat er nu nog tijdig kon begonnen worden en ten tweede omdat de directeur nu een Roldusch leeraar was. De vorige directeurs hebben veel voor de Derde Orde gedaan. Niemand zal dat mogen betwijfelen. We zijn hun dankbaar voor de groote zorg, waarmee ze den goeden geest in hun tertiariissen wisten op te wekken en levendig te houden. Maar juist door dien pater „van buiten” kreeg de Derde Orde een uitheemsch tintje. Ze werd nu geheel „Roldusch”.

En achteraf beschouwd?

Daar zullen we niet te veel van zeggen. Maar ik ben blij en feliciteer onze afdeeling met haar nieuwen directeur. C'est tout! Maar laat 't genoeg zijn. Een zeer verheugende aanwinst van 'n ander soort voor onze vereeniging was 't, toen de Z. E. Heer directeur der afdeeling na de Paaschvacantie uit Assisië een relikwie meebracht uit de pij van St. Franciscus. Het bezit van deze relikwie, die haar plaats in den relikwiehouder broederlijk deelt met den H. Aloysius, wordt door ons zeer gewaardeerd.

Men begon dit jaar met een meer stelselmatige bestrijding der vooroordeelen, die er onder de jongens tegen de Derde Orde bestonden. Ingevoerd werd om dezelfde reden in September 1929, het instituut der praataavond, één bij de Heeren Philosophen en één bij de andere leerlingen. Dit jaar had ook

voor 't eerst plaats de feestelijke herdenking van St. Franciscus' sterfuur in de innig devote, stemmingsrijke crypta. Deze mooie plechtigheid, die ook steeds door vele niet-leden wordt bijgewoond, is 'n goede mooie traditie geworden. Voor den zang bij deze en andere plechtige gelegenheden werd behalve door de leden, ook gezorgd door 'n koortje Philosophen onder leiding van Hub. Voncken en begeleiding van Jacq. Zeyen; aan hen allen een woord van oprechten dank.

In November 1929 werd besloten over te gaan tot het stichten van 'n hagiografische bibliotheek. Het daarvoor benodigde geld werd verkregen uit collectes en echt-franciscaansch-bijeengebedelde bijdragen.

Dr. Joosten, arts te Helden-Panningen, hield op uitnoodiging van de Derde Orde een lezing over Theresia Neumann, die hoewel wetenschappelijk gedocumenteerd, ons toch een zeer duidelijk inzicht gaf in de wonderbare verschijnselen, het onderzoek en den stand der verklaringen.

Dit jaar verloor onze vereeniging een trouw, edel en voorbeeldig lid door den dood van Hub. Spauwen. „Hij vervulde”, zooals de directeur van Rolduc in zijn toespraak zei, „steeds zijn plicht en rusteloos zwoegde hij tot bereiking van zijn groot levensdoel (het H. Priesterschap). Hij blonk uit door ijver en vroomheid.”

Geve God hem de eeuwige vreugdevolle aanschouwing van Zijn milde Wezen!

9 October 1930 werd de bibliotheek der Derde Orde met 200 boeken geopend. Er werden in 1930—'31 in totaal 341 boeken uitgeleend. De bedoeling der bibliotheek is: de leden onze Heiligen te leeren kennen én als Heiligen én als levenswarme menschen, niet als zonderlingen en gepredestineerden. „Jonge Adel”, het orgaan der leden van onze Derde Orde-jeugd, wist 43 abonnementen in onze afdeeling te krijgen, welk aantal in 1932 klonk tot 54.

De klacht dit jaar voor 't eerst formeel geuit, maar reeds langer aanwezig, was: Waar blijven de niet-Seminaristen? Is de Derde Orde te hoog voor hen? Och kom, 'n jongen met idealen mikt immers graag hoog. Zijn ze bang voor kwezel versleten te worden?

Dat kan niet. Zie er de leden maar op na! Of is men bang voor Orde-voorschriften en regels? 't Is mogelijk! En toch de jeugdige activiteit wordt er niet door gedrukt en vernietigd, maar alleen geleid in juiste banen.

Zoo zijn we gekomen aan het 10e jaar, dat goed geweest is. Het begon 20 September met de propaganda-preek van den Z. E. Heer directeur. Ze heeft succes gehad, zoodat de stand der vereeniging op 1 April 1932 zeer mooi genoemd mag worden n.l. 38 novicen en 43 geproteste leden.

Hiervan werden 8 October, 10 November en 15 Februari resp. 21, 6 en 5 leden gekleed en 6 December en 14 Februari resp. 22 en 5 leden geprotest.

Op 4 October werd wederom de plechtige herdenking van 't sterfuur van St. Franciscus op de traditioneele wijze in de crypte gehouden. De directeur hield een toespraak gevolgd door gewetensonderzoek en tenslotte werd door allen de relikwie van St. Franciscus vereerd.

Zondag 11 October is voor de leden der Derde Orde een algemeene H. Communie en 's middags van 3 tot 4 uur uitstelling in Ossensorio met aanbidding, waaronder de hernieuwing der Professie om zoo deel te nemen aan 't Nationale-Derde-Orde-Eerherstel.

20 en 30 September hield de directeur een praatavond bij Philosophen en niet-Philosophen; de resultaten zijn u bekend.

Op 'n ledenbijeenkomst (tevens zangrepetitie) van 17 November wordt besloten ter gelegenheid van 't 10-jarig bestaan, 'n beeld van St. Franciscus aan de kerk van Rolduc te schenken. De kosten zullen volgens het bekende recept gedekt worden door collectes der maandvergaderingen en bijeengebedelde bijdragen, hetgeen gelukt is.

24 Januari werd het 10-jarig bestaan op kerstelijke wijze gevierd. We vierden dit feest, niet omdat we er in zien een feest van wereldschokkende beteekenis, maar alleen omdat dit feest, gevierd binnen de muren der oude abdijkerk, een aan het doel der Derde Orde beantwoordende werking heeft: de hernieuwing van den geest in 't hooge Franciscus' ideaal.

We weten het, een derde-ordeling heeft 'n

eigen ideaal, dat hij moet aanhangen en nastreven hartstochtelijk en consequent. Hij heeft een ideaal, dat trouwe vrienden maar ook felle bestrijders geeft en dat is het kenmerk der waarheid ervan.

Ons ideaal is: „Een onverzettelijk kruis-tocht-ideaal” geboren uit 'n zuivere omhoog strevende ziel en daarom hebben we de wereld en haar menschen lief als komend van één Vader. Dat Derde-Orde-ideaal verlevendigen en verdiepen is het doel van 'n heel jaar werken geweest, en dat is ook ingescherpt en bevestigd op ons herdenkingsfeest. De plechtige Hoogmis werd opgedragen door onzen directeur Dr. A. Deumens, terwijl de Hoogeerw. Heer A. van de Venne als presbyter-assistens fungeerde. De Zeer-eerw. Pater Dr. Cassianus Hentzen hield 'n stijlvolle feestpredikatie met als onderwerp: „Franciscus en het Katholieke Levensidealisme”. Jeugd en Idealisme hooren bij elkaar en Franciscus, die met 'n lied op zijn lippen en een lach in het hart door de wereld trok, wil haar leider zijn. Franciscus' idealisme, de benadering van „Het Ideaal”, was geen droomerij en zielerige gevoelerigheid, het was daad en kracht en daarom werd hij apostel en offeraar.

Zoo is St. Franciscus het voorbeeld van ons idealisme, dat praktijk moet zijn van offer en apostolaat.

In de maandvergaderingen, welke ook door vele niet-leden werden bijgewoond, wijdde de Hoogeerw. Heer Directeur van Rolduc het nieuwe Franciscus-beeld (ontworpen en uitgevoerd door den Heer C. Lückert, Roermond), en hield vervolgens 'n korte toespraak. Hij dankte den directeur der afdeeling voor hetgeen door de Derde Orde onder de jongens was gedaan om het Franciscus-ideaal van eenvoud, offer en gehoorzaamheid in de praktijk van 't kostschoolleven om te zetten.

Dank ook voor de goede gezindheid der vereeniging, waarvan hij het symbool zag in 't fraaie nieuwe Franciscus-beeld. Dank bracht hij aan pater Dr. Cassianus Hentzen voor zijn mooie opwekkende preek. Dank ook aan Franciscus zelf, die met zichtbare bescherming de afdeeling geleid heeft. Dank aan

Hem tenslotte, die de wasdom gaf aan 't werk van velen. Zijn gelukwensch kon geen andere zijn dan 'n bede om met Gods en St. Franciscus' hulp de idealen na te blijven streven in de toekomst, zooals dit in de afgelopen 10 jaar gebeurd was.

Met voldoening zien we terug op deze waardige herdenking der oprichting, die veel van 't misschien onbewust nagestreefde weer jong en frisch en dubbelkrachtig heeft opgehaald. En de blijvende herinnering aan dien dag vormt 't St. Franciscusbeeld, dat op 't koor staat en met zijn verstorven trekken ons steeds opnieuw wekt tot bezinning op ons ideaal en offergeest.

Op Zondag 8 Mei had de canonieke visitatie plaats, waaronder de visitator, de Zeereerw. Pater L. Zonderland, 'n toespraak hield tot de talrijk aanwezige leerlingen.

15 Mei bezocht het bestuur een vergadering der Tochtgenooten van St. Frans in Heerlen, waar de grondlijnen dezer organisatie besproken werden. Praktische bezwaren dwingen de Rolducse afdeeling tot afwachting.

27 Juni vergadering, waarin het nieuwe bestuur als volgt gekozen werd: J. Adams, prefect, L. Penders, onderprefekt en H. Wakkers, secretaris.

Deze verkiezing was noodig door het vertrek van prefect, onderprefekt en secretaris.

Vooreerst dan 'n woord van oprechten dank aan onzen volijverigen prefect, die gedurende twee jaren zijn beste krachten wijdde tot groei en uitbreiding onzer vereeniging.

Eveneens een woord van dank aan den onderprefekt, die ook als bibliothecaris steeds zijn volle werkzaamheid gaf. Vooral in de laatste functie heeft hij de vereeniging vele goede diensten bewezen, waarvoor wij

zeer gaarne onzen oprechten dank betuigen. Ten slotte een dankwoord aan den secretaris, die steeds zijn werk met liefde deed. Moge St. Franciscus hun een beteren dank verzekerden in het rijk der toekomst.

In dit laatste trimester werd besloten tot oprichting eener ascetische bibliotheek, speciaal voor Philosophen en Seminaristen.

Gezien de vroegere goedgeslaagde financiële experimenten kunnen we de gegronde hoop hebben, dat deze bibliotheek spoedig zal geopend worden. Daarna zal ook een reorganisatie der oudere bibliotheek ter hand genomen worden, waarvoor dit jaar een eenigszins verminderde belangstelling bestond en waarvan $\pm$ 300 boeken werden uitgeleend.

Aan het slot van dit verslag, dat slechts enkele uiterlijke feiten heeft mogen vermelden, spreken we ons geloof uit in de realiteit van de onzichtbare genadewerking, die de Derde Orde bij velen ongetwijfeld zal hebben.

We danken speciaal den Zeereerw. Heer directeur, die in zijn conferentie's over de H. Elisabeth steeds een zoo psychologische en concrete uitwerking van dit leven voor ons kostschoolleerlingen wist te geven, en ook overigens steeds tot leiding zeer bereid was. Wij danken den Directeur van Rolduc voor de goede gezindheid en hartelijken steun, die onze vereeniging van hem in haar 10 jaren steeds heeft mogen ondervinden. Dank tenslotte aan alle leden voor hun steun aan de vereeniging gegeven; zij immers moeten de Derde Orde maken tot wat ze behoort te zijn.

Met St. Frans gaan we de toekomst in en laat ons met zijn hulp ons heerlijk idealisme neerplanten op den berg van ons jonge leven, tot gids voor velen en tot eigen zaligheid.

Missievereeniging „Rolduc”.

JAARVERSLAG 1931—1932.

Voorzitter: E. Beel.
 Vice-Voorzitter: P. Wolfs.
 Secretaris: H. Meens.
 Penningmeester: H. Roumen.
 Moderator: Drs. P. Cramer.

In 't jaarverslag der missievereeniging van verleden jaar hebben we kunnen lezen, dat de belangstelling voor de missie niet zoo groot was als de voorafgaande jaren. Men gaf als een der oorzaken aan: de onverschilligheid bij velen, niet 't minst bij de jongeren, voor alles wat „Missie” heette.

Gelukkig mogen we dit jaar weer een opbloei constateeren. We mogen gerust zeggen, dat veel van die onverschilligheid van verleden jaar verdwenen is, en dat het doel der Missievereeniging: 't bijbrengen en 't bevorderen van missiekennis en 't aanwakkeren van missieliefde, dit jaar beter bereikt is. Dit is misschien voor een groot gedeelte te danken aan onzen eersten algemeen missiedag.

Wegens omstandigheden kon deze eerst op 11 Oct. gehouden worden. Na de Hoogmis hadden de Rolducsche missievrienden zich verzameld in de speelzaal, waar, na een welkomstwoord door den voorzitter, Pater Dr. Zuure — de schrijver van de zoo bekende Afrikaansche Vulpenkrassen — de aanwezigen toesprak. Al gauw heeft hij ons overgeplaatst in de prachtige natuur van Urundi in Midden-Afrika, temidden der negers, bij wie hij zoo lang gewerkt heeft. Hij doet een greep uit de zoo varieerende tafereelen van 't negerleven, die hij ons op prettige en spannende wijze verhaalt. Hij wisselt zijn voordracht af door 't zingen van eenige Urundische werken en wiegeliedjes. Hoe groot de verschillen in leef- en werkwijze van die menschen in vergelijking met ons volk ook zijn, toch blijkt ons hier dat ook zij menschen zijn met een hart zooals wij, dat ook zij gevoel hebben voor 't mooie en 't goede zooals ieder volk. Ook dat hart te winnen is de taak van den missionaris. Daarom moet hij, vooral in 't

begin van zijn werk in die missie, de moeilijkheid der taal overwinnen, en moet hij de beteekenis der spreekwoorden en verhalen die onder 't volk leven, leeren kennen, om die later zelf te benutten, om door middel daarvan de beteekenis van een of andere Christelijke waarheid begrijpelijk te maken. Tot slot schildert Pater Zuure ons 't succes der Witte Paters in Africa en vraagt ons aller gebed, opdat deze missie steeds meer moge bloeien.

De groote aandacht waarmee deze lezing gevolgd werd en 't lange applaus na de lezing bewees duidelijk, dat de aanwezigen erover voldaan waren.

Niet minder interessant was 's avonds in de aula de lezing van Pater Veldman over z'n tocht door Sovjet-Rusland en de lichtbeelden over z'n missie in 't binnenland van China.

Ondanks de beschrijving van de groote moeilijkheden van zijn tocht en de ellende van 't missiegebied, weet hij herhaaldelijk, door humoristische opmerkingen, zijn toeschouwers te laten lachen. Het daverend applaus na afloop had Pater Veldman zeker verdiend, en bewees dat de aanwezigen ook van 't gebodene van dezen avond genoten hadden.

Na zoo'n prachtig geslaagden algemeen missiedag, begonnen de 3 afdeelingen vol hoop hun werk.

In de 1e afdeeling werden een 12-tal lezingen gehouden. Dit jaar had men geen vastgesteld programma van lezingen, zoodat ze geen samenhangend geheel vormden. Er werden achtereenvolgens behandeld:

Missie en accommodatie.
 De Witte Paters in Afrika.
 Artikel 177.
 De Joden en het Katholicisme.
 Missie en Europeanisme.
 De Propaganda Fide.
 De Pauselijke missiewerken.
 Protestantisme en Missieactie.

Missie en Onderwijs.
Joodsche Gebruiken.
Gandhi.
Missieactie in Nederland.

Voor al de lezing over Gandhi in 3 vervolgvergaderingen trok zeer de aandacht.

Ook werd dit jaar geregeld in deze afdeeling, in de eerste vergadering van de maand, de maandintentie van het Apostolaat des Gebeds in 't kort besproken. We hopen dat, met 't beter kennen van het voorwerp van ons gebed, ook 't gebed zelf vuriger is geweest.

In 't begin van het 2e trimester werd er begonnen met een gebedsactie onder de studenten, die als doel had het St. Petrusliefdewerk geestelijk te steunen.

De vergaderingen der 1e afdeeling waren goed bezocht.

Ook de vergaderingen der 2e afdeeling werden dit jaar, in tegenstelling met verleden jaar, druk bezocht. Er werd behandeld:

De leek en de missie.
Het Hindoeïsme.
De Witte Paters.

Voor al een praatavond over Missie en Film in deze afdeeling trok veel belangstelling. Er moesten zelfs 4 vervolgvergaderingen gehouden worden om allen gelegenheid te geven aan het debat deel te nemen of vragen te stellen.

Aangezien het groote nut van zoo'n praatavond, zouden we graag zien, dat zich 't volgende jaar meerdere leden beschikbaar stelden om een of ander geschikt onderwerp te bestudeeren en in zulk een praatavond te bespreken.

Leden der 1e afdeeling hielden op de vergaderingen der 3e afdeeling improvisaties over:

Pius XI en de Missie.
Pater Donders.
Joodsche gebruiken.
Mgr. Hamer.
Pater Desmet en de Indianen.

De manier van vergaderen in de 1e en 2e afdeeling werd verbeterd door naast iedere lezing een vaste critiek in te voeren. Dit

kwam zeker de lezing ten goede en werd dikwijls een inleiding tot debat.

7 Februari — Vastenavond — draaide voor allen de missiefilm „Onder den Evenaar” van de Paters van den H. Geest.

Naast het heidendom werden ons getoond de resultaten, die de paters in hun gebieden onder den Evenaar bereikt hadden. De film werd met aandacht gevolgd.

Maandag 14 Maart werd Rolduc vereerd met een kort bezoek van Mgr. Verriet, apostolisch vicaris van Curaçao. Na een kort welkomstwoord van den Hoogeerw. Heer Directeur in de speelzaal, prees Mgr. 't groote werk dat katholiek Nederland verrichtte voor de Missie. Hij bedankte ook de Rolducsche missievrienden voor hun gebed en steun, en moedigde allen aan om veel te blijven bidden voor het groote werk.

Op 25 Maart — Goede Vrijdag — hield een oudstudent van Rolduc, de Eerw. Heer P. Zoetmulder S.J. voor een drukbezochte algemeene vergadering, een leerzame en gemakkelijk te volgen causerie over de missie op Java en meer speciaal over de moeilijkheden in Oost- en Midden-Java, waar hij, na zijn noviciaat, heeft mogen werken. Na deze causerie, die met spanning en nieuwsgierigheid gevolgd werd, was er gelegenheid om vragen te stellen, waarvan door verschillende aanwezigen gebruik werd gemaakt.

Om nog meer belangstelling voor de Missie op te wekken werd er in de loop van het 2e trimester een Missieprijsvraag uitgeschreven. Er werd gevraagd een zakelijke behandeling van één der volgende onderwerpen.

Afdeeling I:

De hereeniging der kerken.
Missie en Idealisme.
Missie en Film.
Jood en Missie.
Pius XI als Missiepaus.

Afdeeling II:

Missie en wij katholieke studenten.
Missie op Java.
Missie en Nationalisme.
Mohammed.
Sint Paulus.

Afdeeling III:

Missiedag op Rolduc (of elders).

Missionaris (event. een groot Missionaris).

Missie in Midden-Afrika.

Ontstaan, ontwikkeling en werk eener missie-orde.

Hoe denk ik over de Missie!

Als prijzen werden voor iedere afdeeling 3 boeken uitgelooft. In 't geheel kwamen 9 antwoorden binnen. In een aparte vergadering van iedere afdeeling werden de winnaars voor hun werk beloond.

Wat het aantal uitgeleende boeken betreft, dit is gestegen in vergelijking met verleden jaar. Dit jaar werden n.l. ruim 500 boeken uitgeleend. Toch verwachten we ook hier nog wat meer belangstelling, zoowel van den kant van de grooteren, wat betreft de meer wetenschappelijke werken als van de kleineren, wat betreft de missieverhalen. Want na de lezing in de vergadering moet, vooral door zelf te lezen, de kennis ruimer worden. In 't afgelopen jaar werden weer verschillende nieuwe boeken aangeschaft, zoowel voor de grooten als voor de kleinen en 't ligt in de bedoeling van 't bestuur, daar 't volgend jaar nog meer werk van te maken.

Ook werden dit jaar weer geregeld gelezen kranten naar den militairen hoofdcommandant van Pontianak verzonden. We ho-

pen dat deze daar nog goede diensten gedaan hebben.

Uit 't voorafgaande blijkt, dat we tevreden mogen zijn over het werk van het afgelopen jaar. En hier past zeker een woord van dank aan allen, die dit jaar hun belangstelling getoond hebben voor de Missie, maar ook aan hen die door hun geldelijke bijdragen weer hebben mogelijk gemaakt, dat we dit jaar de volgende missie-orde en missiewerken konden steunen:

R.P. John. Burger M.S.C. Midden-Java	f 50.—
R.P. Veldman S.V.D., China	„ 80.—
R.P. Vijgen S.V.D., China	„ 20.—
R.P. Zuure, W.P.	„ 100.—
S. Petrus Liefdewerk	„ 250.—
Z. E. Paters v. d. H. Geest, Weert	„ 100.—
Z. H. Exc. Mgr. Verriet O.P., Curaçao	„ 100.—
R.P. P. Zoetmulder S.J., Java	„ 50.—
Z. H. Exc. Mgr. Aerts M.S.C.	„ 250.—
Voortplanting des Geloofs	„ 236.30
R. F. M. Nabben, Kamerun	„ 50.—
R. F. A. Vercauteren, Belg. Congo	„ 50.—
R. F. Janssen, Oeganda	„ 50.—
Flores	„ 50.—
R.P. Kuypers, Shiré	„ 75.—
Boeken, tijdschriften enz.	„ 250.—

H. MEENS.

.....

Academie „St.-Augustinus”.

Moderator: Drs. Th. Absil.

Voorzitter: Hub. Dassen.

Secretaris: Math. Kuepers.

Vice-Voorzitter: M. Brand.

Wederom staan we aan het einde van ons academiejaar, dat met zijn genoeglijke avonden van samenzijn zeer zeker een blijvenden indruk bij ons moet achterlaten. Daarom is het voor ons een groot genoegen, in eenige trekken den ontwikkelingsgang tot 't doel n.l. verruiming van kennis, te memoreeren. Ont-

wikkeling zeggen we, want het peil onzer academie, moge het al minder zijn dan dat van een ander letterkundig genootschap, is zeker niet gedaald, doch er is een stijgende, zij 't ook een langzaam stijgende lijn te constateeren.

Want, gelijk een plantaardig organisme niet blijft staan bij een voorjaarschen bloei, maar uitgroeit en vruchtbaar wordt, zoo ook heeft onze academie voortgebouwd op den bloei van een vorig jaar en uit dien bloesem zijn vruchten voortgekomen van algemeene ont-

wikkeling, die ten deele de leegten van voorheen aanvullen. Verruiming van den gezichtseinder en uitgebreider kennis der waarheid, ziedaar 't resultaat van het afgelopen academiejaar, al is dit niet in concreto te bepalen, omdat 't hier gaat om 't ontastbare, maar niettemin reële rijk van den geest.

Wanneer we deze ontwikkeling in specie nagaan, dan valt onze aandacht vooreerst op de hoofdstellingen. Als een bonte reeks, die alle gebied bestrijken, trekken ze aan onzen geest voorbij, ieder met individueele kenmerken en stijl, maar alle iets naderbrengend tot 't algemeene doel. Algemeen zeggen we, want we zien er, groeps-gewijze genomen, behandel:

1e. sociale problemen: solidarisme, R. K. Standsorganisatie, publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie e.a.;

2e. philosophische problemen: Abiogenese;

3e. geschied- en letterkundige persoonlijkheden van meerdere genres: Daniël O'Connel, Adrianus VI, Vincent van Gogh, Beethoven, Henriette Roland Holst, waarnaast ten

4e. nog zeer verdienstelijke titels overblijven op natuurwetenschappelijk en technisch gebied. Ze getuigen doorgaans alle van diepe belezenheid en van de vele moeiten, die 't maken ervan met zich meebrengt. Qualitatief staan ze dan ook hooger dan de andere bedieningen. Daardoor hebben deze opstellen, speciaal de eerste groep, er vooral toe bijgedragen de kennis der leden te verruimen of, zoo 't al niet actue-kennis mocht geworden zijn, de belangstelling in die richting opgewekt.

Wat de critiek betreft, hierin moeten we nog altijd een zwakke zijde erkennen. De goede uitzonderingen daargelaten, diende een kort resumé met eenige vragen als forma van critiek. De redenen hiervan zijn veelvuldig. Hoofdrede is echter gebrek aan tijd, daar vele lezingen te laat werden ingeleverd. Wellicht is ook bij een enkel de mindere belezenheid der stof en een gemakkelijke afmakerij een reden van dit tekort. Van den anderen kant heeft men te veel over het hoofd gezien de moeiten, welke een degelijke critiek vraagt

en heeft wellicht een aloude sleur baanbrekend werk verhinderd. Wat 't ook zij, het blijkt evident, dat er op dit punt veel te verbeteren valt. Mogelijkerwijze wordt aan de oplossing tegemoetgekomen door het aangenomen artikel over de z.g. „vrije” critiek. De resultaten dienen 't echter te bewijzen.

Een glanspunt in dit jaar is ongetwijfeld ook 't debat, dat op zeer hoog en ernstig peil stond en waar men redelijkerwijze ook de meeste vruchten van mag verwachten voor de leden, speciaal wat betreft 't helder uitdrukken van hun eigen gedachten.

De improvisaties, die 't aantal van het vorig jaar overtreffen, legden duidelijk ieders individueele kundigheid van spreken aan den dag, welke ook nu en dan een deprecieeren-den invloed had op de veelal interessante onderwerpen: Augustinus, Palestrina, J. J. Rousseau e.a. Maar zooals alle begin moeilijk is, was ook op dit gebied onze academie een goede leerschool en men kan tevreden zijn met de resultaten.

Een welkome afwisseling met de meer serieuze ontwikkelingsavonden bood ons de prachtige muziekavond, die dit jaar in samenwerking met „Alberdingk Thijm” gehouden werd. Het rijkvoorzien programma alsook de keurige uitvoering verdiende aller waardeering en deze bijeenkomst bracht dan ook een nauwer contact tusschen beide verenigingen tot stand.

Als slot rest ons nog een woord van dank te richten tot den Zeereerw. Heer Moderator, die met voorbeeldigen ijver en toewijding onze academie-avonden trouw bezocht heeft. Door zijn veelzijdige kennis kon hij op alle gebied, waar ons pogen op uitging, leiding geven. Moge deze aangename en prettige samenwerking tusschen Moderator en academie nog vele jaren blijven voortduren!

Een woord van dank richten we vervolgens tot de Eerw. Heeren v. d. Mühlen en Huysmans, die ook daadwerkelijk uiting gaven van hun sympathie tegenover „St. Augustinus”. Dat hun belangstelling voor de leden een aansporing zij, om met groote toewijding aan den bloei der academie mede te werken.

Dank tenslotte aan de Heeren leden zelf

en aan allen, voorzoover zij op eenigerlei wijze hun krachten gaven voor het welzijn der vereeniging. Uwe intense medewerking kan slotte alleen succes verzekeren.

We sluiten met de verwachting uit te spreken, dat ook in 't komende jaar, de academie

daarvan verzekerd moge zijn en dat „St. Augustinus” in aller belang ongekende vruchten moge afwerpen.

Ad multos annos!

MATH. KUEPERS, Secr.

.....

Academie „Alberdingk Thijm”.

Voorzitter: P. v. d. Heijden.

Vice-Voorzitter: Ant. Hillebrand.

Secretaris: Jan Verster.

Moderator: Z. E. Heer Drs. H. Reijnen.

Onder eigenaardige omstandigheden hebben we dit academiejaar moeten beëindigen. Immers, waar we in 't tweede trimester toch reeds zoo weinig vergaderingen hadden, kwamen de laatste twee ook nog op een zeer onverwachte manier te vervallen, zoodat we 't academiejaar eigenlijk niet hebben gesloten. Als we tenminste de feestvergadering buiten beschouwing laten, en.... dat zal moeilijk gaan. Maar nu wat anders. Wat zullen we over dit jaar zeggen? In onze vereeniging wordt uiteraard meer geprofiteerd dan gepresenteerd. Dat is trouwens maar goed ook, want after all, is de academie toch ontspanning, en heeft men op de hogere klassen nog voornamere dingen te doen.

De academie is ontspanning. Maar toch slechts in zekeren zin. Want ook 't werken voor de academie eischt inspanning, en veel inspanning soms. En pas dan, als aan de functies de noodige moeite en zorg besteed wordt, zullen zij hun doel: leerzaam, onderhoudend, ontwikkelend of kunstzinnig te zijn, kunnen bereiken. Maar toch ook weer wél ontspanning, in zooverre, dat 't steeds rustige en gezellige uurtjes zijn, die we onder de vrije studie in klas no. 4 doorbrengen, vooral als we zelf niet op den kathedraal hoeven te verschijnen.

Als we 't afgeloopen academiejaar eens onder de loupe nemen, kunnen we niet zeggen, dat het er een was van ongekenden bloei, en in vergelijking met 't vorige jaar

is er beslist geen vooruitgang. Maar toch mogen we tevreden zijn. De gezellige vergaderingen hebben naast veel poespas ook veel moois gebracht, en het doel van onze academie: algemeene ontwikkeling, vorming van persoonlijk oordeel, en vrijheid bij 't uiten van zijn principes en ideeën is behoorlijk tot zijn recht gekomen, hoewel de debatten nauwelijks bevredigend kunnen genoemd worden. Slechts één mooi debat hebben we gehad, en wel dat na 't hoofdstel: „De Hendaagsche Kunst in Nederland”.

't Best waren dit jaar weer de hoofdstellen, waarin zeer uiteenlopende onderwerpen werden behandeld. We vermelden slechts de opstellen over „De Beatrijslegende”, „De Jongeren en de Politiek”, en 't originele opstel over „Optimisme”, terwijl daarnaast nog mogen genoemd worden die over „De Vlaamsche Beweging” en „Natuur en Dichter”. Jammer dat 't aantal vergaderingen in 't tweede trimester zoo miniem was, waardoor verschillende functies zijn vervallen.

Over de critieken moeten we weer eens klagen. Zij vormen het zwakke punt van „Alberdingk Thijm”. Dit is nu al drie jaar zoo, en veel kans op verbetering is er niet, zoolang de critieken gemaakt worden, zooals dat tot nu toe is gebeurd. De kans op vooruitgang is dan practisch nul. De criticus moet 't onderwerp van 't hoofdstel bestudeeren, in plaats van 't hoofdstel zelf even te lezen. En dit gebeurt haast nooit. De critiek is, als zij goed beoefend wordt, tezamen met 't debat, de leerzaamste functie van de Academie. We komen daardoor in aanraking met de ideeën van anderen, wat 'n juist oordeel

veelal ten goede zal komen. Slechts twee beslist goede critieken zijn aan te wijzen, n.l. die op de „Beatrijslegende” en op „de „Hedendaagsche Kunst in Nederland”. Hier is dus nog veel te verbeteren.

De improvisaties waren „genügend”. Ook zij bestreken dit jaar ’n zeer breed terrein. De groote verscheidenheid der onderwerpen blijkt hier dadelijk bij ’t noemen van enkele der beste: „De Conjunctuurlijn”, „Mystiek” en „Stoelen”.

De voordrachten waren over ’t algemeen zeer goed. Sinds de raad van den Z. E. H. Moderator in ’t vorige academiejaar, om ook proza voor te dragen, gaat ’t hiermee steeds crescendo. En dan mogen we niet nalaten op te merken, hoe vooral hier de bezielende leiding van den Z. E. H. Moderator haar uitwerking doet gevoelen.

Want niet alleen raadde hij aan proza te lezen, maar zelf gaf hij hier ’t voorbeeld.

’t Debat is reeds met ’n enkel woord besproken. Laten we naar ’t voorbeeld van de Spanjaarden, deze „Stormkaap”, waar zoo vele goede voornemens op de klippen der „Bühnenfieber” stranden, den naam geven van „Kaap de Goede Hoop”, want de hoop, dat ’t eens, en dat het spoedig beter zal worden, is alles wat ons hier rest.

Van de vragenbus werd, ondanks de herhaalde aansporingen van den Voorzitter, slechts éénmaal gebruik gemaakt. Op verdienstelijke wijze werd toen een proeve van antwoord gegeven op de vraag: „Hoe zouden de Jongeren optreden in de Politiek”.

Op ’t laatst van ’t tweede trimester kregen we nog ’n aangename variatie door middel van ’n zeer goed verzorgd en geslaagd

muziekavondje in de aula, georganiseerd in samenwerking met de academie der filosofen: „St. Augustinus”. ’t Concerteerend sep-tet was nagenoeg geheel samengesteld uit leden der beide academies. Met medewerking van den Heer Mar. J. Ogier was ’n keurig programma uitgezocht en ingestudeerd, dat bij leden en gasten zeer in den smaak viel.

Tenslotte ’n woord van welgemeende hulde aan de toewijding van den voorzitter, die de vergaderingen steeds tot aller voldoening heeft geleid, en van dank aan den Z. E. H. Moderator, die verschillende malen de gesmoederen tot bedaren wist te brengen, en meer dan eens de overvloedige tijd aanvulde, met voorlezing van stukken proza of poëzie, die in eenig verband stonden met een pas behandeld onderwerp.

Wij kunnen alles tezamen dus toch tevreden zijn. Maar laat dit geen aanleiding zijn tot zelfvoldaanheid, want daarvoor is nog heelemaal geen reden. Nog veel is er te veranderen en te verbeteren voor we zoover zijn. Laten de achterblijvenden hard werken, om de academie tot ’n hooger peil op te voeren. En allen, die met groote hope hopen, binnenkort de academie te moeten verlaten, zullen bij dit werken met belangstellende aandacht toezien.

Dat „Alberdingk Thijm” moge groeien, zoowel in ledenaantal, als in ’t gehalte van zijn werk, opdat wij allen met de aange-naamste herinneringen en met voldoening zijn ontwikkeling kunnen volgen.

Leve „Alberdingk Thijm”.

JAN VERSTER, Secr.

Albert van Dalsum
Sara Heijblom

HET KIND VAN STAAT

(UITSTAPJE)
naar
MEERSSEN en
VALKENBURG

TOONEEL, MUZIEK EN ZANG.

.....

„Het Apostelspel”.

Drama van Dr. Max Mell.

Regie: Dr. WIJNAND FRANS.

Personen:

Spelers:

De Grootvader	Bob van Leersum.
Maria Magdalena (zijn kleindochter)	Annie van Duyn.
Eerste vreemdeling (Joannes) . .	Pierre Balledux.
Tweede vreemdeling (Petrus) . .	Pieter v. Hemert.

Uit de kranten hadden de ouderen onder ons al gehoord van 't ontstaan van een katholiek-georiënteerd beroepstoneel. Wij hadden dit feit met des te meer sympathie begroet, omdat de leider van 't gezelschap, Dr. Wynand Frans, een oud-leeraar van Rolduc bleek te zijn. Daardoor ook leek 't ons vanzelfsprekend, dat dit gezelschap op zijn reizen ook wel eens Rolduc zou aandoen. En werkelijk, op 'n gegeven dag wisten de jongens te vertellen, dat we een opvoering zouden krijgen van 't Oostenrijksch sprookje „Het Apostelspel”.

't Gegeven van dit stuk in één bedrijf is al heel eenvoudig. Door de naïeviteit en eenvoud namelijk van een vroom meisje, Maria Magdalena genaamd, worden twee vagebonden, Johan en Peter — apostelen van 't communisme — bekeerd tot apostelen van 'tatholicisme. Afgekomen op 't licht van 't evangelie — 't meisje 't boek lezende bij de lamp — gaan zij weg, beter dan zij gekomen zijn.

Dat simpele pleit echter te meer voor 't stuk, nu de schrijver ervan iets heeft weten te scheppen, wat ons van 't begin tot 't einde boeide.

Uit 't overigens mooie oorlogsstuk „De Groote Reis” van verleden jaar, herinner ik mij nog goed, hoe de situatie toch min of meer vervelend werd, als daar twee of zelfs drie personen rond de tafel zaten te rede neeren. In dit stuk echter, ofschoon 't bijna geheel op twee, en een enkelen keer op drie personen speelt, niets daarvan. Integendeel! Nu eens is 't heel zuivere humor, dan weer

diep-ernstige waarheid, welke ons meesleept en dwingt om te luisteren. De proloog van den ouden grootvader voldoet ons in zijn eenvoud evenzeer als de enkele, ruwe woorden van Petrus, welke toch zoo kleine rollen met zooveel fierheid door Bob van Leersum en Pieter v. d. Hemert werden weergegeven.

Wat ons ook en vooral trof, was 't levende en natuurlijke in dit stuk. De verandering van den Johan in een bekeerden Johannes geschiedde werkelijk. Wij hebben het meegevoeld en begrepen den ommekeer, die er in die momenten plaats moest grijpen in zijn ziel, toen hij zijn jas, hoed en stok greep, en naar de deur snelde. De sfeer in dit oogeblik was zóó beklemmend, dat we blij waren, toen hij de deur openwierp en ons de frissche Alpenlucht als 't ware deed tegenstroomen.

Hoe echt teer en kinderlijk stond daar tegenover dien bruten Johannes de vrome figuur van Maria Magdalena. Haar heele doen, haar wijze van spreken zeiden ons, dat we tegenover een echt Alpenmeisje, vol vroomheid en deugd, stonden. Hoe naïef waren niet haar vragen om uitleg van bepaalde evangelieplaatsen tot den vermeenden evangelist Johannes, die tot de conclusie kwam, dat hij wel meer geschreven had dan hij wist en verantwoord kon? Hoe echt kinderlijk verder haar verwijt aan Petrus, omdat hij Malchus slechts één oor en niet 't heele hoofd afsloeg? Hoe treffend ook niet haar beschaamdheid over 't feit, dat zij Maria Magdalena naar de boetvaardige zondares heette en niet Maria zonder meer?

Daar kwam bij, dat deze rol gespeeld werd door een der meest begaafde leerlingen van Dr. Wynand Frans, de jeugdige actrice Annie van Duyn. In Pierre Balledux als Johannes vond zij een prachtig tegenspeler. Zóó moest deze opvoering 'n succes worden. De rollen der beide andere spelers zijn immers zeer klein. Maar toch: hoe psychologisch juist was niet de uitbeelding der Petrus-rol? Petrus, de oudste der twee boeven praat van ondervinding, weet hoe men iemand 't best

neersteekt, en zet 'n grooten mond op over alles en tegen iedereen. Maar, zoodra hij onder den indruk der eenvoudige woorden van 't meisje is gekomen, wordt hij stil, enkel maar blij: teruggetrokken en nadenkend te kunnen neerzitten bij de kachel.

Tenslotte de rol van den ouden grootvader. Zij is zeer klein, doch van den anderen kant neemt men zijn invloed op Maria Magdalena overal in hare handelwijze waar. Hij onderhoudt zich met haar over de H. Schrift, geeft op zijn manier uitleg, en hij is 't ook, die aan de Apostelen de gelegenheid geeft om met Maria over 't evangelie te praten, door dat hij hun vertelt van hare liefde voor 't evangelie.

Voldaan zijn wij zodoende door dit stuk, niet alleen om zijn echt-katholieken inhoud en zijn oorspronkelijken vorm, doch vooral ook door de prachtige opvoering, welke ons de N. V. „Theater” er van bezorgde.

Het moet dan ook voor Dr. Frans een gesnot geweest zijn, toen hij 't aanhoudende handengeklap en 't op Rolduc ingeburgerde voetengestommel hoorde, dat hem dwong om met zijn spelers opnieuw voor 't voetlicht te komen.

Dr. Frans, Rolduc is u dankbaar.

P. W.

Feestelijkheden op den Grooten Dag der Philosophen Sint Cathrien 1931.

WOENSDAG.

- 7.40 COMMUNITETS-H. MIS
Opgedragen door den HoogEerw. Heer Directeur Ant. van de Venne, gediend door twee Heeren Philosophen.
- 8.30 ONTBIJT MET KRENTENBROODJES.
9.30 PLECHTIGE HOOGMIS
Opgedragen door den ZeerEerw. Heer H. van der Mühlen, Professor der Philosophie.
De Gezangen worden uitgevoerd door het Koor der Philosophen.
Gregoriaansch: Missa „Loquebar”.
Meerstemmig: Missa ad tres Voces Aequales.
Es- dur, van Licinio Refice.
- 12.30 FEEST-DINER
In de Groote Eetzaal prijkt de Standaard der Philosophen.
- 13.30 PLECHTIGE BIJENKOMST TEN CASINO,
dewelke uitsluitend toegankelijk is voor Genoodigden.
- 16.00 GOUTER.
- 16.30 Opvoering in de Aula van het vroolijk detective-spel „SILVER-JIM” door de Philosophen.
Het toneelspel wordt afgewisseld door muziek van Rolduc's Orkest.
- Na het Tweede Bedrijf volgt eene PAUZE van een half uur, waaronder SOUPER.

DONDERDAG.

Le Lendemain du Jour de Fête
Uitslapen.

?

Indeeling van den Feest-Avond ter gelegenheid v. h. St. Catharinafeest in de Aula te Rolduc

Woensdag 25 November 1931, 16.30 uur.

1. Uncle Teddy, Marche Américaine J. Fucick.
 2. Eerste Bedrijf van „Silver Jim”.
 3. Grande Fantaisie de l'Opéra Faust. Ch. Gounod.
 4. Tweede Bedrijf van „Silver Jim”.
- PAUZE (1/2 uur).
5. Les étudiants de Heidelberg, ouverture.
Fr. de Suppé.
 6. Derde Bedrijf van „Silver Jim”.
 7. a) Ases Tod aus „Peer Gijnt” . . . E. Grieg.
b) Ungarischer Tanz . . . Joh. Brahms.
 8. Vierde Bedrijf van „Silver Jim”.

PERSONEN VAN „SILVER JIM”.

- Dr. de Haas, Geneesheer-Directeur van „Sunny Home”
J. H. A. Pisters.
- Dr. van Riemsdijk, rustend
Geneesheer. . . W. J. G. Coenen.
- Bergsma . . . L. Th. J. M. Gubbels.
- Beks. . . M. H. Partouns.
- Brom. . . J. H. Gillissen.
- De Jongh . . . J. H. A. M. Houben.
- Fontein . . . J. M. Pécasse.
- Ferry von Riemsdijk, neef van
Dr. van Riemsdijk. . . P. M. P. Gruythuisen.
- Jan, huisknecht . . . R. A. P. Snout.
- Bediende . . . J. W. Muys.
- Rechercheur . . . A. J. W. H. Wolfs.
- Souffleur: J. H. Tindemans.

Het toneelstuk speelt in het Sanatorium voor Zenuw-lidder „Sunny Home”, waar het ons drie dagen van bange onzekerheid doet beleven, die het gevolg zijn van een geraffineerden juweelendiefstal, aldaar gepleegd op den avond van den eersten dag.

De opsporing van den dader houdt de recherche ernstig bezig, doch de resultaten zijn niet bevredigend. Het raadsel vindt ten slotte zijne oplossing op eene wijze, die allen ten hoogste verbaast.

Het toneel stelt voor een Conversatie-zaaltje in „Sunny Home”, Zomer 1931.

„Het Kind van Staat”.

Er doen zich op Rolduc wel vaker gelegenheden voor, waarop het „Wilhelmus van Nassouwe” in oude of nieuwe toonzetting wordt gezongen of gespeeld, doch het tooneel gaf tot heden zelden blijk van zijn gevoelens tegenover onze vaderlandsche dynastie.

Maria Lichtmis van 1932 bracht ons echter een dramatisch tafereel op de planken, bij gelegenheid van het 25ste sterfjaar van den schrijver H. J. Schimmel.

Een verscheidenheid van meeningen bestond er op Rolduc over de kwestie of dit tooneelstuk nog was „van onzen tijd”. Zoo’n meeningen=collectie wekt interessante debatten en conflicten, maar de regie was de meening toegedaan, dat men met hetzelfde recht aan de jongelui mag laten zien en van hen waardeering mag opeischen voor de „gespeelde” geschiedenis, gelijk dat wettelijk wordt geeischt voor de „geschreven” geschiedenis in „Het Tooneel der Eeuwen”. Dies werd opgevoerd „Het Kind van Staat”.

Aan de uiterlijke verzorging waren geen moeite en „kleine” kosten gespaard. We hadden een schitterend gordijnen=decor, dat wij dankten aan de bereidwilligheid van directeur en Bühnenmeister van het Stadttheater te Aken.

Het kloeke verweer van den jongen Prins Willem III tegen de intrige van den oppermachtigen Raadpensionaris Johan de Witt was een gegeven, dat de jeugd nog steeds kan boeien, al zijn de jonge spelers niet altijd in staat om zich op de planken los te maken van particuliere eigenaardigheden, waardoor de te spelen figuur eenigszins vervaagt.

Maar desondanks zagen we toch prinselijke kwaliteiten in den telg van Oranje en de imposante Pensionaris suggereerde wel in sterke mate den drager van een onverzettelijken wil.

De entourage van hoffelijke vleiers en onbenullige pomade=grootheden brachten het auditorium een goeden kijk bij op het leven achter de coulissen van de groote politiek.

In dien zin was „Het Kind van Staat” dan ook leerzaam, dat het aan den jongen mensch, bij zijn streven naar het man=wor-

den van later, de waarde en den invloed leert van het harde werk, waarvan de resultaten voortdurend de kroon spannen boven het prestige van dengene, die in afkomst en geld alléén genoegzame waarborg meent te vinden voor een leidende positie in het leven.

Dit is de levende les der geschiedenis!

Personen :

Spelers :

Willem III, Prins van Oranje	A. Verheugt.
Frederik van Nassau, Heer van Zuilesteyn	W. Coenen
Johan de Witt, Raadpensionaris van Holland	H. Dassen.
Van Gent, Eerste Gedeputeerde van Gelderland	L. Voncken.
Graaf d'Estrades, Gezant van Lodewijk XIV	H. Houben.
Lord Arlington, Minister van Karel II	C. Lohle.
Hoppeveld, 's Prinsen meester in de rekenkunde	H. Koenders
Bromley, 's Prinsen kamerdienaar	M. Partouns.
Jacob, dienaar van Johan de Witt	H. Franssen.
Een page	Fr. van der Heyden.
De Fiscaal van den Hove van Holland	M. Meijer.
Dienaars van den Gerechte	{ A. Mertens. J. Thönissen.

PROGRAMMA :

1. Hoch Habsburg, Marche Militaire J. von Kräll
2. Wilhelmus van Nassauwen . . . A. Valerius.
tuba-solo, de heer J. Slots.
(orkestbewerking M. J. Ogier).
EERSTE Tafereel van „Het Kind van Staat”.
3. Méditation sur le 1er Prélude
de Joh. S. Bach . . . Ch. Gounod.
4. Danse Hongroise No. 6 . . . J. Brahms.
TWEDE Tafereel van „Het Kind van Staat”.

PAUZE (half uur).

5. Espana - Valse Espagnole . . . E. Waldteufel.
DERDE Tafereel van „Het Kind van Staat”.
6. Danse Hongroise No. 5. . . Joh. Brahms.
VIERDE Tafereel van „Het Kind van Staat”.

Rolduc, Laetare 6 Maart 1932.

Albert van Dalsum en Sara Heijblom

dragen voor fragmenten uit

GENESIUS

(De Tooneelspeler en de Genade)

Spel in drie bedrijven van Henri Ghéon
in de vertaling van Willem Nieuwenhuis.

Het Rolducsch orkest speelt :

1. Stars and Stripes, Marche Américain. J. F. Sousa.
2. Ouverture de l'opéra Norma . . . von Bellini.
3. Adagio Cantabile de la Sonate
Pathétique . . . L. van Beethoven.

Aan Albert van Dalsum en Sara Heyblom.

Gij, van Dalsum en juffrouw Heyblom, waart, voordat ge op Rolduc kwaamt spelen, voor ons tooneelspelers met de aanlokkelijke romantiek van het beroep der kunstenaars. Nu zijt ge mèèr voor ons geworden. — Gij weet: wij wonen hier stil op een mooi uit-hoekje, in een „riant séjour des bois”. Er drijven hier witte zwanen (ze hebben nu drie grijze jongen!) op een stillen vijver. Er dwalen hier merkwaardige geschiedenissen om oude hoeken. Verweerde kapiteelen zweren trouw aan Romaansche gewelven: hunne motieven verraden slinksche speelschheden in dien ruigen gezonden ernst van weleer. En ergens — gij weet dat nog well — staat tusschen den fijn uitgewuifden snor en het deftige puntbaardje de mond van een abt op een ingemetselden grafsteen fijnzinnig gebeiteld tusschen guirlandes van opgezwollen bloemen en blaren en lollige Renaissance-engeltjes. Zooals gij gezien hebt, zijn hier zooveel dingen, veel rijke en beteekenisvolle doch ook onbeduidende en leelijke, die, alle te samen, die eigene sfeer maken, die van Rolduc is.

Doch: hier zijn ook de jongens en zij, die met hen jong trachten te blijven, en dus: het leven. En eenieder van ons, die hier leven, is met draden verbonden aan het leven, dat een ieder mensch leeft en gij, daarginder in Amsterdam. Eenieder van ons heeft ook zijn lief en leed. En eenieder is min of meer deelachtig aan dat moderne rythme, dat deze tijd omvangt. En in de gevoelsgolven van hem, die over de paden van het Carré langs de bloeiende magnoliaboom in de processie der Kruisdagen trekt, moeten er ook zijn, die raken aan die van U, terwijl gij op het terras van Américain een kop koffie zit te drinken. Zeker! Het kán, dat een van ons, terwijl de cadansen uit de litanie van alle Heiligen als bijen zweven over de open bloemen, die op de winters van oude stammen tusschen de grijze winters der Rolducsche muren de lente openspuiten, achter de magnolia de kleur van zijn bloed ziet als avond-

rood vervloeien en hij dan raakt aan uwe gedachte: „Alle schoonheid komt door een wonde” en het kan, dat gij achter het getoeter der taxis over ’t Leidsche plein ineens in een claxon hoort gillen: „alle schoonheid komt uit een wonde”. Een schilder, die uw portret schildert, denkt, hoe zoo’n tooneelspelersmond van al de schmink iets gekregen heeft van een wonde: „alle schoonheid komt uit een wonde”. Tegelijkertijd, mijne vrienden, kan de ruimte groeien tot een tafereel, waarop zich dit alles organisch gaat ordenen in een geestelijk perspectief, zooals we dat ooit zien gebeuren op middeleeuwsche schilderijen. Dan zit in het hart van ’t schilderij een oud patertje aan de meditatie over de Zijwonde voor een Crucifix: „Alle schoonheid komt uit een wonde!”....

Wie verklaart tenslotte dat wonderlijk contact, dat er was tusschen uw beider spel en de Rolducsche toehoorders?

Toch wàs er dit wonderlijke contact en verbleven wij met U in de ontroering van die wereld, die gij in ons opbouwde door uw spel. Dit spel was de hooge ernst van de kunst. En ik geloof òók, dat dit contact er was, toen gij, in een verborgene hoek der kerk, geluisterd hebt naar de eerste muzieken uit het nieuwe orgel en naar de zuivere stemmen der jongens, die ’t Hosannah zongen. Ik meen, dat toen de ontroering bij U niet ver verwijderd was van uwe oogen?

Toen gij op het tooneel stondt was er inderdaad de spanning van een boog met duizendvoudige pijlen, die in onze harten schoten en waarvan wij nu nog de dankbare wonden in ons dragen.

Och, speelt dan eigenlijk het conflict van die twee werelden, die van Genesius en die van Adriaan, niet in ons aller zielen zich af, bij den een heftiger, bij den ander milder? En was dàt niet dat contact en het geheim van de kunst, waarin wij elkaar ontmoeten: dat wij vóór ons vorm zagen krijgen, in een groote greep, het conflict van die twee werelden, waarin Genesius en Adriaan tegenover elkaar stonden en waar we de harmonie zagen groeien uit dit conflict als de bloem uit de plant, zóó organisch. Het ideaal, waarvoor we allen in dit huis leven, zagen

we, eerst gemaskerd, maar ten slotte zoo luisterrijk naakt, voor ons werkelijkheid geworden in de sublieme triomf en synthese van Genesius-Adriaan, dat we, zooals gij zelf, het spel vergaten. We hebben daardoor voor immer een eerbied gekregen voor die kunst, die haar rhythmten tot aan de grenzen spant, waar de genade haar kan omhelzen.

Als gij, van Dalsum, zeidet: „goède heer”, was dit „goede” zoo vol gedempte branding; en als gij, juffrouw Heyblom, zeidet: „Vaarwel, Genesius” was dit zoo vol gedempte passie....

Onze jongens zullen door uw spel gevoeld hebben, dat de groote kunst diep, van begenadigde bronnen, ontspringt. Het moderne, ook het katholieke, levensavontuur kan niet meer gemakkelijk nog een gewichtig geloof schenken aan dat soort kalme poëzij, waarin het leven „au clair de la lune” aesthetisch henen schuift. Werkelijk, we hebben in uwe kunst, waarmede gij uit het brandende leven naar het stille Rolduc kwaamt, contact gehad, omdat wij erin het diepere hebben liefgehad, dat gij zoo eerlijk, beeldend, zoo heftig, zoo glanzend, als eene realiteit van 'n hoogere orde op het tooneel zóó hebt gezet, dat wij er onze handen naar uit moesten strekken als naar waarachtig brood, waarnaar we hongerden. We zagen de glorificatie vóór ons van onze hevigste gevechten, van onze schoonste droomen en verlangens, van onze meest geillumineerde toekomst.... van 'n cultureel ideaal ook.

Want, niet zoo heel ver van Rolduc vandaan, staan de torens van den dom van Keulen vereenzaamd. De menschen jagen al te snel voorbij over het blinkende asphalt zonder naar wapperende vlaggen op de Kruisbloemen te verlangen. De auto's kunnen niet steigeren en iedere verbetering van hun snelheidsrecord blijft horizontaal. Hebben we onderhand dan niet geloof genoeg geschonken aan de gedroomde almacht der techniek, die veel kan, maar niët: steigeren, omdat ze een hart mist en daarmee al de diepten des harten en alle hoogten des harten en aldus niet het opklimmen kent, kruisbloempje voor kruisbloempje, naar de ijlste aller spitsen, waar we los en van alle ballast ontdaan, een

kreet doen in de ruimte, naar de sterren, naar alle groote en verre dingen, waarin het mysterie der genade wonderen speelt.

Van Dalsum en juffrouw Heyblom, ik ben niet alleen, als ik U dankbaar ben voor dit spel. Zij allen danken u bijzonder, die door uw spel meer zijn gaan gelooven in den ernst van het spel der Kunst en in de schoonheid eener levensopgave, waardoor dat mysterie der genade de wonderen speelt en waarvan wij allen naar de harmonie streven om, ontdaan van alles, te kunnen getuigen van deze schoonheid en te kunnen sterven in schoonheid, zij het dan ook dat deze schoonheid kome uit eene Wonde!

Denkt gij nog aan Rolduc? — Wij wel aan U. Adieu!

Directeursfeest te Rolduc.

MUZIEKUITVOERING door het Muziekcorps „Wilhelmina” v. Staatsmijn Wilhelmina op Maandag 13 Juni 1932.

PROGRAMMA:

Heil der Zukunft, marsch . . .	H. Frantzen.
1. „Le Barbier de Sevilla”, Overture sur l'opera	de Rossini.
2. „Le trouvère”, grande fantasie sur l'opera	G. Verdi.
3. „Oberon”, Overture sur l'opera	C. M. v. Weber.
PAUZE.	
4. „Scènes Pittoresques” in 4 dl. J. Massenet.	
a) Marche. b) Air de ballet.	
c) Angélus. d) Fête Bohème.	
5. „Ballet Egyptien”, in 4 deelen A. Luigini.	
a) Allegro non troppo. b) Allegretto.	
c) Andante Sostenuto. d) Andante Expressivo.	
6. „Guillaume Tell”, Overture sur l'opera	de Rossini.
Abschied der Gladiatoren, Marsch	H. Blankenburg.

2de dag Directeursfeest. - 14 Juni 1932.

Programma - Revue 1932.

VARIETÉ

„Beelden van 't bewegende Rolducsche leven”

Pers.

1. Filosofenmarsch.
 2. Film, onderbroken door hoog bezoek.
 3. Tooneel.
 4. Optreden van Larette, hofkunstenaar.
 5. Muziek: Zangers lief en leed.
 6. Officiële Goethe-Herdenking.
- Als slot valt buiten het Variété-programma:
7. Pontificale Plechtigheid.

.....

SPORT EN SPEL.

.....

Voetbal.

COMPETITIE EN BEKERWEDSTRIJDEN 1931—1932.

1ste Klas.

De Philosophen beschikten dit jaar over een uitstekende ploeg. Hun spel stond als spel bovenaan. Toch gelukte het hun niet het kampioenschap te halen, hetgeen voor 't grootste deel te wijten is aan het falen der voorhoede, alsook aan 't feit dat 't pechduiveltje hun parten speelde. Minor was voorzeker een ernstige candidaat voor 't kampioenschap en 't gelukte deze ploeg ook ongeslagen den titel te behalen! Proficiat! en van harte gefeliciteerd!

Sparta was ook dit jaar weer de minste, ofschoon ook deze club flink van zich kan afbijten. Jammer; altijd maar van korten duur. Haar spel verslapt telkens. „Volhouden” moet haar leuze zijn.

Minor—Sparta 2—1.

De competitie neemt een aanvang met boven genoemden wedstrijd. Het weer begint daarenboven ook nog dit begin, met het gevolg dat bijna alle jongens langs de lijnen aanwezig waren, om te zien hoe hun mannen speelden. Op 't veld zelf waren de twee partijen aan elkander gewaagd, terwijl ook onder de toeschouwers de meeningen nogal uiteen liepen, en zodoende twee partijen vormden, de een de andere overtroevend in 't aanwakkeren der spelers.

In 'n forsche gespeelden wedstrijd heeft Minor de overwinning behaald, zij het dan ook dat in de laatste minut de winnende goal viel. Eerlijk gezegd, is ze ook wel verdiend, daar hun spel uitstak boven dat van Sparta.

Aanstands een paar verkenningen naar beide doelen. 't Begin is vrij zenuwachtig. Sparta ziet zich al aanstands 'n dot van een kans om te scoren ontglimpen, hetgeen bij de

Minor-supporters „hè” en bij de Sparta-supporters „oh” aan den mond ontlokte.

Bij een „niet begrijpen” van de Sparta-backs, ziet de linksbinnen van Minor kans het eerste doelpunt der competitie in 't net te jagen. Veel plezier hebben ze er echter niet van. Sparta doet er 'n schepje bij en als de rechtsbinnen mooi tusschen de beide backs plaatst, zorgt de L.-binnen voor de rest. 1—1. Daarna krijgen wij 'n slap spel te zien, hetgeen gelukkig wordt beëindigd door half-time.

Na rust is er weer 'n opleving. Minor loopt vlug van stapel en aanstands ziet de M.-voor kans hun score te vergrooten. Dit doelpunt werd echter geannuleerd. Vervolgens weer 'n flink, forsche, doortastend spel. Er wordt heen en weer getrapt, maar goalen blijven uit. De Midhalf van Minor verlaat het terrein wegens een opgelopen blessure. Hieruit weet Sparta echter geen voordeel te trekken.

Langzaam verstrijkt de tijd. Nog 3 minuten! nog 2! Zou er nog een goal vallen? En ofschoon iedereen denkt dat de stand 1—1 zal blijven, denkt Minor er anders over en na opdringen tot dicht bij doel zet de rechtsbuiten scherp voor, waar de mid-voor op zijn post staat en zich niet bedenkt den bal tusschen de paaltjes door te plaatsen. Met dien stand wordt einde gefloten.

Pantarei —Sparta. 5—0.

Pantarei wint den toss en verkiest met den wind mee te spelen. In 't begin gingen de partijen tegen elkaar op. Aan beide zijden worden enkele mooie kansen gemist, tot op een gegeven moment de Rechtsbuiten van Pantarei mooi voorzet en de Midvoor deze mooi benut. Stand 1—0. Dit doelpunt ontmoedigt Sparta geenszins. Met vereende krachten komen ze opzetten, maar succes is weer aan den overkant waar de Pantarei-voorhoede den stand geleidelijk tot 4—0 weet op te voeren. Daarna is 't rusten.

ROLDUC'S ELFTAL

MINOR I

LIMBURGIA I

CONCORDIA (KL. ROLDUC)

Na de thee wordt 't een slappe vertooning. Ten slotte dringt de back van Pantarei op en na mooi combineerend samenspel weet hij den Sparta-doelman voor de 5e maal te verschalken.

Daarna fluit de scheidsrechter einde en heeft Pantarei een verdiende overwinning behaald.

Pantarei—Minor 2—5.

Beide ploegen verschenen volledig in 't veld. Aanstands wordt er met veel vuur gespeeld. Ondanks de meerderheid van Pantarei wist zij deze meerderheid niet in doelpunten uit te drukken. Het beslissende schot ontbrak.

Minor wist beter van zijn kansen gebruik te maken. Na 10 minuten trok de Minor-voorhoede er tusschen uit en na 'n keurig samenspel doelpuntte de Rechts-binnen onhoudbaar. Nu kwam Pantarei weer aan 't woord en niet lang daarna maakte de Links-binnen met 'n prachtig boogschot den gelijkmaker. 1—1. Nu werd 't spel zenuwachtiger. Minor drong op. De Rechts-buiten maakt hands; scheidsrechter ziet 't niet. Maar 'n seconde er na maakt de Rechts-back van Pantarei ook hands in 't bewuste gebied, waarop 't fluitje klinkt en naar de 11 Meterplek gewezen wordt. De Links-back van Minor voltrekt 't vonnis! Vervolgens draaien.

Na de hervatting van het spel komt Minor opzetten. Toch worden hun aanvallen afgeslagen. Weër komen ze aan en als de Rechts-buiten zich den bal met de hand — hetgeen den scheidsrechter weer ontgaat — voor de voeten wipt, verschalkt hij den Pantarei-doelman voor den 3en keer. Nu heeft Pantarei weer succes door haar Mid-voor, die den achterstand verkleint tot 3—2. Men meent Pantarei nog te zien ophalen, maar vrouwe Fortuna is niet op hun hand. De Rechts-buiten van Minor passeert bij een volgenden aanval den Pantarei-doelman voor de 4e maal.

Hierna verslapt 't spel, waarvan Minor nogmaals dankbaar profiteert. Met dezen stand van 5—2 komt 't einde.

Sparta—Minor 1—3.

Deze match is waarlijk anders afgelopen dan men over 't algemeen veronderstelde. Minor is ook nu weer als overwinnaar uit den kamp getreden. Aanstands laten zij zien dat ze ernstige plannen hebben om 't kampioenschap te behalen.

Deze match begint met eenige wederzijdse aanvallen, waarbij de schoten echter te zacht waren ofwel naast of over vlogen. Toch kreeg de Sparta-doelman het hard te verantwoorden en telkens moest hij nu handelend optreden, om 'n doorboring te voorkomen.

Bij een mooien trough pass van den spil van Minor tusschen de beide backs van Sparta, beoordeelen deze den bal verkeerd en de Minor-linksinnen is er als de kippen bij om zijn club de leiding te bezorgen.

Dit geeft nieuwen moed! Aanval op aanval wordt ondernomen, maar backs en keeper houden stand. Toch kunnen wij in deze periode van Minor's meerderheid een prachtig schot van den Sparta-midvoor noteeren, dat voorzeker een goal had kunnen zijn.

Kort voor rust echter raakt de Sparta-linkshalf den bal met de hand in 't doelgebied aan, hetgeen voor Minor 'n voorsprong van 2—0 beteekent. Daarmee is rusten.

Na de rust is 't weer hetzelfde spel. Men kan zien hoe de spelers vermoeid raken van het zwoegen. Mooi spel is er dan ook nu niet meer te zien. Goals blijven uit totdat de Sparta-rechtsback hands maakt in 't strafschopgebied. Daaruit wordt no. 3 gefabriceerd.

In de laatste minuut krijgt Sparta 'n corner te nemen. De Linksbuiten plaatst mooi voor doel en de Rechtsback, die was opgelopen, zet zijn hoofd er onder en met dit mooie doelpunt redt hij de eer. Daarna fluit de scheidsrechter einde!

Minor—Pantarei 2—1.

Beide partijen verschijnen volledig op het veld. Direkt ontwikkelt zich van den kant van Pantarei een mooi samenspel. Ook Minor zette met een vurig tempo in. Pantarei is voortdurend in de meerderheid. Telkens

komt hun voorhoede opzetten, maar de Minor-backs breken alle aanvallen. Minor krijgt dan succes door hun Linksbinnen. Deze staat vrij voor doel en zendt 'n schot in, dat den keeper te machtig is. Hierna kwam Pantarei vurig opzetten, maar 't backstel van Minor zuiverde het terrein. Eenmaal bracht de paal Minor een opluchting bij 'n schot van den linksbuiten. Toch bleef de stand voor de rust 1—0 voor Minor.

Na de rust was 't spel eenigszins verslapt. Bij 'n vrijen trap, genomen door den Midhalf van Minor en mooi voor doel geplaatst, werd door den Linksbinnen keihard ingeschoten. Minor leidt met 2—0.

Vervolgens gaan beide partijen iets tegen elkaar op. Pantarei stuurde alles naar voren, en het gelukte den midhalf van Pantarei ook uit een blunder van Minor's linksback te profiteeren. 2—1.

Nu werd nog eens gespurt of om den gelijk-maker ofwel om de overwinning nog grooter te maken. Toch bleef deze stand gehandhaafd.

Sparta—Pantarei 0—2.

Het is niet allemaal goud, dat blinkt. Dàt spreekwoord kunnen wij hier ook wel eenigszins toepassen op 't Rolducsche voetbalveld. Want als men zoo eens voor de match over 't veld keek, leek 't keurig in orde, maar oh, oh, die regen van Zaterdag. Derhalve werd ook maar 'n halve wedstrijd gespeeld, welke eindigde in een 2—0 overwinning der Casino-bewoners en als heele match beschouwd werd. 't Spel was wel niet fraai wegens 't zware glibberige terrein. 't Leek meer een klucht of val-partij. Bij 'n paar doorbraken wist Pantarei te doelpunten. De rest van den wedstrijd was 'n gelijk opgaan der krachten op midden-veld.

Na de eerste helft vond men 't dan ook beter, om maar weer zijn Zondagsche plunje aan te trekken en zoo kreeg Pantarei 'n gemakkelijke overwinning.

Sparta—Minor 1—3.

Ook in deze match toonde Minor weer, dat zij de meerdere was en sloeg haar tegen-

stander met 3—1. Hiermede haalde zij ook het kampioenschap. Toch hebben zij deze match niet geheel verdiend gewonnen. De nederlaag, die Sparta opliep, heeft zij vooral aan haar voorhoede te wijten, die haar taak om goals te maken niet verstond.

Aanstands is 't reeds 'n op en neer gaan naar beide doelen. De keepers krijgen 't heel gemakkelijk, daar beide voorhoedes slechts tamme schoten konden lossen. Dan breekt Sparta plotseling door. De backs van Minor worden gepasseerd. De rechtsbinnen van Sparta staat vrij voor doel en schiet... tegen de lat. De bal belandt bij links die niet veel raad met den bal weet en hem laat afnemen.

Vlak daarop zet de Sparta-links buiten mooi voor doel. De links-back van Minor raakt den bal aan met de hand. De scheids-rechter fluit terwijl Sparta daarop 'n goal scoort. De goal wordt geannuleerd en penalty toegekend. Deze wordt door den keeper gestopt. Dat ontmoedigt Sparta ten zeerste. De stand had voor rust 2—0 kunnen zijn. Nu gaat rust in met dubbel blank. Na rust worden de bordjes verwisseld en is Minor aan 't woord. Sparta — misschien ook wegens hun pech — takelt af. De spelers worden te moe. En nu komt Minor opzetten. 'n Voorzet van Links belandt bij den rechts-binnen, die handig den links-back passeert en den keeper geen schijn van kans geeft. Niet lang erna vergroot de rechts-buiten den stand. 2—0. Dat wordt Sparta te bar. Alles trekt naar voren. En nu wordt met vereende krachten gespeeld. De rechts-back die nu intusschen midvoor staat, centert naar den links-back die rechts-binnen speelt, die dan ook met 'n zuiver laag schot den stand op 2—1 brengt. Zouden ze nog ophalen? 'n Fout van een achterspeler doet alle verwachtingen in 't water vallen. 't Is penalty en Minor benut de kans, waarmede de strijd beslist was. 3—1.

Stand:

Minor I	5	5	0	0	10	15—6
Pantarei	4	2	0	2	4	10—7
Sparta I	5	0	0	5	0	3—15

2de Klas.

In deze klas is de strijd nog al zeer eenzijdig. Minor II was de sterkste ploeg, hetgeen ze duidelijk te kennen geeft door de uitslagen. Haar voorhoede is zeer productief te noemen, want gemiddeld wist zij per wedstrijd 7 goals te fokken. Toekomstige goalgetters voor 't Rolducsch elftal! De 1e wedstrijd tegen Sparta was 5—2. De 2e echter 10—3 in 't voordeel van Minor.

Limburgia moest 't ook ontgelden en moest in den 1en wedstrijd tegen Minor zwichten met 5—1 en in den 2en wedstrijd met 7—3.

Tegen Sparta II konden zij 't wel bolwerken en sloegen deze club met 5—4, waardoor de stand kwam te staan:

Minor II	4	4	0	0	8	27—9
Limburgia I	3	1	0	2	2	9—16
Sparta II	3	0	0	3	0	9—20

3de Klas.

In deze klas deden twee clubs zich aanstonds gelden, die ook alleen voor 't kampioenschap in aanmerking zouden komen, o.a. Limburgia II en Klein-Rolduc. Na 'n weifelend begin van Klein-Rolduc tegen Limburgia haalde deze club mooi op en wist Limburgia in de 2e match te kloppen maar in de 3e match werd hun kans verknoeid.

Limburgia II stond aan de spits en wist zich op die plaats tot 't einde te handhaven.

Sparta III probeerde op 't laatst ook nog eens 'n staatsgreep maar 't was te laat. Minor III had niets in te brengen en verloor met gevoelige cijfers.

De stand is:

Limburgia II	7	6	0	1	12	34—15
Klein-Rolduc	7	4	1	2	9	24—20
Sparta III	7	2	1	4	5	26—21
Minor III	5	0	0	5	0	4—32

BEKERWEDSTRIJDEN KLEIN-ROLDUC.

Concordia—Unitas 9—2.

Ook op Klein-Rolduc treden jaarlijks de twee bekende concurrenten tegen elkaar op n.l. Concordia en Unitas. Nu is eindelijk

de dag gekomen, waarop zij voor de eerste maal binnen de krijtlijnen verschijnen. Op alle 22 gezichten is 't te lezen dat ze bezielde zijn om te winnen! Daar gaat 't fluitje en aanstonds worden aan weerszijden aanvallen ondernomen. 't Begin is té enthousiast voor deze jeugd-afdeeling, en later zal dat aan 't spel zelf groot nadeel toebrengen. Plotseling onderneemt Concordia 'n aanval: 'n schot en 't is 1—0. 'n Paar minuten daarna ligt no. 2 al in de touwen. Dat vindt Unitas toch al te bar en na mooi samenspel halen ze ook spoedig op 2—2.

Daarna krijgt Concordia 'n vrijen trap. Deze wordt goed voor doel gezet en door den midvoor door doel gelopen. 3—2. Voor rust maken ze er nog 4—2 van. Na rust is 't een eenzijdige wedstrijd en nu kan de keeper van Unitas zijn talenten toonen. Maar onophoudelijk zitten de Concordia-mannen voor doel, zoodat tenslotte onze kleine keeper moest zwichten voor de schoten die voor hem te hoog ofwel voor hem te gauw buiten bereik waren.

Deze wedstrijd is wel is waar verdiend gewonnen door Concordia, maar toch eenigszins geflatteerd.

Unitas—Concordia 2—4.

In de 2e match hadden wij 'n overwinning voor Unitas verwacht, en in de eerste helft zou men er niet aan getwijfeld hebben, want was in de 1e match 't woord aan Concordia, vandaag liet Unitas zich van den besten kant zien en aanval op aanval werd ondernomen. Bij Concordia wilde 't niet vlotten. Opeens 'n doorbraak van Unitas. De mid-half geeft door aan den mid-voor. Deze centert naar den links-buiten, die weer aanstonds voor doel plaatst en daar zorgt de kleine mid-voor voor de rest. 1—0.

Nu komt Concordia opzetten. Maar Unitas met den kleinen keeper aan 't hoofd houdt stand. Hij moet grijpen, trappen, springen om zijn heiligdom te beschermen en hij doet 't ook op keurige wijze. Na de rust trapt de Concordia-links-binnen op goal, maar buiten 't bereik van den keeper. Hij valt wel uit naar den bal, maar loopt 'n lichte blessure

op, zoodat hij even 't terrein moet verlaten. Bij den nieuwen keeper weten de Concordiamannen gauw 'n doelpunt er bij te fabriceren. Ja zelfs ligt no. 3 snel in de touwen. De ware keeper komt weer terug. En nu houdt Unitas weer stand. Ze hebben hun zelfvertrouwen weer terug. Beide clubs weten nog eenmaal te scoren, zoodat met 4—2 einde komt. Door deze overwinning heeft Concordia zich dit jaar weer den beker verzekerd.

WEDSTRIJDEN

VAN HET ROLDUCSCH ELFTAL.

Schandelen I — Rolduc 5—3.

Rolduc's eerste match in 't nieuwe schooljaar is geëindigd in een 5—3 nederlaag. 't Is waar: 't Rolducsch elftal was sterk, hetgeen 't ook in de volgende matches toont; maar het begin is bår. Het is bijna niet aan te zien hoe de kansen verprutst worden en hoe de achterhoede den bal niet naar behooren kan wegwerken. De inzet is niet fraai, hetgeen misschien te wijten kan zijn aan het niet kennen der spelers onderling. Het veld is erg klein, en daarenboven zeer glad. Voor rust zien wij een gelijk opgaan der krachten met Rolduc eenigszins in de meerderheid. Schoten bleven echter uit. Alles wordt door de Schandelen-backs en halflinie (versterkt met den Helios mid-half) weggemaaid. Toch dringt vlak voor rust Rolduc's voorhoede op. De links-binnen passeert alles, en komt vlak voor doel in aanraking met den Schandelen-rechts-back. Hij laat den bal liggen, en 't is voor den toeschietenden midvoor slechts 'n kleine moeite om zoo'n opgelegde en geheide kans te benutten. Met den stand van 1—0 in 't voordeel van Rolduc is het draaien.

Na de rust — en dat ziet men ook in de volgende matches gebeuren — verslapt het spel van Rolduc, waarvan de tegenstanders ook telkens dankbaar profiteeren! Ook nu weet de Schandelen-rechts-buiten onze achterhoede achtereenvolgens 4 maal te verschalken en 't duurt niet lang of Schandelen leidt met 4—1. Rolduc verandert haar opstelling.

Dit brengt eenigszins een opluchting. Rol-

duc blijft opdringen, en de Schandelen-keeper moet ten slotte zwichten voor 't schot van Rolduc's rechts-binnen. Van den aftrap neemt Rolduc 't leer mee, en na 'n scrimmage voor doel schiet de links-binnen in doel en 't is 4—3. Men meent dat Rolduc nog zal ophalen, maar succes komt aan den anderen kant, als bij 'n corner op 't Rolducsch doel de midvoor mooi inkoopt. En ofschoon de onzen alles in 't werk stellen den achterstand in te loopen, lukt 't hun niet.

Met dezen stand fluit de scheidsrechter 't einde!

Rolduc—R. K. Kerkrade 3—3.

Na een kleine (zooals gewoonlijk) wandeling van bijna twee uur heeft bovengenoemde wedstrijd plaats. Tengevolge van halftrimester speelt Rolduc met twee invallers.

Rolduc wint den toss. Aanstands van den begintrap af neemt Kerkrade den bal mee en na mooi combineerend samenspel van de voorhoede belandt de bal bij den links-buiten, die geheel vrij staat — daar onze rechts-half nog afwezig was, — en die met 'n schitterend schot onzen keeper het nakijken geeft. Thans is nog geen 2 minuten gespeeld en de stand is 0—1.

Dat ziet er voor het Rolducsch elftal raar uit! Treurig begin. De rechts-half arriveert en nu begint Rolduc met vereende krachten. 'n Paar maal krijgt Rolduc de kans het doel te bekogelen, maar 't blijft nog steeds 0—1. Kerkrade liet ons echter 'n technisch hoogstaand spel zien, waarbij de Rolducsche achterhoede de handen vol werk had. Telkens echter ontbrak aan de mooi opgezette aanvallen het schot. Dan weer is Rolduc aan 't woord. Bij een hoogen voorzet van links komt de bal bij den rechts-buiten die 'n schot inzendt dat den keeper te machtig is. Stand 1—1.

Dat is weer 'n aanmoediging. Nu volgen de aanvallen elkander op. Bij een doorbraak staat de links-binnen van Rolduc goed opgesteld en deze deponeert dan ook den toegepaste bal naast den keeper in doel: 2—1. 'n Paar minuten erna. Weer 'n aanval van Rolduc's voorhoede. De rechts-buiten zet

voor. De mid-voor stopt en schiet no. 3 tusschen de paaltjes. Daarmee komt een einde aan de eerste helft.

Na de thee is R. K. Kerkrade de baas op 't veld. Telkens zweven ze voor 't Rolducsch doel en de keeper moet zelfs nu en dan Vrouwe Fortuna te hulp roepen om zijn heilgdom te beschermen.

Rolduc raakt vermoeid. En nu is ook spoedig de achterstand verkleind tot 3—2. Kort daarop zien wij Rolduc's mid-voor vrij voor doel 'n prachtkans om te scoren om hals brengen! Aan den overkant deed de mid-voor het beter en deze weet zodoende de beide ploegen op gelijken voet te brengen. Met dezen uitslag komt 't einde. Rolduc kan hiermede tevreden zijn. Want de tegenstander was voorzeker 'n ploeg waarvan veel is te leeren, en die toch wel in zeer vele opzichten onze meerdere was; vooral op 't gebied van den bal stoppen, plaatsen, doorgeven. Mogen wij deze ploeg nog meerdere malen op Rolduc zien, niet alleen om van hun spel te genieten, maar ook om 't Rolducsche spel op te voeren tot wat 't geweest is.

Rolduc—Achilles 7—2.

Op 'n veld — dat wegens regen eigenlijk had afgekeurd moeten worden, maar met de hoogst mogelijke zorg, voor zoover 't mogelijk was, in orde was gebracht — werd bovengenoemde strijd begonnen. Aanstonds moest Achillis Rolduc als zijn meerdere erkennen. Want na eenig heen en weer getrap komt de bal bij de Rolducsche voorhoede die den bal mee neemt. Deze belandt ten slotte bij den rechtsbinnen, die den keeper het nakijken geeft. Aanstonds erop herhaalt zich hetzelfde spelletje. 2—0. Achillis voorhoede wordt door de rechts-achterhoede goed bewaakt. Zij krijgen geen schijn van kans. Aan den anderen kant krijgt Rolduc 'n corner te nemen. Deze wordt goed voorgezet en door den mid-voor ingekopt. 3—0.

Van middenbal af neemt Rolduc aanstonds den bal over en opdringend hebben ze weer succes als no. 4 tusschen de palen door tegen den draad wordt geschoten. Dan reeds meent Rolduc zeker te zijn van de

overwinning, en wij zien haar spel aanmerkelijk verminderen. Daarvan profiteert Achilles ook dankbaar en bij mooi combinatiespel schiet de mid-voor onhoudbaar in: 4—1.

Dat brengt vuur in de gelederen van Achilles, en wèèr dringen ze op en benutten de kans om den achterstand te verkleinen tot 4—2. Dan treedt rust in.

Na het hervatten van het spel heeft Achilles niets meer in te brengen. Hun spel stond lager als 't spelpeil der Overgangsklasse. Daardoor kwam het ook dat Rolduc telkens voor doel zat en iedereen eens probeerde om 'n goal te maken. De stand wordt opgevoerd tot 6—2. Respectievelijk gemaakt door: rechts- en links-binnen van Rolduc. Dan krijgt Achilles 'n penalty. Daarmee probeeren ze eens den achterstand te verkleinen, maar jammerlijk ging 't schot naast. In de laatste minuten krijgt ook Rolduc 'n strafschop te nemen. Deze wordt beter benut en de Achillis-keeper ziet zich voor de 7e maal gepasseerd. Daarmee komt 't einde! Gelukkig!

R.K.O.N.S.—Rolduc 4—7.

Op een van de mooie lentedagen trekt Rolduc naar Schaesberg om daar het tamelijk sterke R.K.O.N.S. te bekampen. Rolduc telt 1 invaller voor den links-half, terwijl bij R.K.O.N.S. de keeper ontbrak. Eendrachtig trokken de spelers uit, vol moed om te winnen — en — het gelukte hun ook. Maar 7—4! Wie zou dat gelooven! 't Is heusch waar en 't feit voltrok zich als volgt:

Rolduc was de gelukkige met tossen en kiest te spelen met zon in den rug. R.K.O.N.S. trapt af. Aanstonds is 't woord aan Rolduc, die door haar rechts-binnen de score opent. 'n Paar minuten erna belandt de bal bij den rechts-buiten, deze zet voor; de mid-voor vangt op; geeft door naar den rechts-binnen, die wederom den keeper 't nakijken geeft.

Thans is ongeveer 5 minuten gespeeld. Nu begint R.K.O.N.S. den ernst in te zien en hun mid-voor lost op verren afstand 'n lagen schuiver op doel die onzen keeper verrast. Hiervan hadden ze weinig plezier. Rolduc krijgt 'n corner. Mooi voor doel geplaatst,

wordt de bal door den links-binnen in doel gedeponneerd. Kort erna, weer 'n mooi combineerend spel: n.l. van den links-buiten komt de bal bij den rechts-buiten; 'n voorzet; de links-binnen zet weer zijn hoofd eronder en 't is 4—1. Dàt wordt te bàr. Thans trekt R.K. O.N.S. weer ten aanval; de links-back van Rolduc mist en 't is voor den O.N.S. mid-voor 'n kleine moeite om no. 2 in 't net te doen trillen. Vlak voor rust krijgt Rolduc nog een corner te nemen. Deze wordt juist op den voet van den mid-voor geplaatst en de O.N.S. doelman is voor de 5e maal gepasseerd. Vervolgens draaien!

Nu blijft Schaesberg aan 't woord. En 't is aan onze achterhoede te danken en tevens ook aan 't slechte schieten der O.N.S.-voorhoede dat doelpunten uitblijven. Hun spel is in deze periode stukken beter als 't Rolducsche. Rolduc kan slechts sporadisch enkele aanvallen ondernemen, maar die waren wel zeer gevaarlijk. In deze tweede helft scoort R.K.O.N.S. 2 maal, terwijl ook Rolduc nog 2 maal 't net weet te vinden; respectievelijk door rechts- en links-binnen. De stand is zodoende 7—4. Daarmee is gezegd dat Rolduc gewonnen heeft. Indien de cijfers minder en de overwinning kleiner was geweest, voorzeker zou dan de uitslag de verhouding der krachten beter hebben weergegeven. R.K.O.N.S.' spel wàs technisch beter; zeker in de 2e helft. Rolduc heeft dezen keer de kansen, welke geboden werden, benut. Toch kan Rolduc terugzien op 'n mooi gespeelden wedstrijd.

Rolduc—R.K.O.N.S. 3—3.

Reeds 2 weken na de nederlaag op eigen terrein kwam R.K.O.N.S. de Roda-studentjes op Rolduc's veld bestrijden om zodoende revanche te nemen. 't Zag er voor onze Rolducsche jongens niet zoo best uit, en 't wilde niet vlotten zooals op 't R.K.O.N.S.-terrein, te meer ook daar er nu enkele andere en betere krachten te bekennen waren bij R.K. O.N.S. Met bovengenoemde cijfers mag Rolduc blij zijn zulken tegenstander 't hoofd te hebben kunnen bieden. Hun spel stond ook dezen keer technisch hooger. R.K.O.N.S.

wint den toss. Rolduc trapt af. Aanstands echter wordt de bal overgenomen en wordt de Rolducsche veste onder schot genomen. Doch deze eerste vuurproef wordt doorstaan. Rolduc is thans aan 't woord. Bij een doorbraak leidt de mid-voor van Rolduc langs enkele spelers, passeert den laatsten back, maar door 't niet begrijpen van den links-binnen wordt deze kans verprutst door niet te schieten. Dat ontmoedigt Rolduc eenigszins. Succes komt 't eerst bij R.K.O.N.S. die door middel van den mid-voor de score opent uit een vrijen trap. Rolduc is nu in de meerderheid, maar tot doelpunten komen ze niet. 'n Corner wordt door de R.K.O.N.S.-achterhoede weggewerkt, de bal komt bij de voorhoede. Deze neemt de bal mee en na wat heen en weer dribbelen lost de mid-voor 'n schot dat doel treft. 0—2. Nu is 't welletjes! Alweer trekt Rolduc ten aanval en forceert 'n corner. Deze wordt door den links-buiten mooi hoog genomen. Enkele hoofden gaan de lucht in; maar hier heeft de langste succes en wordt de bal in doel geplaatst. Met dezen stand treedt de rust in.

Na de thee verschijnt Rolduc met een invaller voor den mid-half. Toch is Rolduc aanstands sterker. Daarna treedt 'n groote inzinking van het spel in. Daarvan profiteert O.N.S. die er 1—3 van maakt. Ondanks de gedachte van een verloren spel speelt Rolduc kranig verder. Zij zien dan ook hun werken beloond als de links-back van R.K.O.N.S. mist en de Rolducsche mid-voor door de geboden kans te benutten, den stand op 2—3 brengt.

Nu komt er weer vuur in de gelederen en onder 'n dubbele aanmoediging van hun enthousiaste supporters zetten ze er alles op om nog in te halen, hetgeen ook gelukte door hun links-binnen. Met dezen stand komt 't einde.

Tennisclub R.T.C. 1931-1932.

Ik wil met de deur in huis vallen. Ik wil met de R. T. C. uitroepen in vreugde: „'t Was een gloriejaar!” Een jaar van ongekende bloei. Bloei in de speeltrant, bloei in 't leden-

aantal, bloei in de geheele tennisclub. En dat het een jaar van bloei was, kunnen we besluiten uit twee factoren n.l. de nieuwe baan en onze matches tegen Vaals.

De nieuwe baan was er en het was er een zooals we het ons voorgesteld hadden. Een prachtbaan was verrezen bij de gymnastiekzaal. Een baan, die aan alle eischen voldeed, een baan waarop we met recht trotsch konden zijn. Een oprecht woord van dank aan het bestuur van Rolduc namens de R. T. C. is dan ook op zijn plaats.

Een groot voordeel voor de R. T. C. was ook de daling van het Engelsche pond. U zult U afvragen: „Wat heeft dat er nu mee te maken”? Maar U zult inzien dat de R. T. C. ook nog „internationale” belangen heeft. Door de daling van het Engelsche geld werden de tennisballen goedkoper. Gelukkig hadden we hier een voordeel aan, want dit jaar moesten twee banen van ballen voorzien worden. Hiertoe hielp echter ook de vermeerdering van het ledenaantal mee, waardoor meer geld in kas kwam. Zodoende hief het voordeel van goedkoope ballen het andere tamelijk wel op.

Maar het toppunt van R. T. C.'s glorie werd bereikt op Zondag 19 Juni. Vaals kwam hier tennissen. 't Was de eerste keer, dat zoo iets in de annalen der R. T. C. voorkwam.

Om twee uur ving het eerste enkelspel tusschen Vaals en Rolduc aan. In het begin had Vaals een voorsprong van 4—0, maar langzamerhand kwam onze favoriet er beter in, en eindigde de eerste match met een 6—4 overwinning.

Vervolgens kwam een dubbelspel, dat Rolduc weer won met 7—9; 6—0; 6—1.

Een tweede dubbel werd eveneens gewonnen met 3—6; 6—4; 4—3, en tot slot nog een enkelspel overwinning 6—2; 6—2.

Een overwinning dus over de geheele lijn. Een grandiose overwinning!

In 't kort, de R. T. C. heeft getoond, dat zij met succes kan optreden.

We hopen dat in de komende jaren we nog dikwijls in de gelegenheid zullen gesteld worden om te toonen dat op Rolduc niet alleen gevoetbald, maar ook degelijk getennist wordt.

P. v. d. HEIJDEN, Secr.

SCHOOLJAAR 1931—1932.

.....

Leerarencorps

I. Priesterleeraren.

Van de Venne Mgr. A. J. M. H., Directeur.

Benoemd 1898.

Backhuys L. W. H. 1905.

Jacobs Dr. J. W. J. J. 1905.

Janssen Drs. L. J. 1910.

Absil Drs. Th. E. 1911.

Cramer Drs. P. J. J. H. M. 1911.

Everts Dr. P. E. 1912.

Knops J. W. H. 1913.

Linssen L. W. 1913.

Deumens Dr. A. L. I. 1913.

van der Mühlen Drs. H. J. 1913.

Sittarz Drs. W. F. J. 1914.

Steinhardt Drs. J. 1914.

Metzemakers J. P. J. 1914.

Reynen Drs. H. M. H. 1915.

Hutschemakers K. C. 1916.

Smits A. M. I. H. 1916.

Cobbenhagen Prof. Dr. M. J. H. 1916.

Brouwers Drs. G. L. J. 1917.

Kurris Dr. J. M. H. 1917.

Zuylen A. H. H. J. 1922.

Adams J. H. 1923.

Stroux Drs. F. A. A. 1923.

Boosten Drs. J. P. 1924.

Turlings H. J. H. 1924.

Hillebrandt W. M. A. 1925.

Pop L. J. J. 1926.

Huysmans Dr. R. H. A. 1931.

Teunissen L. J. A. 1927.

Castermans P. G. F. 1928.

Janssen A. J. A. 1928.

Peeters A. M. J. L. 1928.

Neuss F. J. M. 1929.

Titulaer J. J. P. 1929.

Bohnen J. H. J. 1930.

Halmans W. G. 1930.

II. Leekenleeraren.

Eck P. J. A. 1910.

Vaessen J. H. 1921.

Ross Drs. A. L. H. 1924.

Willems G. H. 1926.

van Can Drs. H. L. N. 1928.

Koelman J. G. C. 1928.

Burgers Dr. W. M. A. 1929.

Ballieux Mr. P. M. H. 1930.

de Groot C. A. J. 1930.

III. Onderwijzers voorb. school.

van der Heyden A. C. J. 1922 (Hoofd).

Cleven G. J. M. 1920.

IV. Muziekleeraren.

Zeyen P. 1901.

Brouwers E. 1927.

Ogier M. 1930.

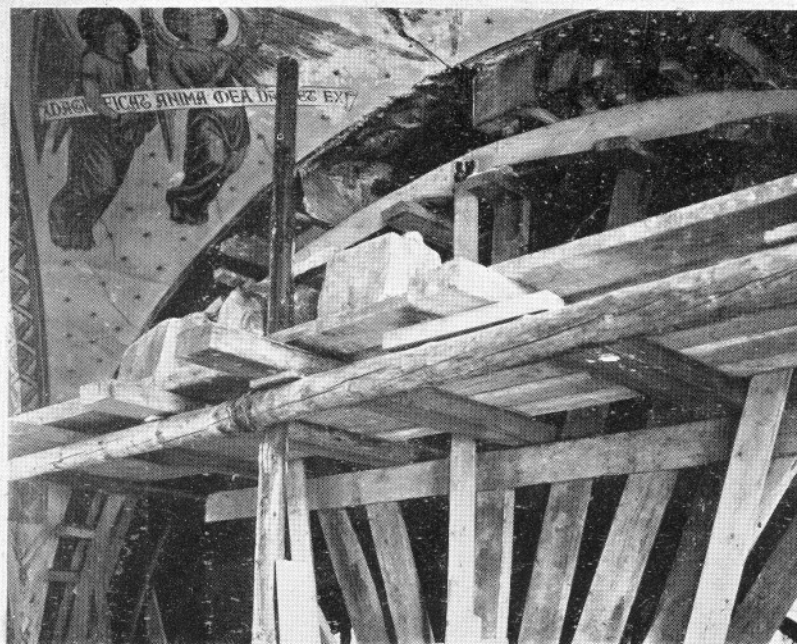
.....

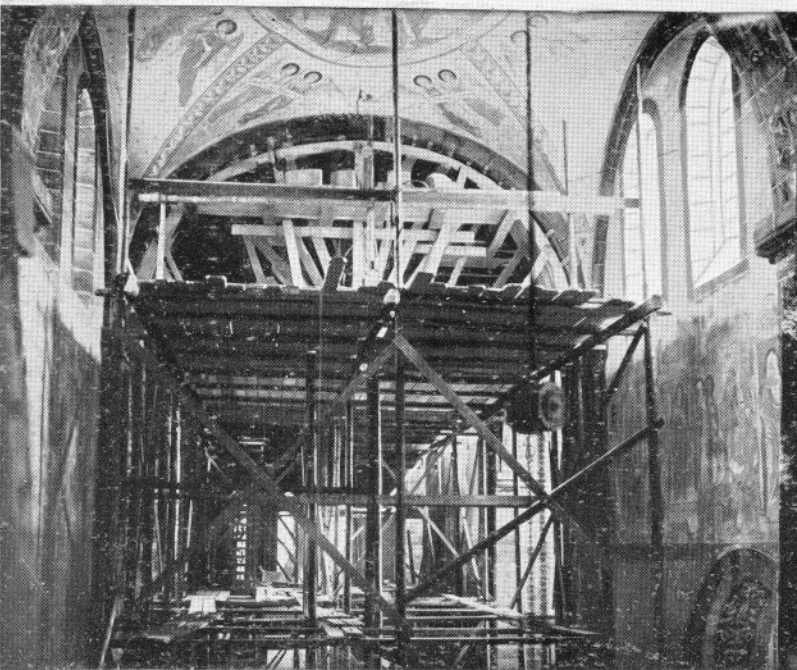
DE NIEUWE RAMEN IN DEN TOREN

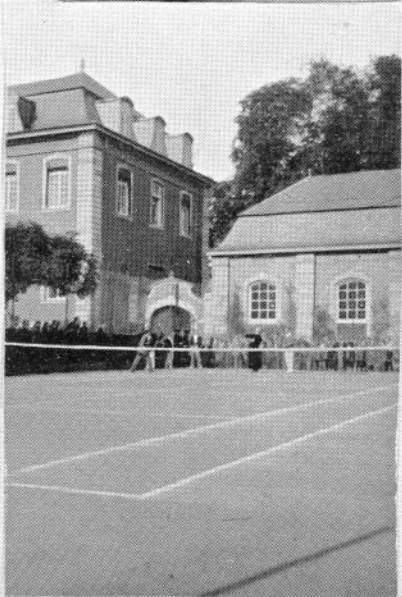

LEERAREN-CORPS 1931

DE RESTAURATIE VAN DE KERK

Leerlingen van het schooljaar 1931-1932

.....

Philosophie Sup.

Beel Edmond, Venray.
 van den Bergh Ernest, Weert.
 Coenen Willy, Venlo.
 Custers Joseph, Heerlerheide.
 Dassen Hubert, Heerlen.
 Debets Victor, Wylré.
 Eussen Willem, Lutterade.
 Gerrits Henri, Vierlingsbeek.
 Geurts Alphons, Maashees.
 Geurts August, Geysteren.
 Geurts Piet, Horst.
 Gilissen Jan, Roermond.
 Gruythuysen Pierre, Weert.
 van Helden Gerard, Maasniel.
 Helwegen Frans, Roermond.
 Henderikx Matthieu, Heythuysen.
 Hermkens Joseph, Heerlen.
 Hoenen Eduard, Oirsbeek.
 Jacobs Joseph, Heerlen.
 Keulen Joseph, Maastricht.
 Kuepers Matthieu, Nederweert.
 Nabben Jules, Sevenum.
 Naus Hubert, Maasbree.
 Nissen Henri, Weert.
 Opveld Henri, Roermond.
 Partouns Matthieu, Eysden.
 Pécasse Jean, Maastricht.
 Peters Piet, Waubach.
 Pisters Jan, Valkenburg.
 Roumen Hubert, Roermond.
 Schulpen Willy, Roermond.
 Senden Eugène, Wijnandsrade.
 Thijssen Theo, Gennep.
 Tindemans Jan, Weert.
 Voncken Hubert, Wylré.
 Wolfs Antoon, St. Geertruid.

Philosophie Inf.

Adams * Henri, Thorn.
 Adams Jan, Beegden.
 Akkers * Jan, Ottersum.
 Brand Thys, Wylré.
 Coenen * Cor, Weert.
 Cox * Willem, Horn.
 Diederer * Piet, Puth-Schinnen.
 Geusens * Joseph, Nederweert.
 Giesen * Joseph, Schaesberg.
 Gubbels * Lambert, Nederweert.
 Hennekens * Hubert, Bunde.
 Houben Hubert, Valkenburg.
 Houben Pierre, Maastricht.
 Jansen * Joseph, Weert.
 Leclercq * Matthieu, Puth-Schinnen.
 van Lierop * Matthieu, Weert.
 Linsen * Emile, Sittard.
 Mains * René, Echt.
 Meens * Hubert, Klimmen.
 Moors * Theo, Tungalroy.
 Muys * Willem, Schinveld.
 van Odijk * Piet, Wijk-Maastricht.
 Olieslagers * Willy, Roermond.
 Philippens * Joseph, Houthem-St. Gerlach.
 Schaaf * Hubert, Heerlen.
 Slots * Jan, Baexem.
 Smeets Henri, Heerlen.
 Sodermans * André, Bocholtz.
 Spauwen Victor, Gronsveld.
 Spronck * Gerard, Kadier en Keer.
 Tagage * Jo, Venlo.
 Thomassen * Albert, Roermond.
 Timmermans * Joseph, Roermond.
 Verheggen * André, Roermond.
 Verheggen * Henri, Roermond.
 Vermeulen * Martin, Roermond.

.....

*) Nieuwe leerlingen van het schooljaar 1931-1932.

Seminarie-Gymnasium

6de Klas.

Adams Antoon, Beegden.
 Brokamp Gregoire, Chèvremont.
 Claessens * Louis, Maastricht.
 Hanraets Joseph, Blerick.
 Heynen Pierre, Kerkrade.
 Lemmens Theo, Heerlen.
 Moonen Joseph, Chèvremont.
 Neyens Henri, Breda.
 Odekerken Piet, Heerlerheide.
 Penders Leo, Voerendaal.
 Rameckers Rudolf, Vaals.
 Schrijnemakers Joseph, Geleen.
 Vaessen Louis, Kerkrade.
 Vermeeren Bas, Sevenum.
 van de Voort Paul, Heerlen.
 Wolfs Pierre, Kerkrade.
 Zeyen Jacques, Chèvremont.

5de Klas.

Baeten Jan, Heythuysen.
 Bongaerts André, Tegelen.
 Cremers Joseph, Valkenburg.
 ten Doeschate Jan, Sevenum.
 Geurts Jan, Meerlo.
 Habets Hubert, Welten-Heerlen.
 Heuschen Johan, Nieuwenhagen.
 Heuts Joseph, Beek (L.).
 Koenders Henri, Utrecht.
 Laugs Willy, Spaubeek.
 Loyson Jules, Nieuwenhagen.
 Osse Silvester, Raalte.
 Palmen Joseph, Schaesberg.
 Prickarts Joseph, Chèvremont.
 Smeets Joseph, Ottersum.
 Verharren Piet, Sevenum.
 Verheugt * Antoon, Mierlo.
 Voncken Jo, Wylré.
 Vondenhoff Alex, Kerkrade.
 Wakkers Henri, Houthem St. Gerlach.
 Weegels * Frans, Weert.
 Widdershoven Leo, Kerkrade.
 Wiertz Piet, Kerkrade.

4de Klas, 1ste Afd.

Begheyn Arthur, Nieuwenhagen.
 Breukers Karel, Roermond.

Gelissen Gerard, Sittard.
 Hendrikse Theo, IJzendijke.
 van den Hombergh Henri, Amsterdam.
 Janssen Leo, Hoensbroek.
 Martens Richard, Valkenburg.
 Omloo Egbert, Arnhem.
 Oomen Louis, Eeckeren bij Antwerpen.
 Slangen Joop, Maasbree.
 Steenhuis Paul, Hilversum.
 Taeymans Albert, Eysden.
 de Warrimont Cyrille, Noorbeek.
 Wijffels Aimé, Aardenburg.
 Wijnen Joseph, Kerkrade.

4de Klas, 2de Afd.

Benders Joseph, Schinveld.
 Bey Joseph, Kerkrade.
 Bos Joop, Groningen.
 Claus Willem, Eygelshoven.
 van den Ende Jan, Heerlen.
 Engelen Matthieu, Grubbenvorst.
 Franssen Hubert, Spekholzerheide.
 Janssen Willem, Vijlen.
 Jaspers Jan, Klimmen.
 Meens August, Berg en Terblijt.
 Mertens Antoon, Grathem.
 Rademakers Jo, Sittard.
 Ramakers Joseph, Chèvremont.
 Slangen Louis, Heerlen.
 Smeets Pie, Thorn.
 Vondenhoff Hein, Kerkrade.

3de Klas, 1ste Afd.

Begheyn Jacques, Nieuwenhagen.
 van den Bergh Jan, Nieuwstadt.
 Beurskens Willy, Tegelen.
 Bours Theo, Terwinselen.
 Curfs Willy, Houthem-St. Gerlach.
 Doveren Johan, Heerlen.
 Drenth Herman, Ter Apel.
 van Els Hubert, Hoensbroek.
 Haenen Gerard, Sevenum.
 Hünen Leo, Bocholtz.
 Janssen Frans, Spekholzerheide.
 Küppers Frans, Bleyerheide.
 van Loo Joseph, Kerkrade.
 Thönissen Jacques, Medan.

3de Klas, 2de Afd.

Bessems Leo, Heerlen.
 ten Doeschate * Henri, Sevenum.
 Henquet Henri, Eysden.
 Hinskens Johan, Eygelshoven.
 Paulussen Pierre, Maastricht.
 van der Sande * Jan, Breda.
 Schijns Marcel, Mechelen-Wittem.
 Smits Jacques, Maastricht.
 Soomers Henri, Eygelshoven.
 Systermans Willem, Valkenburg.
 Veeger Henri, Nijmegen.
 van de Voort Marcel, Heerlen.
 van Well Jan, Horst.
 Weterman Hans, Deventer.
 Wetzels Frans, Bleyerheide.

2de Klas.

van den Berk Jacques, Holtum-Born.
 Boss Theo, Chèvremont.
 Brand Thom, Wytré.
 Brouwers Henri, Margraten.
 Catsberg Emile, Lutterade.
 Coenen Piet, Sittard.
 Fröger Theo, Medan.
 Geerits Willy, Blerick.
 Giesen Frans, Zeddam.
 Habets Alphons, Kerkrade.
 van Hegelsom Frans, Grubbenvorst.
 Huntjens Joseph, Noorbeek.
 Jaspers Emmanuel, Klimmen.
 Koning Jan, Uden.
 Litjens Pieter, Horst.
 Martens Joseph, Valkenburg.
 Riga Bernard, Beek (L.).
 Rutten * René, Maastricht.
 Schraven Matthieu, Lottum.
 Spauwen George, Gronsveld.
 Stoffels Frans, Brunssum.
 Tegelaers Willy, Ammerzoden.
 Vallen Emile, Ottersum.
 van de Venne Hans, Nijmegen.

1ste Klas, 1ste Afd.

Begheyn Paul, Nieuwenhagen.
 Berkels Piet, Sevenum.
 Bogaerts Wouter, Blerick.
 Cammaert Paul, Hontenisse.
 Daniëls * Matthé, Nijmegen.
 Dassen Louis, Veldhoven.
 Delahaye * Frits, Amstenrade.
 Förster * Henri, Nieuwenhagen.
 Garé Alphons, Beek (L.).
 Gelissen * Jan, Sittard.
 Gooden * Gerard, Meyel.
 van der Heyden * Frans, Oirschot.
 Knops * Joseph, Oirsbeek.
 Kotten Joseph, Amstenrade.
 Kuypers * Hans, Chèvremont.
 Lambriks * Robert, Valkenburg.
 Lumey Hubert, Simpelveld.
 Marcus * Gerard, Gulpen.
 Pappers Joseph, Mechelen-Wittem.
 Zonjée August, Uitgeest.

1ste Klas, 2de Afd.

Bloemen Arthur, Schaesberg.
 Bos Frits, Groningen.
 van der Harten Jan, Eindhoven.
 Mengelers Henri, Doenrade.
 de Mulder Jan, Meterik-Horst.
 Neyens Jan, Breda.
 Olieslagers Henri, Doenrade.
 Paes * Karel, Spekholzerheide.
 Paes * Willem, Chèvremont.
 Peters Frans, Hoensbroek.
 Scholtes * Matthieu, Terwinselen.
 Sonnenschein * Antoon, Terwinselen.
 Thissen Willy, Schinveld.
 Vermeeren Piet, Sevenum.
 Vreuls Frans, Nieuwenhagen.
 Wachters Herman, Groningen.
 Wickenhagen * Matthieu, Nijmegen.
 Wiegersma Jaap, Deurne.
 Wijffels * Omère, IJzendijke.
 Zeyen * Nico, Chèvremont.

Hoogere Burgerschool

5de Klas.

Beurskens Joachim, Tegelen.
Erens Jules, Arnhem.
Meens Joseph, Klimmen.
Meyer Antoon, Rotterdam.
de Nijs Kees, Bergen op Zoom.
Tempelman Hans, Liberta.
Verster Jan, Gilze.
van Wylick Harry, Venlo.

4de Klas.

Beuskens, Willy, Gulpen.
Bröker Frits, Schaesberg.
Dessing Henri, Naaldwijk.
Dirken Kees, Yperen (België).
Dijkstra Sjoerd, Gendringen.
Engels * Antoon, Helden-Panningen.
Erens Lucas, Arnhem.
Gruythuysen Willy, Weert.
Haesen Victor, Maastricht.
van der Heyden Piet, den Bosch.
Hillebrand Antoon, Bondowoso.
Jacobs Jan, Eysden.
van Kessel Johan, Overschie.
van Loo Emile, Schin op Geul.
Muyrers Joseph, Simpelveld.
Römkens Willy, Schaesberg.
Schrijnemakers Emile, Geleen.
Steenhuis Henri, Hilversum.
von Weyhrother Herman, Blaricum.
Willebrands Herman, Bovenkarspel.
Zwijzen Max, den Haag.

3de Klas, 1ste Afd.

Abelmann Gust, Utrecht.
van Aken Antoon, Oudenbosch.
Becker Jan, Terborg.
Bongaerts Jan, Boxmeer.
Budé Albert, Maastricht.
van Dael * Jan, Venlo.
Dekkers Eduard, Tilburg.
den Doop Hubert, Heerlen.
Gooden Jacques, Meyel.
Henquet Louis, Eysden.
Herberichs Frans, Kerkrade.
Hoeberechts Eduard, Maastricht.

Jansen Jan, Laren.
Lemmens Walter, Terwinselen.
Messelink Wim, Velp.

3de Klas, 2de Afd.

Nijst Charles, Kerkrade.
van Oosterhout Leo, Oud-Vosmeer.
Payens Joseph, Breda.
Rooswinkel * Joop, Groesbeek.
Sampermans Adolf, Simpelveld.
Samson Kees, Zwolle.
Schmitz Joseph, Kerkrade.
Simons Willy, Heerlen.
Smits Henri, Oud-Valkenburg.
Steinhoff Henk, Tilburg.
Stoffels Elbert, Brunssum.
Timmermans Joseph, Nederweert.
Veldhuis * Willy, Venlo.
van Waes Hubert, Zuiddorpe.

2de Klas, 1ste Afd.

Baur Bernard, Heerlen.
Bergmans * Jean, Maastricht.
van den Beuken Frits, Meyel.
Borghstijn Gustave, Almelo.
Bruykers Joseph, Brunssum.
Buysrogge Piet, Simpelveld.
Daniëls Henk, Nijmegen.
Dekkers Rudolf, Tilburg.
Dijkstra Henri, Gendringen.
Dreimüller * Jo, Maastricht.
von Glebocki Hans, Heerlerheide.
van Goor Guus, Malang.
Hermans Albert, Brunssum.
Heys Karel, Gennep.
Martens Jacques, Venray.

2de Klas, 2de Afd.

Buysrogge Kees, Simpelveld.
Holzhaus Leo, Haarlem.
Huynen Hubert, Sittard.
Moorman Gerard, Tegal.
Mous Herman, Heerlen.
Rühülessin Willem, Bandoeng.
Samson Jan, Zwolle.
van der Sande Herman, Breda.
Schäftlein Roul, Sarangan.

Schenk Matthieu, Maastricht.
 Schoeber Henri, Horst.
 Schulte Hans, Rotterdam.
 Tegelaers Frans, Ammerzoden.
 van der Werf Jules, Bolsward.
 Weterman Bennie, Deventer.

1ste Klas, 1ste Afd.

Bissinger * Max, Amsterdam.
 Bonekamp Charles, Rimborg.
 Bos * Cornelis, Usquert (Gron.).
 Brand Henri, Wylré.
 Caubo * Willy, Venlo.
 Dijkstra * Jules, Gendringen.
 Gerards * Emile, Heerlen.
 Gilissen Alphons, Vaals.
 van der Ham Ferdi, Bilthoven.
 Heuvelmans * Cas, Ell-Hunsel.
 Heys * Jan, Gennep.
 Hülshoff Antoon, Rijswijk.
 Kerckhoffs Guillaume, Beek (L.).
 Ludewigs Alphons, Rotterdam.
 Osse * Floris, Raalte.
 Plaisier Max, Pladjoë.
 van der Sande Joost, Breda.
 Schoeber Antoon, Horst.
 Senden Felix, Voerendaal.

van Sloun Matthieu, Maastricht.
 Stoltz Willem, Oss.
 Tromp * Jan, Sneek.
 van der Werf Haye, Bolsward.
 van Wylick August, Venlo.
 van Wylick Frits, Venlo.

1ste Klas, 2de Afd.

de Beer * Henri, Tilburg.
 de Bie Walter, Zundert.
 Bloemen Louis, Oldenzaal.
 Bucker Johan, Gilze.
 Deswijzen André, Spekholzerheide.
 Dortu Frans, Chèvremont.
 van Esser * Jacques, Roermond.
 van Geldorp Antoine, Weert.
 Heys Karel, Gennep.
 Hoynck van Papendrecht * Adri, Bergeijk.
 Joosten Jan, Gendringen.
 Lengs Pierre, Tegelen.
 van Lier * Jan, den Haag.
 Martens Jean, Bocholt (België).
 Meulemans * Piet, Ravestein.
 Oomen * Wim, Oosterhout (N. Br.).
 Schifffers Leo, Spekholzerheide.
 Vrancken * Joseph, Kaalheide.

.....

Hoogere Handelsschool

2de Klas.

Borghstijn Henri, Almelo.
 Broers Piet, den Haag.
 Cremers Arthur, Gulpen.
 Dassen Antoon, Veldhoven.
 Kieven Jan, Utrecht.
 Pappers Henri, Valkenburg.
 Pernot Thomas, Obbicht.
 Rooskens Jan, Weert.
 van Rooy Jan, Vierlingsbeek.
 Ruiters Nico, Kerkrade.
 Toussaint Willy, Heerlen.
 Tromp Henri, Sneek.
 Wiertz Willy, Kerkrade.

1ste Klas.

van Daal Lambert, Horst.
 Derks Arnoud, Maastricht.
 van Horn Joseph, Amsterdam.
 Janssen Antoon, Lith.
 Leuchter Joseph, Kerkrade.
 Lohle Carl, Tilburg.
 Meyer Martin, Velsen.
 Reiss Willy, Heerlen.
 Steltenpool * Jo, Wervershoof.
 Stevens Alphons, Valkenburg.
 van Vloten Frans, Rotterdam.
 Voncken Leo, Heerlerheide.
 Wijffels Maurice, IJzendijke.
 Zaal Johan, Amsterdam.
 van der Zwaan Reinier, Berlijn.

Voorbereidende Klas

1ste Afd.

Boymans * Adolf, Nieuwenhagen.
 Breuers * André, Reuver.
 Cals * Karel, Schaesberg.
 Diebels * Jan, Nijmegen.
 Essers * Hans, Kerkrade.
 Franssen * Henri, Venlo.
 Fredericks * Antoon, Nijmegen.
 Genders * Antoon, Eysden-Breust.
 Gerrits * Chrétien, Vierlingsbeek.
 Haeren * Joseph, Eyselshoven.
 Hamers * Johan, Aken.
 Heys * Henk, Gennep.
 Hoyneck van Papendrecht * Paul, Bergeijk.
 Huntjens * Hubert, Heerlen.
 Loyson * Hubert, Nieuwenhagen.
 Nijst * Leo, Kerkrade.
 Oldenhof * Frans, Zwolle.
 Reuwer * Wim, Ootmarsum.
 van der * Sande Gys, Breda.
 Simons * Jan, Heerlen.
 Stoltz Hubert, Oss.
 van de Voort * Eddy, Heerlen.
 Vullings Gerard, Horst.

2de Afd.

Engelen * Jo, Maastricht.
 Habets Willy, Kerkrade.
 Janssen * Pierre, Heerlen.
 Jaspers * Paul, Klimmen.
 Kremer * Hein, Terwinselen.
 Mulders Jo, Blerick.
 Nissen * Peter, Montfort.
 van Rijn Frits, Venlo.
 Smeets * Jan, Valkenburg.
 Terwisscha van Scheltinga * Wiebe, Nijland.
 Veeger * Jan, Groningen.
 Verhey * Henk, Didam.
 Verheyden * Willem, Brunssum.
 Vermeeren * Jan, Sevenum.
 van Vlokhoven * Antoon, Kerkrade.
 Vorstermans * Joseph, Arcen.
 Vreuls * Eugène, Nieuwenhagen.
 de Vries * Nico, Sneek.
 Wennekes * Wim, Arnhem.
 van der Werf * Dirk, Bolsward.
 Wiegersma * Pieter, Deurne.
 Wiertz * Martin, Schaesberg.
 Wolfs * Eduard, St. Geertruid.

PERSONALIA 1931—1932.

.....

De H. Priesterwijding ontvingen:

Jan Cramers.	Vinc. Meys.
Jo Damen.	Joh. Nievergeld.
Giel de Vrede.	Lamb. Rutten.
Leo Francken.	Rein. Rovers.
Alph. Franssen.	Jan Rijcken.
Piet Funken.	Adr. Sars.
Jan Geurts.	Jac. Slijpen.
Paul Geurts.	Louis. v. den Dungen.
Eng. Gommans.	Jos. van Eyseren.
Emm. Hell.	Arm. Verheggen.
Kees Höppener.	Henri Vercoulen.
Emile Houben.	Hub. Vliegen.
Jan Janssen.	Willem Wagemans.
Jan Janssen.	Eug. Wintjens.
Jos. Janssen.	Pierre Wijnen.

van het Bisdom Roermond.

Frans Koning.

Jan M. Ch. Kwanten.

van het Aartsbisdom Utrecht.

De volgende examens werden afgelegd:

aan de Universiteit van Leiden:

J. van der Meer, cand. biologie
E. Kruytzer, promotie biologie
A. Schuerman, arts
J. Kamp, semi-arts.
M. van Can, doct. Ned. lett.

aan de Universiteit van Utrecht:

G. Voncken, apothekersex. 1e en 2e d.
J. Gozé, semi-arts en arts
W. Henquet, cand. med.
J. Jaspas, cand. med.
Th. Jennekens, 1e d. cand. med.
H. Heiligers, cand. med.
H. Defesche, arts
A. Verbeek, promotie med.
H. van Mourik, tandarts
A. Pinckers, arts
Fr. Koch, arts.
J. Gökemeyer, semi-arts
P. Ros, theor. tandheelk. 1e d.

W. Cals, cand. med.

H. van de Kar, doct. med.

P. Gelhard, Theor. tandheelk. 1e d.

aan de Univsiteit van Amsterdam:

H. Truyen, 1e d. cand. med.
J. Rouwendal, 1e cand. med.
J. Willemse, doct. scheikunde
R. Wyffels, doct. med.
K. Receveur, arts.
L. Vorstman, doct. rechten
W. Bakker, promotie scheikunde

aan de Universiteit van Nijmegen:

G. Offermans, cand. Ned. lett.
J. Boosten, doct. Rom. lett.
A. Beuken, cand. Germ. lett. (Duitsch)
J. Pastoor, cand. Germ. lett. (Engelsch)
L. Paulussen, cand. rechten
R. Huysmans, promotie Theologie cum laude
V. Pyls, doct. rechten

aan de Technische Hoogeschool van Delft:

J. Bemelmans, cand. mijnning.
F. van Enckevort, bouwk. ing.
J. Raedts, mijnning.
L. Raedts, cand. civ. ing.
R. Dooper, cand. chem. ing.
H. van Laarhoven, promotie scheik. ing.

aan de Handelshoogeschool van Rotterdam:

H. van Kessel, accountancy.
J. Hazebroek, doct. econ.
Em. van Waes, accountancy.
George Verhaegen, doct. econ.

aan de Handelshoogeschool van Tilburg:

H. Smeets, cand.
J. Boots, cand.
K. Rouppe van der Voort, cand.
H. Ketelaers, cand.
A. Willekens, cand.

Notariëel Staatsexamen:

H. van Mourik, 1e d.
J. Derkman, 2e d.
P. Hilbrand, 2e d.
J. Ackermans, 3e d.

G. de Nys, 3e de.
J. Nysten, 3e d.
J. Schepers, 1e d.

Examen Staatsinrichting:

A. Janssen
J. Schreven

Vakexamen registratie

L. Martens

Technicum Bingen:

V. Zweipfennig, cand.

(de examenlijst is afgesloten 5 Juli).

Werden benoemd:

tot **Bisschop** van Roermond:

Z. H. Exc. Mgr. Dr. J. H. G. Lemmens.

tot **Geheim-Kamerheer** van Z. H. den Paus:

Mgr. A. J. M. H. van de Venne, Directeur van Rolduc.

tot **Professor** aan 't Groot Seminarie.

Jac. Jansen.

tot **Huisprelaat** van Z. H. den Paus:

Mgr. Dr. H. Poels, Hoofdaalmoezenier van Sociale Werken, te Heerlen.

tot **Voorzitter van den Onderwijsraad**, afd.

Voorb. Hooger en Middelb. Ond.:

Dr. P. J. M. van Gils, Inspecteur R. K. Bijz. Lager-Onderwijs te Roermond.

tot **Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw**:

Z. H. Exc. Mgr. J. H. G. Jansen, Aartsbisschop van Utrecht.

Ir. Jos. Th. J. Cuypers, architect te Roermond.

Mr. Dr. W. A. J. M. Fick, raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden.

tot **Officier in de Orde van Oranje-Nassau**.

L. H. Timmermans, Directeur van het Bisschoppelijk College te Sittard.

A. J. J. Janssen, eerste-geneesheer van het St. Servatiusgesticht voor mannelijke krankzinnigen te Venray.

H. W. D. Hellebrekers te Rotterdam.

W. A. H. A. Nolet, Voorzitter der St. Vincentiusvereniging te Nijmegen.

tot **Ridder in de Orde van Oranje-Nassau**:
Louis Cornelis, Directeur van Gend en Loos, te Roermond.

Ch. Oliviers, pastoor te Gronsveld.

tot **Commandeur in de Orde van den H. Gregorius den Groote**:

H. W. D. Hellebrekers te Rotterdam.

tot **Ridder in de Orde van den H. Gregorius den Groote**:

Dr. J. Joosten, arts te Panningen.

tot **Commandeur in de Orde van Leopold II**:
Mgr. Prof. Dr. Jos. Schrijnen, hoogleeraar te Nijmegen.

J. J. C. Ament, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal te Roermond.

werd begiftigd:

met het **Commandeurskruis, eerste klasse, in de orde van St. Saba van Joego-Slavië**:

Mgr. Dr. H. Poels, Hoofdaalmoezenier van Sociale Werken te Heerlen.

met het **Eerekruis van het Roode Kruis van Duitschland**:

Mgr. Dr. H. Poels, Hoofdaalmoezenier van Sociale Werken te Heerlen.

OVERLEDENEN.

(achter de naam is het geboortejaar aangegeven).

G. H. Coolen (1856), em. pastoor van Helden, te Venray.

G. C. Custers (1845), em. pastoor van Achel (België), te Sittard.

Z. Exc. Mgr. Prof. Mr. Dr. W. H. Nolens (1860), Protonotarius Apost. a.i.p., Minister van Staat, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te 's-Gravenhage.

Isodorus Kaufmann (1868), em. pastoor van Reuver, te Heerlen.

J. A. H. Grossimlinghaus (1910), te Wijk-Maastricht.

W. M. H. Joosten (1855), em. pastoor van Bunde, te Vroenhof.

Karel Alberts (1885), drukker en uitgever, te Kerkrade.

Frans B. Deurvorst (1857), fabrikant, te 's-Gravenhage.

M. J. H. J. Kreutzer (1867), em. pastoor van Vaals, te Vaals.

Johan Lippers S. V. D. (1902), missionaris in Nieuw-Guinea.

Aloysius Teney (1862), pastoor van Maasbracht, te Roermond.

Hubertus Everts (1856), oud-burgemeester van Sevenum, te Venlo.

Hermanus Antonius Broekhuis (1915), te Arnhem.

Willem Jozef Rietra (1854), voorheen muziek-leeraar te Rolduc, te Kerkrade.

Hilaire G. A. M. Wijffels (1911), te IJzendaal.

Mgr. J. Willemsen (1847), Protonotarius Apostolicus, te Rome.

X. Cremers (1850), em. pastoor van Berg, te Schinnen.

Joseph van Thoor (1908), te Simpelveld.

J. M. F. van Genabeth (1852), em. pastoor van St. Pieter, te Maastricht.

P. Janssen (1846), em. pastoor van Montfort, te Maasniel.

Henri A. C. M. van der Meeren (1917), te Meerveldhoven (N. Br.).

Z. H. Exc. Mgr. Laurentius Schrijnen (1861), Bisschop van Roermond.

Pierre J. J. Janssen (1875), te Oost-Maarland.

A. J. Voncken (1847), em. pastoor van Beek (L.), te Sittard.

A. F. Litjens (1860), pastoor te Neer.

Ferd. Arnoldts, te Sittard.

L. J. H. Brand (1863), pastoor te Heel.

Th. W. H. Backhuys (1870), pastoor te Geleen.

P. J. Brabers (1871), notaris te Vierlingsbeek.

G. J. H. Grootjans (1867), oud-Gemeentesecretaris, te Heerlen.

Zijne Hoogw. Excellentie Mgr. Dr. Guilielmus Lemmens.

De nieuwe Bisschop kwam naar Rolduc, en maakte de diep-sympathieke indruk, die alom in het bisdom werd ondergaan, die jaren achtereen de nieuwe seminaristen ver-raste bij Zijn eerste optreden — indruk, die de geheime grond vindt in Zijn gaaf-harmonische menselijkheid en volledig priester-zijn.

Hij was de oud-Rolduciën, die bewijzen gaf Zijn eerste vormschool nog te kennen: Graag nog dacht Hij terug aan aula en bos-quet, en jaarlijksche tochten naar Schaesberg, maar bovenal aan de mooie kerk en — hoe kan het anders — aan het wondere Maria-beeld.... Daar heeft Hij gebeden, daar heeft Hij kracht gevonden....

Hij kwam terug om de Directeur te purperen, en er was een enthousiasme, dat de uiterste grenzen van de mogelijkheid bereikte....

Hij kwam in Kerkrade, en jeugdige spontaneïteit, die Hem in de Hoofdstraat begroette, deed de Bisschop opspringen en rechtstaan in het rijtuig....

Het heele diocees kent en waardeert nu al de aantrekkelijke persoon van de nieuwe Monseigneur: een kennis tot voor korten tijd beperkt tot diegenen, die het voorrecht hadden deze bijzondere Mensch van meer nabij te kennen.

Een bijzonder Mensch is Hij altijd geweest, maar Hij trad niet op den voorgrond, deed geen „groote dingen” in de buitenwereld.... en zoo kwam het, dat de kranten niet veel wisten te vertellen bij Zijn benoeming. Dagbladen speuren naar uiterlijkheden, naar „faits et gestes”, uiterlijke daden en prestaties in de makro-kosmos, in de groote wereld, terwijl deze Mensch altijd werkte, en inderdaad buitengewone dingen deed in de mikro-kosmos, in de kleine wereld van de menschenziel.

Wat de kranten zoeken, zullen ze niet vinden, omdat het niet te vinden is — het komt te weinig overeen met de aard van deze Man en de aard van Zijn werk.

De aard van deze Man is eenvoudigheid.

Oprecht en waar kon Hij Zijn leven formuleeren in een persgesprek: „Als gewoon soldaat heb ik mijn plicht gedaan, als gewoon soldaat wil ik ook beschouwd worden.”

Eenvoudig was zijn uiterlijk leven: de regelmatige opgang naar het priesterschap — acht jaren te Rolduc — de rechtsstudie in Leuven en Rome — promotie tot doctor utriusque juris — kapelaan te Maastricht — professor Groot Seminarie....

Eenvoudig was Zijn persoon: daags na mijn priesterwijding knielde deze eenvoudige Mensch neer vóór Zijn kamerdeur om mijn eerste zegen te ontvangen: de professor kniebuigend voor Zijn leerling — nu medepriester.

Eenvoudig was de manier waarop Hij zijn werk deed, het stille zielewerk, niet te meten naar doctoraten, initiatiefnemingen en directeurschappen: alleen gekend door het arme moederke uit „Sint Mathys”, of de seminarist die getroost uit Zijn kamer ging; Zijn stille zielewerk, onbewust en ongeweten on-dervonden door de velen, doorheen het heele bisdom, die weer Zijn invloed ondergingen van de priesters dertien jaren lang door Hem gevormd. Hoeveel priesters zeggen nu Zijn woorden, doen nu Zijn daden, leven nu Zijn priesterleven?....

Neen, geen uiterlijkheden kunnen ons nader brengen tot deze nieuwe Bisschop.

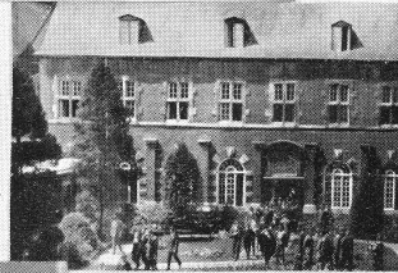
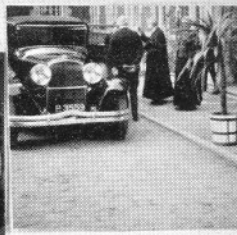
De diepste oorzaak van Zijn sympathieke aantrekkelijkheid — bekend aan allen die ooit met Hem in aanraking kwamen, verrassend uit zijn portret meerderen die Hem niet kenden — ligt in Zijn persoon, in de Mensch.

Hij is een zachte gaaf-harmonische persoonlijkheid: een Man niet alleen met een rijk-redeneerend verstand, maar ook en bovenal met een fijnvoelend hart; naast een doorzichtrijk intellect, een begrijpend sentiment, een sterk-ontwikkeld aanvoelingsvermogen, een intuïtief-psychologische kijk op menschen en dingen en die spontaan en feilloos weet te taxeeren en een plaats naar waarde toe te kennen.

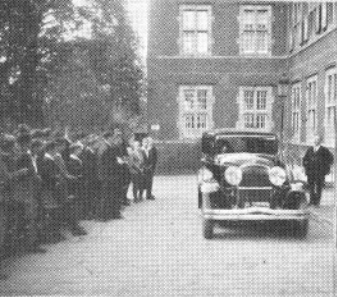

Foto van Binsbergen

† MGR. DR. G. LEMMENS

Mgr: LEMMENS
op
ROLDUC.

Daarnaast is het de volledige priester, die met niets-terughoudende totaalheid zich steeds gegeven heeft aan de zielen, direct en indirect.

Zoo kon Mgr. Schrijnen z.g. zeggen, toen Hij in Augustus 1918 de nieuwbenoemde professor Lemmens voorstelde aan Zijn seminaristen: „De beste kapelaan van mijn bisdom heb ik voor u afgestaan.”

Op het Seminarie werd en bleef hij de gezochte vaderlijke vriend, de leiding-gevende priester, die wist te luisteren, moeilijkheden aan te voelen en raad te geven. Rijps-gaaf Mensch die Hij was, kon Hij beurtelings de zachte mildheid hebben van een begrijpende moeder, en de harde onverbiddelijkheid van een eischen-stellende vader.

In de moraallessen kon Hij met een alomvattend medelijden zoo dikwijls spreken over die arme, arme zielen, waarvan Hij de nood ervaren had van nabij in meest pijn-doende hardheid, en dan vroeg, neen smeekte Hij de toekomstige priesters om toch in groot erbarmen en met ruim-uitdeinend begripen tot die zielen te gaan.

Maar ook kon Hij fersch en gebiedend optreden, wanneer Hij iets noodig wist voor de priesterlijke karaktervorming. In telkens nieuw-levende begeestering hield Hij het priesterideaal voor aan Zijn hoorders, met niets-ontziende consequenties vroeg Hij of-fers, zwaar en veel, en werd gevolgd, omdat Hij zelf voorging met de daad.

Hij inspireerde zich voornamelijk op de twee groote priester-figuren uit de jongere

tijd: de H. Joannes Vianney en Dr. Eduard Poppe.

Naar hen vormde Hij de seminaristen, naar hen beeldde Hij Zijn eigen leven. En zoo was ook voor Hem de H. Eucharistie uitgangspunt en Maria de groote Helpster bij al Zijn daden. Geen wonder derhalve, dat Hij ook in het bisschoppelijk bestuur vóór alles plaatst: Eucharistie en Maria.

Zijn wapen is een program, een getuigenis.

Ik had het u kunnen voorspellen, dat het een Maria-wapen zou worden. In de golvende zee heeft men een beeld van Limburg willen zien: het zij zoo; maar de hoofdzaak blijft voor deze mariaal-priester een wijzen naar de verhoopte bijstand van Maria in het moeitelijke bisschoppelijk bestuur. Daartoe de Maria-kleuren wit en blauw, daartoe de Sterre, daartoe de spreuk „Stella duce”.

De stille werker achter de schermen, die een onberekenbaar-brede invloed uitoefende in heel Limburg — ongekend — werd thans geroepen tot openlijk optreden en leiding-nemen. Dat is een tot blijheid stemmend gebeuren. Een groot gedeelte van de clerus werd door Hem gevormd, de geloovigen zijn sinds lang vertrouwd met de richtlijnen door Hem gegeven.

Moge deze oud-Rolducsche student, de „gooie keplaon vaan Sint Mathys”, de in dankbare erkentelijkheid herdachte moraal-professor een lang en gezegend bestuur voeren als Bisschop, onder leiding van de Sterre.

STELLA DUCE.

.....

MONSEIGNEUR,

Met vreugde hebben wij U verwacht,
Met blij en jubelend verlangen,
U, die de volle priestermacht
In bisschopswijding mocht ontvangen.

Gegroet, van heel Rolduc gegroet,
Gij, Bisschop, ons door God gezonden.
Wij willen U met jongen gloed
Totale aanhankelijkheid verkonden.

Wij leven in een zwarten tijd,
Die U, als Bisschop, zorg zal baren....
Maar door Maria's Ster geleid,
Bestaan geen vrees en geen gevaren.

Gelijk Drie Koningen, om trouw beloond,
Geleid door 'n Sterre Jezus vonden,
Zoo wordt ook U de weg getoond
Door stralen van de Ster gezonden.

Al dreigt de zorg, al dreigt de nood,
Al dreigt van elken kant het lijden,
Wij voelen krachten sterk en groot,
Wij willen mét U leeren strijden.

De jeugd bereidt zich ook ten strijd,
Om eens, als priesters of als leeken,
Door U en door de Ster geleid,
Met kracht hun daden te doen spreken.

In jeugd is kracht, in jeugd is moed:
Met zegewensch en hoopvol bidden
Gaan wij de toekomst tegemoet:
Wees welkom, Bisschop, in ons midden!

.....

aan Zijne Hoogw. Excellentie Mgr. Dr. G. Lemmens.

Uw woord en wil zal eens het voedsel zijn.
Dat wij dan reiken mogen aan de armen,
Die hong'rig, dorstig naar 't eeuwig leven zijn,
En dat tot liefde hun zielen zal verwarmen.
Zoo is 't lichamelijk samenzijn van nu,
Ons één-zijn — U met ons — in deze ure

Waarmee hij wereldoverwinning moet betalen.

.....

MGR. DR. LEMMENS OP ROLDUC

25-26 MEI.

Op St. Jozefdag hadden wij meegeleefd met de plechtige wijding van den nieuwen bisschop, wij, leerlingen van Rolduc waarschijnlijk meer dan andere studenten.

Want... Mgr. Lemmens was oud-Rolducien.

En nu, nu kwam hij naar zijn oud Rolduc. Tegen de avond stonden we voor de kerk.

De heeren in superplie of deftig zwart, wij jongens met het ongeduldig leven en de blijheid, die ons eigen zijn.... en we wachtten. De klokken riepen luid hun welkom uit.... toen weerklonk 'n trompet en de auto van Mgr. reed langzaam de poort binnen, langs Maria's beeld. Toen was er vreugde.... groot en diep.... die opbloeide in ons jonge hart.

Lachend stond hij daar.. de bisschop.. ónze bisschop, in het zachte purper van z'n bisschopstoog.

Plechtig klonk het „Sieht da kommt der Preisgekrönte“zóó was z'n komst op Rolduc toch ook, na lange jaren van afwezigheid, nu hij terugkwam met de volheid van het priesterschap, „preisgekrönt“ in verhevener, geestelijke zin.

Daar stond de bisschop. Velen van ons kenden hem alleen van illustratiefoto's en uit krantenberichten.... en direct zagen wij, dat 't ónze bisschop was.... 'n Rolducsche bisschop.

Had hij hier niet acht jaren lang z'n priesterroeping beschermd en geleid geweten onder Maria's Moederoog?

O ja, Monseigneur kende Rolduc.... en hield er van, 't was het Roda zijner jonge jaren.

En wij begrepen 't die eerste avond al, bij de ontvangst voor 't huis, en als we 't niet begrepen, hebben we 't als iets onbewust toch zeker gevoeld, dat er 'n speciale band van samenhoorigheid bestond tusschen dien bisschop en ons. Niet de solidariteit door ons katholiek zijn: hij de herder, wij de

schapen — ook niet de Gemeenschap der Heiligen, waardoor wij allen, tot heiligen strijdenden, één zijn, ook niet de solidariteit door gewestelijke overeenkomsten... maar 'n solidariteit die Rolducsch is. Rolduc immers, waar het leven als in de ontastbaarheid van 'n ademtucht breed en geruischloos over neerligt, waar de eeuwen zijn blijven hangen aan de grauwe steenen, waar de tijd om zoo te zeggen stilstaat, het middeleeuwsche Rolduc met z'n laatrenaissance-toren en stoere gevel, 't slaat 'n band van diepe samenhoorigheid tusschen ons en die fijne bisschopsfiguur, die daar staat in het purper van z'n waardigheid, aan de voet van de abdij-toren. Want.... Rolduc's verleden bindt ons, 't verledene dat toch blijvend is, en wat wij traditie noemen. 't Verleden bindt, dat voelde en uitte Guilielmus, dat voelden en erkenden wij onbewust althans allen, en daarom was 't meer dan 'n frase, 't was de volle en toch ook weer zoo aannemelijke waarheid, dat het Klein-Seminarie Rolduc na het Groot-Seminarie monseigneur het dichtst aan het hart ligt.

Zoo zag 't ook 'n priester-leeraar, in het feestelijk welkomstwoord: „Wij worden weer Rolducsch in ouden trant en vergroeien met Rolduc's roemrijk verleden en historie, nu wij een mijter en 'n kromstaf zien, nu het purper vlagt om leden, die op deze plek geschoold zijn en gesterkt“.

Dat is de diepe grond onzer eerste vreugde. 't Was 'n bisschop, die eens hier leerling was.

En dan is zoo'n ontvangst één van die oogenblikken dat men er werkelijk trotsch op is, leerling van Rolduc te zijn, omdat wij ons dragers voelen van zijn groote geschiedenis. Dat zal ieder van ons als hij eerlijk tegenover zich zelf is, moeten erkennen!

Zeker, de directeur vertegenwoordigt Rolduc bij uitstek, de heeren vertegenwoordigen Rolduc, maar ook wij leerlingen. Zei Mgr.

Poels immers niet, dat wij „de ziel” waren?

Na deze enthousiaste ontvangst op de pui voor de kerk, had 'n korte liturgische ontvangst plaats in de kerk.

Plechtig en indrukwekkend klonk van het hooge oksaal het meerstemmige „Ecce Sacerdos magnus” onder de gewelven door, en mild zijn zegen gevend ging de bisschop tot voor op 't priesterkoor. Daar bad hij, en wij baden met hem mee, om kracht en licht en wijsheid voor z'n hooge taak.

Ontroerend stil speelde de organist, Schurberts „Ave Maria” en onze stilte werd gebed vol innigheid, omdat 't was voor onzen bisschop, omdat 't was, daar in die kerk waar de rust en de sfeer van innerlijkheid haast tastbaar aanwezig is, en tot biddende bezinning brengt.

De indrukken van de eerste avond, die stemmig en goed was in z'n eenvoudige hartelijkheid, werden de volgende dag nog sterker en inniger door de persoonlijkheid van Mgr. Lemmens zelf. Hij heeft ons gewonnen voor zich en voor z'n levenswerk, door z'n hartelijk-warme belangstelling, door z'n sympathiek begrijpen, z'n Limburgsche jovialiteit en vriendelijkheid.

Hij sprak zoo eenvoudig en toch ging er licht uit van z'n oogen, waarin zijn priesterziel als 't ware zichtbaar werd; er ging warmte uit van zijn stem, van zijn gebaren, van z'n lach, van heel z'n persoonlijkheid.

En dat was 't wat onze eerste vreugde dieper in ons vast deed groeien, wat onze jongensvreugde maakte tot enthousiasme en 't defilé op de cour tot 'n spontane uiting hiervan. En daarom moest 't ook goed gaan, 't kon niet anders.

De spontane vreugde maakte de eenvoudige hulde schoon door de oprechtheid, waarmee ze gebracht werd.

Zoo werd ook het gezamenlijk diner, van den bisschop met ons, 't hem-dichter-bij-komen, in liefde en eerbiedige bewondering.

't Wekt altijd een feeststemming als er hooge gasten in de eetzaal mee aanzitten.... 't menu gaat er op vooruit.

Dát is nu echter niet de reden geweest, waarom zijn samenzijn met ons in de groote

eetzaal, ons zoo dierbaar was, en zoo hoog gewaardeerd werd.

Neen, 't was om iets anders, iets mooiers: „Zoo is 't lichamelijke samenzijn van nù, ons één-zijn — ù met òns — in deze ure symbool der ziele-eenheid....”.

Daarom was onze instemming ook zoo spontaan, onze bekrachtiging zoo oprecht, want 't was zoo iets van zelf sprekends dat we 't eens waren met allen die den bisschop in onze naam, de dank, de liefde, de eerbied, de aanhankelijkheid en de eerlijk gevoelde sympathie ten opzichte van zijn persoon aanboden.

„Als eenmaal mannen, priesters groeien uit deêz knapen, die willen dan Uw steun en helpers zijn....”

Los kwam in ons al wat er beters in ons is, bij de begeesting van die dag, om zich aan te bieden en over te geven voor 'n mooi en edel werk. Want daarin willen wij onzen bisschop immers helpen: om ons heilige Roomsche Limburg, heilig en Roomsch in de toekomst te bewaren.

Dát willen we, en dat zullen wij!

„Wij willen” zooals een onzer zei, „helpen met al de anderen, mee uitbreiden overal 't Rijk Gods, mee opbouwen overal Gods koningschap”.

De bisschop heeft ons gehoord, we kunnen gerust zijn, hij heeft geluisterd naar de oprechte uitingen van liefde en eerlijk-willende behulpzaamheid, hij heeft gelachen, omdat hem dat goed deed, hij heeft begrepen die onstuimige, jonge idealistische dadendrang en hij heeft die gezegend, omdat hij ook gevaarlijk worden kan.

Vol innig priesterlijk gevoel heeft hij al onze hulde, al onze wenschen, al onze beloften aanvaard en hij was er ons dankbaar voor.

Hij zou ons z'n leiding geven, rechtstreeks door eigen woord of onrechtstreeks door z'n priesters „om 't leven consequent, harmonisch op te bouwen, leiding om goed katholiek te zijn.”

Meegekregen hebben wij die dag z'n herderswoord om 't vast te houden in onze herinnering als iets kostbaars, als iets blijvend liefs. „Weest eucharistische Mariakinderen”.

De dadendrang werd op ons zelf gereflecteerd, en het Rijk Gods werd in ons zelf aangewezen.

Wij hebben z'n leiding direct gekregen, hartelijke leiding en z'n lach, die de leiding blij doet aanvaarden, de last licht, 't juk zoet maakt.

Zoo zijn ook wij heel die dag blij geweest met hem, om hem, onzen nieuwen bisschop met z'n milde gloed van sterke zieleliefde.

Overal was er feest die dag, vooral echter in de kerk. Was 't niet ontroerend mooi, toen de bisschop, zingend afgehaald door de gangen, in de kerk kwam, langs ons heen ging met z'n paarse manteltje dat kleurig afstak bij 't zwarte, smal omzoomde kanunnikkapje, toen hij plechtig-ernstig de Geest der zeven gaven afsmeekte over drie onzer medeleerlingen en hun met geheimvolle zalving, zachte slag en met de Christusgroet: Pax tecum, in de ridderschap der Roomsche Kerk opnam, en toen hij zegenend wegging, met z'n mijter en de staf?

Toen is hij weggegaan.

De auto stond voor, de directeur kuste als laatste Monseigneurs ring en de auto vertrok langzaam tusschen de rijen van wuivende, groetende jongens.

'n Paarse hand bleef groeten zoover we zagen.

Partir c'est mourir un peu. Die woorden hoorde ik iemand zeggen, dat gevoel hadden we allen!

De bisschop is weg. — Maar iets hebben wij vastgehouden: Zijn zachte lach en z'n hartelijk-sympathiek woord, als een kostbare herinnering aan de gouden dag, waarop Roermonds nieuwe Bisschop z'n eerste officieele en toch zoo totaal niet-officieele bezoek bracht aan Rolduc.

En vast houden wij ook onze brandende wensch, ons innig gebed, dat zijn bestuur lang en zegenrijk moge zijn onder Maria's bescherming, die is de Sterre der Zee.

H. D.

.....

Het tweede bezoek van Mgr. Lemmens.

Op het feest van de Visitatie heeft de nieuwe Bisschop den band van hartelijke wederzijdsche genegenheid, die zijn eerste bezoek op Sacramentsdag tusschen zijn Persoon en alle bewoners van Rolduc had gelegd, nog veel nauwer aangehaald door eigenhandig den pauselijken benoemingsbrief te komen brengen, waarin de Heilige Vader den Directeur van Rolduc tot Geheim-Kamerheer benoemt. Hiermede is het Klein-Seminarie van het Bisdom Roermond weer een kroon opgezet, die het nu haast een kwart-eeuw niet meer gedragen heeft. De laatste voorganger van Mgr. Van de Venne, die het pauselijk purper droeg, was Mgr. Corten, die in 1909 overleed. De twee Directeuren wier bestuursperioden tusschen die van Mgr. Corten en Mgr. Van de Venne inliggen, hebben dit ambt te kort uitgeoefend om het door deze onderscheiding bekroond te zien: Directeur Schrijnen verruilde na een 5-jarig bestuur

het Directeurschap van Rolduc voor het op-perherderlijk bestuur van het Bisdom; en zijn opvolger, Directeur Geurts, moest na een zesjarige bekleeding van dit ambt, waarvan twee derde in de barre en moeilijke oorlogsjaren viel, door een kwaadaardige chronische ziekte gedwongen, zijn taak verruilen voor een verdiende maar niet verlangde rust en verliet voor het stille zusterklooster te Blerick Rolduc, dat noch zijn twintig-jarig bezielend leeraarschap noch zijn krachtig bestuur in die donkere jaren gemakkelijk vergeten zal. In 1920 werd tot zijn opvolger benoemd Prefect A. van de Venne, wiens drie en dertigjarige arbeid als leeraar, prefect en directeur op 2 Juli 1932 een waardige bekroning gevonden heeft bij dat even verrassende als onvergetelijke Zaterdag-namiddag-bezoek van den Bisschop. Het verrassende en zelfs vermakelijke, dat er ligt in de manier waarop deze onderscheiding hem „overvallen”

heeft, kan moeilijk beter onder woorden gebracht worden dan het door den gepurperde zelf gebeurd is in de toespraak tot den Bisschop, leeraren en leerlingen. In verband met vele en velerlei huiselijke aangelegenheden had de Directeur den Bisschop om een onderhoud verzocht, en, naar hij meende in antwoord op dit schrijven, ontving hij 's morgens van den 2en Juli een telefonisch bericht van den Secretaris van den Bisschop dat hem voor dien namiddag de overkomst van Monseigneur aankondigde „om enkele dringende zaken te bespreken”. Tegen half-vijf arriveert de doorluchtige Bezoeker, in gezelschap van Dr. Poels, den Deken van Heerlen en den Secretaris van den Bisschop. De Directeur is een gastvrij mensch genoeg om zijn vrienden liefst in zoo groot mogelijken getale te zien verschijnen, maar nu staat hij toch een oogenblik perplex. Hoe kan er nu toch een bespreking van dringende zaken met den Bisschop plaats hebben in tegenwoordigheid van zooveel menschen! Nauwelijks heeft het illustere gezelschap op de Directeurskamer plaats genomen, of de Bisschop deelt zijn voornemen mede om even de jongens te gaan begroeten, hetgeen de Directeur buitengewoon hartelijk vindt van Monseigneur, maar na zijn recente bezoek nu juist niet even noodzakelijk, en zeker niet onmiddellijk noodzakelijk. Tot zijn verbazing wordt er nu echter op zijn kamer de boodschap gebracht, dat Monseigneur in de speelzaal verwacht wordt, en dat daar alles voor de ontvangst van den hoogen gast is gereed gemaakt. De leeraren zijn daar bijeengekomen en de jongens erheen gestuurd met de geheimzinnige mededeeling dat er „heel heel hoog bezoek” verwacht wordt. Allerlei schrandere gissingen omtrent de identiteit van dezen bezoeker worden gedaan: de plausibelste lijkt nog wel die van een nauwgezet krantenlezer, dat het niemand minder kan zijn dan de pauselijke Kardinaal-legaat, die, uit Dublin teruggekeerd, Nederland aandoet en alvorens naar Italië te reizen een rondreis door ons land maakt om een reeks van lezingen te houden!! Intusschen brengt de Directeur, eenigszins ontevreden, omdat hem in deze zaak de directie wat al te voelbaar uit

de handen genomen wordt, maar zonder het flauwste vermoeden van wat hem te wachten staat, zijn gezelschap naar de speelzaal. Hij maakt aanstalten om Bisschop, leeraren en jongens toe te spreken, hetgeen Monseigneur zelf hem belet door zijn wensch te kennen te geven, eerst zelf een woordje te zeggen. De Directeur begrijpt er al langer hoe minder van, maar als dan de Bisschop in zijn allerhartelijkste toespraak zegt, dat hij zich gelukkig acht een nieuwe diamant te kunnen komen zetten in de kroon van Rolduc, en daarna deze beeldspraak preciseert met de mededeeling, dat deze diamant het Romeinsche purper is voor den Directeur, dan stijgt er een applaus op, zóó overweldigend van spontaneïteit, dat... men een oogenblik Bisschop zou willen zijn om zich de oorzaak te kunnen voelen van zooveel blijde uitbundigheid en jeugdig enthousiasme. Het is karakteristiek voor den Directeur, dat hij, tot het moment der bisschoppelijke mededeeling toe, zelfs geen oogenblik ook maar is gaan vermoeden, dat heel deze bijeenkomst hem persoonlijk eens als middelpunt zou kunnen hebben. En als de Bisschop de mededeeling doet, zijn misschien velen even verrast, maar niemand meer overrompeld dan hij. Intusschen heeft de Directeur zich van dezen „overval” spoedig genoeg hersteld, om deze hooge onderscheiding terstond in een onpersoonlijk licht te plaatsen, door den Bisschop erop te wijzen, dat alle bewoners van Rolduc hierin een nieuw bewijs en een nieuwe bevestiging zien van het feit, dat hij geen ijdele woorden sprak, toen hij op Sacramentsdag verklaarde, dat na zijn Groot-Seminarie te Roermond Rolduc de eerste plaats innam in zijn hart: en dat Rolduc met al zijn bewoners het zich thans meer dan ooit tot eer en plicht zullen rekenen, aan wat de Bisschop van hen verwacht te beantwoorden met al hun krachten, ja, als het moet, zelfs boven hun krachten. Van twee dingen moeten bij deze plechtigheid alle aanwezigen wel bijzonder helder tot het besef gekomen zijn: n.l. hoe na de Bisschop en zijn Klein-Seminarie elkander staan, en hoe na directeur, leeraren en leerlingen elkander staan. Het eerste feit was misschien de laatste jaren wat naar den

achtergrond van ons bewustzijn gedrongen door den lijdenden gezondheidstoestand van Mgr. Schrijnen, die hem geen frequente bezoeken aan Rolduc meer veroorloofde; het tweede loopt voortdurend gevaar op den achtergrond van ons bewustzijn gedrongen te worden in de routine-gang van surveillance en studie en lessen en strafzalen.

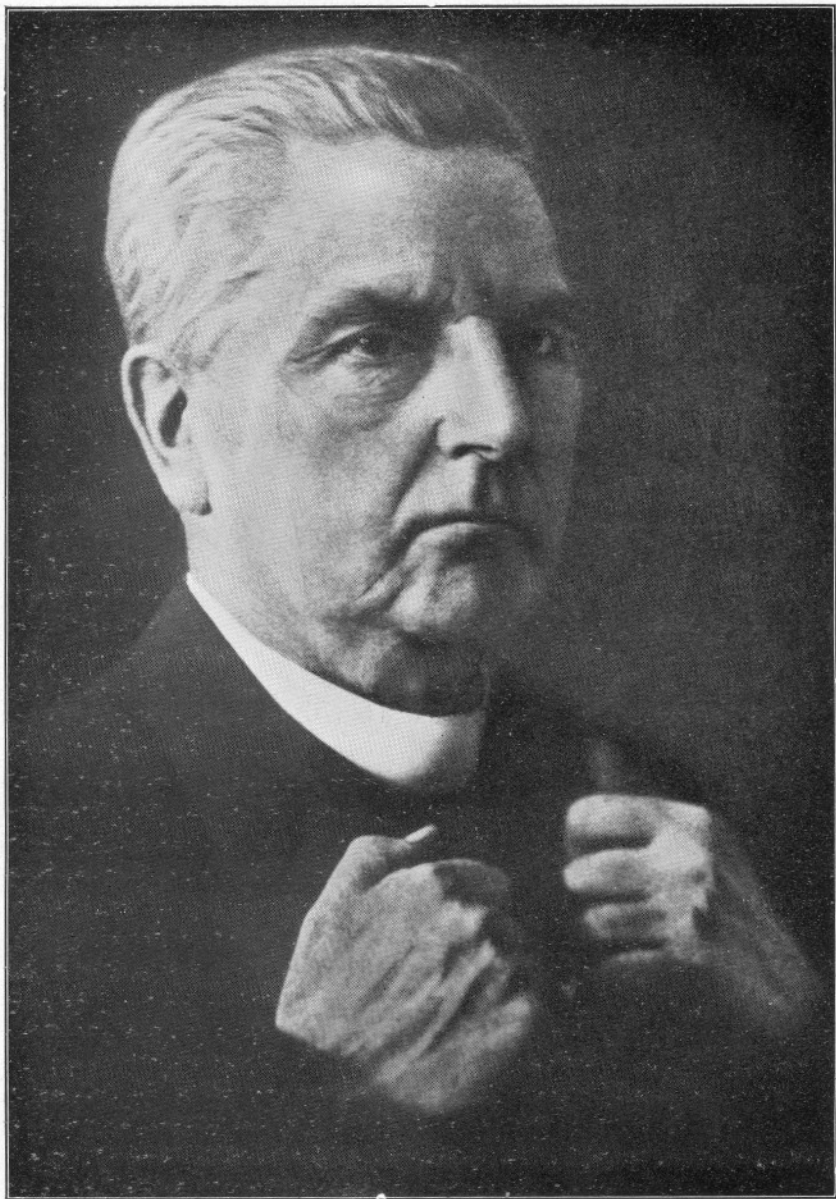
Na deze mededeeling van den Bisschop en de treffende en diep-gevoelde dankrede van den Directeur werd de gepurperde in keurige improvisaties gehuldigd door Dr. Jacobs als oudste der leeraren namens dezen en door den president der filosofen namens de leerlingen. Ten slotte werd Dr. Poels onder pressie zijner doorluchtige omgeving bereid gevonden nog een kort woord tot de jongens aan dit alles toe te voegen: het woord van een zwoeger, die voortdurend de pondus diei et aestus te dragen heeft en wiens woord dan ook op de bittere ernst der tijden is afgestemd. Hij wijst er de jongens op, dat, zoo iemand, dan *zij* toch wel alle reden hebben om ter harte te nemen en uit te voeren wat de Bisschop tot zijn programmpunt verklaard heeft: de verdieping van het bovennatuurlijk leven: want een vergelijking tusschen de mate van zielzorg en

het aantal van zielzorgers, die voor hun vierhonderdtal beschikbaar gesteld worden en datgene wat voor de tienduizenden, waaronder hij zijn zielzorgersarbeid verricht, kan worden gedaan, valt zóó verbazend onevenwichtig in *hun* voordeel uit, dat het een ten hemelschreiende moedwil lijken zou, indien *zij* dit werk vergeefs aan zich zouden doen besteden. Met een abrupte overgang tot: Lang leve Mgr. Van de Venne, maakte de machtige spreker een eind aan een rede, waarvan de toepasselijkheid op deze blijde gebeurtenis voor een oppervlakkig jongensverstand dreigde onzichtbaar te worden.

Zondag 3 Juli werd den nieuwbenoemden Monseigneur een aubade gebracht voor het huis, en 's namiddags namen de jongens nog deel aan de plechtigheid van den feestelijken intocht van den Bisschop in Kerkrade, met een huldiging, die in de overweldigende geestdrift waarmee ze werd gebracht en in de weergalooze hartelijkheid waarmee ze werd in ontvangst genomen — staande in het rijtuig reed de Bisschop langs de lange rij van jongens — een nieuwe bezegeling is geworden van een vriendschap tusschen den Bisschop en Rolduc, zooals ze niet nauwer en idealer denkbaar is.

ONTVANGST MGR. DR. G. LEMMENS

MGR. PROF. MR. DR. W. H. NOLENS †

Zijne Excellentie Mgr. Prof. Mr. Dr. W. H. Nolens. R.I.P.

Minister van Staat, Protonotarius Apostolicus a.i.p.

De oude garde van staatslieden - en het was een eeregarde - gaat heen. Nederland, dat op staatsrechterlijk en op staatkundig gebied in verhouding tot zijn inwonertal vele grooten kan aanwijzen, wier beteekenis veel verder gaat dan de landsgrenzen, heeft ongetwijfeld staatkundige leiders gekend van groot er allure en genialer constructie dan Nolens was. Maar een groote was ook hij: groot waarachtig niet enkel om zijn invloed als leider der grootste politieke partij, groot om zijn politiek beleid, groot door zijn kennis, groot in zijn toewijding aan zijn taak en zijn volk, groot in zijn onbaatzuchtigheid, die deugd bij uitstek van den politicus, groot ook in de wijze, waarop hij, naar getuigenis van vriend en tegenstander, zijn priesterschap heeft hoog gedragen in meer dan veertig jaren.

Het feit, dat dit jaarboek in rouw, maar toch nog meer in diepe dankbaarheid, herdenkt twee groote oud-Rolducers, oud-leerling beiden, oud-directeur den één oud-leeraar den ander, beiden Venlonaars van geboorte, lokt wel tot een vergelijking, die ik niet maken wil om het verschil in hun levenstaak. Memoreeren wil ik enkel, hoe de bisschop Mgr. L. Schrijnen en de staatsman, Mgr. W. Nolens beiden waren verstandelijke naturen en handhavers van de hun door Hooger Macht gegeven autoriteit, vrij van kleingeestig provincialisme, die toch de genegenheid hadden weten te winnen van het Limburgsche volk, een genegenheid, die zich ontroerend uitte in de wijze, waarop hun volk hun uitgeleide deed naar het graf.

Nolens had over zijn levensopgang niet te klagen. De hoogste erkenning van kerkelijke en burgerlijke overheid, de waardeering van geheel een volk, dat in al zijn schakeeringen zijn nationale belangen veilig wist in de handen van dezen evenwichtig en, voorzichtig en onbaatzuchtig voortschrijdenden staatsman, volgde zijn daden op den voet. Teleurstellingen zullen ook hem niet bespaard zijn gebleven: zonder deze is het levensevenwicht niet denkbaar. Maar naar buiten bleek van tegenslag toch weinig, tenzij een groeiend verzet der laatste jaren ondereen jongere generatie. Werd een enkel hooghartig woord van Nolens' zijde pijnlijk gevoeld, de jongeren mogen niet vergeten, dat het beleid van politieke leiders als Loeff, Nolens, Aalberse en zoo veel anderen, wier namen hier niet worden genoemd, in ons land heeft mogelijk gemaakt het stellen en het vervullen van katholieke eischen, waarom men in menig ander land buiten de

grenzen zou zijn gezet. Wanneer men de daden eener oude generatie naar de resultaten meten mag, dan past dengenen, wier levensopgang en levenshoogte in den huidig en tijd valt, toch groote dankbaarheid, al behoeft dit niet uit te sluiten het recht der jongere generatie de toekomst, die hun heden zijn zal mee op te bouwen in hun geest en naar hun inzicht, dat zich kan instellen op de nieuwe basis, door de oudere generatie gelegd, een basis, die andere mogelijkheden bevat en andere eischen stelt, dan welke 30 à 40 jaren geleden gelden konden.

Slechts aan enkelen is het vergund geweest de laatste levensweken van dezen man, die uit eigen wil de eenzame bleef tot het einde, van nabij mee te leven. Alleen met zich zelf te zijn, klaar van geest en met het volle weten van den naderenden dood, alles regelend wat geregeld worden moest en dat enkele weken lang, is wel een voorbereiding op den grooten overgang in de eeuwigheid, die als aangepast was aan een karakter, dat zich kenmerkte door beleid en zorgvuldige voorbereiding van elke belangrijke daad, doch het eischt tevens een sterkte van ziel zóó groot, dat menigeen in de Augustusmaand van het vorige jaar met eerbied heeft opgezien naar het hooge, stoere huis op de Prinsengracht.

De dood kwam op 27 Augustus 1931 te 's-Gravenhage en voltooide het leven, dat op 7 September 1860 te Venlo begonnen was.

Tusschen deze beide data liggen er nog verscheidene in, die ook in deze korte levensschets vermelding verdienen. Na eenige jaren onderwijs te hebben genoten aan de Venlosche H. B. S. ging Willem Hubert Nolens in 1874 naar het College te Weert en studeerde van 1878 tot 1880 de filosofie in Rolduc. Na het vereischte Staatsexamen te hebben afgelegd studeerde hij de rechten en de staatswetenschappen aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Na het doctoraal examen in de rechten begon hij in 1884 de theologische studie in het Groot-Seminarie te Roermond en deed tijdens dezen studietijd in 1885 het doctoraal examen in de staatswetenschappen. Op 25 Maart 1887 werd hij priester gewijd en kwam in Februari van het daaropvolgende jaar als leeraar in Rolduc en doceerde hier tot 1909 de staatswetenschappen, de moraalphilosophie en de sociologie.

12 Februari 1890 promoveerde Nolens te Utrecht tot doctor in de staatswetenschappen op een proefschrift: "De leer van den H. Thomas van Aquino over het Recht" en op stellingen en op denzelfden dag tot doctor in de rechtswetenschap op stellingen. De promotor was Prof. de Louter, die pas enkele maanden geleden in zeer hoogen ouderdom overleden, in zijn lang leven de gelegenheid had de loopbaan van zijn leerling te volgen. Hij deed dit met groote belangstelling en op zeer kritieke en gewichtige momenten in zijn staatsmansleven is het Nolens een groote steun geweest van zijn oud-leermeester, den voortreffelijken kenner van staatsrecht en volkenrecht, een goedkeurend woord te ontvangen over het gevoerde politiek beleid. Bij de luisterrijke huldiging, die aan hem werd bereid bij gelegenheid van zijn veertigjarig priesterfeest in 1927 in tegenwoordigheid van Prins Hendrik, de

gezanten der buitenlandsche mogendheden bij het Nederlandsche Hof, de voltallige regeering en een groote menigte van de voornaamsten in het land, heeft Nolens met ontroering en dankbaarheid getuigd van zijn vereering voor de Louwer en van zijn vreugde hem ter receptie aanwezig te zien. En nu ik toch deze openbare hulding memoreer, mag ik tevens de aandacht vragen voor het feit, dat Nolens, die toch niet afkeerig was van de erkenning zijner verdiensten, als de eenige gelegenheid, waarbij hij bereid was een officieele en openbare hulde te aanvaarden, heeft uitgekozen den herdenkingsdag van zijn veertigjarig priesterfeest. Het strekt Nolens en zijn huldigers tot eer, dat wellicht de helft of nog meer der honderden aanwezigen op dit toch zóó bij uitstek Katholiek herdenkingsfeest uit niet-Katholieken bestond. Ongetwijfeld werd hier meer de staatsman dan de priester gehuldigd; maar de keuze van den dag bracht toch naar voren, dat in den staatsman de priester niet was ondergegaan en dat het priesterschap, ook al uitte zich dat niet in een geestelijke bedieningen praktische zielzorg, ook het staatsmansleven had gewijd en omhoog geheven. Bij Nolens' overlijden is dit overigens door Katholiek en niet-Katholiek om strijd erkend. Getuigt niet Albert Thomas, de directeur van het internationale arbeidsbureau te Genève, die Nolens zoo spoedig volgde in den dood, in zijn jongste rapport, dat Nolens, man van de Kerk, de solide redenen voor zijn politiek putte in zijn Katholiek geloof?

Nolens, de priesterstaatsman! Hij werd dit in 1896, toen hij zijn intrede deed in de Tweede Kamer der Staten. Generaal als afgevaardigde van het district Venlo: hij bleef lid van deze Kamer - sinds de evenredige vertegenwoordiging als de voortrekker der Limburgsche lijst - tot zijn dood, onafgebroken. Een unicum in onze parlementaire geschiedenis, die immers leert, hoe alle vooraanstaande parlementaire figuren tijdelijk uit de Kamer traden, om zitting te nemen in de hooge landsregeering. Ook Nolens heeft zijn kans gehad met name in 1918, toen hem de kabinetsformatie was opgedragen, die hij uitvoerde, zonder zelf in den Ministerraad zitting te nemen. Een daad, die getuigde van zin voor realiteit, kennis van het Nederlandsche volk, dat een katholiek priester liever niet zag in de landsregeering, kennis ook van zich zelf en den eigen aard zijner talenten, die hem meer tot parlementair leider dan tot minister geschikt maakten. Want een parlementair leider van de eerste orde was hij. Geen volksleider, daarvoor ontbrak hem het élan en de suggestieve welsprekendheid. Dit gemis aan een talent, dat Schaepman sierde, maar vooral het deel was van den genialen staatsman en volksleider Dr. A. Kuyper, heeft de vergaderingen van den partijraad, die Nolens leiden moest als voorzitter der katholieke kamerfractie tot een torment gemaakt voor hem zelf en tot een oorzaak van onbevredigdheid voor vele leden van den partijraad. Typeerend is in dit opzicht de markante tegenstelling tusschen Nolens en den huidige voorzitter van den partijraad Mr. Aalberse, Nolens' vriend en opvolger.

We zeiden reeds, dat Nolens levensopgang een gelukkige was. Toen Nolens in het openbare leven trad, was de Katholieke emancipatie voldoende gegroeid, om

in het publieke leven van de politiek de groote problemen aan de orde te stellen en de oplossing te vragen zooveel mogelijk in katholieken zin. Had Broere den storm onder onze protestantsche landgenooten opgestoken naar aanleiding van het herstel der bisschoppelijke hiërarchie door zijn rustig woord tot bedaren gebracht, had Alberdingk Thijm zijn geloofsgenooten uit de schuilhoeken de straat opgejaagd, Schaepman oogstte met zijn redenaarstalent succes bij katholieken en niet-katholieke landgenooten en bouwde de coalitie tusschen katholieken en geloovige protestanten, welke politieke verbinding de noodzakelijke voorwaarde schiep voor de verwezenlijking van de eischen dergeloovige bevolkingsgroepen op staatkundig terrein.

Ook in de wetenschap had een ommekeer plaats. Omstreeks denzelfden tijd, dat de Louter in Utrecht aan den jongen Nolens als dissertatie onderwerp voorstelde: "de leer van den H. Thomas van Aquino over het recht", en de nobele Dominicaan de Groot den Thomistischen leerstoel aan de Amsterdamsche Universiteit bezette (1894), schreef de fijne geest, die de liberale Leidsche hoogleeraar van der Vlucht was zijn majestueuse artikelen in De Gids (1889): "In den strijd om het recht", met een hulde aan S. Thomas' breeden en diepen geest, als vóór dien tijd uit dat milieu nooit werd gehoord. Men behoeft aan deze pogingen om het lang miskende katholieke standpunt recht te doen wedervaren niet een overdreven interpretatie te geven - van der Vlucht zegt uitdrukkelijk niet terug te willen keeren tot de "middeleeuwsche denkwijze" en in de kamerzitting van 1903-1904 zal hij met Nolens polemiseeren over het goed recht der bijzondere hoogeschoolen - om te erkennen, dat de tijd van een beter begrip der katholieke opvattingen rijpte. Datzelfde geschiedde op sociaal gebied. Von Ketteler in Duitschland, Weiss en Vogelsang in Oostenrijk, Mermillod in Freiburg, bereidden de gedachten voor, waaruit in 1891 de tachtigjarige Pontifex Leo XIII zijn "Rerum Novarum" zou bouwen als een "monumentum aere perennius".

Men doet aan Nolens' beteekenis niets af, wanneer men erkent, dat deze stand van zaken wel een buitengemeen gelukkige was voor zijn optreden. Hij had daarenboven een benijdenswaardig geschikte opleiding genoten, philosophische en theologische priesterstudiën en de universitaire scholing in de rechts. en staatswetenschappen. Hier past een woord van groote hulde aan de Roermondsche Bisschoppen, die vanaf Paredis, tientallen jaren voordat in één der andere Nederlandsche diocesen een soortgelijke stap werd gezet, hun priesters of aanstaande priesters uitzonden naar de universiteiten, aldus getuigend van een breedheid van opvatting, een ruimte van blik en een juistheid van inzicht, waarvan ook de Limburgsche clergé, aan wiens vorming de universitair geschoolde leeraren zich wijdden, de rijke vruchten draagt. Door deze houding heeft het Roermondsche episcopaat ook aan Nederland in Nolens een staatsman geschonken, die bijna vier decennien den staat diende en daarin ook de kerk: *utrique fidelis*.

De opbouw van de Nederlandsche sociale wetgeving, die een kleinen aanloop

nam in 1874 en 1889, valt samen met de jaren van Nolens' kamerlidmaatschap. Het groote aandeel, dat Nolens in dezen opbouw had, evenals zijn aandeel in de voorbereiding der onderwijspacificatie, die de bekroning bracht van den schoolstrijd, is algemeen bekend. Hij heeft de zorg, aan zijn vorming besteed, met hooge rente terugbetaald.

De overtuiging, dat een nationale sociale wetgeving alleen geslaagd kan heeten, wanneer ook in andere landen dan het eigen de sociale toestanden verbeterd worden, leidde hem al heel spoedig naar de internationale bijeenkomsten zoowel de particuliere als de officieele van staatsgedelegeerden. Vanaf de eerste internationale arbeidsconferentie te Washington in 1919 tot de zestiende in Genève, vanwaar hij naar Nederland terug keerde om te sterven, was hij het hoofd der Nederlandsche delegatie. Hoe deze uiterst deskundige, die daarenboven met groot gemak de vreemde talen sprak, in dit zoo vaak woelig internationaal centrum werd gewaardeerd, bleek uit de benoeming tot president van de conferentie van 1926, toen hij met een groote, diep katholieke rede het nieuwe secretariaatsgebouw inwijdde, bleek uit het feit dat directeur Albert Thomas naar den Haag reisde, om diep-geroerd een eerbiedigen afscheidsgroet te brengen aan het stoffelijk overschot, bleek uit het afscheidswoord, dat Thomas aan hem wijdde in het jaarrapport en in de conferentie van dit voorjaar, enkele dagen voordat Thomas zelf den dood vond, eenzaam en onbekend in een Parijsch restaurant, bleek ten slotte ook uit het wijdingswoord van zijn opvolger ter conferentie, oud-minister Aalberse.

Niet alleen de praktijk der sociale wetgeving, ook de wetenschap op dit gebied heeft Nolens gediend, sinds hij op 11 October 1909 in Amsterdam optrad als buitengewoon hoogleeraar in "de arbeidswetgeving in verband met het administratief recht en de staathuishoudkunde". Het jongste gedenkboek der Amsterdamsche Universiteit gedenkt met waardeering Nolens' werkzaamheid als hoogleeraar, die duurde tot 1925, maar verbloemt ook niet, dat Nolens te veel met andere werkzaamheden was overladen, om in den vollen zin dienaar van de wetenschap te zijn. Maar ook al ligt Nolens' beteekenis niet op het zuiver wetenschappelijk terrein, hij heeft tot aan zijn dood belangstelling gehad voor wetenschappelijke publicaties op sociaal-economisch gebied. Zijn boekerij op sociaal en economisch terrein, die hij deels reeds tijdens zijn leven, deels na zijn dood overliet aan de bibliotheek der Tilburgsche hoogeschool - ik moge ook hier van mijn dankbaarheid daarvoor getuigen en die uit duizenden deelen bestond, was voor mij een verrassing, toen ik er boeken in vond, die pas enkele maanden vóór zijn dood verschenen waren.

Onder de vele functies, die hij vervulde zij nog vermeld zijn voorzitterschap van den Mijnsraad, in welke qualiteit hij meewerkte om aan Nederland de staatsmijnen te geven, die in technisch en sociaal opzicht als model voor geheel de wereld gelden.

De vele onderscheidingen hem van staatswege geschonken, vonden haar bekroning in de benoeming tot Minister van Staat in 1923, nadat reeds in 1916

van de hoogste kerkelijke zijde aan den Huisprelaat het apostolisch protonotariaat was verleend.

Aan Rolduc heeft Nolens steeds een dankbare herinnering gehouden. Ook in de jaren, dat hij er nog maar zelden kwam, kon hij over Rolduc spreken met de grootste waardeering en als uiting van deze gevoelens schonk hij aan Rolduc een groot, door van Welie geschilderd portret, dat thans in herinnering aan hem is opgehangen in de groote eetzaal der Rolducsche leeraren. Het zal hem een troost geweest zijn, dat Rolduc op het uur van zijn uitvaart hem gaf, wat op dat moment de hoogste waarde heeft, de H. Mis door den directeur van Rolduc opgedragen aan één der zijaltaren in zijn parochiekerk.

Met eerbied leg ik dit "In Memoriam" met een stil gebed op zijn graf, dat hij in Venlo vroeg, in de provincie en in de stad, welke hij lief had en diende binnen het kader van het vaderland, waarvan hij een groot zoon was.

M. J. H. COBBENHAGEN.

(OCRLC2006)

Rolduc een eeuw Seminarie.¹⁾

(*NOOT 1: Dit artikel is met eenige wijzigingen overgenomen uit De Maasbode van 16 October 1931, avondblad.*)

(N.B. verdere voetnoten staan direct achter de alinea)

Op 17 October 1931 was 't een eeuwgeleden, dat Mgr. C. van Bommel, bisschop van Luik, in de gebouwen van de voormalige Augustijnerabdij van Rolduc zijn Klein-Seminarie opende. Sindsdien heeft Rolduc onafgebroken als opleidingsinstituut voor den geestelijken stand dienst gedaan, eerst voor het Bisdom Luik, waartoe sedert de opheffing van het oude bisdom Roermond in 1801 het grootste deel van de tegenwoordige Nederlandsche provincie Limburg behoorde, daarna sinds 1843, na de scheiding, voor het Apostolisch Vicariaat van Limburg en het nieuwe Bisdom Roermond.

Met deze bestemming zette Rolduc in gewijzigden vorm in den nieuwen tijd een traditie voort, die in 1931 reeds een voorgeschiedenis van bijna zeven eeuwen achter zich had. Reeds uit de eerste jaren na de stichting der abdij door den eerbiedwaardigen Ailbertus van Antoing in 1104 is het bestaan vaneen kloosterschool bekend, die allereerst diende voor de toekomstige leden van de Augustijnerorde zelf, maar daarnaast waarschijnlijk ook in een buitenafdeeling, algemeen vormend middelbaar onderwijs verschaft.

De befaamde Catalogus Rodensis, de kataloog der kloosterboekery van omstreeks het jaar 1200, bewijst, dat Rolduc in dien tijd als een van de belangrijkste scholen in de Nederlanden moet worden aangezien. En daar de reguliere kanunniken van den H. Augustinus voor de zielzorg waren ingesteld, en de kloosterlingen van Rolduc talrijke parochies in den omtrek bedienden, kan worden gezegd, dat reeds bijna 7 eeuwen vóór de opening van het Seminarie op 17 October 1831 de geestelijke verzorging van een aanzienlijk grondgebied aan oud-leerlingen van "Kloosterrade" was toevertrouwd.

In 1793 werden de Augustijner Kanunniken door de Fransche revolutionaire legers gedwongen, het klooster te verlaten. De gebouwen werden op 23 Maart 1797 op last van de administratie der domeinen publiek verkocht en door de verjaagde kloosterlingen zelf opgekocht, maar de Fransche regeering verbood hun, het eigen huis opnieuw te gaan bewonen. Zij besloten de abdij met pachthoeve en aanliggende gronden in onverdeeld en eigendom te bewaren, totdat hervatting van het kloosterleven mogelijk zou zijn, of aan de gebouwen een andere godsdienstige bestemming zou kunnen worden gegeven. Toen de wereldgebeurtenissen de verwezenlijking van het eerste als uitgesloten deden beschouwen, boden de laatst overgebleven kanunniken in 1817 de abdij met toebehooren aan Mgr. Barrett, vicaris-capitularis van het Bisdom Luik, ten geschenke aan, teneinde daarin een Seminarie te vestigen en de opbrengst van de onderhoorige goederen voor de huisvesting van jongelingen uit den omtrek te besteden. De machtiging tot het aanvaarden van deze schenking werd echter door de regeering van Koning Willem I geweigerd, onder

motief dat "het bestaan van dergelijke geestelijke inrichtingen in strijd was met de principen van een goed bestuur, daar 't bij uitstek onvoorzichtig en gevaarlijk is, jongelieden te bestemmen, te vormen en voor te bereiden tot den geestelijken staat, vóórdat zij in staat zijn te beoordeelen, of zij de voor dien staat vereischte roeping bezitten"! 2) In 1819 werd hetzelfde aanbod herhaald, thans "en donation pure et simple", maar met dezelfde bestemming als onderling uitdrukkelijk overeengekomen en door Mgr. Barrett schriftelijk bevestigde conditie. Hierop werd de koninklijke machtiging verkregen. Maar van verwezenlijking van het doel der edelmoedige kloosterlingen kon door de tijdsomstandigheden voorloopig niets komen. Eerst bij herderlijk schrijven van 26 Augustus 1831 kon Mgr. van Bommel, intusschen benoemd tot bisschop van Luik, de vestiging van het Klein-Seminarie "in de prachtige abdij van Rolduc, gelegen op vijf uren van Maastricht en op tien uren van Luik" aan zijn geestelijken bekend maken. Mgr. van Bommel belastte zich persoonlijk met de organisatie van de nieuwe inrichting, stelde een reglement op, dat in hoofdlijnen thans nog dienst doet, en in tal van andere soortgelijke inrichtingen als voorbeeld diende, en besteedde aanzienlijke sommen om het huis, dat sinds 1793 in een toestand van het droevigst verval was geraakt, te herstellen en te meubileren.

NOOT 2) Dr. R. Gorten, Rolduc in Woord en Beeld. Kerkrade, 1904, blz. 157.

Weinig had hij vermoed, dat de revolutie, die reeds een jaar te voren te Brussel was uitgebroken, ook dit werk ongedaan zou maken. Bij het eindverdrag van 1839 werd het Limburgsch gebied, dat sinds 1830 in Belgische handen was, aan den Koning der Nederlanden toegewezen. Tengevolge van de staatkundige veranderingen richtte Gregorius XVI in 1840 het Apostolisch Vicariaat van Limburg op. De bisschop van Luik kon zijn Seminarie niet in het buitenland en buiten zijn bisdom gevestigd houden; Het nieuwe Apostolisch Vicariaat had een Klein.Seminarie noodig. Wat lag meer voor de hand, dan dat Rolduc volgens de bedoeling van de schenkers van 1819 aan het Vicariaat van Limburg zou overgaan? Maar slechts na moeilijke en niet zelden onaangename onderhandelingen, 3) wegens den hoog en prijs, dien Mgr. van Bommel onder den drang van de Belgische regeering voor de eenmaal ten geschenke ontvangen gebouwen en gronden van Mgr. Paredis eischte, kwam een overeenkomst omtrent de overdracht tot stand. De aan de abdij grenzende pachthoeve en verschillende waardevolle terreinen en bosschen waren echter reeds vroeger door het Luiksche bestuur te gelde gemaakt. Met Paschen 1843 verlieten de Luiksche leeraren en leerlingen Rolduc en op 1 Mei werd de inrichting met dezelfde bestemming onder Nederlandsch bestuur heropend.

Rolduc had dus het volste recht, in 1931 zijn eeuwfeest als Klein-Seminarie te vieren. Het aantal priesters, dat in die eeuw uit zijn leerlingen is voortgekomen, is zelfs bij benadering niet te schatten. Uit den tijd van het Luiksche bestuur zijn slechts weinig gegevens ter beschikking. En ook van latere jaren zijn niet alle gewenschte cijfers en statistieken voorhanden. God alleen weet, wat in een eeuw tijd door oud-Rolduciens voor het behoud en de versterking van het geloof in Limburg verricht is, en wat aan schatten van genade in dat tijdsverloop door hen voor ontelbaren is bemiddeld.

Maar het eeuwfeest van Rolduc's Seminarie heeft een meer dan diocesane beteekenis. Rolduc is sinds 1831 een opleidingsschool geweest voor geheel Nederland. Geen wonder, dat 't ook aan geheel ons land, zij 't dan in mindere mate dan aan Limburg, talrijke priesters geleverd heeft. Thans nog zijn met den huidige Bisschop van Roermond, Mgr. Dr. G. Lemmens, de Aartsbisschop van Utrecht, Mgr. J. Jansen en de Bisschop van 's-Hertogenbosch, Mgr. A. Diepen, oud-leerlingen van Rolduc, en zijn in al de vijf bisdommen van Nederland priesters-oud-leerlingen van Rolduc in zielzorg of onderwijs of als leger-aalmoezenier werkzaam.

Ook in België en Duitschland kan men talrijke oud-Rolduciens onder de seculiere geestelijkheid aantreffen. Menig oud-leerling is ook na de scheiding in het aangrenzende bisdom Luik in het gebrek aan priesterroepingen gaan voorzien, terwijl ten tijde van den Kulturkampf vele Duitsche seminaristen op uitnoodiging van Mgr. Paredis hun opleiding tot het Priesterschap in Rolduc hebben begonnen of voortgezet.

Ontelbaar zijn ook de kloosterlingen, behoorend tot bijna alle in Nederland gevestigde orden en congregaties, die in Rolduc hun roeping tot den kloosterlijken staat hebben gevonden of bevestigd. Het huidige geslacht alleen telt oud-Rolduciens onder Benedictijnen, Dominicanen, Franciscanen, Carmelieten, Jesuiten, Cisterciënsers, Trappisten, Lazaristen, Redemptoristen, Montfortanen, Missionarissen van het H. Hart, van Scheut, van Steyl, van Mill Hill, en wie weet in welke kloosterorden nog meer. Meerderen hunner zijn in missielanden bekleed met het bisschoppelijk gezag.

In de cultureele emancipatie van de Nederlandsche Katholieken hebben priesters, oud-leerlingen van Rolduc een belangrijk aandeel gehad. Directeur Everts was 30 jaar lang de intieme vriend en vertrouwde raadsman van Jos. Alberdingk Thijm, die in zijn naaste omgeving in een ander oud-Rolducien, den "abbé" Brouwers, een krachtig medestrijder voor zijn idealen zou vinden. De eerste priesters, die in de 19de eeuw, op initiatief van Directeur Everts en niet zonder protest van sommige kleinmoedigen aan de Universiteit van Leiden verschenen om hun wetenschappelijke studie voort te zetten, waren leeraren van Rolduc. En sindsdien hebben priesters-oud-leerlingen aan **alle** Nederlandsche Universiteiten (uitgezonderd de Vrije te Amsterdam) en aan de Hoogeschoolen van Delft, Rotterdam, Wageningen en Tilburg hun hogere wetenschappelijke studies geheel of gedeeltelijk volbracht. Het gold daarbij, zoo als Prof. Schrijnen terecht heeft opgemerkt,

4) niet enkel een bevoegdheidskwestie, die men ook op andere wijze had kunnen oplossen, maar het gold hier vooral het belang van 't academisch onderwijs voor den opbouw van onze cultuur in het ware licht te plaatsen en door het Katholiek Nederland aan dit onderwijs de waardering te doen toekennen, die het van rechtswege toekwam. Het aantal wetenschappelijke publicaties, door oud-Rolduciens in periodieken of in boekvorm in 't licht gegeven, is legio. Priesters-oud-leerlingen zetelen in de Koninklijke Academie van Wetenschappen (Schrijnen), op de professorale katheders te Nijmegen (Schrijnen,

Slijpen), Amsterdam (Welschen) en Tilburg (Cobbenhagen), en in het hoofdbestuur van de Sociëteit van Jesus (v. Oppenraay). De naam van den laatste, die door een hoogere bestemming aan zijn vruchtbaar werk voor het vaderlandsche cultuurleven onttrokken is, roept de herinnering op aan een ordebroeder, die naar eigen getuigenis zijn priesterroeping op waarlijk providentiële wijze op Rolduc had gevonden en die tot zijn dood toe Rolduc in dankbare herinnering heeft gehouden, aan Pater Jan Alberdingk Thijm S.J., den oudsten zoon van den emancipator en den broer van dien anderen Rolducien, die Rolduc in de Nederlandsche letterkunde onsterfelijk heeft gemaakt.

NOOT 4) Rolduc een kultuurhaard. Rolduc's Jaarboek 1921, blz. 59-60.

Wat priesters-oud-leerlingen van Rolduc in de laatste kwart eeuw voor Nederland hebben gedaan, kan 't best worden samengevat in de namen Ariëns, Nolens en Poels. Hun werk op verschillend gebied en de leiding van hen drieën in verschillende richting uitgegaan, omspant voor een groot deel de politieke godsdienstige en sociale actie van het thans levend geslacht. Rolduc mag er fier op zijn, ook deze priesters te hebben voortgebracht, die in moeilijke tijden wederzijds elkaar aanvullend, ons volk met bezieling en bezonnenheid, met mededoogen en rechtvaardigheidszin, met geloof en liefde zijn voorgegaan.

Van de meeste oud-Rolduciens zijn de namen en het werk alleen in Gods boek geschreven. Maar één hoopt Rolduc binnen afzienbaren tijd tot de eer der altaren verheven te zien: het is Pater François Poilvache C.ss.R. (1815-1848), leerling uit den Luikschen tijd, wiens proces van zaligverklaring in de Bisdommen van Amerika, waar hij heeft gewerkt, reeds is aanhangig gemaakt. 5)

NOOT 5) Zie hierover het artikel van Pater L. J. Janssen C.ss.R. in Rolduc's Jaarboek 1924, blz. 61-67.

Het mag niet worden vergeten, dat het honderdjarige Rolduc van den beginne af, overeenkomstig het voorbeeld van het verleden en naar de bedoeling van Mgr. van Bommel niet een zuiver Seminarie was, maar ook aan anderen dan aanstaande priesters een opleiding gegeven heeft. Het Nederlandsche Rolduc met zijn erkend Gymnasium, zijn H. B. S., die dertig jaar lang de eenige Katholieke in Nederland was, en zijn H.H.S., is aan die bedoeling trouw gebleven. Maar het wenscht den nadruk gelegd te zien op hetgeen Mgr. L. Schrijnen, z.g. in 1921 ter inleiding op het eerste Jaarboek neerschreef:

"Mijn innige wensch is, dat Rolduc in de toekomst zijn verleden getrouw zal blijven en zijn hooge roeping zal kunnen vervullen. Maar Rolduc is primo loco Seminarie van het Bisdom. Dat is de heerlijkste parel in zijn kroon. En daarom is de eerste beteekenis van mijn wensch, dat deze parel in Rolduc's kroon niet alleen behouden blijve, maar ga schitteren in haren ouden luister door een steeds toenemend aantal van hen, die den priesterlijken staat willen omhelzen."

F. S. Rolduc, ad multa saecula!
(overzicht priesterwijdingen 1921-1930 zie hieronder)

Priesterwijdingen van oud-Rolduciens 1921-1930

Zooals in bovenstaand artikel gezegd wordt, ontbreken de gegevens om een betrouwbare statistiek te leveren van het aantal priesters, die Rolduc in de eeuw van zijn bestaan als Klein-Seminarie heeft voortgebracht. Voor de toekomst kan met hulp van Rolduc's Jaarboek in dit gebrek worden voorzien. Hieronder volgt een statistiek, getrokken uit de eerste 10 deelen van het Jaarboek, in de hoop, dat deze voor elke volgende tien jaren te zijner tijd opnieuw zal worden gegeven. Deze statistiek is in dubbel opzicht onnauwkeurig: vooreerst zijn wellicht niet alle priesterwijdingen van oud-leerlingen ter kennis van de Redactie gekomen; vervolgens zijn in de Jaarboeken vaak wijdingen vermeld, die reeds in het vorig jaar, na het verschijnen van het Jaarboek hebben plaats gehad.

Ook zonder de gewenschte nauwkeurigheid mogen de cijfers voor zich spreken.

JAREN	SECULIEREN		REGULIEREN					
	Bisdom Roermond	Andere Bisdommen	Dominicanen	Jesuiten	Redemptoristen	Montfortanen	Mill-Hill	Steyl
1921	19							
1922	18							
1923	18	2						
1924	22							
1925	16			2				
1926	16	3			1		2	1
1927	16	1	1				1	1
1928	16	1						
1929	17	1				1	1	
1930	24							
Samen	182	8	1	2	1	1	4	3

Gezamenlijk getal seculieren en regulieren: 202.

De keuze van den laatsten Abt van Rolduc vóór de Hervorming.

(N.B. De voetnoten staan na de betreffende alinea)

Den 5en November 1777 (doorgehaald?) klopten aan de kloosterpoort der oude abdij van Cloosterode twee reeds bejaarde geestelijken aan, die in opdracht van den koning kwamen voorzitten bij de keuze van den nieuwen abt. De vorige titularis Leonard Dammerscheidt was overleden en de kloosterlingen hadden verlof gevraagd tot de keuze van een nieuwen abt te mogen overgaan.

De koning had nu last gegeven aan den abt van St. Gertrudis te Leuven, Phillippus de Hosden en aan den aartsdiaken der Luiksche kerk, Gulielmus de Pictavia 1), de noodige inlichtingen in te winnen om te kennen "le plus capable et ydoine destre promen a la dignite abbatiale". 2)

NOOT 1) Willem van Poitiers.

NOOT 2) Al het hier verhaalde is genomen uit een nog onuitgegeven rapport, bewaard in de Archives générales du Royaume te Brussel. Wie er meer van wil weten, kan het in den loop van dit jaar vinden in de Publications du Limbourg, waar het in zijn geheel zal afgedrukt worden.

De abdij, ofschoon plaats biedend voor vele religieuzen, werd slechts bewoond door twee priesters, die met den overleden abt het geheele convent uitmaakten. Sinds dertien jaren was er slechts één novice aangenomen.

Wel waren er nog meerderen, die tot de abdij behoorden, maar dezen waren allen geplaatst in de pastorieën, welke door den abt van herders moesten voorzien worden.

Het was dus den afgezanten des konings niet mogelijk aanstonds tot de keuze van den nieuwen abt over te gaan. Hun komst moest eerst gemeld worden aan de afwezenden en dezen verzocht op een bepaalden dag tegenwoordig te zijn.

Toen allen, die komen konden, - twee toch waren door ouderdom en ziekte verhinderd - vergaderd waren, verklaarden de afgezanten de reden van hun komst en spoorden de aanwezigen aan, volgens God en hun geweten te verklaren: "lequel ils tenoyent plus qualifie et ydoine pour venir a la dite dignite".

Dat de afgezanten des konings hun taak ernstig opnamen blijkt wel hieruit, dat zij in het verslag van hun zending, hetwelk zij aan den koning zonden, verklaren, dat zij elk der religieuzen hebben ondervraagd "particulierement et appart".

Allen waren het eens, dat Johan Woormz de aangewezen persoon was. Wij bezitten de verklaring van de acht religieuzen, die hun stem uitbrachten, en behalve Woormz zelf, die

Wijnandus Crabbe kiest, raden allen ten zeerste aan, Woormz te benoemen.

Deze, geboren te Bommersen, was pastoor te Balen en zes en dertig jaren oud.

De afgevaardigden noemen hem: "rechtschapen, genoegzaam ontwikkeld. In zijn parochie heeft hij reeds tien jaren lang op loffelijke wijze het pastoorsambt waargenomen, predikend en zijn volk onderwijzend in Gods woord, zooals zijn staat past, zonder dat men ooit heeft hooren zeggen, dat hij zich misdragen heeft, zooals al zijn medebroeders ons bevestigd hebben."

Uit naam van alle religieuzen der abdij vragen zij, dat het Z. Majesteit moge behagen hun toe te staan, Johan Woormz tot hun abt te kiezen. De afgevaardigden voegen er nog bij, dat het getuigenis zijner medebroeders nog bevestigd wordt door al degenen "qui le cognoissent estraingiers dudit convent que jusques ores avons ouy parler".

De koning schonk dan ook het gevraagde verlof en Johan Woormz werd met algemeene stemmen. tot abt gekozen.

Een zijner medebroeders, Reynerus Vremmersen, had zich om zijn hoog en leeftijd laten verontschuldigen en schijnt ook geen stem uitgebracht te hebben, een ander, Oswaldus Claitz, pastoor te Lomersen was èn door hoogen leeftijd èn door ziekte verhinderd te komen, hij zond echter iemand, die in zijn plaats aan de vergadering kon deelnemen.

Wij kunnen niet nalaten uit het rapport nog iets tevermelden over den geldelijken toestand van het klooster: "De goederen en inkomsten van het klooster toutes choses comptées" bedragen slechts 1600" florijnen, waarvan nog 1100 florijnen afgetrokken moeten worden, waarmede de overleden abt op eigen gezag en zonder consent zijner medebroedes, gezegde goederen belast heeft. Hij heeft dit gedaan om geld te hebben voor den door hem begonnen bouw, die onder dak staat en bijna klaar is."

Zooals men ziet was de toestand niet rooskleurig. De afgevaardigden geven dan ook den raad, een derde der inkomsten ter zijde te leggen voor aflossing.

Om te voldoen aan het verlangen van Zijne Majesteit gaven zij nog twee namen van kandidaten op, die in aanmerking konden komen voor de benoeming tot abt. De wijze echter, waarop zij deze heeren aanbevelen, doet duidelijk zien, dat alleen Johan Woormz voor de waardigheid geschikt werd geacht. Het waren Wijnandus Crabbe, pastoor van Kerkrode, en Andreas Abele. De afgevaardigden voegen hieraan toe: qui neantmoings ne sont qualifiez ni a comparer audit Sr. Johannes Woormz..

Bij zulk een aanbeveling lag het voor de hand, dat de koning den raad zijner afgevaardigden volgde en de keuze van Woormz tot abt bevestigde.

J. KLEYNTJENS S.J.

(OCRLC2006)

H. REIGHARD.

Prof. Dr. A. v. ROOY.

Mgr. A. v. d. VENNE.

Prof. Dr. J. COBBENHAGEN.

J. H. SCHUHMACHER.

Pastoor P. W. JANSSEN.

EERSTE RÉUNIE VAN OUD-STUDENTEN 1931

REUNIE 1931
ROLDUC.

Eerste Reunie van Oud - Rolduciens

De voorbereiding en het verloop van de R.D.R. 1931.

Le lendemain d'un jour de fête a toujours quelque chose, neen, ik kan nu niet schrijven, "de triste", want mijn hart is overvol van voldoening en dankbaarheid. Het zou me weinig moeite kosten aan deze gevoelens enthousiast uiting te geven op dezen ochtend na de Rolducsche reünie. Maar overtuigd, dat anderen dit zullen doen en daarmee dit jaarboek zullen plaatsen midden in de dankbare herinnering zal ik mij bepalen tot het verhaal van het organisatorische werk.

De gedachte aan een reünie had mij allang bezig gehouden: Maar voor de verwerkelijking van een gedachte is nog meer nodig dan de gedachte alleen. Zoolang ik als inwonend leeraar in Rolduc verbleef, vond ik het wat bezwaarlijk om het initiatief te nemen. Toen ik echter in het najaar van 1929 naar Tilburg verhuisde, werd mijn Rolducsch hart zoo mogelijk nog warmer en werden mijn handen vrijer. De laatste stoot werd gegeven door het sympathieke artikeltje, dat p. H. Hermans O.P. in zijn gewone Zondagochtend rubriek in de Maasbode aan Rolduc wijdde naar aanleiding van een bezoek aldaar in het voorjaar van 1930. Denzelfden dag nog ging een brief naar Prof. Dr. A. van Rooy te Amsterdam, dien ik kende als een enthousiast oud-Rolducien. En op een der laatste dagen van de maand Mei werd mij, terwijl ik bezig was een candidaat voor accountancy te examineeren in de bovenzalen van het Amsterdamsche Parkhotel, een telefonische boodschap overgebracht van Prof. van Rooy, dat hij mij in de middagpauze zou ontmoeten in de hal van het hotel. Daar hebben we - ik denk er nog elken keer aan, als ik het hoekje, waar we zaten, weer terugzie - met herhaalde handdrukken elkaar trouw gezworen en de belofte gedaan, dat, als de directeur van Rolduc met onze plannen sympathiseerde, wij zeer spoedig de Rolducsche reünie in het leven zouden roepen. En nog denzelfden avond stond ik op de kamer van den directeur op Rolduc, om hem het plan mee te deelen en zijn instemming te vragen. En al legde de verrassing van dezen overval hem enkele gauw weg geprate bezwaartjes in den mond, in zijn oogen stond blij de toestemming te lezen.

Om aan het idee bekendheid te geven, schreef Prof. van Rooy in Rolduc's Jaarboek 1930 een artikel: "Een Plan, voor Oud-Rolduciens", met het verzoek, om aan mijn adres sympathie-betuigingen toe te zenden. Eenige tientallen kwamen binnen. Deze geteld bij de vele mondelinge, gaven den beiden initiatiefnemers de zekerheid, dat hun plan had ingeslagen.

Na eenig uitstel waren we beiden op Zaterdagavond 2 Mei op Rolduc, waar besloten werd, dat 26 en 27 Augustus 1931 de groote dagen zouden zijn. Provisor en prefect hadden hun medewerking toegezegd. Die van Moeder-Overste zijn we zelf gaan vragen 's

Zondags na de Hoogmis en we schamen ons niet, dat de ontroering in onze oogen stond en trilde in onze stem, toen zij met beide handen de onze vastgreep en in de ontroering van haar eigen groot Rolducsch hart de meest cordiale medewerking toezegde. Wat dit zeggen wilde, kan men beseffen, wanneer men de orde van de vacantiemaand Augustus kent. Een groot gedeelte van die maand een huis vol stof en afbraak wegens de restauratie van de kerk en den aanleg van een nieuwe trap op Klein-Rolduc, in de tweede week van Augustus drie dagen lang 450 deelnemers aan de Sociale Week van Dr. Poels in kost en logies, daarna een paar dagen om alles weer schoon te maken, een tiental dagen retraite en toen de reünie. Wij hebben ons dan ook meer dan verheugd tijdens de reünie-dagen over de blijde, opgewekte gezichten van de zusters, van welke me enkele zeiden: "wat hebt u ook ons prettige dagen bezorgd!" Hartelijk dank, Zusters, voor deze prettige stemming, waarmee u uw goede zorgen hebt gegeven en onze gewetens, die innerlijk toch wel een beetje knaagden om u, zoo volkomen hebt gerust gesteld.

We zijn toen aan het werk gegaan en in de Zaterdagavond-bladen van De Maasbode, De Tijd en De Limburger Koerier stond op 18 Juli een advertentie van dezen inhoud:

ROLDUC.

Op 26 en 27 Augustus a.s. heeft te Rolduc een samenkomst plaats van oud-studenten, die vóór het schooljaar 1920-1921 als leerling daar waren ingeschreven. Zij, die aan deze samenkomst wenschen deel te nemen, worden verzocht vóór den 25sten Juli naam en adres op te geven aan Prof. Dr. M. J. H. Cobbenhagen, Mozartstraat 21, Tilburg.

Tegelijkertijd verscheen in deze kranten in de redactioneele kolommen een korte opwekking. In den loop van de week waren deze organen zoo welwillend uit de hun toegezonden circulaires nogmaals groote stukken over te nemen.

Daar het ons onmogelijk was aan alle oud-Rolduciens persoonlijk een uitnoodiging te zenden, hebben we aan een beperkt aantal personen, over verschillende deelen van het land verspreid, eenige circulaires met begeleidend schrijven toegezonden, inhoudend het verzoek deze circulaires onder kennissen en tijdgenooten te verspreiden. Ruim 200 circulaires zijn op deze wijze aan een dertigtal adressen verzonden. Toen in de eerste dagen na den oproep bleek, dat net voor verschillenden bezwaarlijk was binnen een week een besluit te nemen, werd de termijn van inschrijving verlengd tot 31 Juli.

Hier volgt de circulaire met het begeleidend schrijven.

Tilburg, Juli 1931.

Zeereerw. (Weledele) Heer.

Zooals U wellicht uit het laatste Rolducsch jaarboek bekend zal zijn, is door enkele oud-Rolduciens het plan gemaakt dit jaar en daarna periodiek b.v. elke vier of vijf jaar gedurende anderhalven dag in Rolduc een samenkomst te organiseeren van oud-leerlingen.

Nog eens met vrienden en tijdgenooten een korten tijd samen te zijn daar boven op den heuvel nabij Herzogenrath in de oude, webekende gebouwen, op de cour, in het bosouet, op zoovele plaatsen, waaraan tal van jeugdherinneringen verbonden zijn, moet wel zeker voor velen iets zeer aantrekkelijks hebben. Voor de meeste oud-leerlingen bleef er in het gansche verdere leven aan den naam Rolduc iets bijzonders, iets bekoorlijks verbonden. Hoe vaak wordt Rolduc en het Rolducsche levende kern van gesprekken wanneer oud-Rolduciens elkaar ontmoeten en wanneer dan herinneringen van allerlei aard, herinneringen menigmaal tot een opgetogen stemming, tot een dankbaar herleven van een gelukkige jeugdperiode!....

Zou het niet als een verjonging werken nog eens, zij het kort, de sfeer van Rolduc van nabij te voelen en in die sfeer, blijde en onbezorgd, een paar dagen te leven; weer eens rond te stappen door de oude corridors, te spelen in de beugelbaan, rond te neuzen in de studiezaal en klaslokaal of achter voet- of cricketbal aan te draven, juist als in de vervlogen jaren der jeugd?

Welnu Rolduc's Directie wacht gaarne en met open armen een groote schare van oud-leerlingen en wel op 26 en 27 Augustus van dit jaar.

Een voorloopig program is als volgt samengesteld:

Aankomst te Heerlen op 26 Aug. 13.48. Vandaar per gereserveerde elektrische tram naar Rolduc. Verblijf in Rolduc tot den namiddag van den volgenden dag. Vertrek uit Heerlen 16.24.

Gedurende het verblijf zal allerlei beleefd en genoten worden op zooveel doenlijk dezelfde wijze als in den tijd van weleer, toen de bezoekers van nu studenten van toen waren.

Getrouw aan zijn beroemde, oude traditie van gastvrijheid wil de Directie van Rolduc de oud-leerlingen op de genoemde data als haar gasten beschouwen.

Het groote aantal oud-Rolduciens en het verschil in generaties dwingt tot beperking in de uitnoodiging. Voor deze eerste bijeenkomst worden verwacht degenen, die leerling waren van Rolduc in de jaren, die voorafgaan aan het schooljaar 1920-1921. Deze eerste bijeenkomst draagt uiteraard mede het karakter van een proefneming, ondernomen in de verwachting, dat zij zoo zal slagen, dat in de toekomst periodiek een reünie kan worden georganiseerd om beurten voor de oudere en de jongere Rolducsche generaties.

En nu vragen wij u: Komt ook gij op 26 Aug. naar Rolduc? Zoo ja zend dan onverwijld uw antwoord aan Prof. Dr. J. Cobbenhagen, Mozartstraat 21, Tilburg, vóór 31 Juli en. . . verzuim niet ook uw vrienden en tijdgenooten aan te sporen deel te nemen aan deze reünie. Want de oude Compagnies moeten we weer zien wandelen over den ijzeren weg, zien zitten op de vaste banken, zien staan in de veroverde hoeken van de cour.

Ons samenzijn met oude vrienden en met de oud-leeraren, die door den Directeur zullen worden uitgenoodigd hun oude plaatsen in eetzaal en elders te hernemen, zal bevestigen het mooie woord van den nobelen Corten: "C'est bien là ton privilège Rolduc: ouiconoue a habité sous ton toit, s'il a le coeur noble, ne t'oubliera jamais."

Het Comité van voorbereiding,

Prof. Dr. A. H. M. J. van Rooy, Voorzitter.

Prof. Dr. M. J. H. Cobbenhagen, Secretaris.

Hooggeachte Heer.

In het Rolducsche Jaarboek 1930 hebben ondergeteekenden het plan geuit een reünie van oud-Rolduciens in 1931 te organiseren. - Door vele oud-leerlingen van Rolduc werd met dit plan sympathie betuigd.

Zaterdag 18 Juli zal in eenige bladen een oproep worden gedaan tot deelname aan de op 26 en 27 Aug. in Rolduc georganiseerde reünie.

Aan een paar tientallen oud-Rolducsche leerlingen, over het geheele land verspreid, worden bijgaande circulaires toegezonden, met ons verzoek in hun omgeving eenige propaganda te maken onder oud-Rolduciens, aan wie de advertenties en krantenberichten mochten ontgaan.

Mogen we ook rekenen op uw komst en op uw medewerking?

Het Comité v. voorbereiding,

Van Rooy, Voorzitter.

J. Cobbenhagen, Secretaris.

Een week na den oproep, dus op 25 Juli, kon ik aan den voorzitter van het organisatie-comité een voorloopige lijst van 95 deelnemers overleggen, onder wie een veteraan van 80 jaar. Onder deze groep bevond zich ook de eerekanunnik van het Haarlemsche Kapittel pastoor W. Janssen. Aan dezen musicus vroeg ik in een overmoedige bui ons een reünisten-lied te scheppen. En hij deed het met zóó'n overweldigend succes, dat deze zang in de reüniedagen onder algemeen gejuich werd geproclameerd tot het blijvende reünie-lied. De beide organisatoren herinneren zich met groote en dankbare voldoening den avond van 3 Augustus, toen ze voor het eerst in de pastorie aan de van Limburg Stirum-sstraat in Den Haag het mooie marsch-lied hoorden verklanken. Onderwijl gingen de aanmeldingen door en ze bereikten ten slotte het getal 179. Sommigen stelden de voorwaarden, dat ze niet als van ouds in de strafzaal zouden worden opgesloten of aan het venster zouden moeten staan: één vroeg, of hij nog een groot compareat zou krijgen, omdat hij een halve eeuw geleden was weggelopen. Ofschoon deze laatste kon worden gerust gesteld, bleek hij onverbeterlijk, want, voordat de reünie was begonnen, was hij wegens plotselinge verhindering weer weggelopen. Nog enkele anderen moesten op het laatste moment verhindering berichten, zoodat de lijst, die in het programmaboekje kon worden opgenomen, 164 namen bevatte.

Voordat deze lijst echter kon worden samengesteld, moesten we meer weten dan de namen alleen. Bij de bespreking op 2 en 3 Mei waren we uit gegaan van deze beide

gedachten, ten eerste, dat het aantal oud-leerlingen te groot was en te gevarieerd in leeftijd om oud en jong in dezelfde reünie bijeen te brengen, en ten tweede, dat de gezelligheid zeer zou worden bevorderd, door het aantal te limiteeren op ten naaste bij 150, zoodat met de eventueel aanwezige leeraren en oud-leeraren 180-190 deelnemers zouden zijn vereenigd. De grensscheiding tusschen oud en jong werd aldus gelegd, dat we in de oude R.O.R. bijeen zouden brengen enkel personen met een eigen maatschappelijke positie. Daartoe werd als jaargrens gekozen het jaar 1920. De jonge R. O. R., op een ander tijdstip te houden, zou uit de jongeren recruteeren. We wenschten derhalve te weten, gedurende welke jaren de deelnemers leerling van Rolduc waren geweest, welke der scholen ze hadden doorlopen en welke hun huidige maatschappelijke positie was. Met deze gegevens is de deelnemerslijst samengesteld, die aldus ook een aardig beeld geeft van de carrière der reunisten. Om deze gegevens te verkrijgen, werd op 13 Augustus aan allen, die zich hadden aangemeld, een kaart ter invulling toegezonden. Na een week waren op enkele achterblijvers na de ingevulde kaarten bij het secretariaat binnen.

Op 19 Augustus vergaderden de beide organisators met den directeur van Rolduc in Tilburg voor de definitieve samenstelling van de dagorde. Deze werd beheerscht door de gedachte, dat het eigen cachet der Rolducsche samenkomst zou zijn het zooveel mogelijk opnieuw beleven van de traditioneele Rolducsche dagindeeling, zij het dan de dagorde van een groot congé op Woensdag en die van een hoogen feestdag op Donderdag. De dagorde luidde:

DAGORDE.

Woensdag 26 Augustus.

3 uur. Bij aankomst te Rolduc krijgt ieder deelnemer een herkenningssinsigne, dat

bestemd is om gedurende de reünie in het linker knoopsgat te worden gedragen. De reünisten vinden de nummers der hun aangewezen kamers en chambrettes op de zwarte plank.

3.30 uur. Goûter.

4 uur. Recreatie.

4.20 uur. Lof.

4.35 uur. Wandeling in de omgeving van Rolduc onder leiding van den prefect.

7 uur. Souper, waarna recreatie.

8.30 uur. Avondgebed met "Miserere" en "De Profundis" voor de overleden leeraren en leerlingen van Rolduc.

8.45 uur Gezellig samenzijn, dat met aller medewerking staan zal in de sfeer der oude herinnering, in de recreatiezaal.

Donderdag 27 Augustus.

7.30 uur. Opstaan.

8 uur. Morgengebed, waarna gelegenheid de H.H. Missen bij te wonen, die door de aanwezige leeraren, oud-leeraren en priester-reünisten worden opgedragen, en ter H. Communie te gaan. Zij, die bereid zijn de H.

Mis te dienen, worden verzocht hunne namen op te geven aan Prof.
Dr. J. Cobbenhagen.

8.45 uur. Dejeuner, waarna recreatie.

10 uur. Hoogmis, Opgedragen door den directeur Kanunnik A. van de Venne tot intentie
der oud-leerlingen. Daarna recreatie.

12.30 uur. Diner.

3.15 uur. Vertrek uit Rolduc naar den tram, die aansluit op trein 190 van 16.24 uit
Heerlen.

Op deze bijeenkomst toonde Prof. van Rooy ons een mooi en stijlvol, door Huib Luns ontworpen herkenningssinsigne. Besloten werd daarmee de reünisten te tooien, een wensch, die ons ook reeds kenbaar was gemaakt door Ir. Jos. Cuypers. De directeur verplichtte ons met de mededeeling, dat hij morgen- en avondgebed en de traditioneele Rolducsche gezangen zou laten drukken en deze als herinneringsboekje zou aanbieden aan de reünisten.

Dank aan de groote activiteit van den Tilburgschen drukker, die zelf plezier kreeg in het geval, en dank aan de hulp mijner huisgenooten, die tot secretariaatsbeambten promoveerden en die zelfs onder den indruk van de wind- en regenvlagen, die de dagen vulden, een nieuwen cultus inaugureerden tot den stichter van Rolduc, Ailbertus, konden op 22 en 23 Augustus de programmaboekjes verzonden worden.

Dinsdag-ochtend 25 Augustus reisden voorzitter en secretaris onder triestig weer naar "de plek onzer liefde" en op verscheiden wijs herhaalden we het lied van den tocht naar Schaesberg: "Donne, donne nous un beau jour."

Op het station Heerlen begonnen we onze taak met een bezoek aan de afdeeling vervoer, om te zorgen, dat bij de samenstelling der treinen voor de heen- en terugreis voldoende plaatsen zouden worden beschikbaar gesteld voor de reünisten. Daarenboven werd, om stagnatie aan de loketten te voorkomen bij het vertrek, met de afdeeling kaartenverkoop een regeling getroffen, die het mogelijk maakte, dat de spoorkaarten op Rolduc werden uitgereikt.

Op Rolduc zwoegden we tot in den laten avond aan het ons zoo ongewone prefectwerk van lijsten maken voor slaapzaal en eetzaal, het maken van naambriefjes voor slaapkamers en chambrettes. Maar we hadden voldoening van Ons werk en - vergeef me deze stoutigheid, beste mede organisator - van Rooy heeft de lijst van de slaapplekken met minstens evenveel troots op de zwarte plank vastgepind als hij wellicht de beste van zijn wetenschappelijke geesteskinderen aan de publiciteit heeft overgegeven. Was het ons beiden niet even een teleurstelling, toen we een oogenblik de zwarte plank leeg zagen, Omdat de prefect, die ons inmiddels was komen helpen, de lijst wilde overschrijven voor eigen gebruik?

En onderwijl teekende een druilerige regen figuren in een dik mistgordijn. We zuchtten, terwijl de directeur elke tien minuten zijn barometer beklopte, welk middel zóó probaat bleek, dat deze met millimeters vooruit sprong. Gaf dit ons troost, dankbaar ontvingen we ook als antwoord op een aan dezen hooggestellten oud-Rolducien toegezonden

programmaboekje een brief van Mgr. A. Diepen, die ons toewenschte, dat de a.s. reüniedagen ten volle mochten beantwoorden aan de terecht hooggespannen verwachtingen van het voorbereidingscomité. Geboekstaafd moet ook worden, dat we onder pianobegeleiding van Dr. W. Jacobs en onder directie van den Rolducschen rector chori den heer H. Zuylen het reünielied repeteerden. We hebben het niet gemakkelijk gehad onder die directie, want we letten niet genoeg op de kleine noten. Op den laten avond hebben we te midden van steeds maar weer opkomende Rolducsche reminiscenties de te zingen liederen en cantieken uitgekozen.

Zoo werd het Woensdag 26 Augustus. Reeds vroeg in den ochtend zagen we den ouden, goeden vriend van Rolduc, den meesterknecht, met enkele helpers bezig de oude wandschildenden, zoo bekend van de Rolducsche feesten, tegen de muren van eetzaal en gangen bevestigen. Wij beiden liepen de gangen en slaapzalen af om op kamers en chambrettes de naambriefjes aan te brengen. De lijst van den eetzaal werd in elkaar gezet. Het aanbod om bij het in duplo overschrijven dier lijst ons behulpzaam te zijn, gedaan door den prefect en Mhr. Cramer, hebben we dankbaar aanvaard en hebben deze dankbaarheid geuit door hun steeds meer te vragen.

Bevrijd van deze zorgen hebben we de laatste uren van den ochtend doorgebracht met alles in detail te regelen. In dit uur werden ook de telegrammen geconcipieerd, die verzonden zouden worden, aan den oud-Rolducenaaren Bisschop van het Limburgsche diocees, Mgr. L. Schrijnen, den Aartsbisschop Mgr. J. Jansen en Mgr. A. Diepen, Bisschop van Den Bosch, beiden oud-leerlingen. Aan Hunne Hoogwaardige Excellenties was reeds enkele dagen te voren het programma met een begeleidend schrijven aangeboden.

Het telegram aan den Bisschop van Roermond luidde:

De eerste reünie van oud-Rolduciens, die heden in geestdriftige stemming plaats vindt, gedenkt dankbaar wat Uwe Hoogwaardige Excellentie eens waart voor Rolduc, zendt U hare eerbiedig groeten en de betuiging van oprechte hulde en bidt Gods rijkste zegeningen af voor Uw persoon en Uw werk.

van Rooy, Cobbenhagen.

Aan den Aartsbisschop en den Bisschop van Den Bosch seinden we:

Groote schare oud-studenten blijde en opgetogen bijeen in Rolduc gedenken, dat ook Uwe Hoogwaardige Excellentie eens waart student in deze oude roemrijke scholen, zenden U hunne eerbiedige groeten en bidden Gods rijkste zegeningen af over Uw verheven taak.

van Rooy, Cobbenhagen.

Van de oud-leeraren, die door den directeur waren uitgenoodigd en ten getale van twaalf aanwezig waren, waren er drie door ziekte verhinderd tegenwoordig te zijn. Aan twee van hen, Mgr. H. Everts en den oud-directeur A. Geurts werden telegrammen verzonden. We meenden, dat de eerbied voor den snel naderenden dood niet veroorloofde met onze wenschen binnen te dringen in de sterfkamer van Mgr. Dr. W. H. Nolens; we hebben onze wenschen omgezet in gebeden. Het telegram aan Mgr. Everts luidde:

Groote schare oud-studenten te Rolduc bijeen, gedenken dankbaar uw werken en streven voor het allen zoo dierbare Rolduc, waaraan de familienaam Everts zoo glorieus verbonden is en bidden u van harte toe een spoedig volledig herstel.

Aan oud-directeur Geurts werd geseind:

De eerste reünie van oud-Rolduciens, die heden in geestdriftige stemming plaats vindt, gedenkt dankbaar uwe groote verdiensten als leeraar en directeur voor het allen zoo dierbare Rolduc, zendt u hare betuiging van oprechte hulde, eerbied en erkentelijkheid.

Ook deze beide telegrammen werden door voorzitter en secretaris onderteekend.

In den loop van den dag en den volgenden ochtend kwamen de volgende telegrafische antwoorden binnen:

Van Mgr. Schrijnen:

Hartelijk dank voor sympathiek telegram, heet alle oud-Rolduciens welkom in het séjour de leur enfance, hun verblijf aldaar, hoe kort ook, zal de aangenaamste herinneringen bij hen opwekken, die herinnering zal hen stalen en sterken in den grooten levensstrijd; met meer opgewektheid zullen zij werken voor de edele zaak van den grooten God, ik roep de rijkste zegeningen des hemels af over hen en hun families; tot onderpand schenk ik allen mijn bisschoppelijken zegen; zoo gaarne had ik dezen persoonlijk komen brengen.

Schrijnen, Bisschop Roermond.

Van Mgr. Diepen:

Dankbaar telegrafische hulde herhaalt gaarne schriftelijke heilbeden.

Diepen Arnaud oud-Rolducien.

Van den Vicaris Generaal van Utrecht:

Namens afwezigen aartsbisschop aanvaardt dankbaar vicaris groeten van oud-studenten met hun huldebetuiging.

Van Mgr. Everts:

Innige dank voor sympathieke gevoelens en gebeden in zware beproeving hartelijkste groeten aan Rolduc en zijn reünisten.

Everts.

Behalve enkele telegrammen van verhindering ontvingen we telegrafische groeten van eenige veteranen als P. de Louw te Asten en Louis Cornelis te Roermond. De oud-leeraren Dr. W. Goossens, Dr. H. Verhagen, E. Ribbergh, Dr. F. Roebroek en B. Janssens, door de retraite verhinderd aanwezig te zijn, seinden ons:

In den geest bij u en met u leve ons aller Rolduc.

Wij dankten hen allen schriftelijk of telegrafisch.

Met deze mededeelingen zijn we echter de dingen vooruit geloopt; we keeren terug tot Woensdagochtend. Tot onze zeer groote vreugde mochten we op dien voormiddag begroeten den oud-leerling en oud-leeraar van 84 jaar, den eerekanunnik van het Roermondsche Kapittel A. F. H. Reighard. Een vrij talrijk gezelschap van oud-leeraren en leeraren was dien dag op no. 13 aan het diner vereenigd. En opgewekt om wat komen ging en dankbaar voor het mooie weer zongen we het reünistenlied.

Getooid met 't reünie-insigne gingen voorzitter en secretaris naar Heerlen om de reünisten af te halen. Het was een gezellige drukte op het Heerlensche stationsplein. Met gereserveerde trams arriveerden we aan het Oranjeplein en vandaar uit trokken we in optocht naar Rolduc. Bij den ingang werd het reünie-insigne uitgereikt, waarbij bleek, dat enkelen niet waren opgekomen en eenige anderen verzochten nog te kunnen deelnemen.

En nu begon het gewone leven: het zoeken op de zwarte plank naar de slaapgelegenheid. Nadat allen boven waren geweest, ging de oude bel voor het goûter. Hoe geheel Rolducsch men zich terstond voelde, bleek wel toen de bel was gegaan. Rumoerend kwamen de heeren binnen van de cour, toen op eens een der oud-surveillanten in de handen klappend en op de oude wijze gebarend tusschen hen in schoot en in een spontane reactie velen onmiddellijk de rijen vormden, terwijl anderen blijk gaven de kunst van onzichtbaar brommen nog uitstekend te verstaan. Bij de deur van de eetzaal las de directeur de plaatsen aan tafel af. En alsof het nooit anders was geweest, hoorden we weer: à la table de Monsieur le directeur, de Monsieur Reighard, de Monsieur Baert, enzovoort. Binnen manoeuvreerden op oude wijze provisor en prefect.

En daar stonden we weer biddend langs de tafels, alsof we nooit weg waren geweest. De directeur en de provisor op hun vaste plaatsen, oud-leeraren en leeraren zooveel mogelijk op hun eigen plaatsen terug als chef de table. We vulden de vier tafelrijen tot

aan den kathedr; twaalf oud-leeraren en een twintigtal der huidige leeraren waren vereenigd met de ruim 150 reünisten, die eens hun leerlingen of studiegenooten waren.

Prof. van Rooy hanteert de bel en hij spreekt de eerste van zijn redevoeringen uit, zóó rustig, zóó fijn verzorgd, zóógeheel in den stijl, dat we allen vast geboeid zaten aan zijn woorden en van stonde af aan wisten: met zoo'n leider slaagt de reünie schitterend. Tegenover elkaar gezeten à la table de Monsieur le directeur op die plaatsjes, waarvan je vroeger althans meende, dat de bezetters eenigen invloed konden uitoefenen op het verkrijgen van rooken en andere gunsten, hebben van Rooy en ik elkaar even blij en dankbaar aangekeken: we hadden het gewonnen. De directeur sprak een sympathiek woord ter begroeting en herinnerde eraan, dat het verboden was tijdens de wandeling choc te koopen, ergens binnen te loopen, dat in avond-en morgengebed de rustpauzen goed moesten worden in acht genomen en zoo meer.

Om half vijf begon het lof, door de oud leeraren pastoor Baert en directeur Franck gecelebreerd, waarbij evenals 's anderendaags in de Hoogmis de leeraren Dr. Deumens en Zuylen de acolythen en de zangers aanvoerden en de heer P. Zeyen het harmonium bespeelde. Hun evenals den jongens, die kwamen dienen en zingen, zijn we dankbaar voor de stichtende plechtigheden. Na het Lof zongen we: "Vive Jésus" en Je mets ma confiance."

Voordat de wandeling begon, bereikten we spontaan een hoogtepunt bij de repetitie van het reünistenlied. Onvergetelijk die aanblik: de maker van tekst en muziek boven op een tafel in de speelzaal en om hem heen een schare van wel 170-180 zangers, die allen even enthousiast waren. Ja waarachtig, we mochten in het voorwoord van het program schrijven, dat het daveren zou in de oude gewelven en schallen over de cour. Tijdens de wandeling bleken er toch nog velen bij Schaps vermoeid te raken. Ook daar wisten de muren immers oude herinneringen te verhalen evenals bij Kockelkorn, waarheen 's anderendaags na de Hoogmis enkelen pelgrimeerden. Na het super werd een stevig partijtje voetbal gedemonstreerd.

Van het avondgebed, dat ik mocht voorbidden, dient te worden gememoreerd, dat als cantiek gekozen werd "Salut o Vierge immaculée en dat het avondgebed zelf werd gebeden op een wijze, dat het huidige Rolducsche geslacht er een voorbeeld aan kan nemen.

In de meest voldane stemming verzamelen we ons in de recreatiezaal. In de mooie hal vóór de zaal heeft de portier zijn handel in sigaren en sigaretten (die waren in onze jeugd nog niet verboden!) en prentbriefkaarten. Daarnaast heeft de redactie en administratie van Rolduc's Jaarboek een zeer druk bezochte en goed beklante stand. In de zaal regaleerde de provisor- hulde en dank, provisor, voor de schitterende verzorging onzelf lichamelijke belangen in deze dagen - op een glaasje wijn. Een strijkje musiceerde, twee der reünisten zongen, verschillende als de heeren Reighard, Schuhmacher, Cuypers, Poels e.a., haalden herinneringen op, allen zongen we het reünistenlied, het Wilhelmus, Lève Rolduc, Adieu Rolduc, het Jubellied, Limburg, mijn Vaderland, en nog meer. Om 12 uur werd deze gezellige bijeenkomst officieel gesloten, maar niet allen vonden toen reeds hun bed, enkelen hebben gezocht tot dicht bij den morgenstond van den nieuwen dag. Deze voor

enkelen wellicht wat vroege sluiting is door het comité gedaan op grond van de overweging, dat de mooie en hooge sfeer van de dagorde niet mocht worden verstoord door nachtbraken: den volgenden morgen verwachtten we immers allen weer in het morgengebed en aan de Communie. bank.

Reeds voordat de bel Donderdagochtend om half acht het uur van opstaan aankondigde, wandelden reeds velen in bosouet, carré en op de cour in een stralende zon. Ik meen zelfs den doffen klank van den voetbal te hebben gehoord.

Na het stichtend gebeden morgengebed gingen de priesters naar de altaren, voorafgegaan door de reünisten als misdienaars. Aan het hoofdaltaar, waar Dr. Jacobs de H. Mis opdroeg, dienden Mr. P. Bloemarts, president van de Bredasche Rechtbank en de architect Ir. Jos. Cuypers met een gemak, alsof ze pas bij het jongste overgangsexamen den prix général hadden behaald. En aan de andere altaren was het niet anders. Dankbaar constateerden we, dat zeer velen ter H. Tafel gingen. Jammer, dat de muziek van het reeds lang in onbruik geraakte lied: "Je l'ai trouvé", dat we in onze jeugd op de generale Communiedagen zongen", niet meer aanwezig was.

Na het dejeuner, - il était permis de fumer un cigare jusqu' à la grande messe - zwierven we rond door klaslokalen, studiezalen en dortoirs, velen in groepjes maar ook velen alleen in stille, dankbare overpeinzing oude plekjes opzoekend.

Tijdens de Hoogmis, opgedragen door den directeur en geassisteerd door den oud-leeraar directeur Franck en de oud-leerlingen C. van Dyck en C. Verbeek, ontplooid Rolduc zijn mooisten luister. De zang was af, de acolythen waren in perfectie. Dr. J. van Gils, oud-leeraar en thans bisschoppelijk onderwijs-inspecteur preekte treffend voor zijn oud-studiegenooten en oud-leerlingen. Uit een diep dankbaar gemoed schalde ons "Te Deum" en "Ou'ils sont aimés."

Na de hoogmis gaf Ir. Jos. Cuypers, de architect van de kerk, een uiterst leerrijke en belangwekkende beschouwing over de restauratie. Inmiddels was de fotograaf aangekomen en vóór het bordes op de cour zijn we vereeuwigd. Een herinnering en een vreugde voor het leven!

Terwijl velen op de kamers der aanwezige leeraren - dank, gastheeren - hun eetlust wat opwekten, en anderen de voorkeur gaven aan het "riant séjour des bois" en opriepen "l'echo du fond de vos 'bocages'", zaten twee "grandioos tevreden organisatoren" voor het laatst op de secretariaatskamer om de orde van het diner vast te stellen.

12.30 Diner, geopend met De Engel des Heeren en het Onze Vader. Prof. van Rooy opende de rij der sprekers met een toast op Rolduc, directeur en leeraren. We rezen op en zongen "Lève Rolduc". De telegrammen, die vroeger reeds zijn vermeld, werden voorgelezen en met dankbaar gejuich begroet.

Dr. W. Jacobs sprak namens de leeraren en noodigde ons uit de vierde strofe van het reünielied te zingen. De 80-jarige heer Schuhmacher hield een Fransch speechje op het thema: tout passe, tout casse, tout lasse, welke laatste woorden hij echter niet toepasselijk verklaarde op de reünie; hij beloofde terug te keeren "jusqu' à cent ans". Pastoor W. Janssen dankte Rolduc voor de hem geschonken priesterroeping. En toen prof. van Rooy

eenige mededeelingen deed en weer dankwoorden richtte tot den provisor, den prefect, de leeraren en oud-leeraren en meedeelde, dat de oud-prefect Piet de Bruyn door ongesteldheid verhinderd was te komen, trad op eens, neen, ik moet zeggen, schreed op eens - want het was een koninklijke intocht - onder gejuich van een dankbaar volk de 81-jarige oud-prefect binnen. Al heel spoedig had hij het woord en hij sprak geestig en ernstig, met een benijdenswaardig krachtige stem, vol enthousiaste liefde voor Rolduc. Kostelijk was het, hoe hij al sprekend de steeds nieuwe bekenden ontdekte, zooals de reproducties van die Beukersen", die met vier broers aanwezig waren. President Mr. Bloemarts, die geestig verklaarde, dat hij steeds jonger werd de laatste uren en van zijn tweede plaats in de deelnemerslijst, verdrongen was door het verschijnen van de heeren Reighard en de Bruyn, richtte een hartelijk dankwoord tot het voorbereidingscomité.

En toen het slotwoord van den directeur, een van die voortreffelijke redevoeringen, die deze houden kan, als zijn hart is geraakt. Onder algemeen gejuich werd het instituut der periodieke reünies gesticht en werd het organisatiecomité permanent verklaard. Onder hartelijke dankwoorden aan zijn gasten, wien hij verzocht hun namen in te schrijven in het met prachtige teekeningen verluchte gastenboek, sloot de directeur de reünie onder aanbidding van een reproductie van het mooiste der Rolducsche Maria-beelden.

Staande zongen we "Adieu Rolduc", en baden het dankgebed.

Dankbaar verlieten de gasten de zaal en offerden een milde gave, waarvan na aftrek der door het comité gemaakte onkosten aan de zusters een kazuifel voor haar kapel en aan Rolduc twee gebrandschilderde ramen in den gerestaureerden toren konden worden aangeboden. Deze gang met de gaven naar de directeurskamer en het zusterhuis was voor de organisatoren een blijde laatste daad.

Toen de gasten naar de gereserveerde trams waren vertrokken en de auto's waren weggereden, hebben we nog even nagepraat. Een groote vreugde was het nog op dat gelukkige moment mevrouw van Rooy in ons midden te hebben, die Zoo hartelijk met onze voorbereidingen had meegeleefd en nu deelde in onze groote blijdschap om het welslagen.

Wanneer ik mijn relaas nu beëindigen mag met een persoonlijk woord tot den directeur, dan is het dit, dat ik twee momenten zeker nooit vergeten zal, het ontroerende oogenblik, dat hij in het slotwoord van zijn groote liefde voor Rolduc getuigde en het moment, dat hij o.p zijn kamer na afloop met beide handen mij vast nam bij schouder en arm en ontroerd dank zegde.

En vandaag op den tweeden dag na de reünie beëindig ik dit verslag met in hoofd en hart de melodie, die de slotwoorden van het reünielied draagt:

Wij dragen, o. Roda, u mee in ons hart.

M. J. H. OOBENHAGEN.

Tilburg, 29 Augustus 1931.

Na de eerste Reunie van Oud-Rolduciens.

Zij is volkomen geslaagd. De verwachtingen werden overtroffen!

De daverende geestdrift, die losbrak, toen tijdens den middagmaaltijd van den tweeden dag onverwacht de bekende figuur van den oud-prefect Piet de Bruin achter in de eetzaal opdook was wel de beste graadmeter voor de opgetogen gemoedsspanning, die bij al de deelnemers aan de eerste Reünie tijdens hun kort verblijf in het "séjour de (leur) enfance", was ontwikkeld en gegroeid..... Piet de Bruin was voor de meesten de personificatie van het Rolduc, zooals zij het eens beleefd hadden. Hij was als de incarnatie der banden, die hen allen aan dat verleden bond. En toen die oud-prefect, nu een oude, rustende pastoor van over de 80 jaren, maar kaarsrecht nog en met dezelfde twinkelende oogen als voorheen, met zijn stentorstem, die klonk juist als in de jaren, waarin hij op de cour zijn bevelen deed klinken, aan het speechen ging en zijn herinneringen rond strooide over de lange tafels, waaraan zoovelen van zijn "jongens" van weleer gezeten waren, toen waren de gulle lach en het blijde gejuich niet van de lucht en steeg de opgetogenheid tot een hoogtij van vreugde en uitgelatenheid, waarin allen, van de oudsten tot de jongsten, hun deel namen. "Pietje de Prefect" sprak nog juist als vroeger, fladderend van onderwerp naar onderwerp, ernst en luim doorenmengelend, en wisselend van donderstem tot fluisterton, maar eindigend, juist als vroeger, met een woord uit het warme priesterhart, waarbij zijn "jongens" nog eens hooren moesten, dat de wereld zoo slecht en verdorven was en dat zij daarin toch de dragers moesten zijn en blijven van de hooge en heilige idealen, die zij in Rolduc ingebrand hadden gekregen.

Die episode van de onverwachte komst van dezen onvergetelijk en prefect en zijn karakteristieke, typische woorden aan den middagdisch, is er zeker ééne, die kenmerkend zal blijven voor de eerste Reünie van oud-Rolduciens in 1931.

Maar hoevele andere episoden zijn er uit die dagen nog te noemen, die nu alle tezamen het complex van gouden herinneringen vormen, dat alle deelnemers aan dat samenzijn op 26 en 27 Augustus 1931, is een kostbaar bezit huiswaarts hebben medegenomen: het weerzien na vele jaren van vroegere studiegenooten; het weer ingaan in die bijzondere sfeer vande oude Abdijkerk; de gang langs de chambretten op de welbekende dortoirs; het afroepen der namen vóór het plaats nemen in den refter; het dwalen en spelen op de cour en in het bosquet

Ja, de eerste Reünie is geslaagd volledig, uitmuntend! Allen gingen henen, verlangend naar de tweede en volgende nog!

Rolduc leefde echt in aller harten, zelfs bij hen, wier levensjaren tot 70 en nog hoger gestegen waren.

Wie definiëert en analyseert eens precies den magischen invloed van Rolduc, waardoor zóó sterke banden van aanhankelijkheid ontstaan? . . .

Nu gaat het aan op 'n volgende Reünie! Het aantal deelnemers zal verdubbeld worden, het kan niet anders, en bij de tiende Reünie zullen de jongste der reünisten wel moeten gaan bivakkeren in het Bosquet. Want ieder deelnemer aan een Reünie zal natuurlijk voor een volgende, vijf nieuwe reünisten mede brengen. Bij die

eerste Reünie ging nu eenmaal het hek van den dam en ik zie al de zorgen van Directeur Provisor , als zij de drommen reünisten over tien jaar ontvangen moeten! Nog eens: de eerste Reünie slaagde prachtig. De tweede zal volgen Daar hopen wij dan zeker ook bij te zien den bijzondere reünist, aan wiens vorming in Rolduc niet minder dan 8 jaren gewerkt werd. en die daarom en daardoor dan ook werd de nieuwe Bisschop van Roermond!

Prof. Dr. A.H.M.J. VAN ROOY,

Amsterdam.

(OCRLC2006)

Op Rolduc terug.

Het is 'n schoon woord, in het boekje voor de dagorde van de reünie der oud Rolduciens, neergeschreven: „c'est bien là ton privilège, Rolduc: quiconque a habité sous ton toit, s'il a le coeur noble, ne 't oubliera jamais”.

„Dat is wel uw voorrecht, Rolduc, dat wie onder uw dak heeft gewoond, en een edel hart heeft, u nooit zal vergeten”.

Een woord van den vroegeren directeur Corten, die een redenaar was met iets van den ouden Franschen kanselstijl, dichtelijk en weidsch van gebaar, maar die hier zeker niet overdreef. En bewezen werd het Woensdag door de talrijke opkomst van oude studenten, die saamgeroepen door den Amsterdamschen hoogleeraar professor Dr. A. H. M. J. van Rooy en den Tilburgschen professor Dr. M. J. H. Cobbenhagen, een dag en een nacht de gasten waren van den directeur van Rolduc.

Zij hebben er weer als studenten geleefd, gebeden, gezongen en gewandeld en opge-

togen gefeest, gelijk er daar alleen gefeest kon worden, eerst in de Kerk en dan voor het verdere.

Zij zijn er geroerd en getroffen geweest tot in het diepst van hun hart door alles wat hun geboden werd op deze heerlijke reünie. Maar — wat heeft Rolduc dan ook voor op iedere andere inrichting van katholiek onderwijs in ons land!

Waar zulk een oude katholieke historie en traditie? Waar ter wereld zulk een juweel van een romaansche kerk?

Waar zoo grootsch en romantisch een natuur en zulke vergezichten?

Waar een dergelijke sfeer van volkomen gelijkheid en daarmee gepaard gaanden eenvoud?

Het is nog niet hetzelfde of men in z'n jeugd huist in een modern gebouw, — sinds de revolutie werd het ambacht hoe langer hoe minder en slechter, zei de grijze architect, Ir. Jos. Th. J. Cuypers, in zijn zeer interessante les over de oude abdijkerk en

haar restauratie, of in een weidsche huizing, die de vlagen der eeuwen verdroeg en getuige was van geweldige gebeurtenissen.

En ook de natuur — het is daar zoo schoon op dien berg, met eiken omkranst, en het uitzicht zoo onvergetelijk voor ieder die er gemijmerd heeft, dat ook daarvan het beeld gehecht blijft in den geest.

En de geheimzinnigheid van het verleden!

Wanneer wij als kind de Mis te dienen kregen in de crypta — die uit 1108 dateert —, die fijne crypta, misschien de schoonste der wereld, dan was er wel eens eenige huivering, die als van achter de rijzige kolommen met de kunstige kapiteelen op ons sprong. Zouden er soms de zielen der oude monniken nog rondwaren, en wat kon er komen uit de graftombe van den ouden Walram, den Limburgschen Hertog die er reeds te rusten ligt van 1226 af?

Zoolang de priester er was, ging het nog, maar wanneer de ampullen later gehaald moesten worden en de kaarsen gedoofd, dan waren wij toch altijd een beetje opgelucht, wanneer wij langs de hardstenen trappen weer in de kerk terug waren geklommen. Dan voor hen, die in de wereld terug moesten, later; de invloed en de beteekenis van het feit dat Rolduc kleinseminarie is en philosophicum. Daar gaat een geestelijke trekkracht van uit, een verheffing door de liturgische gebruiken, een milde laving door den bovenbedoelden eenvoud die, hoe degelijk het alles ook is, toch van de grootste weldaad is. Hier tenminste zijn de jongens nog geen wereldbeheerschers in den dop.

En dan, en dan... Rolduc is aan Maria toegewijd. Hoe mooi zeide het de goede sympathieke directeur, de kanunnik A. van de Venne, in zijn weldadig slotwoord. Aan den ingang der poort staat Maria, die het huis moet beschermen; in het bloemrijk carré, den ouden klooster-binnenhof, wordt de voorbijganger aangemaand z'n Avé-Maria te zeggen; en de vele Mariabeelden overal, maar midden in de kerk „ons mooiste”, dat der „allerreinste Maagd”, dat altijd met bloemen en brandende kaarsen is gesierd.

In het veld, waar 's zomers de korenaren ruïsch, staat onder geheimzinnig wuivende

kastanjekruinen het Mariakapelletje, en daar gingen wij na het souper op stille Mei-avonden een liedje zingen — en dat alles, onbewust soms en onmerkbaar — legde voor goed een kinderlijke liefde voor de Moedermaagd in de harten der Rolduciens, trouwens allen aan haar toegewijd, die wel ooit verduisterd kon worden misschien, maar die toch nooit werd uitgewischt. En wij kennen er, mannen die vergrijsd na een heel dolend leven tot in het innigste van hun wezen geroerd werden als zij, soms ver van het vaderland, den echten Rolducschen Mariazang hoorden aanheffen: „Salut, o Vierge immaculée” — een heerlijk lied, dat ook in deze reünie weer zoo bruisend werd gezongen.

Vive Jésus!

De katholieke en de andere „bewegingen” zorgen er wel voor, dat de zoogenaamde vacantiemaand voor den journalist, die op de hoogte van zijn tijd wil komen of blijven, ontspanning in arbeid is. Wat is er al niet te doen, waar wordt er al niet vergaderd, hoe veel vraagstukken worden er al niet opgelost. En niet het kapitalisme alleen wordt betimmerd en bebeukt.

Zoo hebben wij, terwijl wij nog met Rolduc niet afgehandeld zijn, ook de Heemvaartsbijeenkomst op Neerbosch alweer gehad! De eene indruk verdringt den andere... maar tusschen het samenkomen der oudstudenten van Rolduc in hun „verblijf der jeugd”, en de zomerzaligheid der Heemtrekkers, de studenten van thans, bij de Dominicanen te Neerbosch, is zieleverwantschap. Het ééne, verleden en heden, het andere, toekomst, — maar alle twee katholicisme op z'n best.

En samen ook een apologie voor de kracht, dat is dus óók voor de waarheid van de aloude moederkerk.

Rolduc is de oudste school van ons land.

In 1121 brandde de houten bouw af door een baldadigheid van een paar studenten. Toen waren er dus leerlingen in de abdij. Wat zeer natuurlijk is want de kloosters waren altijd magazijnen der wetenschap. Dat is nog zoo.

Of er nog veel hetzelfde is als toen? Mis-

schien de binnentuin, waar nu, bij ons verblijf van oud-leerlingen, de rozen geurden en de dahlia's vonkten, en ook de crypte. Want die was reeds in 1117 zóó in tel, dat de H. Norbertus er om zijn sterk geloof en groote liefde door God op wonderbare wijze werd behouden.

Hij kwam dikwijls te Rolduc en droeg gaarne de H. Mis op in de onderkerk op de altaartafel, die er nog is. Het gebeurde in dat jaar, dat na de Consecratie een vergiftige spin in zijn kelk viel. Zijn eerbied voor het H. Sacrament was zoo groot, dat hij met het H. Bloed de spin binnendronk en aan den voet van het altaar den dood afwachtte. Volgens het gedenkboek „Rolduc, Schetsen en herinneringen” van H. van Rode, vermeldt zijn levensbeschrijver, dat hij „blijde was als offer te mogen vallen, na zelf offeraar te zijn geweest”. Maar op ongewone wijze kwam de spin, toen de heilige nieste, weer levend te voorschijn. Men ziet op een der zeer schoone vensters een voorstelling van dit wonder van den stichter der Norbertijnen, (zoon van den graaf van Gennep), en Primaat van Duitschland.

De schoonheid van de crypta is groot en ontelbaar zijn zij, die in bewondering hebben gestaan voor de pracht der zuilen, die met hun beroemde kapiteelen de stoere dragers zijn van de forsche gewelven: en wie terugkomt als man beseft beter dan vroeger de kunstwaarde der twee kapiteelen, den strijd tegen de hartstochten voorstellend in een man verstrikt in loofwerk en aangevallen door woedende beesten, en een steigerend paard weghollend voor een geweldigen olifant.

Doch er is meer dan al dat kunstige schoone. Want het mag in de oude kerken van belang zijn te kijken naar pijlers en gewelven, naar stijlsoorten en bouwscholen, toch is het beter te luisteren naar wat er getuigd wordt voor den levenden Christus, dezelfde als die van de catacomben, waaraan de schilderijen der gewelven herinneren, en dezelfde ook als die van het wonder van den heiligen Norbertus.

En zoo dachten er zeker al de oudstudenten over, die tijdens hun eendags verblijf weer onder de bekoring van de schoonheid van Rolduc, maar meer nog onder den indruk der godsdienstige waarden kwamen. Het ontging hun zeker niet, dat even als in hun tijd een godsdienstig feest in Rolduc iets van ongekende pracht mag heeten. Nog altijd dezelfde deining der gewaden van priesters en misdienaren, nog altijd de harmonieuze slagen der zilveren wierooksvaten, en de innige gregoriaansche zangen.... maar, meer en beter dan alles, de God, die hunne jeugd verblijdde, die het de jeugd en de ouden blijft doen, dag na dag en jaar na jaar. En die ook thans nog, even goed als in de grijze middeleeuwen de bron is van iedere ware cultuur.

Dit was ook zoo goed begrepen door Dr. Jos. van Gils, den oud-professor van Rolduc, die als oud-leerling was opgekomen, en nu voor zijn medegezellen onder de plechtige Hoogmis een zeer toepasselijke gewijde rede hield.

Een fijn woord en het belichtte wat belicht moest worden. De kreet van Rolduc was en blijft „vive Jésus”, de kreet van alle zielen, die in Rolduc hebben geleefd, van allen, die er terugkomen, van allen die den geest van Rolduc trouw bleven. En wat ook aan ieder rest als alles hem op het eind ontvalt. Hoe treffend en kiesch was de spreker toen hij hierbij den priester-staatsman in herinnering bracht, die juist op dat oogenblik aan het worstelen was met den dood. Wat blijft er van alle grootheid en glorie in de laatste oogenblikken voor den katholieke? Niets, maar wel Jezus, die zooveel eeuwen in Rolduc, waar Dr. Nolens een groot deel van zijn leven doorbracht werd aanbeden en bemind en die er de bezieling was voor de bewoners.

Vive Jésus, c'est le cri de mon âme! Leve Jezus, dit is de kreet van mijn ziel — met hoeveel vuur en ontroering werd ook deze kantieek door de oud-Rolduciens gezongen!

Dr. A.

(De Tilb. Courant van 29 Aug. '31).

Rolduc's Reunie van Oud-Leerlingen (1931).

Gelukkige gedachte welgeslaagd verwezenlijkt.

„Weer voelen w'ons thuis als in
d'opgang van 't leven....”

Reünistenlied.

Daar zitten we dan weer thuis. En na een ferme nachtrust, die ons weer volkomen heeft opgeknapt na de toch altijd meligmakende, lange reis in den Heerlenexpress, gaan we wat indrukken aan het papier toevertrouwen van de op initiatief der professoren dr. M. Cobbenhagen uit Tilburg en dr. A. van Rooy uit Amsterdam ondernomen en door de met graagte gegeven medewerking van Rolduc's gulle, gastvrije Directie tot een waar feest geworden eerste reünie van oud-Rolduciens.

We hadden dit waarlijk aangename werk aanvankelijk vanaf de plaats zélf willen ondernemen en we hadden daartoe reeds een oogje geworpen naar het vertrouwde hoekje achterin de groote studiezaal, waar we eertijds, verschanst achter stapels stukgeblokte boeken, Livius en Vergilius, Homerus en Herodotus vertaalden of zwoegden op voor een gymnasiast-in-hart-en-nieren zoo treiterend-vervelende stereometrie-puzzel's. Maar we hebben daarvan afgezien om twee goede redenen. Op de eerste plaats werd in een complotje van journalisten terecht vastgesteld, dat nu eens bij uitzondering niet de zucht naar kopy de drijfveer van hun komst geweest was, doch de liefde tot de school, die hun zooveel waarden meegaf in het leven, en dat daarom deze dagen zuiver dienden bevestigd, om, met de vulpen rechtstandig in ruste in het vestzakje, louter en alleen maar die sfeer, die zoo aparte, weldoende sfeer, die daar hangt in en om en over die oude gebouwen, met volle teugen in te ademen. Doch voor den oud-Rolducien, die dankbaar van hart, nog steeds even dankbaar en vol geestdrift als hij het, sedert zijn „Adieu Rolduc!” kaatste tegen den eerbiedwaardigen voorgever, steeds geweest is, thans in dit blad verhalen mag van deze dagen, bestond nog een tweede reden, om zich pas thuis van deze

taak te kwijten. Hij vreesde, dat hij, daar nijver pennend achterin de studiezaal, te zeer gestoord zou worden door allerlei belangstellende en meewarige vragen, wat hij misdreven had en waarom hij nu, zoo spoedig na de aankomst reeds, „salle de punition” had opgelopen. Want wonderlijk was het te zien, hoe verbijsterend snel al die mannen met zware stemmen, die uit alle gewesten bijeengestroomde reünisten van vijf en twintig tot tachtig jaar in hun rollen waren!

Dat bleek al dadelijk, toen de stoet van honderd, die dezen „anabasis” per trein gedaan had, te Kerkrade per electrische tram gearriveerd, den weg insloeg, aan welks einde de zilverglanzende leienspits boven de boomen uitsteekt. Onmiddellijk zochten aller oogen de akkers af naar de vermaarde knolletjes en over veler lippen kwam alweer de juiste formule van de na promenade's altijd zoo frequente noot: „ont arraché des navets”.

Dat bleek, toen na de aankomst en na de kennismaking of het weerzien met de per auto aangekomen menigte ieder dadelijk 't zwarte bord te vinden wist, waarop, juist als vroeger na de zomervacantie, stond aangegeven, welken dortoir en welke chambrette men toegewezen gekregen had.

Dat bleek op waarlijk komische wijze, toen de groote bel de op de cour geestdriftig al naar kennismakende of lustig converseerende schare opriep voor het goûter en professor Cobbenhagen in den corridor met quasi-nijdig handgeklap de „jongens” in twee rijen trachtte te scheiden. Onmiddellijk begonnen eenige belhamels, die zich episode's herinnerden, waarin zij in de contramine waren geweest, even quasi-protesteerend te joelen tot groot jolijt van den directeur, den energieke Kanunnik A. van de Venne, die al bij de eetzaal, juist als onder zijn prefectschap, klaar stond met een vel „compositiepapier”, waarvan hij de tafelindeeling aflas.

Deze trekjes — we zouden er nog veel méér kunnen geven, doch de plaatsruimte in

een dagblad legt zelfs de geestdrift van een oud-Rolduckenaar aan banden! — typeeren genoegzaam den in opgewekten zang en humoristische uitingen opklaterenden blijden geest, die heel dit samenzijn kenmerkte.

Zoo groeide deze reünie met iedere recreatie, waarin weder grondig gedolven werd uit vele decennien van Rolduc's bestaan, met iederen maaltijd, waaronder het hartelijk woord van directeur van de Venne en het van begeestering tintelende van professor van Rooy de stemming, zoo dit althans nog mogelijk was, steeds nog maar opvoerden met iedere godsdienstige plechtigheid in de oude, stemmige Romaansche abdijkerk tot een harmonisch geheel, dat den bezoekers, die hier in hun jeugd al zooveel schoons mochten beleven, opnieuw iets heeft meegegeven, dat hun in lengte van dagen heugen zal.

Hoe laaide de geestdrift, toen des avonds na het zingen van het door pastoor Janssen uit Den Haag, den Haarlemschen eere-kanunnik, gecomponeerde Reünistenlied, in de ruime, vroolijke speelzaal van den nieuwen Noord-Oostelijken vleugel de oudsten onder degenen, die hier waren saamgekomen, — de vier-en-tachtigjarige oud-leeraar Reighard, de tachtigjarige Amsterdamsche veteraan Schuhmacher, de architect Ir. Cuypers en Mgr. Poels — gingen verhalen uit het grijze, vaak zoo bekoorlijk romantische en primitieve verleden!

Hoe sonoor klonken uit al die mannenkelen de vertrouwde, vroeger zoo vaak gezongen Fransche cantieken en het „In manus tuas, Domine"! Hoe rhythmisch — doch met welk donker timbre nu — rolden weer die bekende avondgebeden uit het „Recueil de Prières" door de in avondstemming zoo machtig boeiende kerk! Hoe devoot begeleidden, aanzwellend en dan weer wegstervend, de Grogiaansche zangen het plechtig af- en aanschrijven der celebranten aan het wijd opengeslagen, in palmen en zachtrose hortensia's schuilgaande, fel door de zon belichte hoogaltaar.

Hoe zwierig zwaaiden weer de acolieten uit hun zilveren vaten den kringelenden wieroekdamp in de stralenbalken, die de zon als

van ouds door de ramen wierp, dwars over het priesterkoor! En hoe schoon was het woord van af den kansel tot de reünisten gesproken door dr. van Gils, dien levendige, dien geestdriftige.

Te spoedig eigenlijk is deze bijeenkomst om geweest. Want degene die eigenlijk hangt aan dit oord, waar hij zorgeloos een deel zijner jonge jaren heeft gesleten, kan, als hij op een rondtocht door die onmetelijke gebouwen, door de moestuinen, het stemmige kerkhofje, het bosquet en de naaste omgeving zijne herinnering gaat opruisschen, af dalen in een onnoemelijk aantal détails.

Vooral de indrukwekkende verbouwingen, die onder directeur van de Venne — terecht door professor van Rooy als „de bouwdirecteur" gekenschetst — zijn tot stand gebracht en de verbeteringen, overal en in alle vleugels te constateeren — dortoir III bijvoorbeeld met zijn marmeren lavoirs onderging een metamorfose, die Ovidius vermoedelijk geïnspireerd zou hebben —, vergen veel tijd. En daarnaast wil toch ook de reünist zich vergasten aan die eigenaardige sfeer, die om Rolduc sedert overoude tijden gehangen heeft en waaraan de nieuwbouw maar weinig kan afdoen.

Wat een genot was het, des nachts na twaalfen, toen de zitting in de speelzaal officieel gesloten was verklaard, nog eens te zwerven onder de kastanjes van den maanbeschenen „ijzeren weg" en op het voetbalveld neer te zien op de lichtjes van Herzogenrath, dat we onder leiding van den prefect des middags nog bezochten en waar nu in de diepte weer de treinen schoven. Vertrouwd geleid! Hoe dikwijls hebben we dat zuchten der locomotieven gehoord in den nacht, toen in den oorlog de ambulance-treinen en de treinen met geschut en nieuwe legers hier vier jaar lang elkander kruisten, dag in, dag uit, nacht in, nacht uit?

Wat hebben we opnieuw in stille aandacht het geweldige vergezicht vanaf den sterretoren gadeslagen, wat hebben we gedwaald door allerlei hoekjes, vol herinneringen!

Waarlijk, als de bel ons, reünisten, weer opriep tot een nieuw programpunt, was er wel eens even — juist alweer als vroeger —

een licht protest in ons, omdat ze ons uit een of andere stemming rukte.

Doch we worden te breedvoerig.... Dat overkomt haast iederen Rolducien, die eenmaal over Rolduc begonnen is.... Derhalve kort en krachtig een einde.

Slot van de reünie was een feestdiner. Stemming en refter-versiering van het Directeursfeest. Professor van Rooy stelde enthousiast den heildronk in op Rolduc: de oudste leeraar van het oogenblik, Dr. Jacobs, sprak de hoop uit, dat Rolduc steeds het vermogen zou mogen blijven bezitten, om het contact met zijn oud-leerlingen te bewaren; Kanunnik van de Venne, die thans 41 jaar te Rolduc heeft doorgebracht, 8 als leerling en 33 als leeraar, prefect en directeur, sprak opnieuw allerhartelijkste woorden, vooral tot de initiatiefnemers, de professoren Cobbenhagen en van Rooy, aan wie ook hier een woord van hulde en dank toekomt; en Mr. P. Bloemarts, President der Rechtbank van Breda, vertolkte den dank der reünisten.

Toen kwam — voor velen te vroeg, helaas! — het einde. Even was er nog groote en joviale vreugde bij de „joyeuse entrée” van „Piet de Bruyn”, een prefect uit — mogen we wel zeggen — de grijze oudheid. En nadat de dankbare reünisten in twee daartoe op voorstel van Professor van Rooy klaargezette soepterrine's hun gaven — voor de nonnetjes, die graag een nieuw kazuifel voor hun kapelletje hadden, voor de knechts, die met geestdrift de schalen sjouwden, en voor Rolduc zelf, dat van de gasten een nieuw, op de reünie betrekking hebbend gebrandschilderd raam in zijn prachtige kerk krijgt — hadden

doen neerritselen en -rinkelen, was het in Sjangs domein weder drukte en rumoer van afscheid nemen en ging deze reünie, die aan de oud-Rolduciens, de bisschoppen van Utrecht, den Bosch, en Roermond, telegrammen van hulde gezonden had, per elektrische tram, te voet en per auto uiteen. „Jusqu'à nouvel ordre”! Want er komen er nog meer.

Dé voortreffelijke docent, die ons in onzen tijd op Poësis en Rhetorica niet slechts de kennis van, doch ook liefde voor het Latijn inprentte en die, naar we hoorden op de reünie, thans die taak nog steeds te Sittard betracht, kon zich altijd opwinden, als we, zonder eenig benul van nuance en botweg puttend uit het woordenboek, het woordje „ferox” in iedere situatie stereotiep door „woest” vertaalden.

We ontdekten onlangs, dat ook het Nederlandsche woordje „woest” meer beteekenissen heeft dan men zou denken. Want iemand, die afkeerig is van de zoogenaamde „plaatselijke keuze” en wien bij de behandeling der Drankwet-Verschuur het tot invoering daarvan strekkend amendement buikpijn bezorgde, zeide van den voorsteller dier wijziging: „Dat is ook zoo'n woeste drankbestrijder!”

Welnu, onze indruk van deze eerste, deze proefreünie van oud-Rolduciens is deze, dat de oud-leerling, die door het vlieden der jaren zijne aanhankelijkheid aan Rolduc heeft zien tanen en slinken, door zulk een reünie te bezoeken, weder in dezen nieuwen zin des woords een *woest* oud-Rolduckenaar worden zal.

MAC. VAN ROOY.
(De Tijd van 29 Aug. '31).

.....

SOUVENIR DE JEUNESSE

1872—1876.

Zoo heeft dan de aloude, roemruchte Abdij van Rolduc in Augustus 1931 hare gastvrije poorten ontsloten om nog eens haar oud-leerlingen binnen haar muren te zien, ze nog eens te omvatten in haar vriendelijke armen, ze nog eens te hooren bidden, zingen en joelen, gelijk voorheen.

Voorheen, voorheen!
Waar blijft de tijd?

Wat is ons werk, onze taak geweest sinds we, het station van Herzogenrath voor 't laatst verlatende, haar fiere gebouwen en torens uit de verte nog toewuifden met een soort heimwee in het hart! Hoeveel herinne-

ringen waren niet verbonden aan die oude Alma Mater Roda, aan haar kerk, aan haar „cour”, aan haar „bosquet”, aan haar studiezalen, aan haar refter, aan haar leeszaal, aan haar speelzaal!

Roda, we hadden aan U onze dankbare liefde verpand, zij zelve had gezworen ons niet te vergeten, voor ons heil, voor onze toekomst te bidden, ze zou ons gaarne terugzien in volgende jaren, liefst dikwijls.

En ze heeft ons teruggezien.

Een oproep klonk en in een nobel élan gingen we blijde als kinderen naar haar terug, om nog eens — maar nu niet als jeugdige studiosi, tintelend van jong leven daar te gaan studeeren en leeren — maar als mannen van jaren en ondervinding, mannen van stoere werkkraft, mannen van daden achter ons, ons nog eens te vermeien in den schaduwwereld der boomen, nog eens te bidden onder de gewelven van haar heerlijke romaansche kerk, nog eens het vroegere leven zooveel mogelijk te benaderen door spel, zang, gebed.

En nu ik daar zoo rondwaal in oude bekende gangen, in het verjeugdigde „carré”, in het heerlijke bosch, terwijl ik daar op een bank in mijn eentje zit te droomen over al die 55 jaren, die zijn verlopen sinds mijn vertrek van hier, rijzen voor mijn verbeelding, in mijn geheugen weer op alle gebeurtenissen van de 4 hier doorgebrachte jaren, staan weer voor de oogen mijns geestes al die tijdgenooten, waarvan velen mijn vrienden waren: Phons Ariëns, Peter de Louw, Toontje van Berkum, Guillaume L’Ortije, Willy Bauduin, en zoovele anderen.

Maar nog andere, nog oudere souvenirs van vóór mijn komst alhier, leven weer voor mij op en laten mij zien, hoe de leiding van Onzen Lieven Heer ons leven beheerscht, hoe een schijnbaar toevallige bijzonderheid, die we niet geteld hebben, aan ons 13-jarig leven een richting heeft gegeven, waaraan we toen in de verste verte niet dachten, hoe een, men zou zeggen, toevallig feit mij heeft gebracht naar Rolduc, waar God had besloten het proces voor mijn priester-roeping in alle stilte, de pieuze stilte van de Abdijkerk te voltrekken....

Men schreef het jaar 1872. — Door mijn

ouders was ik na mijn eerste H. Communie geplaatst als student in de vermaarde handelsinrichting „Maison de Melle” bij Gent, waar vóór mij reeds negen leden der familie Janssen — ooms en oudere neven — voor den handel hun opleiding hadden ontvangen en waar ik mij ook voor den handel zou moeten bekwamen.

Over het leven aan deze inrichting, bestuurd door de Josephieten, zal ik niets mededeelen: het was gelijk aan het leven op alle kostscholen en vermeldingswaardigs viel daar niets voor. Alleen één gebeurtenis, die beslissend zou werken op mijn toekomst, wil ik hier commemoreeren; eigenlijk is het een feit van niets, en toch dat niets-zeggende feit zou mij langs een omweg brengen tot het doel, tot de roeping, tot het werk, door den Hemel voor mij weggelegd. Ter zake.

In den loop van genoemd jaar 1872 kwam als nieuw leerling naar Melle een zekere jonge „Vicomte” de Buisscret (althans dien naam herinner ik mij nog) en deze bracht mede zijn précepteur, naar ik vermoed den huiskapelaan der adellijke familie. Deze had blijkbaar de opdracht ook in Melle de opvoeding van den jongen te controleeren. — Hoe dat zij, in den loop van het zomertrimester werd aan ons bekend gemaakt, dat genoemde abbé zich bereid verklaarde de beginselen van de Latijnsche taal te leeren aan leerlingen, die zich daartoe vrijwillig zouden opgeven aan hem en daartoe lust toonden. Leergierig als ik van huis uit was, meldde ik mij terstond aan, volgde gedurende de zomermaanden de lessen en bracht het zelfs zoover, dat ik nog een extra-prijs behaalde in dat vrijwillige vak.

Mijn goede vader, geneesheer in de stad zijner inwoning, hoorde dat en was er blijde om, vooral toen hij van mij vernam, dat ik geen lust meer gevoelde om mij in de handelswetenschap te bekwamen, maar liever dokter wilde worden gelijk hij. „Dan” — zoo redeneerde hij — „moet mijn jongen niet te Melle blijven, maar naar een Nederlandsche inrichting, waar hij kan worden klaargemaakt voor het — toen nog bestaande — admittent-examen voor de Academie te Leiden”.

In die dagen was te Rolduc, tegelijk met den lateren Pater Rud. van Oppenraay S.J. een neef van mij, de latere Pater D. G. Exler S.J. Deze gaf toen aan mijn Pa den raad zijn jongen naar Rolduc te sturen om het voorgestelde doel te bereiken.

Onder de groote vacantie zijn we dan over Aken naar Rolduc getogen, waar we op de meest vriendelijke en gastvrije wijze werden ontvangen door Directeur en Provisor en waar besloten werd, dat ik na de vacantie mijn intrede zou doen als leerling van de Seminarie-afdeeling.

Jongens zijn overal jongens, spelen zijn overal spelen, maar toch was de sfeer van Rolduc een geheel andere dan die van Melle. De vriendelijke tegemoetkoming der Professooren — laat ik eenige namen noemen: de „lange” Janssen, Papa Deutz, P. Wimmers, Prof. Timmermans, de latere Directeur R. Corten, de beide Heeren Slits, de musicus Bernard Pothast enz. — de alleraangenaamste omgang met klasgenooten en met onze „compagnie” maakten het verblijf te Rolduc met deszelfs prachtige omgeving en heerlijke wandelingen tot een ideaal.

Maar niet alleen maakte de studie voordeelen — ik mocht, dank zij mijn elementaire, te Melle, opgedane lessen van de eerste beginselen van het Latijn, in het eerste jaar twee klassen doorloopen — doch ook mijn geestelijk leven, mijn godsdienstig bewustzijn werd tengevolge van de geestelijke omgeving niet weinig verdiept: behalve de gewone godsdienstoefeningen die ik natuurlijk hoe langer hoe godvruchtiger volgde, heb ik in het stille avonduur, na het avondmaal, dagelijks niet slechts een vrijwillige adoratie gehouden, maar heb ik bovendien heel wat kwartiertjes doorgebracht aan de voeten van het altaar, waar de Sedes Sapientiae zetelde, totdat het mij ten laatste klaar werd, dat God mij niet bestemde tot geneesheer, maar tot priester. Hoe dat proces inwendig zich heeft voltrokken, is natuurlijk niet nader aan te geven: genoeg zij het te vermelden, dat ik in den nieuwjaarsbrief van 1876 — we hadden toen nog geen Kerstvacantie — gedicteerd naar huis schreef, dat ik behoudens goedkeuring mijner ouders priester wilde

worden. En toen kwam aan den dag, dat mijn goede moeder sinds jaren, zonder mij iets te zeggen, al gebeden had, dat haar oudste zoon door God tot het priesterschap mocht worden geroepen. Dat moederlijk gebed verklaart véél in het zieleproces, dat zich in mij heeft afgespeeld.

Met het einde van het studiejaar 1875—1876 eindigde mijn gelukkig verblijf te Rolduc, daar de Vicaris-Generaal, de latere Bisschop van Haarlem, Mgr. Snickers, het wenschelijk vond, dat een toekomstig priester de verdere studiejaren kwam doorbrengen in het eigen Seminarie van het bisdom; van de poësie te Rolduc ging ik over naar de rhetorica van Hageveld.

Nog een andere herinnering aan Rolduc leefde weer krachtig in mij op in de Augustusdagen van 1931, een muzikale herinnering.

Mijn ouders waren beiden zeer muzikaal, de zoon had blijkbaar een gedeelte van hun gaven als zijn erfdeel meegekregen voor het leven.

Als een stuk opvoeding behoorde ook het pianospel tot de vakken van het onderwijs, dat ik te Rolduc ontving. Mijn leeraar W. J. Reyniers, was evenwel wanhopig over de weinige vorderingen, die ik in de techniek van het pianospel maakte — wat wel eens meer ook met andere pianoleerlingen het geval is. Telkens betrapte hij mij, als ik vinger-oefeningen en „études” moest spelen, op de meest wonderlijke fantasieën, die mijn vingers, gedreven door mijn verbeelding, aan het instrument ontlokten. Dat deed hem ten laatste uitroepen: laat me je dan liever les geven in de theorie der muziek, dan weet je ten minste wat je nu onbewust doet.” — En aldus geschiedde: ik studeerde bij hem theorie en bracht aldus vele en leerzame en aangename uren op zijn kamer door. Steeds ben ik dankbaar gebleven voor het bij hem geleerde, dat de grondslag is gebleven van mijn latere muzikale ontwikkeling, die op Hageveld is voortgezet door Prof. Lans en bekroond is geworden door een cursus aan de kerkelijke muziekschool te Regensburg. Zoo is het mogelijk geworden, dat in latere jaren de compositie's op Vondel's reizangen bij „Joseph in Dothan” en „Lucifer” van den

oud-leerling Janssen in de aula van Rolduc
weerklonken hebben.

Nog wil ik hier memoreeren mijn trouwe vriendschap met Phons Ariëns; trouwer vriend heb ik nooit gehad. Ook daarvan is de grondslag gelegd in de jaren van Rolduc: de klopp van zijn hart kwam met den mijnen overeen en zijn candide priesterziel stemde wonderwel met de mijne overeen.

Steeds zie ik hem voor mijn oogen staan op het tooneel van Racine's „Athalie" als de kleine Joas en hoor ik hem nu nog zeggen „j'ai nom Eliacim". Over onze verhouding zou ik nog wel enkele bladzijden kunnen schrijven, vol van herinneringen aan onze warme vriendschapsjaren. Heel eigenaardig: wij zagen elkander in onze latere levensjaren maar heel zelden, doch als het eens gebeurde, dan leefde de oude vriendschapsgloed spontaan weer op, en voelden we ons gelukkig als in onze studiejaren, toen we nog jong waren: echte, belangelooze, duurzame vriendschap, zooals ze weinig voorkomt in het leven. Ook dat heb ik te danken aan Rolduc!

En nu zult ge, waarde lezer, beter begrijpen, hoe ik zoo geheel uit mijn vol hart in het réunistenlied heb kunnen zingen:

[illegible]

Ja te Rolduc heeft de Heer werkelijk onze jeugd in alle opzichten verblijd. Geen wonder dat ik vol blijdschap dankbaar opging ter réunie en opgetogen ben geweest en nóg ben over de allerhartelijkste ontvangst, ons aldaar bereid door den Hoogeerw. Directeur en de zijnen. De oude naam van Rolduc's gastvrijheid is voor den zooveelsten keer schitterend bevestigd!

Heerlijk ook vind ik het te zien, hoe de oude abdij zich heeft aangepast aan de eischen van het tegenwoordige studentenleven. Het oude Rolduc bood in onze studiejaren alles wat een huis van die kwaliteit bieden moest, maar thans is het verjongd en

verjeugdigd. Men kan niet zeggen, dat het als een fenix uit zijn asch is verrezen, want het was niet gestorven, het was niet dood, wel verre vandaar; maar de oude fenix heeft zich in den echten zin van het woord nieuwe vleugels aangeschoten, prachtvleugels, en fier blijft het daarmee hoog in de lucht vliegen, als een der eerste, der voornaamste onderwijsinrichtingen van katholiek Nederland.

Moge dat zoo blijven!

Moge het ook steeds zijn niet slechts een kweekplaats voor mannen, die in de wereld als roomsche voormannen een waardige plaats innemen, maar ook het heiligdom, waar vele reine jongenszielen voor het altaar der oude abdijkerk hun roeping tot het H. Priesterschap vinden en deze vervolmaken.

Mijnerzijds heb ik het voorrecht gehad, als uiting van dankbaarheid voor het vele in alle opzichten daar genotene in de jaren 1872—1876, als een soort *ex-voto* aan de kerk in den vernieuwden toren het gebrandschilderde raam van de H. Caecilia te mogen schenken.

En ik geloof wel, dat ik uit naam van allen, die te Rolduc in 1931 de twee Augustusdagen hebben mogen doorbrengen vol jolijt, vol dankbaarheid, nog eens mag herhalen wat we hebben gezongen:

„We dachten aan 't heerlijk en zorgeloos
verleden,
We vonden de kracht er en moed voor het
leven:

We dragen, o Roda, U mee in ons hart!"

Mogen alle tegenwoordige en toekomstige leerlingen van Rolduc van denzelfden geest bezielde zijn. En daar twijfel ik geen oogenblik aan. Want dezelfde beproefde leiding uit **onze** jaren bezielt nog steeds ook in **deze** jaren èn Directeur èn leeraren èn studenten.

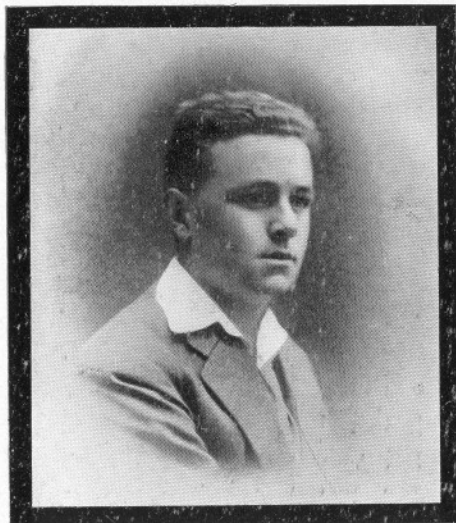
Vivat Roda!

Den Haag, Febr. 1932.

W. P. H. JANSSEN,
Pastoor.

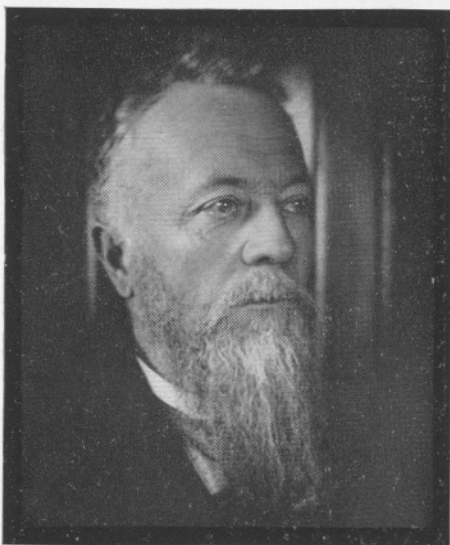
J. RIETRA †
Muzikleeraar Rolduc 1875—1930

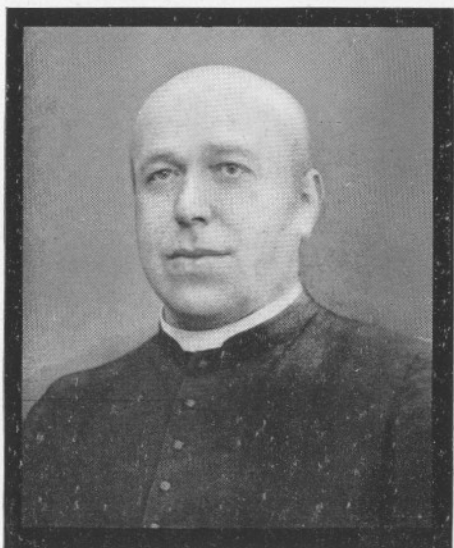
HÉLAIRE WIJFFELS †
Leerling 1924—1928

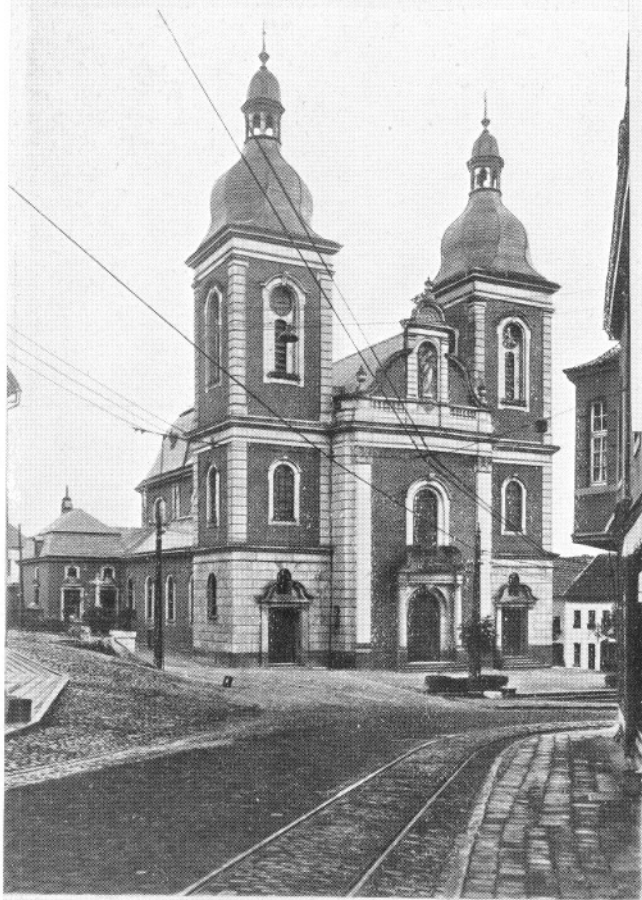
M. BORGHANS

WILHELM ESSERS †

PASTOOR TH. W. H. BACKHUYS †
Leeraar Rolduc 1893—1919

KERK HERZOGENRATH

MERKSTEIN

HERZOGENRATH

KERK HERZOGENRATH-OFDEN

In Memoriam Pastoor W. Backhuys. †

Latet ultima, vigilate ergo.

Onze laatste ure is ons onbekend, weest dus waakzaam.

Naar aanleiding van het overlijden van pastoor W. Backhuys, oud-leeraar van Rolduc, kwam mij deze spreuk, die op een der Rolducsche torens staat, rondom een zonnewijzer — misschien een symbool van 's menschen levensduur — onwillekeurig voor den geest.

Wie van zijn vele vrienden en kennissen zou ooit vermoed hebben, dat de overledene, die door allen beschouwd werd als de verpersoonlijkte gezondheid, ons reeds zou ontvallen op een leeftijd van nog geen twee-en-zestig jaren! Nimmer was hij ziek geweest, hij moest dus wel kerngezond zijn.

Helaas! de oordeelen der menschen falen, God alleen kent de toekomst en ons aller lot.

Een geheime, ongeneeslijke kwaal moet sinds lang reeds zijn sterk gestel ondermijnd hebben en eindelijk zijn krachten gesloopt.

Pastoor Backhuys was gedurende zeven-en-twintig jaren leeraar te Rolduc. Hij doceerde er bijna uitsluitend wiskunde, maar had tevens een zeldzame belangstelling voor de oude klassieken: een welluidend vers van Vergilius, een schoone ode van Horatius of een kernachtige spreuk van dezen dichter der levenswijsheid interesseerde hem en hij citeerde ze gaarne.

Kunnen wij niet nalaten zijne bedroefde familie onze hartelijke deelneming te betuigen, want zij verloor in hem een van haar schoonste sieraden, evenzeer voelen wij ons genoopt uiting te geven aan onze persoonlijke smart over het verlies van dezen nobelen priester en vriend.

Pastoor Backhuys was boven alles een man

van strenge plichtsbetrachting: de voorschriften zijner kerkelijke overheid voerde hij stipt uit, zonder zich te bekommeren om sympathie of antipathie, die er eventueel het gevolg van konden zijn en in dit opzicht gaf hij inderdaad aan zijne medebroeders in het priesterschap een stichtend voorbeeld.

Hij was een edel mensch met een gaaf karakter, men wist, wat men aan hem had en voor wie meer vriendschappelijk en intiemer met hem omgingen, maakte juist deze eigenschap zijn persoonlijkheid aantrekkelijk.

Hij was een eenvoudig man. „Streberisch” was hij allerminst aangelegd.

In alles wat hem overkwam, eerbiedigde hij Gods H. Wil en onderwierp zich nederig en blijmoedig. In dit opzicht vooral is hij zich consequent gebleven tot zijn dood toe. Tijdens zijn langdurige ziekte heb ik hem vaak bezocht en menigmaal mocht ik deze diep geloovige woorden van hem vernemen: „ik mag niet klagen, Onze Lieve Heer is goed voor mij.”

Het is, alsof de goede God dezen eenvoud reeds onmiddellijk heeft willen beloonen door zijn parochianen de schoone gedachte in te geven, om hun overleden pastoor op het nieuwe kerkhof, door hem zelf aangelegd, een eereplaats te geven aan den voet van een machtig steenen kruisbeeld, dat met zijn breede armen als het ware het heele kerkhof omvat. Dit kruisbeeld zal in lengte van dagen blijven verkondigen, dat aan zijn voet een man rust, die naar het voorbeeld van den gekruisten Heiland zijn kruis gedragen heeft.

Intusschen zullen wij voor hem blijven bidden, opdat hij des te zekerder ruste in vrede.

R. I. P.

J. C.

In Memoriam Jozef Rietra. †

In stillen eenvoud heeft hij geleefd en is hij heengegaan. De geheel verdiende rust heeft hij maar kort genoten. De liefde tot de muziek liet hem niet los, ook niet op hoogen leeftijd; meer dan vijftig lange jaren werkte hij aan de muzikale vorming der Rolducsche leerlingen, in alles zoo accuraat mogelijk.

Hij was een begaafd musicus, die woekerde met de hem door God geschonken schoone gaven. Tegelijk met een ongewone piano-techniek, waarmee gepaard ging een sterk geheugen om van buiten te spelen, bezat hij een opvallend talent om prima vista te spelen. Jarenlang heeft hij het gewichtige ambt van organist te Rolduc met de hem eigen stiptheid, met zijn groote talenten vervuld.

Wanneer men nu nog zijn oudere collega's spreekt, leggen zij gaarne getuigenis af van zijn energie, zijn werklust, zijn groote bedrevenheid in het pianospel, in het transponeren van de moeilijkste stukken. Daar hij door en door klassiek was gevormd, vonden de moderneren bij hem geen genade. Dat hij den vorm beheerschte, blijkt duidelijk uit de mooie door hem uitgegeven orgelstukken, waarvan er nog vele in manuscript aanwezig zijn. De tallooze leerlingen, die hij opleidde in de muziek, aan wie hij liefde bijbracht voor het schoone in de toonkunst, zij mogen dankbaar zijne ziel gedenken in hun gebed. Hij ruste in vrede.

In Memoriam Willem Essers. †

Op Zes-en-zestig-jarigen leeftijd is hij dan door God tot zich geroepen, onze trouwe „ouwe Esser" zooals wij hem noemden. Een stuk oud-Rolduc, een man die niet in ons huis woonde, maar meer één was met Rolduc, dan velen, die er jaren lang gewoond hebben. Vele jongere leerlingen zullen hem niet hebben gekend, maar de meesten onder de ouden en zeker heeren en dienstpersoneel herinneren zich goed dien kalmen, bescheiden „man met den baard", die schilderde hier, die behanger was daar, die waar hij maar kon behulpzaam was.

Al twee jaar geleden herdacht hij het feit, dat hij vóór vijftig jaar het eerst op Rolduc kwam werken, toen nog als schilders-leerjongen onder zijn vader z.g. Hoe gaarne vertelde hij van zijn eerste werk, van de provisors, die hij gekend had, van de heeren, die aan het tooneel in die lange jaren verbonden waren geweest, van zijn werken in de Rolducsche kerk onder Kan. Goebbels. En al die vijftig jaren heeft hij Rolduc gediend, echt van harte; niet als iemand, die voor zijn werk maar zooveel over heeft, als het uurloon betaalt, dat hij krijgt. Conscientieus en eerlijk gaf hij geheel zijn persoon aan den arbeid, waarvoor hij stond; hij werkte voor Rolduc als voor zijn eigen huis. Hij stelde belang ook

in alles, wat er omging. Hij leefde mét en voor Rolduc. Maar het meest in zijn element zag men hem, als er wat moest gemaakt worden voor het tooneel. Dan had hij echte pret om „etwas neues" te maken, en talrijke mooie décors, dankt Rolduc aan zijn technisch vaardige hand. Dan kon hij ook met schalksche handigheid de veeleischendheid van den heer, die voor het tooneel te zorgen had, tevreden stellen. Daarvoor was hij, ook toen hem wegens zijn leeftijd het zwaardere werk uit de handen was genomen, steeds bereid nog vanuit Herzogenrath den Rolducschen berg te beklimmen, om leiding te komen geven en mee te doen. Werd er dan een stuk uitgevoerd, van godsdienstigen aard, dan kon de innig vrome man, staande tusschen de coulissen, allen techiek-rommel vergeten en tot tranen geroerd zijn. Want, had hij veel gereisd (waar hij nooit mee blufte) en veel gezien, hij was bij alles gebleven een volkomen candide mensch. Op een zonnigen lentemorgen bewezen wij hem in Afdon de laatste eer; mochten op zijn door-en-door rechtschapen ziel voor het alziend oog van den Schepster nog vlekjes geweest zijn, dan willen wij helpen die te delgen en hem de aanschouwing der eeuwige Zonne bespoedigen.

In Memoriam H. Wijffels. †

In den afgeloopen winter is Hélaire Wyffels in de fleur van zijn leven van ons heengegaan. Voor wie den frisschen, flinken, het leven tartenden boy die Hélaire in zijn Rolducsche jaren was, toen gekend hebben, moet dit sterven hard aandoen.

Een uitgesproken trek in Hélaire's karakter was, dat hij, bezielde met een geweldige dosis werklust, taai vast hield aan het eens zich gesteld doel, maar dit juist moet hem het lange en zoo smartelijke ziekbed nog wel het meest tot een, zonder hooger hulp niet te dragen lijden gemaakt hebben.

Nog tot op het laatste oogenblik was hij vol goeden moed en maakte hij nog plannen tegen het naderende voorjaar: dan zou hij

wel weer op de been kunnen en in de gelegenheid zijn, de studies in gemeente-administratie, welke hij ook gedurende zijn ziekte zoolang mogelijk had bijgehouden, weer met volle kracht aan te pakken. Maar de Heer had anders beschikt. De levenslustige jongen, veler vriend, die het „goed Zeeuwsch, goed rond” bij al zijn doen en laten tot parool had, stond niet meer op van zijn ziekbed. Traag en allersmartelijkst is voor hem tenslotte het einde gekomen.

Hélaire, moge je hier beneden gelouterde ziel bij God reeds de eeuwige vergelding genieten. Wij allen bidden er voor.

Rust zacht, beste vriend.

TEN AFSCHEID.

Op den avond van Sacramentsdag, toen Rolduc vol en geladen was van dankbaar enthousiasme over het glorievol bezoek van den Roermondschen Bisschop en de mees-terknecht mij het opgetogen verhaal deed van deze beide dagen, schrok ik plotseling op van het slot: „en dat is het laatste groote feest, dat ik in Rolduc heb meegemaakt; na de sociale week in Augustus ga ik weg.”

Zes en veertig jaren van dienst in nobelen eenvoud, in onbegrensde trouw, in voorbeeldige offervaardigheid en in sterke liefde voor Rolduc! Een mooi stuk menschenleven van een hooge innerlijke beschaving, gedragen door een eenvoudig sterk geloof en hartelijke toewijding aan zijn taak ligt tusschen den Augustusdag van 1886, toen de jonge knecht in Rolduc kwam en het heengaan van den man in den levensherfst in Augustus 1932.

In het Jaarboek van 1927 heb ik in een niet onderteekend stukje hem gehuldigd bij gelegenheid, dat hem de zilveren eere-medaille verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau was toegekend voor zijn veertigjarig dienst-

jubil um. Zooals ik hem toen schilderde, zie ik hem nog en ik zou in herhaling vervallen, als ik opnieuw zou pogen hem en zijn werk te typeeren.

Een echt Rolducien als hij was, heeft zijn langjarig verblijf in Rolduc hem veel vreugde gegeven maar tevens veel zorgen. De zorg, die de begeleiding is van de groote liefde!

Dankbaar gedenk ik, hoe goed wij elkaar begrepen in de dagen van de reünie het vorige jaar, hoe hij mijn wenschen, om de oude Rolducsche sfeer te herscheppen voor de reünisten reeds had uitgevoerd, voordat ik ze in detail had geuit. Maar ook heb ik toen weer bewonderd zijn stille bescheidenheid, die hem, die als ieder goed mensch gevoelig was voor een erkentelijk woord, toen er eer te behalen viel op de reünie-dagen, naar zijn verborgen hoekje dreef, zooals in de voorbereiding de liefde voor Rolduc hem gedreven had om overal aanwezig te zijn, waar te werken viel.

Zóó was hij steeds, als er feest was in Rolduc. Niemand, die meer voldoening had in het welslagen; niemand, die zich meer ver-

heugde in de successen, welke Rolduc te boeken kreeg.

Bij naam heeft hij maar weinig jongens gekend, maar om hun examen-successen was hij even verheugd, alsof hij ze jaren in de klas als leerlingen had opgeleid. Het waren de jongens van Rolduc en Rolduc was het doel zijner zorgende liefde.

Een zijner glorie-dagen was de jaarlijksche tocht naar Schaesberg, zijn geboorteplaats, straks de plaats van zijn rust. Bij de centrale uitdeelingsplaats van brood en bier of limonade in het Schaesbergsche bosch stond hij zorgend en regelend, gejaagd, als het niet ging naar zijn zin, nooit kwaad, maar wel ontdaan en geschrokken, wanneer minder beheerschte en minder lijdzame naturen dan de zijne hem verwijten deden om fouten van anderen. Ik ben er zeker van, dat, wanneer hij in de Meimaanden der komende jaren wellicht elken dag naar het kapelletje ter beëvaart gaat, hij nog dikwijls zijn gedachten richten zal naar het verleden en bidden zal voor Rolduc.

Ja, is er wel één plek in Zuid- en Midden-Limburg, waar de meesterknecht geen herinneringen heeft aan Rolduc? Hij kocht er fruit en groenten en vee om de grage Rolducsche magen te verzadigen, en het was zijn trots,

wanneer in het reeds gevorderde voorjaar de appels, die hij nog op tafel brengen kon, geprezen werden.

Een afscheid zonder weemoed zal zijn heengaan niet zijn. Oprecht verheugt me echter, dat de voldoening van een trouw vol einde levenstaak zijn deel mag zijn en dat het heengaan geschiedt op een leeftijd en in een gezondheidstoestand, dat zonder overdrijving hem nog jaren van welstand kunnen worden toegewenscht. En wanneer straks na de groote vacantie het leven in Rolduc herbegint, zal Rolduc een trouwen dienaar missen, maar zal ook de herinnering den meesterknecht weer terugvoeren naar dien drukken avond van de terugkomst, dien hij zóó vaak tusschen de koffers en de pakken heeft doorgebracht.

Moge in de herinnering aan Rolduc steeds overheerschen de dankbaarheid om hetgeen gij, meesterknecht, in zoo lange jaren aan het oude huis mocht geven en mogen uw komende levensjaren mede worden verblijd door het weten, dat in Rolduc met dankbaarheid en vriendschap aan u wordt gedacht! Om u dit te zeggen, werd vooral dit afscheidswoord gaarne en met liefde geschreven.

M. J. H. COBBENHAGEN.

Aus der Geschichte der pfarreien im ehemaligen Herzogtum Limburg, soweit sie der Abtei Klosterrath unterstanden.

Jahrhunderte lang wurde die Seelsorge in den hervorragendsten Plätzen des ehemaligen Herzogtums Limburg, sowie darüber hinaus in Brabant, Friesland und verschiedenen linksrheinischen Ortschaften durch Mitglieder des zur Lütticher Diözese gehörigen Klosters Rode ausgeübt. Daher lehnt sich die Geschichte dieser Pfarreien an die der Abtei an, und hervorragende Chorherren von Klosterrath haben im Laufe der Zeiten tatkräftig und bestimmend in die Gestaltung der kirchlichen Verhältnisse im ehemaligen Herzogtum Limburg und zum Teil darüber hinaus eingegriffen. Der Absicht des Stifters Ailbertus entsprechend war Kloster Rode eine hervorragende Stätte der Pflege der Wissenschaften, der Ausübung christlicher Wohltätigkeit und ganz besonders der Seelsorge geworden.

Die Mitglieder des Klosters werden, wie die Annales Rodenses berichten, anfangs als "Brüder" bezeichnet, später heissen sie canonici regulares oder Augustiner, da sie unter Beobachtung der apostolischen Satzungen (canones) nach der sogenannten Regel des hl. Augustinus ein gemeinschaftliches Leben führten. Als im Jahre 1136 Mathilde, die Erbtöchter des das Roder Land beherrschenden Saffenburger Grafen, sich mit dem Herzog Heinrich II von Limburg, dem Sohne Herzog Walrams, verlobte, kamen das freie Allodium Rode, sowie die Abtei zum Herzogtum Limburg, dessen wechselvolle Schicksale beide in der Folgezeit teilten. Die Limburger Herzöge taten sich unter den Wohltätern des Klosters durch ihre grosse Freigebigkeit ganz besonders hervor. Von jetzt ab waren sie die Schirmherren der Abtei Rode. Sie nannten diese "ihr Haus", und die ehrwürdige Klosterkirche wurde, um mit Simon Ernst, dem Verfasser der Geschichte von Limburg, zu reden, ihr Saint-Denis. Dort wollten auch sie, wie die Saffenburger Grafen, in der Nähe des Altars ihre letzte Ruhestätte finden.

Unter dem Schutze des mächtigen Herzoggeschlechtes wuchs das Ansehen der Abtei weit über die Grenzen des Landes hinaus, und so lesen wir in den Jahrbüchern der Abtei, dass damals Priester aus Kloster Rode nach Bayern, ja bis nach Skandinavien als Pfarrer berufen wurden. Den Wert dieser vortrefflichen Seelsorger erkannten vor allem die Oberhirten der benachbarten Diözesen Lüttich und Köln. Diese übertrugen nämlich der Abtei die Deservitur von Afden, Bilstein, Baelen, Dovern, Eupen, Goé (Gülken), Henri-Chapelle, Herzogenrath, Hersel, Kirchrath, Limburg, Lommersurn, Lontzen {doorgehaald}, Membach, Montzen {doorgehaald}, Welkenraedt und Wobach {doorgehaald}. Ausserdem besass die Abtei noch in Brabant das Patronat über die Pfarrkirchen von Aelst, Beek en Donk und Niederwetten en Zeelst, sodann noch in

Westfriesland die Deservitur der Kirchen zu Lunckerke, Hasch en Achtel und Berghum en Arngum. Der grösste Teil dieser Pfarreien ist dem Kloster im Laufe der Jahrhunderte durch die Wirren der Zeit wieder verloren gegangen. Auch war die Abtei wiederholt dem Untergange nahe, vor dem sie jedoch dank der unermüdlichen Tätigkeit hervorragender Aebte bewahrt blieb. So behielt das Kloster schliesslich nur noch die Deservitur von Limburg, Baelen, Henri-Chapelle, Eupen, Kerkrade, Afden, Herzogenrath, Dovern, Lommersum und Hersel. Die drei letzten, Dovern bei Erkelenz, Lommersum bei Euskirchen und Hersel bei Bonn, scheiden in diesem Zusammenhange, als nicht zum ehemaligen Herzogtum Limburg gehörig, aus. In der im Roder Land gelegenen Pfarre Merkstein besass die Abtei eine "ewige" Vikarie. Auch der Zehnte stand ursprünglich der Abtei zu, wurde jedoch vor 1224 dem Kölner Stift St. Gereon einverleibt, dem dann auch das Patronat zufiel. Im Jahre 1668 verhandelte der Kölner Generalvikar und Scholastiker am Stift St. Gereon Anatanus mit dem Kapitel von Klosterrath wegen Austauschs der Pfarrkirche von Hersel gegen die von Merkstein. Klosterrath verhielt sich jedoch ablehnend, weil Hersel einträglicher, lastenfrei, und klösterliches Benefizium, Merkstein dagegen ein weltliches war. Ausserdem erschien dem Kapitel der Tausch nach 400-jährigem Besitzstande ungehörig, da man ohne zwingende Gründe alte Stiftungen nicht ändern dürfe, vielmehr den Willen der frommen Stifter geziemend respektieren müsse. Infolgedessen blieb in Merkstein alles beim Alten. Von den vom Kloster Rode gestellten Vikaren an der Merksteiner Pfarrkirche nennt Ortmanns in seiner Geschichte der Pfarre Merkstein als „letzten“ Vikar einen gewissen Quirin Bekkers, der für das Jahr 1688 angeführt wird. "Wer und wieviele vor ihm in Merkstein waren", so fügt der Verfasser hinzu, "ist unbekannt". Ich habe in der sehr umfangreichen Literatur über Klosterrath nur einen Vikar von Merkstein erwähnt gefunden: In der Urkunde des Klosterrather Abts Johannes Vorstheim betreffend die Einrichtung der Propstei zu Limburg vom 15. Januar 1460 zeichnet nämlich als Zeuge Peter Kindemann, Vikar (vicaire perpétuel) der Pfarre zu Merkstein im Lande von Herzogenrath. Ausser dem Patronat über die vorhin erwähnten Pfarreien unterstand der Abtei noch die Aufsicht über drei Frauenklöster, und zwar die adligen Klöster zu Marienthal an der Ahr, sowie zu Sinnich bei Aubel (vorher beland sich dieses Kloster zu Scarnen bei Maastricht) und das Frauenstift zu Hodonk bei Eindhoven. Letzteres Kloster wurde 1650 auf Befehl der Generalstaaten aufgehoben. Marienthal und Sinnich haben bis zum Einfall der Franzosen bestanden. In der Ständeversammlung des Herzogtums Limburg bekleideten die jeweiligen Aebte von Klosterrath und Val-Dien bei Visé innerhalb der Geistlichkeit den höchsten Rang.

Es folgt nun dergeschichtliche Ueberblick über die im ehemaligen Herzogtum Limburg gelegenen Deservituren von Kloster Rode. Vorausgehen die Pfarreien in den limburgischen Stammlanden, dann folgen die in der Landschaft Herzogenrath gelegenen.

LIMBUG.

Limburg, die Hauptstadt des ehemaligen Herzogtums gleichen Namens, zerfällt in eine Ober- und eine Unterstadt, die heute Dolhain heisst. Die Oberstadt war stark befestigt und

hatte ein festes, 1064 von dem Grafen Walram von Arlon erbautes Schloss, das dieser Graf, der sich von nun an Graf von Limburg nannte, zu seinem Wohnsitz wählte. Die Kirche von Limburg liegt am Rande eines steil abfallenden Abhangs und ist zum Teil in die ehemalige Stadtbefestigung eingebaut. Sie führte im Mittelalter den Namen "herzogliche Kirche" und war dem hl. Georg geweiht. Wir haben es ohne Zweifel mit einer herzoglichen Hofkapelle zu tun, was ohne weiteres erklärlich ist für die Zeit, wo die Limburger Herzöge im Schlosse zu Limburg residierten. In kirchlicher Beziehung hing diese Kapelle von einer benachbarten Pfarrkirche ab, deren Name bei Ernst als Goleke, Guylke oder Goé, bei Daris in seiner Geschichte der Diözese und des Fürstbistums

Lüttich als Galoppe angegeben wird und vom Kloster Rode deserviert wurde. Ueber das Alter der Kapelle zu Limburg liegen nähere Nachrichten nicht vor. Doch zitiert Ernst aus dem grossen Kalender von Herve für das Jahr 1792 einen Erlass des Papstes Innozenz II. aus dem Jahre 1130, der denen Ablässe in Aussicht stellt, die dazu beitragen würden, die Kirche zu Limburg, deren Mauern vor Alter zu zerfallen drohten, erneut aufzubauen. Demnach müsste die Kapelle zu Limburg ein hohes Alter besitzen, was jedoch nicht wahrscheinlich ist, da der Ort Limburg auf die Errichtung des gleichnamigen Schlosses im Jahre 1064 zurückgeht. Jedenfalls wird er vorher nicht erwähnt. Wahrscheinlicher ist, wie auch Ernst annimmt, dass der vom Papst Innozenz II. in Aussicht gestellte Ablass infolge einer Verwechslung irrtümlicher Weise angeführt wird für einen Ablass, den der Bischof von Lüttich, Adolf von der Mark, im Jahre 1301 zu dem gleichen Zwecke ausschrieb. Näheres über die älteste Geschichte der herzoglichen Kirche ist nicht bekannt. Sie scheint ursprünglich auch nicht von Klosterrath aus besetzt worden zu sein, das wohl, wie schon bereits erwähnt wurde, die Deservitur der Mutterkirche besass. Eine wichtige Aenderung trat nach dem Bericht der Annalen im Jahre 1460 ein. Damals baten die Schöffen und Bürgermeister der Stadt Limburg den Abt Johannes Vorstheim von Klosterrath, ihre Kirche, die zur Zeit von einem Roder Canonicus deserviert wurde, zu einer Propstei (praepositura) zu erheben und versprachen, reichliche Stiftungen zum Unterhalte des neuen Klosters und seiner Konventualen bereitzustellen. Abt Vorstheim willigte unter gewissen Voraussetzungen ein, und man kam überein, dass der zu ernennende Propst ein Kapitel unter sich haben sollte, das aus soviel Regularkanonikern, die möglichst aus Kloster Rode genommen werden mussten, bestehen sollte, als die vorhandenen Mittel erlaubten und nötig sein würden, um den Gottesdienst bei Tage und Nacht aufrecht zu erhalten. Ferner sollte dem neuen Propst die Seelsorge in Limburg, Gulken und Bilstein unterstellt sein, auch sollten die Benefizien genannter Kirchen der Propstei einverleibt werden. Dann sicherte sich der Abt die Hauptstimme bei einer Wahl des Propstes und das Recht, den Gewählten dem Archidiakon zur Bestätigung vorzuschlagen. Die Bürger von Limburg waren mit den Forderungen des Abtes einverstanden, und der zeitige Bischof von Lüttich, Ludwig von Bourbon, willigte seinerseits in die Errichtung der Propstei unter den von Vorstheim gestellten Bedingungen. Die oberhirtliche Genehmigung erfolgte am 31. Oktober 1464 durch ein Breve des Papstes Paul III.

Der erste Propst von Limburg war Johannes Rippelman, der gleichzeitig auch als

Pfarrer von Limburg, Gulken und Bilstein amtierte. 1469 wurde Propst Rippelman als Abt nach Kloster Rode berufen. Das Limburger Kapitel ist später wieder aufgehoben worden. Indes sind der Zeitpunkt und die Gründe für diese Massnahme nicht bekannt. Jedoch verblieb den Pfarrern von Limburg der Titel Propst. Auch bekleideten sie häufig den Rang eines officialis foraneus Condrosii, d.h. des auswärtigen Vertreters des Archidiacons von Condros im Offizialat vom hl. Remaclus im Limburger Lande. Später führten diesen Titel auch andere Pfarrer, so z.B. die Canonici Gerhard Heyendal und Haghen in Eupen, sowie Canonicus Peter Maes in Henri-Chapelle. Als sogenannter "Kaplan des Herzogs" las der jeweilige Propst von Limburg viermal im Jahre ein feierliches Seelenamt für die Seelenruhe der ehemaligen Herzöge und Herzoginnen von Limburg. Die Bezahlung hierfür leistete die Domänenkasse. Nach vorübergehender Beseitigung dieses schönen Brauches während der französischen Herrschaft wurde dieser nach dem Ende der Napoleonischen Wirren erneut eingeführt.

Als Nachfolger Rippelmans erscheint Propst Johannes Opilio (wohl Latinisierung aus Schäfer), dessen Tod im Dezember 1497 erfolgte. Für das 16. Jahrhundert, das Zeitalter der Reformation und der Religionswirren, vermochte ich keine Namen in der Reihe der Limburger Pröpste zu finden. Wohl bringen Berichte aus jener sturmbewegten Zeit Nachrichten über das Auftreten kalvinischer Wanderprediger im Limburger Lande. In Limburg selbst stellte 1566 der Kaplan Phoka das Messelesen ein und trat dann als kalvinischer Prediger auf. Nach dem Einschreiten Albas ging er nach den Niederlanden. Daris nennt in seinem oben zitierten Werke Phokas Name in der Liste der mit Verbannung und Vermögensbeschlagnahme bestraften Calvinisten im Herzogtum Limburg. Als später 1632 die Höländer sich Limburgs bemächtigten, begünstigten sie überall die Ausbreitung der neuen Lehre. Damals war Hotton aus Stablo Prediger in Limburg und forderte im Bunde mit dem Prediger Dubois die katholischen Geistlichen zu einem öffentlichen Redekampf heraus. Mit Genehmigung des päpstlichen Nuntius nahm jetzt der Rekollakte Hauzeur aus Verviers den Kampf gegen die Prädikanten auf. Dieser begann am 19. April 1633 in der Kirche zu Limburg in Anwesenheit des Drossards de Frentz und dauerte unter dem Andrang vieler Bewohner von Limburg und Umgegend vier Tage. Am letzten Tage des Streites über die Unterscheidungslehren trieb Hauzeur den Hotton derart in die Enge, dass er nichts mehr zu erwidern wusste. Dieses "Limburger Kolloquium" hatte zur Folge, dass mehrere Anhänger der neuen Lehre zum katholischen Glauben zurückkehrten. Am 8. April 1648 starb der Limburger Propst Reinerus de Caldenborg. Ihm folgte Michael Proime, der bereits nach vier Jahren am 22. Mai 1652 starb. Nach ihm war Propst der St. Georgius Kirche Matthias Amezaga, der 1664 Abt wurde. Der sechste in der Reihe der namentlich bekannten Pröpste von Limburg war Goswin Dautzenberg, officialis foraneus Condrosii. Die Annalen nennen ihn einen gewissenhaften und umsichtigen Seelsorger, dem trotz seines hohen Alters kein Konfrater zur Seite stand, obwohl Arbeit und Einkünfte der Pfarre für wenigstens drei Geistliche ausgereicht hätten. In den der Propstei unterstehenden Pfarreien Gulken und Bilstein wirkten damals Hilfsgeistliche. Nach Dautzenbergs am 9. Februar erfolgten Tode war Franz Wilhelm Rauschauw Propst zu Limburg, der 1733 als Abt nach Klosterrath berufen

wurde. Weitere Pröpste van Limburg und Canonici von Kloster Rode sind: Matthias de Tiège, gestorben am 13. März 1753; Joseph Nikolaus Lejeune, ein gebürtiger Limburger, der am 21. September 1786 starb; Jakob Philipp Pirson, gestorben am 3. September 1788 und der letzte Propst van Kloster Rode Nikolaus Joseph Pauquet, gestorben am 17. Mai 1819.

BAELEN.

Das Kirchdorf Baelen, das gegenwärtig zur Provinz und Diözese Lüttich gehört, hat wohl eine der ältesten Pfarrkirchen im ehemaligen Herzogturn Limburg. Sie blickt auch unter den vom Kloster Rode deservierten Kirchen wohl auf das grösste Alter zurück. Wird doch Baelen bereits in einer Urkunde vom 13. August 888 erwähnt. In dieser bestätigt Arnulf van Kärnten die von König Lothar dem Marienstift von Aachen gemachte Schenkung des Neunten aller Einkünfte aus 43 namentlich angeführten Ortschaften. Unter diesen wird auch Bailus (d.i. Baelen) genannt. Genauere Angaben über die Pfarre Baelen stammen aus der Zeit des Herzogs Heinrich III., dessen grosse Freigebigkeit gegen Kirchen und Klöster von den Zeitgenossen gepriesen wird. Dieser erneuert nämlich 1172 zugunsten der Abtei Stablo die Schenkung des Zehnten von Henrici capella (Henri-Chapelle), den bereits Herzog Walram diesem Kloster zugestanden hatte. Ausgestellt ist diese Urkunde durch einen gewissen Lambertus, der sich Kaplan des Herzogs an der Kirche zu Bailus nennt. Sechs Jahre später, im Jahre 1178, überträgt derselbe Herzog dem Kloster Rode das Patronatsrecht, beziehungsweise die Investitur der drei Kirchen Baelen, Dovern und Afden, die er von seinen Eltern geerbt hatte. Als Grund für diese Schenkung wird angegeben, Herzog Heinrich habe damit ein an Klosterrath begangenes Unrecht gutmachen wollen.

Es kam nämlich in der damaligen Zeit öfters vor, dass weltliche Würdenträger ihre Stellung als Patron (advocatus) zum Schaden des ihnen anvertrauten Klosters missbrauchten. Worin nun das Unrecht, von dem Herzog Heinrich spricht, bestanden hat, lässt sich nicht feststellen. Noch im gleichen Jahre erteilte der Erzbischof von Köln Philippus I, in einer jetzt im Reichsarchiv zu Maastricht befindlichen Urkunde die oberhirtliche Genehmigung der Schenkung. Von jetzt an fliessen die Nachrichten über Baelen reichlicher. Im Jahre 1212 bezeichnet Herzog Heinrich in einer besonderen Urkunde genau die der Kirche zu Baelen zustehenden Ländereien und Zehnten, sowie den aus diesen Einkünften dem Pastor gehörigen Anteil. Aus all diesem erhellt, dass die Herzöge von Limburg im 12. Jahrhundert das Patronat über die Kirche zu Baelen besaßen und dass infolge der im Jahre 1178 erfolgten Schenkung das Patronat und damit das Recht, die Pfarrstelle zu besetzen, auf den jeweiligen Abt von Klosterrath überging.

In ältester Zeit besaß die Pfarre Baelen eine beträchtliche Ausdehnung, denn sie umfasste ursprünglich auch die Ortschaften Eupen, Membach, Henri-Chapelle, Welkenraedt und Herbesthal. Die dortige Gegend war wohl zu jener Zeit nur dünn bevölkert und wahrscheinlich zum grössten Teile mit Wald oder Unterholz bestanden. Hierauf weisen die Namen der noch heute zur Kirchengemeinde Baelen gehörigen

Ortschaften Overoth (= Oberrode), Neeret (= Niederrode) und Nöret (= Neurode, 1407 Niuwerott) hin. Auch wird in der Urkunde vom Jahre 1172 ausdrücklich zwischen den Wäldern und Rodungen von Henri-Chapelle unterschieden (- tam in silvis, quam in novis terris, tam in bis, quae nunc incoluntur quam in his, quae postea colendae sunt -). 1212 ist die Rede vom Baelener Wald (nemus) und dessen Ertrag an Honig. Im Laufe der Zeit dehnten sich die in den Rodungen entstandenen Neusiedelungen immer mehr aus, und so wurde die Errichtung von Filialkirchen oder Kapellen nötig. Diese wurden dann, wie wir bei Eupen sehen werden, später zu selbständigen Pfarreien erhoben. Noch in neuerer Zeit entstanden derartige Kapellengemeinden, so in Membach 1721 und in Welkenraedt 1730. Auch hier besass die Abtei selbstverständlich die Deservitur. Die vom Abt von Kloster Rode ernannten Geistlichen hatten in diesen Filialen das Recht, die Taufe und das Altarssakrament zu spenden, desgleichen auch, die Toten zu begraben. In der Mutterkirche Baelen gab es vor 1515 zwei einfache Benefizien, eines zu Ehren der hl. Katharina, ein anderes zu Ehren der Gottesmutter und des hl. Nikolaus. Das letztere übertrug im Jahre 1517 der damalige Pfarrer J. de Beeck dem Priester Meywesche. In demselben Jahre wurde Abt Potens auf sein Gesuch hin durch eine Bulle des Papsts Leo X. ermächtigt, einige mit hohen Abgaben belastete Zehnten der Pfarre Baelen, darunter auch die von Bilstein, Mermonte, Overaet und Eupen dem Kloster Rode, das durch Feuersbrünste und Plünderungen derart verarmt war, dass es seine Insassen nicht mehr ernähren konnte, einzuverleiben. Die landesherrliche Genehmigung erteilte Kaiser Karl V. am 18. April 1524. Ueber die Pfarrer von Baelen besitzen wir für die älteste Zeit nur spärliche Nachrichten, und die Annales Rodenses, die allein für diese Zeit als Quelle in Betracht kommen, berichten nur wenig Erfreuliches. Am 1. März 1257 starb der Chorherr Gerhard von Hatzwilre (Hasselsweiler), vorher Prior van Kloster Rode, dann bis zu seinem Tode Pfarrer van Baelen, Henri-Chapelle und Eupen. Dieser hinterliess so beträchtliche Schulden, dass sich der damalige Abt Konrad genötigt sah, den Zehnten von Henri-Chapelle für 6 Mark zu verkaufen. Nachfolger Gerhards von Hatzwilre war Oliverius de Reimerdale, der am 10. Mai 1288 starb.

Es folgt nun ein grosser Zeitabschnitt, aus dem keine Nachrichten über die Pfarre Baelen vorliegen. Am 25. Juli 1547 starb der Canonicus Johannes van Linnich als Pfarrer van Baelen. Sein Nachfolger war Johannes Wormbs von Tomberch, der 1558 Abt van Klasterrath wurde und unter dessen 41-jähriger Verwaltung die Abtei dem völligen Verfall nahe war. Ihm folgte als Pfarrer van Baelen der am 14. Dezember 1567 verstorbene Chorherr Wilhelmus Florin aus Lommersum. Unter ihm fanden die reformatorischen Lehren von den Niederlanden aus Eingang in den Limburgschen Landen. Florin stand der neuen Lehre wohlwollend gegenüber und fiel kurz vor Ostern 1567 ab. Er predigte die kalvinische Lehre und teilte das Abendmahl unter beiden Gestalten in Baelen und dem ihm unterstellten Eupen aus. Als dann der van Herzog Alba in Brüssel eingesetzte Rat der Unruhen (Conseil des troubles) gegen die Neuerer einschritt, flüchtete Florin. Er kehrte jedoch nach kurzer Zeit wieder zurück und söhnte sich mit seinem Abte aus. Er widerrief seine früheren Lehren und leistete dem Spruche des Brüsseler Rates gemäss vor dem Gerichtshof zu Baelen öffentlich Abbitte. Nachdem

er seine Pfarrstelle in die Hand des Abtes zurückgegeben hatte, starb er noch in demselben Jahre 1567 als reuiger Büsser in der Abtei. Sein Nachfolger war der Klosterrather Canonicus Walramus Klocker, der durch seinen weltlichen Lebenswandel in Baelen und Umgebung bei der Bevölkerung Aergerniss erregte. Bezeichnend für die Schwäche des Abtes Wormbs, der in jenen überaus schwierigen Zeitverhältnissen seiner wichtigen Aufgabe ganz und gar nicht gewachsen war, ist die Tatsache, dass Klocker bis zu seinem am 15. Oktober 1608 erfolgten Tode, also fast fünfzig Jahre lang, Pfarrer von Baelen war. Gegen Ende der Amtstätigkeit Klockers weilte zwei Jahre zur Aushilfe in Baelen ein junger Canonicus von Kloster Rode namens Kaspar Beeck. Er war ein Mann von grossen Fähigkeiten und Kenntnissen und hatte hier wegen seines energischen Auftretens allerhand Anfeindungen zu erdulden. 1610 wurde er als Rektor nach Eupen versetzt. Es folgten nun die schrecklichen Zeiten des dreissigjährigen Krieges, in dessen Verlauf die Abtei und Limburg unsäglich unter den Kämpfen zwischen den Niederlanden und Spanien zu leiden hatten. Da die Spanier einige der kalvinischen Prädikanten in der Festung Breda gefangen hielten, übten die Holländer, die sich im Laufe des Krieges in den Besitz der Limburger Lande gesetzt hatten, Vergeltung und suchten ihrerseits katholische Geistliche, besonders aber Angehörige der Klöster Rode und Val-Dieu, in ihre Gewalt zu bringen. Infolgedessen flüchteten sich die Conventualen dieser Klöster und auch die Pastores der von den Holländern besetzten Gebiete, und mit der Seelsorge in den der Abtei un terstellten Pfarreien sah es dam als sehr traurig aus. Zu allem Unglück brach auch noch die Pest aus, die zahlreiche Menschen, darunter auch verschiedene Conventualen der Abtei, sowie vier Pfarrer dahinraffte. Daher war Abt Duckweiler nicht in der Lage, in die verschiedenen Pfarreien neue Geistliche zu senden. Zu dieser Zeit lebte in Baelen als Pfarrer der Canonicus Andreas Lindenlauff. Dieser war genötigt, ganz allein die Seelsorge in Baelen, Eupen und Henri-Chapelle auszuüben. Lange Zeit hindurch versah er an Sonn- und Feiertagen den Gottesdienst in der Weise, dass er sich zu Pferde von einem zum anderen Ort begab, an zwei Stellen Messe las und an der dritten dann eine kurze Andacht hielt oder das Salve Regina austimmte. Sobald der Abt dazu in der Lage war, sandte er Weltgeistliche auf die bisher unbesetzten Stellen, und der überbürdete Pfarrer von Baelen erhielt endlich die verdiente Entlastung. Im Jahre 1650 am 7. Dezember entschlief nach einem gottseligen Leben der Pfarrer Lindenlauff. Seine Stelle konnte zunächst nicht besetzt werden, denn zu dieser Zeit hatte das Kloster Rode überhaupt nur noch drei Geistliche.

Als nächster Pfarrer in Baelen wird erwähnt der Chorherr Melchior van der Steghe, der bis 1667 dieses Amt bekleidete, um dann als Nachfolger Winand Lambertis Abt von Klosterrath zu werden. Der nächste Pfarrer Chorherr Wilhelm Cremer hinterliess bei seinem im Jahre 1685 erfolgten Tode 80 beträchtliche Schulden, dass der gesamte Hausrat den Gläubigern überlassen und notdürftig aus den Beständen der Wohnung des Vizepastors in Eupen ersetzt werden musste. Cremers Nachfolger war der Canonicus Johannes Becker. Sein Wirken und seine Umsicht lobt Heyendal in dem Anhang zu den Annalen, wo über die der Abtei unterstehenden Pfarreien ausführlich berichtet wird. Er hebt hervor, dass es Becker in verhältnismässig kurzer Zeit gelang, die durch die

Schulden seines Vorgängers zerrütteten Vermögensverhältnisse seiner Pfarre zu ordnen und zu bessern, sodass es in der Folgezeit möglich war, neben dem Pastor noch zwei Ordensgenossen als Vizepastores zu beschäftigen und zu unterhalten. Becker starb am 2. August 1723. Nach ihm waren Pfarrer in Baelen: Winand Paffen, gestorben am 2. Januar 1730; Matthias Christian Weidenfelt, gestorben am 4. August 1754; Everhard Everaerts, gestorben am 10. März 1772; Peter Gilles, gestorben am 22. August 1772; Lambert Beyer, gestorben am 1. Februar 1796; Theodor Jerusalem, gestorben am 16. Mai 1804; Dionys Zenties aus Uebach, gestorben am 3. Mai 1827.

Mit ihm schliesst die Reihe der Pfarrherren von Baelen, soweit sie dem Kloster Rode angehörten. Es folgen nun noch die Namen der Klosterrather Chorherren, die vorübergehend an der Kirche zu Baelen als Vize-pastores tätig waren: Dominikus Quoitbach, Matthias Moreau, Peter Joseph Delcheur, Matthias de Tiège, Winand Paffen, Johannes Vincken aus Merkstein, Konrad Born, Franz Kochs, Bartholomäus Kreusch, später Pastor in Afden, Theodor Printzen, Hubert Savelsberg, Gerhard Salm, Lambert Ludwigs, Matthias Spelthan, Johann Dolmans, Paul Kemmerling, Clemens Ernst, Joseph Quaedflieg aus Bardenberg, Theodor Jerusalem, Everhardus Delimon, Johann Leonard Otte, Goswin Lanckhardt und Matthias Jodeman.

HENRI-CHAPELLE.

Henri-Chapelle (Henrici capella) hatte, wie der Name besagt, eine herzogliche Kapelle, die, wie die zu Limburg, dem hl. Georg geweiht und von Herzog Heinrich von Limburg erbaut worden war. Dass dieser Heilige dort verehrt wurde, bringt Ernst mit der Tatsache in Verbindung, dass die Fürsten, die sich an Kreuzzügen beteiligten, gerade den streitbaren hl. Georg zu ihrem Schutzpatron erwählten.

Da die Gegend von Henri-Chapelle im 12ten Jahrhundert noch sehr spärlich bevölkert war und ausgedehnte Waldungen besass, so haben wir es vielleicht mit einer Art Jagdkapelle zu tun, in der der Herzog, wenn er von seinem Schlosse in Limburg aus dem Waidwerk nachging, als frommer Christ seinen religiösen Verpflichtungen nachkam. Jedenfalls bat der Ort von der in ihm befindlichen Kapelle seinen Namen erhalten. In kirchlicher Hinsicht war die Kapelle abhängig von dem alten Kirchdorf Baelen, dessen Sprengel damals sehr ausgedehnt gewesen sein muss. Da die Mutterkirche seit 1178 eine Deservitur von Klosterrath war, so unterstand auch die kleine Kapellengemeinde naturgemäss der Gerichtsbarkeit des Klosters. Wie Eupen, so teilt auch Henri-Chapelle in der ältesten Zeit in kirchlicher Hinsicht alle Leiden und Freuden mit der Mutterkirche zu Baelen.

Wann Henri-Chapelle zur Pfarre erhoben worden ist, lässt sich aus den Annalen ebenso wenig ersehen, wie aus den die kirchlichen Verhältnisse der Diözese Lüttich behandelnden Schriften von Daris.

Das Totenbuch der Abtei Rode erwähnt als ersten Pfarrer von Henri-Chapelle den Canonicus Lambert Reul, der am 9. Mai 1616 verstarb. In dem infolge der Glaubensspaltung wild bewegten 16ten Jahrhundert wird die kleine Pfarre, falls sie als

solche damals bereits selbständig war, bei dem in Klosterrath herrschenden Priestermangel wohl kaum besetzt gewesen sein. Reuls Nachfolger war der Chorherr Theodor Vischer, der am 28. Oktober 1636 der Pest zum Opfer fiel.

Seit 1679, nachdem die limburgischen Lande durch den Partagevertrag an Spanien gefallen waren, amtierte in Henri-Chapelle der Canonicus Peter Maes, der den Titel eines officialis foraneus Condrosii führte und am 25. September 1725 starb. In dem Berichte über den Stand der der Abtei unterstehenden Pfarreien lobt Abt Heyendal den vorbildlichen Eifer der in Henri-Chapele tätigen Pastores und die fromme Gesinnung der Bevölkerung. Damals muss der Ort eine grössere Bedeutung besessen haben; denn die Versammlungen der limburgischen Stände, denen die Äbte von Rode und Val-Dieu (Godsdal) bei Visé als vornehmste Vertreter der Geistlichkeit angehörten, tagten damals meist in Henri-Chapelle, mitunter auch in Herzogenrode, dem Vorort der gleichnamigen Landschaft. Als weitere Pfarrer von Henri-Chapelle werden noch aufgeführt: Die Chorherren Johannes Hennen, gestorben am 1. September 1755, Ägidius Gouvy, gestorben am 28. März 1778, Johann Paul Kemmerling, gestorben am 12. August 1797, Peter Bresch, gestorben am 1. Mai 1799 und als letzter Wilhelm Ernst, der bis zum Jahre 1834 amtierte. An Vizepastores, die vorübersehend in Henri-Chapelle tätig waren, werden folgende Roder Chorherren erwähnt: Matthias de Tiège, Arnold Lambert Roemer, der am 23. Oktober 1741 daselbst verstarb, Johannes Heinrich Brandt, Joseph Dresens, Johann Gerhard Kleyman, Johann Paul Kemmerling, Lambert Beyer, Joseph Clemens Ernst. Jakob Lambert Mons und Johann Heinrich Philippen.

EUPEN.

Eupen ist verhältnismässig spät Pfarre geworden; jedoch bestand hier schon früher eine Kapelle, deren Mutterkirche die Pfarrkirche zu Baelen war. Infolge dieser kirchlichen Abhängigkeit Eupens von Baelen ist bei einer Darstellung der kirchlichen Entwicklung Eupens auf die Geschichte Baelens weitgehende Rücksicht zu nehmen. Die älteste Nachricht über die kirchlichen Verhältnisse in Eupen - die Neun Lebensbeschreibungen Eupener Büsser, denen zufolge sich das Heidenturn in Eupen lange erhalten haben müsste, können auf geschichtlichen Wert keinen Anspruch erheben und gehören der christlichen Legende an - stammt aus dem Jahre 1213. Es handelt sich um eine Urkunde des Klosterrather Abtes Rutgerus, in der es heisst: "Im Namen des Herrn. Ich Rutgerus, Abt der Kirche zu Rode tue allen, die in gegenwärtige Urkunde Einsicht nehmen, kund, dass die zu Stockem, Eupen und Nöret wohnenden Pfarrinsassen der Kirche in Baelen nach gemeinsamem Entschluss eine Geldsammlung veranstaltet und sodann einer Bruderschaft gegründet haben, um die Kapelle des hl. Nikolaus in Eupen bezüglich ihrer Einkünfte besser zu stellen. Zu Sachwaltern in dieser Angelegenheit bestellten sie Heinrich von Noeret und Heinrich von Eynatten. Diese gaben der vorhin erwähnten Bruderschaft aus ihrem Vermögen einen Zuschuss und kauften 30 Morgen zu Lammersdorf, welche jährlich 13 Malter Roggen einbringen. Von diesen erhält der Priester jährlich 4, und die übrigen dienen den Bedürfnissen der Kapelle gemäss

Beschluss des Priesters und der Pfarrgenossen. Verhandelt im Jahre des Heils 1213". Aus dieser Urkunde geht hervor, dass Eupen damals schon eine geschlossene Gemeinde war und bereits eine Kapelle besass. Man muss ferner annehmen, dass damals ein besonderer Seelsorger für Eupen angestellt werden sollte, der in kirchlicher Hinsicht von der Mutterkirche Baelen abhängig war. Dieser Geistliche heisst Vizepastor, stellenweise Deservitor, mitunter auch einfach Pastor.

In einer fürstbischöflichen Urkunde von 1695 wird er Rektor genannt. Namen von Eupener Priestern sind aus der älteren Zeit nicht bekannt. Einmal wird in einer Urkunde ein Geistlicher namens Lenartz als Kaplan zu Eupen bezeichnet. Die älteste kirchliche Geschichte Eupens ist völlig identisch mit der der Mutterkirche Baelen. Im Jahre 1547 beantragte der für das Seelenheil der ihm anvertrauten Gläubigen äusserst besorgte Klosterrather Abt Leonhardt Dammerscheidt die Abtretung einiger Zehnten der Pfarre Baelen an die Kapelle des hl. Nikolaus zu Eupen. Er beabsichtigte nämlich, diese zu einer Pfarrkirche zu erheben. Sein Gesuch wurde indes ähnlich wie das die Kirche Afden und die Kapelle der Stadt Rode betreffende, in Rom nicht genehmigt. So blieb denn Eupen weiterhin kirchlichen Dingen von Baelen abhängig. Während der Religionswirren des 16ten Jahrhunderts teilte Eupen die Schicksale der übrigen limburgischen Lande. In Lontzen fiel um 1566 der junge Priester L. Vlach vom katholischen Glauben ab, kam nach Eupen und predigte hier die Lehre Kalvins. Ihm schlossen sich an die ehemaligen Priester La Bruicken und N. Panckaert, die indes bald wegen der vom Rate der Unruhen getroffenen Massnahmen flüchteten. Allerdings blieb in Eupen eine "geheime Gemeinde" der Neuerer bestehen. Vom Jahre 1573 ab fliessen die Nachrichten über das kirchliche Leben Eupens reichlicher. Eine Handschrift nennt die Namen verschiedener Seelsorger: 1573 J. Potens, gegen 1583 H. Deputo und H. van Deputz, 1585 J. van Debusch, 1590 Eberhard Breuer, Canonicus von Klosterrath, gegen 1600 Franz Geuch und 1607 ein Dominikaner namens J. H. Silmus. 1610 kam von Baelen als Rektor der Roder Chorherr Kaspar Beeck. Er wirkte in Eupen 7 Jahre mit löblichem Eifer und verteidigte als glänzender Redner den katholischen Glauben gegen die noch in Eupen befindlichen Anhänger des kalvinischen Bekenntnisses. 1619 wurde er von einem Eupener Bürger, wie es scheint, mit Unrecht angegriffen und nur durch Vermittlung des Klosterrather Abts Balduin von Horpusch vor gerichtlicher Verfolgung geschützt. Von Eupen aus wurde er nach Lommersum versetzt, wo er bittere Erfahrungen machen sollte. 1621 kam als Deservitor nach Eupen der Klosterrather Chorherr Johannes Vinck, den die Eupener als einen ausgezeichneten Seelsorger schätzten und liebten. 1635 erkrankte Vinck an der Pest. Er regelte unter dem Beistand des Pfarrers Lindenlauff von Baelen seine Angelegenheiten und starb noch an demselben Tage. Nach Vincks Tode war der Abt zu Rode nicht in der Lage, Eupen erneut zu besetzen. 1636-1638 mussten die Eupener Kinder in Limburg getauft werden. In Ermangelung von Ordensgeistlichen sandte Abt Duckweiler als Deservitor einen Weltgeistlichen namens J. Hantzen, der jedoch bereits 1643 starb.

Der 1647 gesandte Weltgeistliche van den Spycker bemühte sich zwar eifrig um den Aufbau der zerstörten Kirche, erregte jedoch durch sein Privatleben Ärgernis bei der

Bevölkerung, die ihn 1650 aus der Staat vertrieb. Sein Nachfolger, Friedrich Soetens, gleichfalls Weltpriester, trieb es noch ärger, so dass er schon nach einem Jahre vom Abt entfernt werden musste. Er fiel vom Glauben ab und ging nach Holland, wo er nach einem langen, unbussfertigen Leben starb. Als Rektoren van Eupen werden in der Folgezeit erwähnt 1653 der Weltgeistliche Stephan Burgers und 1654 der Canonicus van Kloster Rode J. van Aken. Letzterem folgte der Canonicus Hermann Brandt, der 1686 starb. 1661 kam es zu einer Niederlassung der Kapuziner in Eupen, wodurch sich die dortigen kirchlichen Verhältnisse wesentlich besserten, indem jetzt häufiger Gelegenheit geboten wurde, dem Gottesdienst beizuwohnen und die hl. Sakramente zu empfangen. 1686 wurde der Canonicus W. Cuperus vom Abt persönlich in Eupen eingeführt. Sein Nachfolger war der Chorherr Kaspar Henrico, der vorher Provisor in Kloster Rode gewesen war. Van 1692-1694 wirkte er in lobenswerter Weise in Eupen, um dann dem Manne Platz zu machen, unter dem Eupen zur Pfarre erhoben wurde. Dieser Nachfolger war kein geringerer als Nikolaus Heyendal, der gelehrte Verfasser der *Annales Rodenses* und später Klosterraths bedeutendster Abt. Bald nach seiner Ankunft in Eupen kam es zu einer Auseinandersetzung zwischen dem neuen Rektor und den Kapuzinern, die in der Nikolauskirche den sonntäglichen Katechismusunterricht erteilten. Da die Patres der deutschen Sprache wenig mächtig waren und nur in fortlaufender Rede den Katechismus erklärten, entschloss sich Heyendal, den Unterricht in seiner Kirche selbst und zwar in katechetischer Form zu erteilen. Hierbei stiess er jedoch auf den hartnäckigsten Widerstand der Kapuziner, die in den Eupener Bürgermeistern und einem Teil der Bürgerschaft hilfsbereite Bundesgenossen hatten. In Eupen hatte sich nämlich durch eine langjährige Opposition gegen die kirchliche Gerichtsbarkeit der Abtei eine feindselige Stimmung gegen Klosterrath herausgebildet, unter der der rührige junge Priester nun sehr zu leiden hatte. Doch Heyendal war die geeignete Persönlichkeit, den schweren und aufreibenden Kampf mit Erfolg aufzunehmen. Eine kräftige Stütze hatte Heyendal an seinem Oberen, dem Abt Johannes Bock, der sich in Lüttich anheischig machte, aus seinen Mitteln die Kirche zu Eupen zu dotieren, wenn die bisherige Kapelle zur Pfarrkirche erhoben und die Abtei in ihren bisherigen Rechten verbleiben würde. Der Lütticher Coadministrator war einverstanden, und nachdem Abt und Kapitel zu Klosterrath ihre Zustimmung zur Erhebung der Kapelle zu Eupen zur Pfarrkirche erteilt und die zum Unterhalt des Pfarrers erforderlichen Mittel bereitgestellt hatten, erfolgte 1695 trotz des Einspruchs der Gegner die Erhebung der Nikolauskapelle zur Pfarrkirche s.t.S. Nicolai und die Ernennung Heyendals zum Pfarrer an dieser Kirche. Wenige Tage später fand die feierliche Einführung statt. Doch die, welche glaubten, dass nunmehr die Streitigkeiten ein Ende haben würden, hatten sich getäuscht. Man ging nun von gegnerischer Seite dazu über, Heyendal des Jansenismus zu bezichtigen und reichte beim bischöflichen Gericht zu Lüttich eine Anklageschrift gegen Heyendal ein. Obwohl dieses die Unschuld des Pfarrers anerkannte, legte es doch dem Abt zu Rode nahe, Heyendal abzurufen, um den andauernden Streitigkeiten ein Ende zu bereiten. Blutenden Herzens nahm Abt Bock 1697 den seinem Herzen nabestehenden Priester ins Kloster zurück und sandte den Canonicus Kaspar Henrico, der Heyendals Vorgänger gewesen war, erneut

nach Eupen. Henrico hatte noch zwei Mitarbeiter, von denen einer ein Weltgeistlicher war. Heyendal spendet in seinem Berichte über die der Abtei unterstehenden Pfarreien Henrico grosses Lob. Er nennt ihn einen vortrefflichen Ordensmann und eifrigen Priester, der seines Amtes bis zur Erschöpfung der Kräfte walte. Van Henricos Tätigkeit zeugen noch heute das Pfarrhaus und die neue Nikolauspfarrkirche, die er beide erbaute. 1729 erkrankte Henrico. Da sich sein Zustand verschlimmerte, dankte er 1733 ab und kehrte ins Kloster zurück, wo er am 1. Oktober 1741 starb. Sein Nachfolger war Johannes Zulcher, der von 1733-1738 der Pfarre Eupen vorstand und dann als Pastor nach Welkenraedt ging. An seine Stelle trat Johann Joseph Haghen, der 19 Jahre rastlos tätig war und 1757 dem Rufe seiner Ordensbrüder als Abt des Klosters Rode Folge leistete. Ihn löste Gerhard Heyendal, ein Verwandter des Abts Nikolaus Heyendal, ab, der im Geiste seiner Vorgänger bis 1777 tätig war. Das Vertrauen der bischöflichen Behörde berief ihn zum *officialis foraneus*, (= auswärtigem Vertreter des Archidiakons von Condroz) einer Würde, die sonst gewöhnlich die Pröpste von Limburg bekleideten. Auf Heyendal folgte der Chorherr Johann Houben, der die reformatorischen Bestrebungen der Josephinischen Zeiten, sowie die welterschütternden Umwälzungen, die durch die grosse französische Revolution und den Einfall der französischen Heere hervorgerufen wurden, in Eupen erlebte. Am 13. Februar 1807 starb Pfarrer Houben, und an seine Stelle trat Dr. theol. Johann Joseph Müller, gleichfalls ein Canonicus des Klosters Rode, der mit dem letzten Abt Chaineux nach Deutschland geflohen und 1796 zur Aushilfe nach Eupen zurückgekehrt war. Hier wurde er 1807 Kaplan und nach Houbens Tod Pfarrer. Im Jahre 1825 ernannte ihn der Erzbischof zum Domkapitular und Erzbischöflicher-Pönitentiar an der Hohen Domkirche zu Köln. Er starb als Geistlicher Rat und Examinator Synodalis am 18. Mai 1805 im hohen Alter von 82 Jahren als der vorletzte der ehemaligen Klosterrather Chorherren. Es folgt dann noch die Liste der Vizepastores von Eupen, soweit sie an der Pfarrkirche oder an der Werth- und Bergkapelle tätig und Canonici des Klosters Rode waren:

N. Hannot; Abraham a Campo; Reiner Pütters; Christian Weidenfelt; Alex Merkelbach, gestorben als Pfarrer von Herzogenrode 1770; Henricus Thimister, gestorben als Pfarrer von Afden 1760; H. de la Haye; J. Hoca; Wilhelm Brockarts; J. G. Schmitz; Jakob Kertzmann; Hubert Haghen; W. Savelsberg; Christian Alezius; Joseph Gangolf Frensch; Lambert Ludwigs; Ägidius Gouvy; Nikolaus Lejeune; G. Fr. Beckers; Joseph Rahmen, gestorben als Pfarrer in Afden 1785; Fr. Dolmanns; J. H. Marbaise, gestorben als Pfarrer in Afden; Paul Kemmerling; P. Falkenberg; W. J. Jansen; Clemens Ernst, Joseph Anton Fabritius, gestorben 1780 als Pfarrer in Herzogenrode; Theodor Joseph Zorn; Joseph Quaedflieg aus Bardenberg; Kaspar Joseph Lutzerath; Kaspar Kemling; Joseph Adenaw; Joseph Panquet; Jakob Lutzerath; Peter Chaineux, gestorben 1800 als letzter Abt in Hamburg; Joseph Alden; Lambert Mons; Joseph Corneli; Goswin Lanckhardt; Joseph Frösch; Bernhard Otte; J. Prounen; Werner Ferdinand Geich; Heinrich Floss; Aegidius Süss; J. P. Hensen aus Afden, gestorben 30. 8. 1840.

KERKRADE.

Kerkrade (urkundlich auch Kerkrode, Kirchrode, Kyrchrode, Kyrchraide und Kerkenrade genannt) wird 1105 erstmalig erwähnt. Die Geschichte des Ortes wie der Pfarre ist aufs engste mit der des Klosters Rode verbunden. Als der fromme Ailbertus mit seinen Gefährten in das Roder Land kam, war die westlich der Wurm gelegene Hochfläche dicht bewaldet und nur wenig besiedelt. Der Ort Kirchrath kann also kein sehr hohes Alter haben; das besagt schon der mit -rath oder -rade zusammengesetzte Ortsname. Man könnte leicht versucht sein, wie Büttgenbach dies tut, die Entstehung Kirchraths mit der Gründung der Abtei in Verbindung zu bringen. Doch eine Stelle im Anfang der Klosterrather Jahrbücher zwingt zu einer anderen Annahme. Der Annalenschreiber berichtet nämlich, dass 1108, am Tage nach der feierlichen Einweihung der Krypta durch Bischof Obbertus van Lüttich, auch die Konsekration der von Ailbertus erbauten Kirche zu Kirchrath stattfand. Im Anschluss an diesen Bericht erwähnt nun aber der Verfasser, bei dem es sich bekanntlich um einen Zeitgenossen handelt, dessen Angaben somit Glauben verdienen, ein in die Zeit vor der Ankunft des Ailbertus fallendes Ereignis. Die Stelle lautet: "Diese Kirche war längst verbrannt worden durch Heinrich vom Limburger Schlosse, nämlich den Vater des Herzogs Walram, als jener sich den dritten Teil dieses Allodiums (gemeint ist das Allodium Rode der Saffenburg) unterwerfen wollte. Der Friedhof dieser Kirche war von einer Mauer umgeben, die man nach Niederbrennung der Kirche auswarf und dazu benutzte, um das Schloss zu Verteidigungszwecken zu befestigen". Danach hätte also bereits an dieser Stelle eine Küche gestanden, was natürlich auch eine Ortschaft voraussetzt. Jenes Gotteshaus war dann aber in einem Kriege zwischen dem Grafen Heinrich I von Limburg und Arlon und dem Grafen van Saffenburg niedergebrannt worden. Da dieser Heinrich "vom Limburger Schlosse" von 1082 bis 1119 in den limburgischen Landen herrschte, so müsste also die Zerstörung der Kirche kurz vor der Ankunft Ailberts stattgefunden haben. Ernst erwähnt diese Tatsache gleichfalls und möchte als Grund der Fehde Erbensprüche des Limburger Grafen geben, die vom Grafen van Saffenburg nicht anerkannt worden. Interessant ist auch die Erwähnung eines festen Schlosses in Kirchrath, das nach dem Einfall des Limburgers durch Reste der Kirchhofmauer in besseren Verteidigungszustand versetzt wurde. Wo diese Burg zu suchen ist, entzieht sich unserer Kenntnis. Büttgenbach vermutet, dass sie in der Gegend von Herrenanstel gestanden habe. Soviel aber steht fest, dass man der Kirche und dem Orte Kirchrath ein höheres Alter als der Abtei zugestehen muss. Das von Ailbert erbaute und 1108 von Obbertus konsekrierte Gotteshaus war dem heiligen Lambertus geweiht und unterstand der Pfarrkirche zu Richterich (Rhitarce) als Mutterkirche. Diese war nämlich das nächste, der Lütticher Diözese unterstehende Kirchdorf. Bereits im Jahre 1115 wurde Kirchrath zur selbständigen Pfarre erhoben. Das Patronatsrecht besass natürlich der Landesherr, der Graf van Saffenburg. Als nun Ailbertus sich mit dem Gedanken trug, die im Kloster befindlichen Konventualinnen an einem anderen Orte anzusiedeln, gedachte er auf dem Friedhofgelände der Kirchrather Kirche eine Wohnstätte für die Schwestern zu erbauen. Zu diesem Zwecke bat er den Grafen Adalbert, ihm diese Kirche zu unterstellen. Dieser willfahrte bereitwillig seinem

Wunsche; doch Ailberts Absicht, ein Frauen-kloster in Kirchrath zu erbauen, kam einstweilen infolge des Widerstandes der Konventualinnen nicht zur Ausführung. Infolgedessen gab später Richer, der Vorsteher von Kloster Rode, im Jahre 1115 die Kirchrather Kirche dem Grafen Adolf zurück, da er keinen seiner Priester mit der schwierigen Aufgabe betrauen wollte, die unwissende Bevölkerung zu betreuen. Als Entschädigung für seinen Verzicht gab der Graf dem Klostervorsteher 7 Morgen Ackerland und einen Gutshof in der Pfarrei Kirchrath. In der Folgezeit müssen aber Streitigkeiten zwischen dem Kloster und dem Weltpriester van Kirchrath entstanden sein, als 1124 die lange angestrebte Uebersiedlung der Ordensschwwestern nach Kirchrath erfolgte. Nachdem dann aber 1140 der Kirchrather Konvent aufgelöst wurde und die Konventualinnen nach dem neu gegründeten Kloster Marienthal übersiedelten, entschloss sich Abt Johann, um den Zwistigkeiten mit dem Kirchrather Pfarrer ein Ende zu bereiten, die Kirchrather Kirche, diesmal aus der Hand des Archidiakons, zurückzunehmen und durch einen Priester aus der Abtei zu besetzen, damit nicht nochmals durch einen fremden Pastor Streitigkeiten entständen. Von nun an besass denn Kloster Rode ununterbrochen das Patronat und die Deservitur in Kirchrath.

Namen von Pfarrern aus der ältesten Zeit sind nicht überliefert, wohl aber erfahren wir aus den Annalen von Stiftungen und Käufen innerhalb der Pfarrei im Jahre 1171 unter dem Abte Erpo. Am 20 Mai 1241 verkauft Herzog Heinrich IV. von Limburg der Abtei für 40 Kölnische Mark den Zehnten der Neuländereien in den beiden Pfarreien Kirchrath und Afden. Die Annalen fügen hinzu, dass der Kaufpreis zu der Zeit keine geringe Summe war. Aus dem Jahre 1354 stammt eine Urkunde, die besagt: Johann, der Sohn Lamberts, aus Kerkrade und seine Frau Aleidis verkaufen an das Kloster einen Gulden, "den man heyst eynen reael", nämlich die jährliche Rente aus dem Hause, in dem sie zu Kerkrade wohnen, wozu sie veranlasst worden sind durch "den pastoir der kirgen van Kirchroyde". Dieser wird auch in der Urkunde genannt und unterschreibt Godart van Berhberch und bezeichnet sich als Lehnsherren desselben Gutes und seiner Laten. Diese Pergamenturkunde trug das Siegel des Pastors, das leider verloren gegangen ist. Oben erwähnter Pfarrer ist der älteste namentlich aufgeführte, den ich feststellen konnte. 1371 bis 1392 war Abt in Kloster Rode Johann van Rade, ein Kind der Kirchrather Pfarre. Am 18. Juni 1499 verkaufen unter der Regierung des Abtes Johann van Ghoer Heinrich Rouffer, Pastor zu Kerkrade, und Goswin Roder, Pastor zu Afden, im Auftrag der Abtei ein 6 Morgen grosses, im Kirchspiel Kerkrade in der Nähe des Abteihofes Spechholtz gelegenes Ackerland zum Preise von 75 Gulden, um eine Schuld an das Aachener Marienstift bezahlen zu können, unter Vorbehalt des Rückkaufes. Im Jahre 1537 verkaufte der Roder Prälat Leonhard von Dammerscheidt einen in der Pfarre Kirchrath gelegenen Güterkomplex namens Kochen-Erben, wahrscheinlich Neuland, für einen Preis von 275 Goldgulden, behielt sich jedoch für die Abtei das Recht auf die darin vorkommende Steinkohle vor. Damals hatte man also schon volles Verständnis für die hohe Bedeutung der Steinkohlenlager in den Gründen der Abtei. In den Jahren 1545, 1551 und 1552 kaufte derselbe Abt bedeutende Güter an der Anstel in der Pfarre Kirchrath und gab sie dann wieder in Erbpacht. 1591 setzten heftige Streitigkeiten

zwischen der Abtei und der Gemeinde Kirchrath ein, die von den Gütern des Klosters und der Pfarre viel höhere Abgaben verlangte als von den Besitzungen des Adels und anderer Klostergemeinschaften. Da der Landesherr dem Kloster Rode mit Rücksicht auf die in den letzten Kriegen erlittenen Schäden Exemption d.i. Befreiung von Verbindlichkeiten zugestanden hatte, beschritt Abt Wormbs den Klageweg. Der Rechtsstreit zog sich in die Länge und wurde erst unter dem Abt Balduin von Horpusch durch einen Vergleich beigelegt. Ein interessanter Bescheid vom 20. Dezember 1614, ausgefertigt durch die Erzherzöge Albert und Elisabeth (Isabella) zu Brüssel, betrifft eine Eingabe der Geistlichkeit, Ritterschaft und der Gemeindeglieder der Bank Kerkrade. Diese führen Klage darüber, dass die Gemeinde durch die inneren Kriegswirren in drückende Lasten geraten ist und zur Verteidigung ihres Fürsten und der Römisch-Katholischen Religion hat grosse Summen aufnehmen müssen, wovon noch 1900 Aachener Taler oder 3000 Gulden zu bezahlen sind. Obenerwähnte weisen dann darauf hin, dass es unumgänglich nötig sei, an der Pfarrkirche einen Kaplan anzustellen, um dort die Frühmesse zu lesen, denn die Pfarre sei sehr gross und habe über 1000 Kommunikanten. Ausserdem bei der Kaplan vonnöten, um Schule für die Kinder der Pfarre abzuhalten und zu katechisieren, auf dass sie besser unterrichtet seien zur Abwehr der neuen Religion und verschiedener Sekten, die sich an den Grenzen des Jülicher Landes immer mehr ausbreiten. In Anerkennung dieser Schwierigkeiten genehmigen die Erzherzöge Albert und Elisabeth den Verkauf von sechs Morgen Land in Speckholzerheide in der Nähe von Haus Anstel an den Lütticher Domherrn Herrmann van Berge genannt Trips und seine zwei Brüder, welche dafür an die Gemeinde ein Kapital von 300 Philippstalern geben und ausserdem für die Dotation des Kaplans eine Rente von 14 bis 15 Königstalern durch ihren Bruder "ad pios usus" aussetzen sollen. 1616 (1630?) kaufte Abt Horpusch von der freien Herrlichkeit Herzogenrath die Herrschaft Kirchrath für 9600 brabantische Gulden. Dieser Erwerb ist dahin zu verstehen, dass dem Abte durch Zahlung dieser Summe von Könige von Spanien als dem obersten Lehnsherren genannte Herrschaft zeitweilig übertragen wurde. Der Abt sollte sie nur als Unterpfand für das gezahlte Geld bis zur endgültigen Einlösung in Besitz haben. Dieser Kauf wurde für das Kloster eine Quelle schwerster Angriffe und Streitigkeiten seitens der Kirchrather Bevölkerung, die sich bis in die Zeiten des Prälaten Bock hinzogen. Aus der traurigen Zeit der Besetzung der limburgischen Lande durch die Holländer lässt sich bezüglich Kirchraths nichts feststellen. Unter den Aebten Lamberti und Amezaga loderten die Streitigkeiten zwischen der Abtei und der Bürgerschaft von Kirchrath erneut mit ausserordentlicher Heftigkeit auf. Eine Partei van Missvergnügten, "Zelosen" (Eiferer) genannt, machte der Abtei als Pfandherrin van Kirchrath äusserst viel zu schaffen. Unter Abt Amezaga wurde Kirchrath durch Zahlung der Kaufsumme der Verpfändung an die Abtei ledig. Doch führten die vorangegangenen Streitigkeiten den vorzeitigen Tod des friedliebenden Abtes herbei. Unter dem nächstfolgenden Abt Bock erhielt die Kirche zu Kerkrade neue Glocken, die 1663 umgegossen worden waren. Die Annalen berichten hierüber, dass Prälat Bock am 25. November 1691 in Kirchrath zwei neue Glocken weihte, die mit einer dritten, alten Glocke in wunderbarer Harmonie standen. Trotzdem streuten die Bürger van Kirchrath,

wie die van Herzogenrath und Merkstein, böswillige Verleumdungen über Bock und seine Konventualen aus. Sie bezichtigten ihn des Jansenismus und Rigorismus, übertriebener Strenge in religiösen Dingen, und machten ihm durch ihr aufsässiges Verhalten viele Schwierigkeiten. Der Bericht über den Stand, der van der Abtei deservierten Pfarreien lautet für Kirchrath ungünstig. Zu dieser Zeit war hier Pastor der hochbetagte Melchior Trumpener, dem ein jüngerer Konfrater helfend zur Seite stand. Trotz der rastlosen Tätigkeit der beiden bestanden grosse Misstände. Der Bericht klagt vor allem über grosse Unwissenheit in religiösen Dingen und Sittenverderbtheit, besonders bei der Jugend. Es folgt nun die Liste der Pfarrer, soweit ihre Namen bekannt sind:

Godartt van Bernberch, erwähnt 1354.

Gerardus de Durney, unter Abt Johann van Hüffel, 1480 -

Johannes de Birka 1486 -

Henricus de Baucer 1497 -

Heinrich Rouffer, erwähnt 1499 unter Abt van Ghoer;
vielleicht sind beide identisch.

Henricus Roemer, unter Abt Dammerscheidt, 1534 -

Paulus Werden, unter Abt Dammerscheidt, 1540 -

Winand Kropp 1556 - 1.3.1558

Jakobus Fabricius 1574 - 1609

Johann van der Meer 1609 - 29.8.1637

Henricus Wassenberg 1614 -

Winandus Dammerscheidt, unter Abt Horpusch, 1621 - 13.4.1654

Reinerus Winands (Weynandts?) unter Abt Lamberti, 1654 - 15.12.1681

Goswin Dautzenberg, später Propst zu Limburg, 1681 - 9.2.1709

zu Limburg

Melchior Trumpener, unter Abt Bock, . 1682 - 5.9.1705

Peter Joseph Delcheur, unter Abt Heyendal, 1702 - 14.3.1738

Franz (Friedrich Wilhelm?) Brochardts (Brockarts?) 1738 dankt ab 1740,
gest. 20.7.1772

Peter Savelsberg 1740 - 1744

Johann Gerhard Schmitz 1744 - 6.1.1777

Kaspar Josepn Lutzerath 1777 - 21.2.1797

Werner Ferdinand Geich (Gleieh?) 1797-1825.

Mit Gleich schliesst die Reine der Pfarrherren von Kirchrath aus Kloster Rode. Vorstehende Liste ist entnommen dem Buche Büttgenbachs: "Klosterrath, die alte Abtei des Roder Ländchens". Jedoch ist sie verschiedentlich berichtet und um die Namen zweier Pfarrer, die ich in anderen Quellen fand, erweitert.

An der Pfarrkirche zu Kirchrath waren vorübergehend als Vizepastores folgende Roder

Chorherren tätig:

Johannes Vincken aus Merkstein, Walter Roemer, Bartholomäus Kreusch, Johannes Hoca, Friedrich Wilhelm Brockarts, Johann Gerhard Schmitz, Joseph Gangolf Frensch, Lambert Ludwigs, Matthias Spelthan, Bernhard Jansen, Johann Dolmans, Peter Fassbender (Vasbender?), Joseph Clemens Ernst, Kaspar Kemling, Tilmann Laurenz Türck, Thomas Franck, Johann Heinrich Prahl, Tilmann Laurenz Welter, Werner Geich, Leo Fassbender, Johann Joseph Kruyder.

Am 22. Februar 1825 starb zu Kerkrade der Canonicus von Kloster Rode Johann Bernhard Otte, zuletzt Pastor zu Goé.

AFDEN.

Afden (in Handschriften auch Affethen, Affeden und Aefferden genannt) ist wohl wie Worm einer der ältesten Ortsnamen der Landschaft Herzogenrath und ist sicherlich vor der Römerzeit eine keltische Siedlung gewesen. Während nämlich das Gebiet auf der linken Seite des Wurmbaches von weiten,ragt unbewohnten Waldungen erfüllt war, wie ja auch die Namen der zahlreichen verhältnismässig jungen Ortschaften auf - rath, holländisch - rade, deutlich beweisen, war der Landstrich rechts der Wurm uraltes Kulturland. Der Ortsname Afden wird aus dem Keltischen abgeleitet und zwar von "affar" - Wohnung, Siedlung und "dan" oder "den" - Wasser, Bach. Er würde also bedeuten "Siedlung am Wasser", und so passt der Name ausgezeichnet zu der Lage des Ortes. Zur Zeit als der fromme Ailbertus in diese Gegend kam und das Kloster Rode gründete, lag auf dem linken Wurmufers das feste Schloss der Saffenburger mit dem sich daran anschliessenden Dörfchen Rode, während auf dem anderen Ufer sich die Ortschaft Afden ausdehnte, die damals bereits eine Kirche besass. Wann diese erbaut wurde, entzieht sich unserer Kenntnis; jedenfalls war sie damals bereits Pfarrkirche und gehörte zur Erzdiözese Köln, da die Wurm die Grenze zwischen der Kölner und der Lütticher Diözese bildete. Die annales Rodenses nennen die Kirche bereits im Jahre 1116. Als damals nämlich Abt Richer die zahlreichen Stiftsdamen aus dem Kloster entfernen wollte, liess er sich vom Grafen von Saffenburg ein in Afden östlich (westlich?) der dortigen Kirche gelegenes Gelände (- Affeden ad occidentem ecclesiae -) schenken, um dort ein Frauenkloster zu errichten und begann auch mit dem Bau, der indes nicht vollendet wurde, da die Konventualinnen sich weigerten, dort zu wohnen. Im Jahre 1178 schenkte Herzog Heinrich III. von Limburg der jungen Abtei neben Baelen und Doveren die Deservitur der Pfarrkirche zu Afden samt dem Zehnten. Von jetzt ab besass diese hier ununterbrochen das Patronatsrecht. Die älteste Geschichte der Pfarre ist in Dunkel gehüllt. 1241, am 20. Mai, verkauft Herzog Heinrich IV. von Limburg der Abtei für 40 Kölnische Mark den Zehnten der Neuländereien in den beiden Pfarreien Afden und Kirchrath, 1268 tritt ein Afdener Bürger, der Müller Bertolf, mit Zustimmung des Abts Konrad seinen halben Mühlenbesitz nebst zugehörigem Gelände in Afden an die Brüder vom Deutschen Hause in Siersdorf ab 1460 stiftet eine fromme Frau aus Afden namens Margarete Stevens in der Pfarrkirche 13 Wachskerzen für 4 Festtage jährlich aus den Erträgen einer Wiese neben dem Afdener Brunnen und einer "Hobbenbend" genannten

Weide. Diese Stiftung wurde 1663 auf Betreiben des Afdener Pfarrers Peter Jansen mit Zustimmung des Kölner Metropolitens Clemens umgewandelt zur Unterhaltung des Sakramentlämpchens in Afden. Aus dem Jahre 1499 ist der Name eines Pfarrers von Afden bekannt. Er hiess Goswin Roder. In einer Urkunde vom 18. Juni 1499 heisst es nämlich, dass unter dem Klosterrather Abt Johann von Ghoer die Chorherren Goswin Roder, Pastor zu Afden, und Heinrich Rouffer, Pastor zu Kerkrade, im Namen der Abtei ein 6 Morgen grosses Ackergelände im Kirchspiel Kerkrade für 75 Gulden verkaufen, um eine Schuld an das Aachener Marienstift bezahlen zu können. Eine Urkunde von 1547 berichtet von der Uebertragung des Patronats über die "in der Vorstadt von Herzogenrath" gelegene, der Pfarrkirche zu Afden unterstehende Kapelle "Auf der Hoven" an den Abt Dammerscheidt durch die Eheleute Godart von Lieck und Catharina Hartenfelt. Die Einkünfte dieser Kapelle wurden später zur Dotierung der Herzogenrather Kirche benutzt. Aus dem Jahre 1550 stammt eine allerdings ungenaue Ansicht der Afdener Kirche, die in den Cent plans du géographe Jacques de Deventer, reproduits par l'Institut national de Géographie à Bruxelles 8. Lieferung enthalten ist. Darnach scheint die alte Kirche ziemlich ausgedehnt gewesen zu sein mit östlichem Querschiff und langem Chor. Seit dem Jahre 1547 trug sich Abt Dammerscheidt mit dem Gedanken, die Kapelle der Stadt Rode zur Pfarrkirche zu erheben und wollte zu diesem Zwecke die Kirche zu Afden ihrer Benefizien entkleiden und in eine Kapelle umwandeln. (- ecclesiam parochialem Aeffdensensem in sortem capellae seu simplicis beneficii redigere -). Das von dem Abt an den Papst gerichtete Gesuch hatte jedoch keinen Erfolg. 1552 entstanden heftige Streitigkeiten zwischen der Abtei und dem Drossard von Eynatten. Dieser beabsichtigte nämlich, das bei der Abtei bestehende Latengericht aufzuheben und mit dem Roder Lehnshofe zu vereinen. In diesem Streite wandte sich der Abt an Karl V. und wies unter anderem auch auf bestehende Misstände hin. Damals wurden nämlich die zur Verhandlung beim Latenhof stehenden Fälle in den Pfarrkirchen zu Afden, Kerkrade und Merkstein Sonntags während der Messe bekannt gegeben und die Streitigkeiten selbst noch am selben Sonntag nach der None untersucht und entschieden. Der Abt bezeichnet diesen Brauch als ungehörig, da doch die Leute nach der None zur Kirche gehen müssten und daher nicht genug Zeit fänden, ihre Sache ordentlich zu vertreten. In einer Urkunde vom 10. Mai 1553 bestätigt nun der Kaiser die Abtei in ihrem Rechte und ordnet an, dass die Bekanntmachungen in der Sonntagsmesse in den genannten Pfarrkirchen Afden, Kerkrade und Merkstein weiter stattfinden dürften, dass aber fortan die Sitzungen des Latengerichtes 14 Tage später an einem Samstag, falls dieser kein Feiertag sei, sonst aber Freitags stattfinden sollten, auf dass die Parteien genügend Zeit hätten, ihre Sache vorzutragen. Auch sollte die bisherige Zahl der 50-60 Laten, die den streitenden Parteien einen ungeheuren Kostenaufwand verursachten, auf sieben herabgesetzt werden. Am 26.

Januar 1576 geben 6 Conventualen ihre Zustimmung zur leihweisen Aufnahme von 200 Talern als Lösegeld für ihren Mitbruder Dietrich Pillich, Pastor von Lommersum, der durch den holländischen Hauptmann Blomen gefangen fortgeführt worden war. Unter ihnen zeichnet Peter van Dueren, Pastor zu Aeffenn (= Afden). Das Jahr 1631 nennt

gleichfalls den Namen eines Pfarrers von Afden. Am 26. April dieses Jahres nämlich erklären Franz Hülsgens, Pfarrer zu Afden, und Martin Nobis von Hoirstorff, Pastor zu Merkstei, dass die Einwohner der Ortschaften Rutzeltelt und Nobbenberg zwar ihren Kirchgang in Afden haben, gonst jedoch mit den Bürgern von Afden "keine Gemeinschaft und Bürgerschaft" teilen, vielmehr verpflichtet sind, die Lasten gemeinsam mit den Einwohnern von Merkstei, Worm, Hostert (Hofstadt) und Herbach zu tragen. Diese Erklärung ist veranlasst durch den Versuch des damaligen Herzogenrather Drostens, Ritzerfeld und Noppenberg für die Gerichtsbarkeit von Herzogenrath in Anspruch zu nehmen. Das Totenbuch der Abtei gibt als Todestag des oben erwähnten Afdener Pfarrers Hülsgen den 15. Februar 1648 an. Sein Nachfolger war der Klosterrather Chorrherr Godfried Bogard, der am 8. Mai 1658 starb. Unter dem nächsten Pastor von Afden Anton Mommertz, gestorben am 27. August 1667 wurde der in der Pfarre Afden gelegene ehemalige herzogliche Tierpark (vivarium Ducis), das heutige Thiergarten, auf Bitten des Abtes Lamberti vom König von Spanien der Abtei erb- und eigentümlich gegeben. Als nächster Pfarrer von Afden wild erwähnt Johann Offermans, der am 20. Februar 1681 starb. Ihm folgte Peter Jansen, über den die Annalen vieles zu berichten wissen. Er war ein überzeugter Anhänger des von vielen Konventualen angefeindeten Abtes Johannes Bock und eifriger Mitarbeiter bei dem grosszügigen Reformwerk in der Abtei. Damals veranstaltete der Drossard des Landes Herzogenrode Van den Heck mit seiner Frau und gleichgesinnten Freunden in der Oeffentlichkeit Aergernis erregende Tänze in der Absicht, den Abt, gewisse Konventualen und die Pastores der Umgegend in den Augen der Bevölkerung herabzusetzen. Die Prediger des Klosters nahmen wiederholt Stellung gegen das schamlose Vorgehen des Drossards und seiner Anhänger. Besonders scharf aber ging Pfarrer Jansen von Afden mit dem Drostens ins Gericht. Infolgedessen spitzten sich die Streitigkeiten immer mehr zu. Gerade in dieser Zeif nun hatte Jansen mit einem Kirchenneubau an Stelle der alten, baufälligen Pfarrkirche begonnen. Van den Heck, der besonders durch die Streitigkeiten, die er mit dem Afdener Pastor hatte, aufs äusserste gereizt war, benutzte jede Gelegenheit, um seinem Widersacher Jansen Schwierigkeiten zu bereiten. Wenn z.B. die Klosterdiener mit den Gespannen der Abtei durch Herzogenrath fuhren, um dem Afdener Pastor Baumaterial für den Neubau seiner Kirche zuzuführen, so schickte der Drost seine Leute ab, liess die Klosterpferde ausspannen und beschlagnahmte die Wagen. Pastor Jansen wohnte damals wegen des Neubaus im Kloster, wo er noch verschiedene Aemter bekleidete und in Abwesenheit des Abtes sogar dessen Stellvertreter war. Eines Tages nun wurde ihm das Gebahren Van den Hecks zuviel, und er liess in Abwesenheit des Abtes Bock den Drossard, als er am 3. Pfingsttag 1694 die Abteikirche verliess, im Namen der Abtei verhaften und nach Kirchrath in Gewahrsam bringen. Als Grund wurde angegeben, Van den Heck sei mit seinem Wagen durch Abteigebiet gefahren, ausserdem habe er in den Klosterwäldern gejagt. Die Haft dauerte mehrere Monate und kostete der Abtei mehr als 400 Imperialen. Unterdessen wurde in Brüssel seitens beider Parteien der Rechtsstreit mit grösster Heftigkeit geführt. Schliesslich griff der Abt in den Streit ein, und es kam schliesslich ein Vergleich mit dem Drostens zustande.

Im folgenden Jahre trat eine Entfremdung zwischen dem Abt und dem Afdener Pfarrer Jansen ein, die schliesslich in bittere Feindschaft ausartete, da Prälat Bock Jansen aller Aemter, die er im Kloster versehen hatte, entkleidete und ihm nur seine Pfarrstelle belass. Jansen verband sich nun mit den missvergnügten Klosterinsassen und bereichtete seinem Oberen viele Schwierigkeiten. Erst 1698 fand eine Aussöhnung zwischen dem Abt und Jansen statt. Während dies er Streitigkeiten war der Neubau der Afdener Kirche seiner Vollendung entgegengegangen, und Prälat Brock hatte am 1. Dezember 1686 die neue Kirche feierlich eingeweiht. Dadurch den Bau die finanziellen Kräfte der Pfarrei aufs äusserste angespannt worden waren, fehlten die Mittel zur inneren Ausstattung des neuen Gotteshauses. Doch auch a wusste der gütige Abt Rat. Er befahl den St. Anna-Altar, den seinerzeit Abt van der Steghe in der Abteikirche errichtet hatte, in die neue Kirche zu schaffen und dort als Hauptaltar aufzustellen. Zu beiden Seiten der Chorstufen der Abteikirche standen in jener Zelf Doppelaltäre; diese liess Prälat Bock auseinandernehmen und die in der Richtung des Chores stehenden Halbaltäre gleichfalls nach Afden bringen, wo sie als Seitenaltäre Aufstellung fanden. Pastor Jansen überlebte den Abt Bock, mit dem er sich endgültig ausgesöhnt hatte, und starb am 27. Juli 1713. Heyendal rühmt ihn als eifrigen Seelsorger

und berichtet noch, dass Jansen auch das Pfarrhaus neu aufgebaut habe. Jansens Nachfolger war Paulus Fabritius, der vorher Pastor in Herzogenrath gewesen war und am 4. September 1719 starb. Es folgen nun als Pfarrer von Afden die Chorherren Bartholomäus Kreusch, gestorben am 3. Juni 1730, und der frühere Pastor von Herzogenrath, Bartholomäus Winand Hoen, der bereits am 8. September 1731 das Zeitliche segnete. Von dessen Nachfolger Heinrich Thimister sind wiederum Einzelheiten bekannt. Von ihm, der gleichzeitig auch Provisor der Abtei gewesen sein muss, stammt eine eingehende Zehntbeschreibung der Abteigüter in Erenstein, Crombach und Speckholz, die in der Pfarre Kerkrade gelegen waren. Ferner besitzen wir aus der Feder Thimisters ein Tagebuch betitelt: "Diarium rerum praecipuarum, quae gesta fuerunt in parochia de Aeffden, a tempore, quo ego Henricus Thimister Canonicus Regularis Abbatiae Rodensis in illam fui introductus." Dieses Tagebuch, das vom Juni 1735 bis Mai 1759 geführt wurde, ist eine überaus wichtige Quelle für die Geschichte des Bockreiterunwesens, das sich während Thimisters Amtszeit in der Landschaft Herzogenrath breitmachte. Der Verfasser berichtet eingehend über die von den Bockreitern verübten Einbrüche und Gewalttaten und zählt auch die Hinrichtungen auf, die in dieser Zelf in Herzogenrath und Umgebung an den verhafteten Räubern vollzogen wurden. Unter anderem hören wir auch von drei Einbrüchen im Afdener Pfarrhause, sowie mehrmaligen Beraubungen der St. Leonhardskapelle. Pastor Thimister starb am 3. Februar 1760, Sein Nachfolger war Johann Joseph Rahmen, der im Januar 1785 starb. Nach ihm war Pastor zu Afden Johann Heinrich Marbaise aus Neuss, der vorher als Vizepastor in Eupen tätig gewesen war. Seit dem Todestag gibt das Totenbuch des Klosters nicht an. In dieser Zeit erwarb die Abtei, deren Vermögen infolge des Bergbaues beträchtlich zugenommen hatte, mehrere Liegenschaften im Gebiete der Pfarre Afden, nämlich ein aus Wiesen und einem Teich bestehendes Gelände, das sie bereits seit 1718

in Erbpacht besass, sowie unter dem Abt Haghen die ehemalige kaiserliche Bannmühle, die abgebrochen und völlig neu aufgebaut wurde. Während so die Abtei einer grossen Blüte entgegenging, ballten sich am politischen Horizont drohende Gewitterwolken zusammen, die bald zur Entladung gelangten. Es war die französische Revolution, die mit einem Schlage Einrichtungen, die Jahrhunderte hindurch bestanden hatten, zerschlug. Auch Kloster Rode ging in diesem alles versehlenden Strudel unter. Zu dieser Zeit war in Afden Pfarrer Simon Peter Ernst, ein Mann von grosser Gelehrsamkeit, der zu den bedeutendsten Forschern gehört, die die Abtei hervorgebracht hat. Geboren war er am 6. August 1744 zu Aubel, in der heutigen Provinz Lüttich. Nachdem er eine Zeit lang als Lektor im Kloster tätig gewesen war, wurde er zum Pfarrer in Afden ernannt. Hier blieb ihm neben seiner seelsorgerischen Tätigkeit genügend Zeit zu schriftstellerischer Betätigung.

Von nun an widmete er sich ausschliesslich der Erforschung der Geschichte Limburgs. So entstand das siebenbändige Werk *Histoire de Limbourg*, dessen Herausgabe Ernst nicht mehr erlebte. Dieses erschien nämlich erst 1837-1852, herausgegeben von Edmund Lavalleye in Lüttich. Das umfangreiche Werk, in dem sich eine erstaunliche Menge von Quellenmaterial findet, ist noch heute für den Geschichtsforscher unentbehrlich. Auch für seine Pfarre Afden hat Ernst viel getan. Da es hier an einem Schulhaus und einer Küsterei fehlte, liess Ernst aus eigenen Mitteln einen längs der Strasse leerstehenden Flügel des Pfarrhauses ausbauen und brachte darin zu ebener Erde Keller, Vorhaus, Treppe und drei Zimmer an, die nebst dem Speicher an den Küster von Afden vermietet wurden. Im ersten Stockwerk richtete Ernst zur einstweiligen Hilfe einen Schulsaal ein. Ein weiteres Zimmer wurde dem Lehrer als Wohnzimmer eingeräumt. Am 11. Oktober 1817 starb Simon Peter Ernst. Seine wertvolle Bibliothek hinterliess er dem Lütticher Priesterseminar. Ein Kapital von 1000 Reichstalern klevisch vermachte er den Armen der Pfarre. Weitere 1000 Reichstaler hinterliess er für die Bedürfnisse der Afdener Schule, desgleichen weitere 600 Reichstaler für kirchliche Zwecke mit der Bestimmung, das alljährlich durch den Vikar in den Monaten Februar bis Juli einschliesslich, und zwar am Donnerstag nach dem zweiten Sonntag des Monats, je eine Bruderschaftsmesse gelesen werden sollte. Später wurde diese Stiftung zum Ankauf einer Parzelle in Hahnraath durch die Kirchengemeinde verwendet. Ernsts Nachfolger als Pfarrer von Afden war der Klosterrather Chorherr Johann Joseph Kruyder, geboren am 15. März 1763 in Henri-Chapelle. Nach vollendeten Gymnasialstudien folgte er seinem Berufe zum geistlichen Stande in der Abtei Klosterrath, um sich, wie es der Hauptzweck dieses Klosters war, für die Seelsorge vorzubereiten. 1791 zum Priester geweiht, widmete er sich in der Abtei theologischen Studien und folgte nach dem Eindringen der Franzosen mit noch mehreren Ordensbrüdern seinem Abte in die Verbannung nach Deutschland. Von dort zurückgekehrt, widmete er sich der Seelsorge abwechselnd in Alsdorf, Kirchrath und Afden, wo er am 12. Dezember 1817 zum Nachfolger Ernsts ernannt wurde. Seine ganze Sorge galt neben der seelsorgerischen Tätigkeit in seiner Pfarre dem Schicksal der verödeten Abtei. Als 1830 die Revolution in Belgien ausgebrochen war und durch die im gleichen Jahre in Belgien eingerichtete Verfassung Unterrichtsfreiheit gewährleistet

wurde, waren endlich die Bedingungen gegeben, in Klosterrath das geplante kleine Seminar im Sinne der Stiftung der noch lebenden Chorherren der ehemaligen Abtei einzurichten. 1831 liess Bischof van Bommel die verfallenen Gebäulichkeiten herstellen, und Kruyder sah bald zu seiner grössten Freude sein geliebtes Kloster zu neuem Glanze erstehen. Als nun aber 1839 die Grenzen Belgiens endgültig festgesetzt wurden, kam der Teil Limburgs, in dem die Abtei lag, in den Besitz von Holland zurück. Diese Aenderung hatte auch eine solche auf kirchlichem Gebiete zur Folge. Schon im folgenden Jahre wurde das apostolische Vikariat in Roermond errichtet, und Klosterrath wurde mit dem holländischen Teil von Limburg der neuen Diözese zugeteilt. Neue Sorgen brachten die hervorstehenden Veränderungen dem Afdener Pfarrer, der jetzt erneut um die Zukunft seines geliebten Klosterrath, in dem er glückliche Jahre verbracht hatte, bangte. Doch sein unerschütterliches Vertrauen auf den von ihm geprägten Spruch: "Gottes Segen ruht über diesem Hause" sollte belohnt werden. Klosterrath wurde am 28. Mai 1845 käuflich von der Diözese Roermond übernommen und ging neuen glanzvollen Zeiten entgegen. Lehrer und Schüler der jungen Anstalt wussten, was sie der rastlosen Tätigkeit Kruyders verdankten, und veranstalteten ihm zu Ehren einen ergreifenden Festakt. Welche Genugtuung mag damals das Herz des alten, einer längst verschwundenen Generation angehörigen Mannes erfüllt haben! Nicht minder gross wie Kruyders erfolgsgekrönte Bemühungen um Klosterrath waren auch seine Verdienste um die ihm anvertraute Platte. Kruyders Totenzettel rühmt seine grosse Mildtätigkeit gegen die Armen, deren er sich so väterlich annahm, das er keinem ein Almosen abschlagen konnte. Seine Regel, war die seines Ordenspatrons: "Sieh zu, nicht wem, sondern was du gibst". Seiner Platte hinterliess er verschiedene Liegenschaften, und auch die Pfarrkirche zu Herzogenrath wurde von ihm bedacht. Hiermit erfüllte er als getreuer Sachwalter das Vermächtnis seines ihm im Tode vorangegangenen Ordensbruders und lieben Freundes Tilmann Laurenz Türck. Am 24 April 1846 beschloss Canonicus Kruyder sein an segensreichem Wirken überaus reiches Leben. Er war der letzte der Afdener Pfarrer, die aus dem Kloster Rode hervorgegangen sind.

Als Vizepastores waren an der Pfarrkirche zu Afden vorübergehend nachweislich folgende Klosterrather Chorherren tätig: Johann Joseph Arnoldi, Bartholomäus Kreusch, Heinrich Thimister, Theodor Printzen, Paul Destordeur, Matthias Spelthan, Johann Joseph Rahmen, Joseph Dresen (von ihm findet sich im Archiv der Bogenschützen eine Quittung über zwei Seelenmessen vom 10. Juni 1765), Johann Nikolaus Salm, Thomas Hermann Booten, Johann Nikolaus Salm, Thomas Franck, Lambert Smeetz und Johan Peter Schiffelaerts.

HERZOGENRATH.

Der Ursprung der Herzogenrather Kirche lässt sich urkundlich nicht festlegen. Bekannt ist jedoch, dass sie in alter Zeit eine Kapelle war und dass die Mutterkirche in Kirchrath stand. Die älteste Quelle für eine Geschichte der Herzogenrather Pfarrkirche sind die Klosterrather Jahrbücher. Als der fromme Ailbertus, der Stifter der Abtei Klosterrath, mit

seinen Brüdern in das Roder Land kam, befand sich dort ein festes Schloss, "castrum Rodense" .genannt, das sich im Besitz des Grafen Adalbert von Saffenburg befand. Die Jahrbücher erwähnen ferner, dass unmittelbar bei dem Schlosse ein Dörfchen lag, dessen Bewohner unter der Gerichtsbarkeit des Grafen standen. Der Graf und seine Gemahlin werden von dem Annalisten als äusserst fromme Christen geschildert, sodass man wohl annehmen darf, dass sich, sei es im Schlossbezirk, sei es in dem oben erwähnten Dörfchen ein Gotteshaus befand. Jenseits der Wurm lag zwar Afden, das damals bereits eine Pfarrkirche besass, die erstmalig 1116 erwähnt wird. Es ist jedoch zu bedenken, dass die Wurm Diözesangrenze zwischen Köln und Lüttich war und dass die Pfarrkirche Afden zum Kölner Sprengel gehörte. Man darf daher mit Sicherheit annehmen, dass sich in dem zur Lütticher Diözese gehörigen Rode gleichfalls ein Gotteshaus befand, zumal der Gebieter des Landes hier seinen Wohnsitz hatte. Ueber die Lage dieser Kapelle lässt sich natürlich nichts Genaues sagen. Interessant ist jedoch die Angabe des Lagerbuches aus dem Jahre 1826, dass sich beim Abbruch der alten Kirche im Jahre 1780 ein Gewölbe fand, durch welches ein unterirdischer Gang in der Richtung zur Burg führte. Demgemäss liegt die Vermutung nahe, dass die alte Kirche im Schlossbereich lag. Dazu stimmt auch eine spätere Bemerkung der Annalen, wie wir gleich hören werden. Es heisst nämlich, dass der Klosterrather Chorherr Ludovicus, der am 7. November 1225 in der Burg zu Rode die hl. Messe las, während der ganzen Handlung den hl. Engelbert, der an diesem Tage bei Schwelm ermordet wurde, am Altare stehen sah (- narrat, quod eodem die Ludovicus quidam monasterii Rodensis religiosus, ad arcem Rodensem vocatus, ut ibidem Sacris operaretur, toto tempore sacrificii S. Engelbertum altari proxime adstantem viderit). Dieser Bericht, den der Schreiber der Jahrbücher der Vita S. Engelberti des Caesarius von Heisterbaeh entnimmt, erwähnt somit zum ersten Male jene Kapelle, die der Herzogenrather Pfarrer Tilmann Laurenz Türck in dem genannten Lagerbuch als Hofkapelle der Roder Burg bezeichnet. Lange Zeit vergeht, bis die Jahrbücher wieder die kirchlichen Verhältnisse der Stadt Herzogenrath berühren. Das Jahr 1423 bringt nämlich erst wieder eine Notiz, die auf die Kirche zu Rode Bezug nimmt. In diesem Jahre wurde unter dem Klosterrather Abt Johannes von Berensberg auf Afdener Gebiet die Kapelle "Auf der Hoven" (an anderen Stelle heisst sie auch "An der Hoven") errichtet und reichlich dotiert. Stifter waren die Eheleute Johann und Sophia von Lieck, die jene Kapelle aus eigenen Mitteln mit Genehmigung des Abts und des Kölner Erzbischofs Dietrich zu Ehren des hl. Evangelisten Johannes errichteten. In dem Schenkungsakt, der sich im Klosterrather Archiv unter dem Titel "Herzogenrode" befindet, sind vermerkt: 2 Malter Winterweizen, jährliche Getreideein

119

künfte, ein gewisser Zehnten im Afdener Bezirk mit jährlichem Ertrag von ungefähr 5 Malter Winterweizen und eine "Heidenterbendt" genannte, 14 Morgen grosse und von allen Abgaben freie Wiese. Die Errichtung dieser Kapelle bedeutete für die Bewohner der Stadt Herzogenrath, die bisher auf die Kapelle bei der Burg angewiesen waren, ein wesentliche Erleichterung des Kirchenbesuchs. Die Kapelle ist auf einer Karte des 16. Jahrhunderts jenseits der Wurm an der Strasse nach Geilenkirchen als einschiffiges

Gotteshaus mit vortretendem Westbau eingezeichnet. Im 18. Jahrhundert wurde sie niedergelegt. Im Jahre 1454 wird für den 20. November eine wichtige Stiftung erwähnt. Es handelt sich um die Errichtung und Dotierung des St. Katharinenaltars in der Herzogenrather Kirche durch einen gewissen Johannes Holzappel aus Uebach, zwecks Lesung von 3 wöchentlichen hl. Messen. Erster Rektor dieses Altars war Johannes, ein natürlicher Sohn des Stifters, der zur Uebernahme des Amtes kirchlicherseits Dispens erhalten hatte. Der Schenkungsakt weist dem Katharinenaltar 24 Malter Winterweizen jährlich zu; davon entfallen 20 Malter auf den Rektor, 3 auf den Altar für Wein und Kerzen und ein Malter auf den Küster. Nähere Angaben finden sich im Klosterrather Archiv unter dem Titel "Herzogenrode". Das Benefizium des St. Katharinenaltars wurde später, als die Herzogenrather Kapelle zur Pfarrkirche erhoben wurde, dem Pfarrer zur Dotation angewiesen und ist dann im Laufe der Zeit völlig verlorengegangen. Für den 29. September 1476 wird eine Stiftung für den Kreuzaltar in der Herzogenrather Kirche erwähnt. Sie lautet auf jährlich 78 Fass Korn, 29 Gulden und 4 Mark und war für fünf wöchentliche Messen bestimmt. In den folgenden stürmischen Zeiten ist dieses Benefizium nun mit grösster Mühe gerettet worden. Stifter war ein gewisser Stephan Gloyss aus Nyssweiler. Bei Quix findet sich über den Stifter folgende Notiz: "Heinrich von Bronkhorst, Herr zu Rimburg, verkaufte 1474 dem Steven Gloyss von Nyswiler aus gewissen dem Hofe zu Hahnraath gehörigen Renten und Pächten erhebliche jährliche Einkünfte, mit denen genannter Steven zwei Jahre später fünf wöchentliche Messen stiftete in der Kirche zu Herzogenrath." Der Stiftungsakt wurde vollzogen vor dem Statthalter Stephan van Moelenbach, genannt Breidloe, und den Laien des Rimburger Lehenhofes Johan Schaetbroiche van Kockem und Johann Judenkop van Streithagen. (vgl. Hanssen, die Rimburg, Seite 136). In jener Zeit bestand bei der Herzogenrather Kirche eine Stae Annae Bruderschaft, die ebenfalls Stiftungen besass. Ueber ihren Ursprung lässt sich heute nichts mehr feststellen. Die Bedeutung der Herzogenrather Kirche scheint in den folgenden Jahren zugenommen zu haben. Im Jahre 1547 nämlich trug sich der rührige Klosterrather Prälat Leonhard Dammerscheidt mit dem Gedanken, die Kirche der Stadt Rode, die damals, wie wiederholt erwähnt, noch eine Kapelle war und zur Pfarre Kirchrath gehörte, von der Mutterkirche zu trennen und zur selbständigen Pfarrkirche zu erheben. Zu diesem Zwecke wollte er die Benefizien der Pfarrkirche zu Afdem auf die Kapelle zu Rode übertragen und die Afdener Kirche in eine Kapelle umwandeln. Die Eingabe, die der Abt in dieser Angelegenheit an den Papst machte, blieb, wie zu erwarten war, ohne Erfolg, da die beiden Kirchen zu zwei verschiedenen Diözesen gehörten, die eine zu Lüttich, die andere zu Köln. Nunmehr schlug Dammerscheidt einen anderen Weg ein. Er brachte es im Jahre 1547 dahin, dass die Nachkommen der Stifter der Kapelle "Auf der Hoven", Godart von Lieck und Katharina Hartenfeit ihm das Patronat der Kapelle und das zugehörige bereits erwähnte Benefizium abtraten. Damit ruhte indes die Frage der Umgestaltung der Herzogenrather Kirche einstweilen. Weitere und erfolgreiche Schritte unternahm Dammerscheidts Nachfolger, Prälat Johannes Wormbs. Er erhob 1564 das Herzogenrather Gotteshaus zur Pfarrkirche. Im Jahre vorher 1563 hatte sich Wormbs, dem das Patronatsrecht über die Kapelle "Auf der Hoven"

bestritten wurde, mit dem edlen Herrn von Setterich, der das Patronat über genannte Kapelle für sich beanspruchte, in Güte dahin geeinigt, dass der Edelmann aus Setterich auf dem Tauschwege einige Liegenschaften, die die Abtei in Setterich besass, entgegennahm und dafür auf das Patronatsrecht über die Kapelle "Auf der Hoven" verzichtete. Zum Unterhalt des Pastors überwies Abt Wormbs der neuen Pfarrkirche den zu der aufgehobenen Kapelle "Auf der Hoven" gehörigen Zehnten, "Zopperzehent" genannt, und einige andere Gefälle, darunter das Benefizium des Kreuzaltars, sowie die Einkünfte der vorher erwähnten St. ae Annae Bruderschaft. Wenn möglich, sollten auch die Einkünfte des St. Katharinenaltars zum Pfarreinkommen geschlagen werden. Nähere Angaben finden sich im Archiv der Abtei unter dem Titel Herzogenrode n.V. Ausdrücklich wurde dann seitens der Abtei betont, dass auch die Bürger der Stadt Herzogenrath ihrerseits zur Dotierung ihres Pfarrers beisteuern sollten. Der erste Pfarrer der Kirche von Herzogenrath scheint Wilhelm Eschweiler gewesen zu sein. Diesen Namen nennt nämlich der liber defunctorum, das Totenbuch der Abtei Klosterrath. Sein Tod ist für den 9. Mai 1577 angesetzt. Vielleicht ist er identisch mit einem Wilhelm Leisten, der in einer Urkunde von 1576 als Pastor von Herzogenrode zeichnet. Einer seiner Nachfolger, wenn nicht sein unmittelbarer Nachfolger selbst, war Leonhard Cruchten, der die hiesige Pfarre wegen ihrer dürftigen Einkünfte mit der Pfarre von Dovern bei Erkelenz, deren Deservitur die Abtei ebenfalls besass, im Jahre 1597 vertauschte.

Cruchten scheint bei der Bürgerschaft von Herzogenrath äusserst beliebt gewesen zu sein. Denn die Pfarreingesessenen griffen, erbost über den Weggang ihres Pfarrers, den Abt an und setzten ihm in bitteren und satirischen Schreiben zu, er solle entweder die Einkünfte der Pfarre so vermehren, dass ein fähiger und ansehnlicher Mann anständig davon leben könne, oder er möge auf das Recht des Patronats verzichten. Ferner machten sie dem Abt heftige Vorwürfe wegen der "Heidenter bendt" genannten, in Afden gelegenen Wiese, die sich bekanntlich unter den Gefällen der Kapelle "Auf der Hoven" befunden hatte. Die Herzogenrather behaupteten unter anderem, jene Wiese habe zur Dotierung der Herzogenrather Pfarrstelle gehört, sei jedoch von dem Abte zu dem Klostersvermögen geschlagen worden. Gegen diese Beschuldigungen verteidigte sich Prälat Wormbs durch den Hinweis auf die Zuweisungen vom Jahre 1564 nach Aufhebung der Kapelle "Auf der Hoven", sowie auf die seitens der Abtei bei dem Tausch mit dem Herrn von Setterich abgetretenen Klostersgüter in Setterich. Endlich wies er noch darauf hin, dass der "Heidenter bendt" mit päpstlicher Genehmigung dem Abteivermögen einverleibt worden sei. Zwischen den Jahren 1597 und 1685 klafft eine grosse Lücke. Für diese Zeit lässt sich weder in den annales Rodenses, noch in den anderen vorliegenden Quellen etwas finden, was auf die Geschichte der Pfarre Bezug hätte. Auch Namen von Pfarrern werden nicht erwähnt. Der Grund hierfür ist wohl zu suchen einmal in den heftigen Religionskämpfen, die die Lande Overmaas erfüllten, dann aber auch in dem Mangel an Geistlichen, der sich überall in den von der Abtei deservierten Pfarren bemerkbar machte. Auch der dreissigjährige Krieg und der zweimalige Einfall der Holländer (1633-1635 und 1648-1662) warfen ihre Schatten auf das religiöse Leben in

den Pfarreien. In der Zeit von 1648 bis 1662 scheint überhaupt in Herzogenrath kein Pastor gewesen zu sein, denn die Rechnungen der hiesigen Bogenschützengilde, die sonst alljährlich Zahlungen für Seelenmessen an den Pastor aufweisen, bringen für die oben genannte Zeit keine Belege. Auch fehlen die sonst üblichen Angaben über Ausgaben am Fronleichnamstage, woraus man den Schluss ziehen kann, dass in der Zeit von 1648 bis 1662 in Herzogenrath keine Fronleichnamsprozession auszog. Mit dem Jahre 1663 finden sich die Eintragungen über Zahlungen an den Pastor und Auslagen am Fronleichnamstage (godsdracht) wie vorher. Die Annalen schweigen über diese Zustände. Doch wird erwähnt, dass Abt Winand Lamberti alljährlich 800 Reichsthaler zum Unterhalt zweier kalvinischer Prediger in Herzogenrath bezahlen musste. Im Jahre 1656 wurde vorhin erwähnter Prälat verhaftet und auf der Burg zu Herzogenrath durch den holländischen Drossard van Ittersum in Haft gehalten.

Seitens der spanischen Partei versuchte man den gefangenen Abt zu befreien. Eine Abteilung spanischer Soldaten drang nachts in Herzogenrath ein. Aber anstatt sich, wie ausgemacht, der holländischen Prädikanten und gewisser Machthaber zu bemächtigen, dachten die Soldaten an nichts anderes als an Plünderung, und so misslang der geplante Anschlag. Bald darauf wurde der Abt auf freien Fuss gesetzt, und 1662 zogen die Holländer ab. Unter dem Roder Prälaten Melchior van der Steghe setzten im Jahre 1685 heftige Streitigkeiten zwischen der Abtei und den Bürgern von Herzogenrath ein. Diese verlangten nämlich, dass der Abt als Kollator ihrer Pfarrkirche Ausbesserungen an dem beschädigten Kirchendach vornehmen lasse.

Da der Abt sich dessen weigerte, entstand ein langwieriger Prozess, über dessen Ausgang nichts bekannt ist. Zu dieser Zeit amtierte an der Herzogenrather Kirche als Vice-pastor ein Canonicus aus Kloster Rode, mit Namen Aegidius Braumanns (die Annalen schreiben durchweg Brauman). Dieser hatte durch sein jähzorniges und auflehndes Wesen wiederholt den Frieden des klösterlichen Lebens gestört und war nach Herzogenrath geschickt worden in der Annahme, dass er in anderer Umgebung diese Mängel seines Charakters ablegen würde.

Doch das Gegenteil davon trat ein. Als 1686 die Herzogenrather Bogenschützen nach dem Vogelschuss zur Kirche zogen, um dort, einem alten Brauche zufolge, das Te Deum zu singen, fanden sie die Kirchentür verschlossen und das Standbild ihres Schutzpatrons, des hl. Sebastianus, vor dieser stehend vor.

Auch weigerte sich Braumanns hartnäckig, wie sonst üblich, für die Schützen ein feierliches Amt und drei Tage später eine Seelenmesse für die verstorbenen Mitglieder der Bruderschaft zu lesen. Die Folge war ein langwieriger Prozess in Brüssel beim Hohen Rate von Brabant. Da Braumanns auch sonst noch in der Bürgerschaft Aergernis erregt hatte und infolgedessen unhaltbar geworden war, sah sich Prälat Bock genötigt, ihn abzurufen und ins Kloster zurückzunehmen. Braumanns bereitete hier seinem Oberen noch viel Herzeleid, verliess das Kloster und beteiligte sich in Eupen an der Hetze gegen den dortigen Pastor Nikolaus Heyendal. Nachfolger Braumanns war Leonhard Hensaeus, aus Marienberg, der am 17. Januar 1694 hochbetagt starb. An seine Stelle sandte nun der Klosterrather Abt einen jüngeren Konventualen namens Paulus Fabritius nach

Herzogenrath. Unter ihm entstand ein Rechtsstreit zwischen den Armbrustschützen und der Kirche, hezwecks der Abtei. Der Grund war folgender: In alter Zeit war den Schützen als Belohnung für ihre Dienste in Kriegsfällen seitens der Stadt der Besitz der vor den Stadtmauern liegenden Benden zugesichert worden. Dieser wurde der Gesellschaft, wenigstens für einen Teil, seitens der Abtei bestritten. Letztere berief sich in diesem Prozesse, der in Brüssel geführt wurde, auf in ihrem Besitz befindliche Urkunden der beiden Herzogenrather Bürgermeister vom 8. März 1564, betreffend die Stellung von Herzogenrath als Filialkirche der Pfarre Kirchrath und den Unterhalt eines Pastors bei der geplanten Erhebung zur selbständigen Pfarre, sowie auf einen Vertrag zwischen dem Abt Johannes Wormbs und der Stadt Herzogenrath. Die Entscheidung fiel am 16. Juli 1699 zu Brüssel. In einer im hiesigen Archiv befindlichen Pergamenturkunde heisst es, dass Karl II. Könlg van Spanien auf Bitten des Paulus Fabritius, Regularklerikers des Augustinerordens in der Abtei Rode und Pastors der Kirche zu Herzogenrath, auf Grund der vorgelegten Urkunden den Abt in seinem Besitze bestätigte. Pastor Paulus Fabritius kam später als Pfarrer nach Afden, wo er am 4. September 1719 starb. Sein Nachfolger war Andreas Driesen aus dem benachbarten Merkstein, der von Herzogenrath als Pastor nach Hersel ging.

Vorübergehend waren dann als Pfarrer an der Herzogenrather Kirche tätig die Chorherren Bartholomäus Winand Hoen, der bald als Pastor nach Afden übersiedelte und dort am 8. Juli 1731 starb, und Walter Römer, der am 18. Juli 1727 starb, sowie Matthias Laurent, der später in Hersel als Pfarrer amtierte. Ab 1732 wirkte 38 Jahre segensreich Alex Merckelbach aus Heerlen, der am 16. Juli 1770 starb. Ihm folgte der Canonicus Johann Paul Kemmerling, der jedoch nur bis 1773 hier wirkte und dann als Pastor in Gulken und Henri-Chapelle tätig war. Er quittiert 1772 eine Holzlieferung der Herzogenrather Schützen. Unter dem 1773 ernannten Pfarrer Johann Joseph Anton Fabritius wurde der seit längerer Zeit geplante Kirchenneubau in Angriff genommen. Die alte Kirche war nämlich infolge der vielen Kriegswirren stark beschädigt und baufällig. Die Einweihung der neuen Kirche im Jahre 1780 sollte Fabritius nicht mehr erleben. Er legte 1779 seine Stelle nieder und starb am 8. Februar 1780 im Alter von 51 Jahren, im 29 ten Jahre seiner professio und im 26 ten seines Priestertums. Schon ab 1779 zeichnet Canonicus Tilmann Laurenz Türck als Deservitor. Am 22. April 1780 wurde er Pastor von Herzogenrath, wo er bis zu seinem am 21. Februar 1823 erfolgten Ableben rastlos tätig war. Während seiner Amtszeit erfolgte der Einbruch der Franzosen, der dem Bestehen der altherwürdigen Abtei ein Ende machte. Bei seinem Tode hinterliess Türck der Pfarre seine Bihliothek, Paramenten und Einrichtungsgegenstände des Pfarrhauses. Zu seinem Universalerben ernannte er laut Testament seinen lieben Freund und Amtsbruder Canonicus Johann Joseph Kruyder, Pastor zu Afden, mit der Ermächtigung über seinen Nachlass nach Wohlgefallen zu verfügen. Letzterer bedachte dann bei seinem am 24. April 1846 erfolgten Tode im Sinne seines verstorbenen Freundes Tilmann Laurenz Türck die Pfarrkirche zu Herzogenrath mit einer Reihe von Stiftungen, die alle anzuführen an dieser Stelle nicht angängig ist. Mit dem Canonicus Türck schliesst die Reihe der aus Kloster Rode stammenden Pfarrherren von Herzogenrath.

Vorübergehend waren, soweit nachweisbar, als Vicepastores an der Herzogenrather Pfarrkirche die Chorherren Dominicus Quoitbach, Johann Heinrich Philippen, Joseph Corneli und Servaz Creischer tätig.

Mit dem Einfall der französischen Revolutionsheere wurde die alte Abtei aufgehoben. Die Chorherren wurden pensioniert. Die als Pfarrer angestellten verblieben in ihrer Stelle, die übrigen wurden meist in den Kirchendienst der Diözesen Lüttich und Köln übernommen; einer, der Ohorherr Max Delahamaide, starb 1804 als Feldgeistlicher der österreichischen Armee. Zm Schlusse mag nun noch ein Wort gesagt werden über den letzten Chorherrn von Kloster Rode. In Herzogenrath und Umgegend wild vielfach der Afdener Pastor Johann Joseph Kruyder, der am 24. April 1846 daselbst starb, als "letzter Herr von Klosterrath" bezeichnet. Habets nennt in seiner Geschichte des Bistums Roermond Bd.III Seite 623 den Canonicus Dr. theol. Johann Joseph Müller, der am 18. Mai 1850 zu Köln starb, den letzten Augustinerchorherren von Kloster Rode. Beide Behauptungen sind irrig. Der letzte in der langen Reihe der Klosterrather Chorherren war Johannes Corsten aug Kückhoven. Pastor in Lontzen, gestorben daselbst am 18. Juli 1850. Er hat die Exequien seiner letzten Confratres in der Abteikirche zu Rolduc gehalten, z.B. die des Pfarrers Kruyder am 5. Mai 1846. Im Jahre 1795 zum Pastor geweiht, verblieb er im Kloster bis zu dessen Aufhebung. Er folgte dem letzten Abte in die Verbannung nach Deutschland und verweilte in Hamburg, Bremen und Münster. 1815 kam Corsten als Pastor nach Lontzen, wo er bis zu seinem Tode verblieb. In dem von seinem Vikar Mennicken verfassten Nachruf heisst es am Schluss: In ipso ahbatia Rodensis, cui fuerat olim adscriptus, "novissimum" videt perire filium! In ihm sieht Kloster Rode" dem er einst angehörte, seinen "letzten" Sohn sterben. Mit Corsten endet also die stattliche Schar der aus Klosterrath hervorgegangenen Männer, die Jahrhunderte hindurch segensreich in den limburgischen Landen und weit darüber hinaus gewirkt haben.

Dr. GIERLICHs, Herzogenrath.

Benutzte Quellen:

Annales Rodenses.

S. P. Ernst: Histoire de Limbourg.

Rolduc in Woord en Beeld.

Lennartz: Die Augustinerabtei Klosterrath, Aachen 1891.

Büttgenbach: Rolduc, die alte Abtei des Roder Ländchens.

Ortmanns: Geschichte der Platte Merkstei.

Hanssen: Die Rimbürg, Aachen 1912.

Heinen: Pfarrgeschichte Eupens, Eupen 1896.

Zeitschrift des Aachener Geschichtsvereins Bd. 1, 2 und 4.

Dumont: Geschichte der Pfarreien der Erzdiözese Köln. XXIV. Dekanat Hersel.

Habets: Geschiedenis van het Bisdom Roermond, 3 Bde.

J. Daris: Histoire du Diocèse et de la Principauté de Liège, 7. Bde.
Franquinet: Oorkonden en Bescheiden van de Abdij Kloosterrade.
Clemen: Die Kunstdenkmäler der Rheinprovinz. Bd. 9.

Ausserdem wurden benutzt Urkunden und Archivalien der Pfarrarchive von St. Marien und St. Gertrudis zu Herzogenrath, sowie der Platte St. Hubertus zu Lontzen, ferner der Archive der Stadt Herzogenrath und der St. Sebastianus-Armbrustschützengesellschaft zu Herzogenrath.

(OCRLC2006)

Een Amsterdammer op Rolduc.¹⁾

.....

Om met de deur in huis te vallen: ik ben een onverbeterlijk stadsmensch. Zoo zelfs, dat ik aanstonds geneigd ben dat woord „onverbeterlijk” weer te schrappen. Want dit duidt op een ziekte, een ondeugd of tenminste op een hebbelijkheid — en ik wil er in geen geval van weten, dat het zijn van stadsmensch met zulk een „noodzakelijk” tekort in verband zou moeten worden gebracht. Er zijn weinig stadslui, echte stadslui. Echte stadslui zijn zij, die — ik bedrijf plagiaat met mezelf, dat mag nog — bewust de mooiste stukken van de Keizersgracht verkiezen boven de Middachter Allee. En een gladgeasphalteerd plein, bij avond door booglampen beschenen, mooier en wonderlijker vinden dan een vijver in het maanlicht.

Een stadsmensch geeft aan de door den mensch en door al de stemmingen en subtiliteiten, die de sfeer van een stad uitmaken, „gemetamorphoseerde” natuur de voorkeur boven de „ongerepte” natuur.

En dus kunnen we „den buiten” niet meer waardeeren? Waarde lezer: het is precies omgekeerd. De mensch, die in de stad woont, maar geen stadsmensch is, komt „de natuur” binnenrennen met al de allures van een verlost zondaar, hij houdt zooveel van „de natuur”, dat hij er poëtisch en sentimenteel en heel spoedig onverdraaglijk van wordt. Doch de echte stadsmensch staat vol eerbied en vol genegenheid voor het leven „buiten”. „Buiten” is voor den Amsterdammer alles wat niet Amsterdam is. Er was eens — zoo doet althans het legendarisch verhaal de ronde — een Amsterdamsch kapelaan, die naar Amerika, onder de Indianen vertrok, om daar zijn ambt als zielzorger uit te oefenen. Na jaren keerde hij eens te Amsterdam terug, en bij de deur van de oude pastorie begroette hem de oude meid met een: „Zoo, meneer, hoe bevalt ’t u buiten?”

Doch ik wilde iets anders zeggen: de echte stadsmensch heeft voor „buiten” heel veel eerbied en genegenheid. Want hij is geen echt stadsmensch zonder te hebben vergeleken, zonder al het schoone en bekorende van het buitenleven te hebben doorproefd — om dan bewust de stad te kiezen. Hij kent zijn gemis, hij buigt zich vol eerbied over wat hij tenslotte niet verkoos, en hij keert nooit van buiten weer zonder een melancholie, omdat elk fel levend mensch tenslotte kiezen moet om zich volop en hartstochtelijk te kunnen geven aan wat uitverkoren werd, doch tevens in zijn leven uitbundiger mogelijkheden weet dan hij hier verwezenlijken kan, en er blijft altoos een gemis en een zacht-schrijnende pijn....

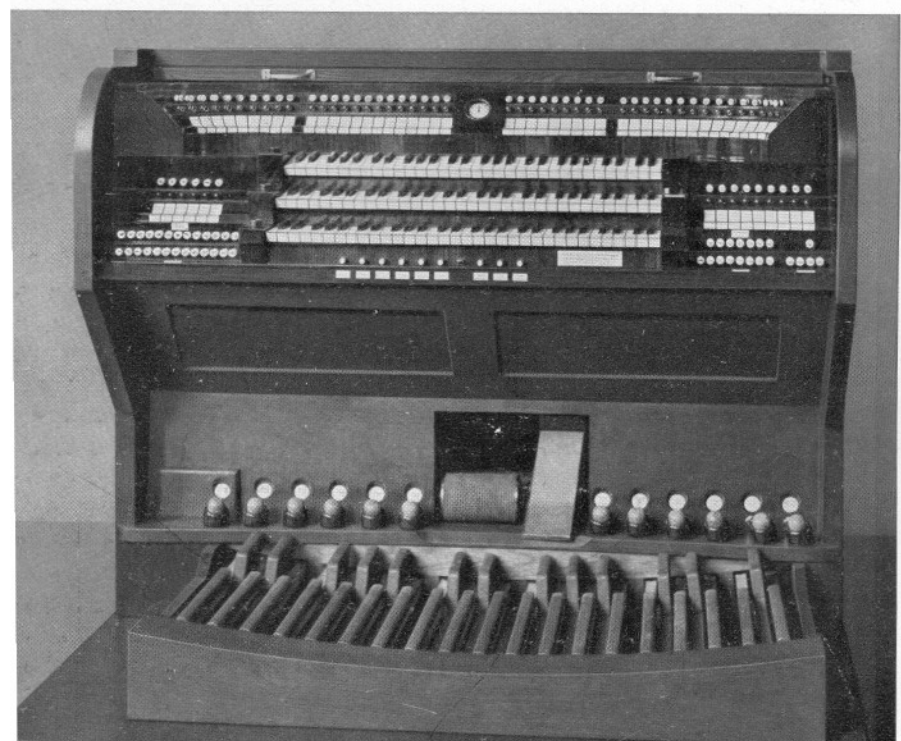
Een Amsterdammer mint de ruimte en het wijde der polders, doch dit behoort nog tot de sfeer van zijn stad, die in den vroegen morgen soms, schoongewassen, schijnt op te rijzen uit water en weide. Een Amsterdammer kan in de glooiingen en heuvelen van Zuid-Limburg niets anders zien dan „het andere”. Amsterdam is in atmosfeer en toon niet romantisch: dus we probeeren hier een bosch „aan te leggen”, zegt reeds genoeg in zijn wanhopige nuchterheid. Zuid-Limburg is romantisch, in ieder landschap trouwens met glooiingen en ravijnen zijn sproken en sagen verscholen als in de plooiën van het wijd-ruischende kleed der natuur. Wanneer we in den deinenden avond voor het oude Rolduc aankomen, dan zijn we ganschelijk ingespannen in die goud-glanzende sfeer. De oude muren glanzen zilver in het donker, een licht stroomt uit een hoog venster, we wachten op muziek eigenlijk: een zoet-zilveren kreet als van een fluit, waarvan de boomen ritselen gaan, of het gulden geklaag van een viool.... Doch onze stappen gaan reeds hol door de gangen en trappenhuizen. Gevangen in een web van stilte, vol glinsterende draden.

*) Willem Nieuwenhuis hield 19 Mei '31 voor de leerlingen een interessante lezing over „Katholicisme en Kultuur”. Naar aanleiding van dit bezoek schreef hij bovenstaand artikel, dat tot onze spijt te laat kwam voor het Jaarboek '31.

De echte stadsmensch koesterde dikwijls één bijgeloof. Hij gelooft namelijk, dat alleen

HET NIEUWE ORGEL

de groote steden brandpunten van cultuur kunnen zijn, en dat cultuur wezenlijk „la verve d'une grande ville” noodig heeft, omdat hij, de echte stadsmensch, die noodig heeft. Dan is 't goed eens naar Rolduc te komen om zich eens echt te laten beschamen. Want nauwelijks zijn we binnen in dien zilveren tooverburcht of we zijn druk aan het rede-neeren over de allernieuwste schilderkunst, en alle hoogactueele problemen van het Katholieke leven.

Des morgens waren we in de crypte bij de sarcophag van den zaligen stichter van Rolduc. In de stilte en ingekeerdheid van die heilige plaats gleden eeuwen voorbij. En des middags, toen ik gesproken had, werden enkele vragen gesteld: over de nieuwe muziek

en over de film. Om 't nu maar kort te zeggen, zonder een zweem van overdrijving, bij het constateeren der dingen nuchter wikkend en wegend: dit is wat de wereld noodig heeft. De traditie van eeuwen vasthoudend, niets verwerpende en niets latende vallen, dan wat zichzelf verwerpt en zich zelf vallen laat als het levenlooze en voorbijge, en tevens wakker staan in het eigentijdsche, de nieuwe cultuur evenzeer willende kerstenen als de traditie van zooveel eeuwen her deed. Rolduc, dit kleinood, omvat het universum der Kerk. En dat is in Amsterdam moeilijker te vinden.

WILLEM NIEUWENHUIS.

Amsterdam, Juli 1931.

.....

Het Nieuwe Orgel.

Voordat we aan een nieuwe thema begonnen, mocht er eentje gaan kijken, of het kruis, dat we tusschen de lessen in naar boven hadden zien trekken, al op den toren stond.

Toen de jongen terugkwam met een „ja”, ging er een vinger omhoog: of mijnheer nog iets over het orgel gehoord had.

De bovenste helft van den toren was klaar. Langzaam werd het steigerwerk lager. De doffe hamerslagen van een tijdje geleden drongen reeds zóó hard tot in de kerk door, dat er onder het lof niet kon gewerkt worden.

De toren had het middelpunt gevormd van heel de Rolducsche belangstelling. Nu echter daarboven niet meer iederen dag iets nieuws te zien was, ging de belangstelling uit naar: „het nieuwe orgel”. De restauratie van den toren bracht het mee; het jubé ging verdwijnen, het oude orgel zou plaats moeten maken voor een nieuw, modern orgel.

Zou het waar zijn, dat de teekeningen reeds klaar waren?

Als het laatste vaarwel van een ouden trouwen dienaar, die uit liefde tot zijn meester zijn zware taak aan jonge frissche krach-

ten overlaat, klonk het door de kerk: „Groote God, wij loven U!”

De afbraak begon....

Een laagje stof op de banken onder het jubé, 's middags voor het lof, was 't eerste teken ervan. Den volgenden dag lagen de groote zware baspijpen achter in de kerk. Terwijl we er rondom stonden en ze „toch nog stevig” vonden, dachten we aan al het schoone, dat het orgel ons had meegegeven. Het machtige instrument, dat zoo lange jaren de Rolducsche feesten had opgeluisterd, het was niet meer.

Jongens, die „op half-trimester” geweest waren, hadden in Maastricht de speeltafel gezien. Ze vertelden ons over al die toetsen, registers en pedalen en over vele knopjes, die ze zelf niet verklaren konden.

Niet alleen in Maastricht echter, maar ook hier werd aan het orgel gewerkt. Want iedereen, die de groote leegte in onze kerk voelde en dacht aan den tijd over enkele maanden, bouwde een orgel zóó groot, zóó mooi, dat het wel het nieuwe orgel zijn kon. Wanneer je dan iets nieuws hoorde, vroeg je het na en vulde de open ruimte aan, om er toch

maar zeker van te zijn, dat jouw orgel het echte was.

Na de vacantie was het jubé verdwenen en in de plaats daarvan het ijzeren geraamte gekomen, dat het nieuwe orgel gedeeltelijk dragen zou. De ijzeren balken werden met hout omgeven, een houten vloer werd erover gelegd, het oxaal was klaar.

Vanaf dien tijd kijken we allen onder het jubé op, als er gebeld wordt tijdens de H. Diensten, want iedereen ziet nu het altaar.

Om tien uur stonden de eerste jongens vooraan in de kerk en keken naar boven, waar toen nog niets te zien was, dan een groote leege ruimte.

Op de banken in de aula hadden we de nieuwe orgelpijpen zien liggen: een reuze massa.

Pijp werd naast pijp gezet aan beide kanten van het nieuwe raam. Voor de groote werden kleinere geplaatst, vele rijen achter mekaar, zóó klein, dat we ze niet meer zien konden. Iederen morgen om tien uur kwamen er meer jongens. Vol bewondering werd er gepraat over den man, die onbeweeglijk aan de speeltafel zat, terwijl hij toon na toon aanschield en ons iederen dag weer iets nieuws kon laten hooren. Als de bel ging, stormden we de klas uit naar de kerk; de kranten zouden er straks ook nog wel liggen.

Intusschen speelde het harmonium en begeleidde langzaam en zacht de mooie gezangen onder hoogmis en lof en zette voor ons in, het „grâce” van iederen Zondag onder de Vasten.

Het opbouwen en stemmen der verschillenden deelen gebeurde, zooveel mogelijk, vlak na mekaar. Vooral dit laatste leek ons een zeer moeilijk werk, dat zeker een fijn gehoor vorderde.

De pijpen werden geleverd. Het orgel stond daar nu niet meer met zijn stompe houten buizen, maar sierlijk liep het ééne grijze pijpje over in het andere.

Op de speelplaats, in de eetzaal, onder de lessen, ja den heelen dag werd er gepraat over het orgel. Zelfs de jongens, die zich nog nooit voor muziek geïnteresseerd hadden, deden mee, want het orgel, ze voelden het, was een unicum in hun Rolducsche jaren.

Wel honderd stonden er dien morgen voor aan in de kerk, tot boven op de trappen van het koor. Mocht het orgel ons gisteren en vorige dagen kleiner toegeschenen hebben, dan we eerst misschien verwacht hadden, het was nu groot en grootsch tegelijk, ja grooter dan de heele kerk. Want als om uiting te geven aan zijn vreugde, dat het eindelijk werd los gelaten, daverde het in machtige accorden door de gewelven. Van hoog daarboven kwam het aanstormen, het werd opgevangen en teruggekaatst door dat massieve Romaansche bouwwerk.

Van muur tot muur, van pilaar tot pilaar, was het één en al grootschheid.

Het eerste, dat het nieuwe orgel ons meegaf, was niet het mooiste, maar was het machtigste zonder twijfel. Vol opwinden en nog diep onder den indruk vertelden we op de cour, dat het orgel klaar was.

Nog dikwijls hoorden we het nieuwe orgel, terwijl we stil in één der eerste banken zaten. Wanneer daarna, onder het lof, het harmonium speelde, merkten we het verschil en wachtten vol verlangen, met het zwijgende orgel boven ons, op Zondag Half-Vasten. Dien dag zou het worden ingewijd.

Naast de banken waren stoelen gezet. Overal, waar maar eenigszins plaats was, stonden menschen. De heele kerk was vol. Want iedereen, die kon, was naar Rolduc gekomen, om hier een Zondag-namiddag mee te maken, die hij nooit meer vergeten zou. Vanaf het oxaal klonk duidelijk de stem van Mgr. Bauduin, die het orgel inwijdde.

Het was doodstil. Maar toen opeens brak het los en uit zooveel gewijde pijpen steeg het op:

„Groote God, wij loven U!”

Dikwijls had je in stilte je afgevraagd, wat wel het eerste zijn zou. Het was onze organist, met dat fijne gevoel, die je tot de werkelijkheid terugriep. Immers, maar al te veel had je genoten in de vorige dagen en had het in je opgestapeld, zonder nadenken. Maar dien namiddag, toen je het weer wist, maakte je het voornemen, om al die schoone aandoeningen en ontroeringen door het orgel bij je opgewekt, aan te bieden aan Hem, voor wien alleen ons orgel speelt.

Zoo heel ver weg staat het daar, nu het jubé is afgebroken. Maar nauwelijks komen de eerste acolythen met hun wierookvat de sacristie uit, of, als onzichtbare wierookwolken, deinen melodie na melodie naar beneden, naar voren, naar het koor, het open tabernakel.

Het bosquet begint reeds donker te worden. De fruitboomen in den tuin zijn hagelwit. De boomen op de cour hebben hun blaren teruggekregen. Het carré staat in volle bloei en tot 's avonds laat „ziejen” de zwaluwen langs de open vensters van de studiezaal. Voor en na het avondgebed worden de Meisliedjes gezongen ter eere van Maria.

Maar nu het iederen dag weer opnieuw regent, is het dit jaar het orgel, dat de warme Lentezon doet schijnen over de Rolducsche Mei-maand.

Zooals vroeger, blijven we ook thans luisteren na het lof. Wanneer de laatste jongen van Klein-Rolduc de deur achter zich heeft dicht gedaan, is er niets meer in de kerk dan het orgel, dat de heele kerk vult. Behalve een grootere verscheidenheid van klanken, is

er die volle toon, die aanzwelt en plotseling weer afneemt, zooals we dat vroeger nooit hoorden. Na enkele minuten stil geluk gaat de kerkdeur open en er zijn zooveel jongens, dat één der surveillanten in de gang heeft moeten wachten.

Onze klas zal de tweede zijn, die het nieuwe orgel na het eindexamen zal zien neerknielen.

Oprecht zal onze dank zijn jegens Hem, die al die jaren daar was. Maar alvorens Rolduc te verlaten zullen we tevens door de voorspraak van Maria vragen, dat hetgeen voor ons ligt niets anders moge zijn, dan een telkens terugkeerende herhaling van het eerste orgellied. Bij het uitgaan naar het leven zullen we dan, ook als onze hand niet strijken zal langs één der koude ronde pilaren van het jubé, het orgel groeten, dat met heel het Rolducsche kerkelijk jaar, het bosquet, het carré en de cour ons zal bijblijven, ons heele leven lang.

Rolduc, 12 Mei 1932.

B. V.

PLECHTIGE INWIJDING VAN HET NIEUWE ORGEL

IN DE ALOUDE ABDIJKERK VAN ROLDUC, OP 6 MAART 1932,

DOOR DEN H.E.H.G. HEER MGR. DR. G. BAUDUIN,

VICARIS GENERAAL VAN HET BISDOM ROERMOND.

ORGELCONCERT

DOOR DEN WELED. HEER PIERRE ZEIJEN,

MUZIEKLEERAAR EN ORGANIST TE ROLDUC,

De samenstelling van het nieuwe electrische orgel, dat 43 registers telt, is de volgende:

I MANUAAL $c=a^3$	II MANUAAL $c=a^3$	III MANUAAL $c=a^4$	PEDAAL $c=g^1$
1. Bourdon 16'	14. Roerfluit 8'	in crescendo-kast	35. Principal 16'
2. Principal 8'	15. Gemshoorn 8'	22. Zacht gedekt 16'	36. Subbas 16'
3. Open fluit 8'	16. „Singend	23. Viool-principal 8'	37. Echobas 16'
4. Nachthoorn ged. 8'	Principal" 4'	24. Spitsfluit 8'	38. Kwintbas $10^{2/3}$ '
5. Dulciana 8'	17. Blokfluit 4'	25. Salicional 8'	39. Octaafbas 8'
6. Prestant 4'	18. Flageolet 2'	26. Vox coelestis 8'	40. Basfluit 8'
7. Roerfluit 4'	19. Spitskwint $1\frac{1}{3}$ '	27. Octaaf 4'	41. Choraalbas 4'
8. Kwint $2\frac{2}{3}$ '	20. Terts $1\frac{2}{3}$ '	28. Dwarsfluit 4'	42. Ruischpijp $3\frac{1}{4}$ st.
9. Gemshoorn 2'	21. Kromhoorn 8'	29. Zwitsersche fluit	43. Bazuin 16'
10. Mixtuur 4-6 st.		2 st.	
11. Bombarde 16'		30. Nachthoorn 1'	
12. Trompet 8'		31. Sesquialter 2 st.	
13. Klaroen 4'		32. Cimbél 4 st.	
		33. Trompet harm. 8'	
		34. Vox humana 8'	

PROGRAMMA VAN DE PLECHTIGHEID.

- I. 2.30 De inzegening van het orgel door Mgr. Dr. Bauduin.
- II. Orgelnummer: „Groszer Gott, wir loben Dich”. Carl Sattler.
- III. Korte toespraak door den Z.E. Heer M. Knops, pastoor te Vaals.
- IV. Plechtig Lof (Gregoriaansche gezangen).
- V. Orgelconcert.
 - a. Toccata en Fuga, D.kl.t. Joh. Seb. Bach (1685—1750)
 - b. Dialogue. Clérambault (1676—1749)
 - c. Gavotta Padre Martini (1706—1784)
 - d. Praeludium en Fuga over den naam BACH Franz Liszt (1811—1886)
- VI. Meerstemmige muziek door het kerkkoor van Rolduc o.l.v. den Z.E. Heer H. Zuylen.
 1. O quam amabilis C. Cohen
 2. Sanctus en Benedictus uit de 6-stemmige mis „O crux ave” F. Nekes
- Vervolg orgelconcert:
 - e. Pastorale. Louis Vierne.
 - f. Prière de Noël Alexandre Guilmant
 - g. Symphonie V (1ste deel) Charles Widor

De restauratie en verbouwing van den Rolducschcn toren waren oorzaak, dat ook het orgel moest worden afgebroken; herplaatsing ervan bleek onmogelijk. Zoo moest een nieuw orgel worden aangeschaft. Met de Rijksmonumenten-commissie en den architect Ir. Jos. Cuypers werd meermalen overleg gepleegd, dat tot vaststelling van plaats en bouwtrant leidde. Men is van meening geweest, dat het nieuwe orgel moest beantwoorden aan moderne eischen en dat de samenstelling ervan grooter en rijker moest zijn dan die van het vorige en wel, omdat in de monumentale kerk van Rolduc een monumentaal orgel past

en omdat van een mooi orgel en orgelspel voor de liturgische vorming en de liefde voor de godsdienstplechtigheden in het algemeen, op de leerlingen, niet het minst op de aanstaande priesters, een gunstige invloed uitgaat. Toen de dispositie van het orgel was vastgesteld, is na gehouden inschrijving de levering opgedragen aan twee bekende firma's *) die in hun eigen land en daarbuiten 'n zeer goeden naam als orgelbouwers hebben verworven. Rolduc vertrouwt vast, dat ook de bouw van het Rolducschc orgel hun reputatie zal hooghouden.

*) Het orgel werd geleverd door de firma's M. Pereboom en Zonen Maastricht en Johannes Klais, Orgelbaumeister Bonn a. Rhein.

Oude steenhouwerskunst in de kerk van Rolduc.

.....

In het zuidelijk schip der kerk, aan den voet der muren wringen zich, onder één der halfzuilen, grimmige gedrochten los. Daarnaast, tegen den voet eener andere zuil, vechten fantastische gestalten — arend en leeuw tegelijk — of slingeren zeemonsters, half mensch, half visch, hun dubbele staartvin omhoog.

Onder de zuilen in het midden der crypta rusten onbewegelijk logge monsters met breede schoften en vierkante heupen. Hun koppen zijn verdwenen, vormeloos verminkt; maar zóó wekken hun klauwen en hoeven en slingerende staarten des te meer onze nieuwsgierigheid en fantasie.

Als sfinxen stellen ze hun vragen aan ieder geslacht, dat hier voor 't eerst verschijnt. Maar ook aan ouderen geven ze raadsels op. Op de vraag naar hun beteekenis, naar hun vorm en herkomst werd reeds vroeger een antwoord gezocht. Met de beoordeeling hunner kunstwaarde heeft zich tot nu toe niemand bezig gehouden. Misschien zal 't menigeen zonderling schijnen, dat hier van kunst mag gesproken worden.

In dit opzicht vindt het spelende rythme der takken, ranken en bladeren, die zich om de koppen der zuilen slingeren, veel meer waardeering. Maar zij stellen weer nieuwe vragen. Zij zijn niet enkel ongelijk in teekening. Dat was gewoonte in dien tijd: in de harde, met berekening opgezette constructie der kerk had de bouwmeester zijn fantasie bedwongen; in de versiering der onderdeelen gaf men de handen vrij aan de steenhouwers, menschen uit het volk, die rondtrokken door het land. Hun kunstenaarsfantasie brengt voortdurend afwisseling, ook in dezelfde teekening. Eenvormige, machinale arbeid zou voor hen onverdragelijk zijn geweest. Hun eerezucht, hun liefde en geestdrift voor hun werk drijft hen altijd weer tot vernieuwing van vormen en grooter zorgvuldigheid van uitvoering.

Maar hier in onze kerk bestaat het verschil

bij de versiering der onderdeelen — 't zij plant- of dierfiguren — niet alleen in verscheidenheid van teekening. Verschil in vaardigheid en manier van werken wijzen op een verschil van maker en tijd. Vanwaar, uit welke school zijn deze verschillende kunstenaars afkomstig? Treft men ook op andere plaatsen voortbrengselen aan hunner kunst? Wanneer zijn ze hier verschenen?

Dr. H. A. Diepen tracht ons een antwoord te geven op deze vragen in een onlangs verschenen rijk geïllustreerd werk, dat tot titel draagt: „Die Romanische Bauornamentik in Klosterrath” (Rolduc) gr. 4°. 152 p. m. 593 Abbild. M. Nijhoff, 's-Gravenhage 1931.

„Liebe Jugenderinnerungen” aan zijn leven hier in Rolduc — vóór meer dan vijftig jaar — hebben de aandacht van den schrijver vooral gericht op dit monument en in het algemeen op de vroegmiddeleeuwsche bouwkunst in Zuid-Limburg. Dankbaar zal ook zijn werk worden opgenomen door allen, die met hem dezelfde herinneringen bewaren.

Wel heeft ook vroeger belangstelling voor de kerk van Rolduc niet ontbroken. Reeds kort na 1850 vindt men hiervan 't bewijs in de jaargangen van Thijm's Dietsche Warrande en van de Katholiek. En in 1858 verwacht de bekende kunsthistoricus Canonikus Bock in Aken van de leeraren van het Klein-Seminarie binnenkort een uitvoerige beschrijving en geschiedenis hunner kerk. Na dien tijd leverden de Annalen wel herhaaldelijk stof voor een samenvatting van „westenswaardigheden”, maar eerst in 1892 gaf Dr. Cuypers, die het gebouw meermalen herstelde,¹⁾ een beschrijving van hetgeen hij aan de kerk verrichtte en duidde aan, hoe vermoedelijk haar oorspronkelijke vorm was geweest.²⁾

¹⁾ Zie Jaarboek 1927, p. 86 e.v.

²⁾ Zie Revue de l'Art Chr. 1892. Hieruit zijn overgenomen de teekeningen nos: 1, 3 AB, 6, 12 A, 14, 15.

De overige zijn uitgevoerd door A. Mertens.

In de laatste vijf en twintig jaar trok zij meer dan vroeger de aandacht van buitenlandsche geleerden. Deze belangstelling gold niet enkel de *crypta*, „gewiss einer der schönsten West-Europa's", zooals Diepen haar noemt. Merkwaardig is ook de eigenaardige **opbouw der kerk**: de muren van het middenschip worden rechts en links op halve hoogte gesteund door de zijschepen; maar de lage gewelven dezer zijschepen worden tweemaal doorbroken — afgewisseld — door een veel hooger opgetrokken gewelfvak. De wijze, waarop deze laatste gewelfvakken zijn gevormd en geplaatst, trekt bijzonder de aandacht (zie fig. 1):

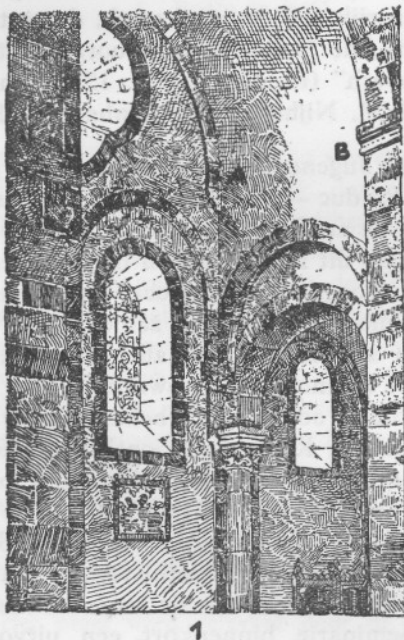

FIG. 1

in halfronden vorm wordt dit vak dwars tegen de muren van het middenschip, op twee derde hunner hoogte, opgesteld. Zoo kunnen de hooger oprijzende muren, welke dit halfronde zijgewelf dragen (fig. 1: A.B.), ook de pijlers van het middenschip — tegen welke het hooge middengewelf drukt — door tegendruk recht houden. Tegelijk staan deze steunmuren zelf vaster, door middel van het halfronde gewelf verzaamd en verbonden. Door het aanwenden van dit systeem van tegendruk betrad de romaansche bouwmeester

hier den weg, waarop de gothiek later doelbewust en consequent zou voortgaan.

Op deze wijze krijgt ook de geheele ruimte der oude romaansche kerk een ander karakter: er ontstaat een samenstel van zelfstandige ruimten, die zich afwisselend groepeeren om de lengte-as van het gebouw, in tegenstelling met het oude drie-beuken - systeem. Tegelijk wordt het eentonige, zware rhytme van de bogenreeks der zijwanden, vroeger gelijkvormig, nu door levendige afwisseling verbroken. Bovendien krijgt de pijler van het middenschip een eigen zelfstandige beteekenis in de samenstelling van het gebouw. Hij treedt veel vrijer uit den muur te voorschijn en vangt van uit alle vier zijden den last van bogen en gewelven op (fig. 2).

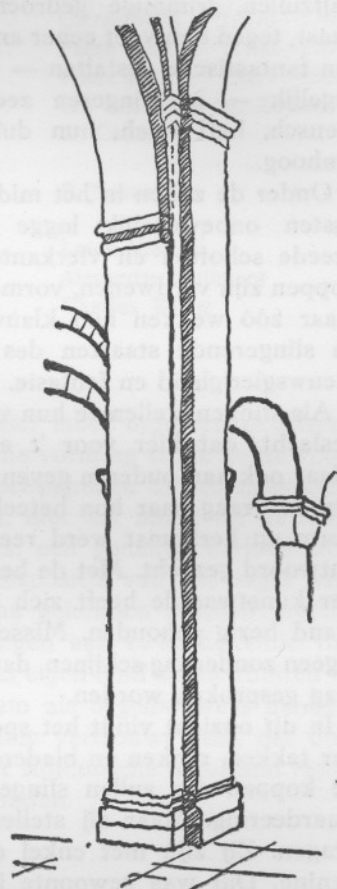

FIG. 2

Hij toont de werking der zwaartekracht tastbaar en indrukwekkend in de verhouding tusschen steun en last. Daardoor wordt het evenwicht beter gevoeld tusschen de elkaar tegenwerkende krachten in pijler en boog, zelfs in iederen rondboog afzonderlijk, waar in de oprijzende lijnen in evenwicht tegen elkaar staan en in elkaar overgaan. Juist door dit evenwicht ontstaat in oude romaansche kerken die vereeniging van rust en spanning in harmonisch contrast, — die gebondenheid, die iedere ongebonden gemoedsbeweging tot eerbied dwingt en stilte.

Tenslotte trok ook de **vorm en de versiering** van haar voetstukken en kapitelen de aandacht. De kennis dezer vormen wordt noodzakelijk geacht voor een juist inzicht in de ontwikkeling, welke de steenhouwerskunst in de 12e en 13e eeuw heeft gevolgd.

Maar toch bleef een werk van breeder opzet nog altijd ongeschreven — een werk, dat de beteekenis van haar architectuur en beeldhouwkunst zou aantoonen in verband met de vroegromaansche bouwkunst, niet alleen in onze naaste omgeving, maar in geheel West-Europa. En geen wonder: immers ook nu nog zag Dr. Diepen, die oorspronkelijk een dergelijk plan had ontworpen, zich gedwongen om zijn onderzoek tot de beeldhouwkunst te beperken. Immers de bouwgeschiedenis der kerk stelt ons voor zeer ingewikkelde vragen; en daarenboven zou eerst een kunst-historische verklaring der **annalen**, waarin de bouwgeschiedenis verhaald wordt, moeten voorafgaan. Want ook de oude annalen wachten nog op een uitvoerige historische verklaring, die de geschiedenis van het klooster en zijn geestelijk leven in verband brengt met de groote stroomingen in het leven der middeleeuwen en der renaissance.

Een beter lot trof de **catalogus der oude kloosterbibliotheek**. Haar schatten zijn reeds lang verdwenen, maar de scherpzinnige nasporingen van Dr. J. van Gils hebben al vóór vijf en twintig jaar uit de nog bewaarde boekenlijst aangetoond, in welke verhouding het geestelijk leven van het klooster stond tot de wetenschap van zijn tijd.

Zooals gezegd, heeft Dr. Diepen zijn onderwerp beperkt. Maar hij heeft dit beperkte gebied zeer ruim en breed behandeld. De traditioneele geschiedenis van den kerkbouw komt natuurlijk eerst ter sprake: de inwijding der crypte in 1108, de bouw van het koor in 1130, van het transept in 1138, de oprichting der drie volgende gewelfvakken in 1143, de inwijding der geheele kerk in 1209. De gegevens der traditie zullen ons voorloopig oriënteren bij het onderzoek naar karakter, tijd en oorsprong der beeldhouwkunst.

Voorloopig — want de schrijver toont reeds van begin af zijn bezwaren tegen de gegevens der annalen, of, beter gezegd, tegen de traditioneele verklaring van hun tekst. En bij het vertalen en verklaren van den tekst schijnen hem de resultaten van zijn onderzoek reeds eenigermate voor den geest te staan: zoo tracht hij vooral aannemelijk te maken, dat in 1108 niet de kerk maar alléén het klooster tot manshoogte werd opgebouwd, en dus het beeldhouwwerk der fundamente in den zuidelijken binnenwand niet uit 1108 dateert. De eindconclusie van het onderzoek is namelijk, dat het karakter der beeldhouwkunst onvereenigbaar is met de traditioneele opvatting der bouwgeschiedenis.

't Geheele boek is samengesteld uit drie onderdeelen. Vooreerst wordt behandeld de kerk van Rolduc en haar beeldhouwwerk, dan de versieringsvormen in andere soortgelijke kerken, vooral in de O. L. Vrouwekerk en St. Servaaskerk te Maastricht, kerken in Odiënsberg, Tongeren, Bonn, Keulen, Mainz en Doornik. Tenslotte worden in 't derde deel de verschillende versieringsvormen nog eens, maar meer in onderdeelen en onderlingen samenhang besproken; hun verwantschap met 't geen er aan soortgelijke vormen in Noordwest Europa gevonden wordt, treedt duidelijk aan 't licht, tegelijk ook worden hieruit conclusies getrokken voor de bouwgeschiedenis van verschillende kerken. Dit laatste geschiedt uitvoerig voor de kerk van Rolduc. Een „Ueberblick" en „Schlusswort" vat samen, hoe de schrijver zich voorstelt, dat in de tweede helft der 12e eeuw van uit Noord-Frankrijk de Romaansche steenhouwerskunst zich heeft verspreid naar de streken langs de Maas (Maastricht, Luik, Tongeren), vandaar naar het Rijnland, en zoo verder haar weg vond naar andere middenpunten van beschaving.

Wat leert ons dit onderzoek omtrent de versieringsvormen in de kerk van Rolduc? ¹⁾

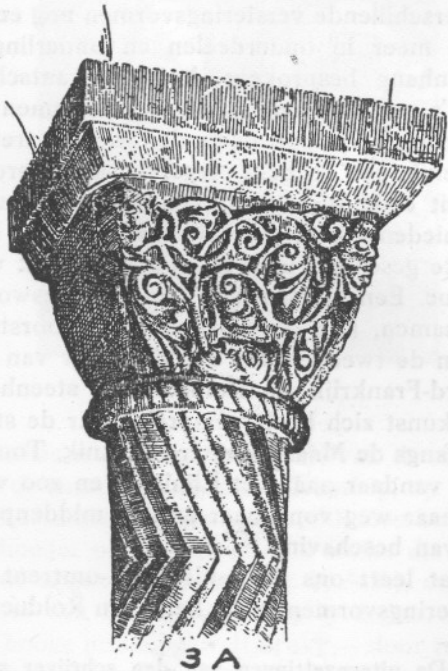
¹⁾ De uiteenzettingen van den schrijver over onze kerk worden hier in hoofdtrekken weergegeven. Zij zijn echter herhaaldelijk veranderd of aangevuld en uitgebreid, zonder dat 't altijd noodig scheen — met 't oog op 't karakter van dit Jaarboek — deze afwijkingen uitdrukkelijk te vermelden of te verantwoorden.

I. DE CRYPTA.

A. Beschrijving.

Reeds vroeger heeft Dr. Cuypers gesproken van het verschil tusschen het beeldhouwwerk in de oostelijke en westelijke helft der crypta. Ook bij oppervlakkige beschouwing treden de afwijkingen duidelijk aan het licht. Zelfs de vormen, die onmiddellijk ten O. en ten W. der scheidingslijn (de verbindingslijn tusschen de beginpunten van noordelijk en zuidelijk halfond of concha) liggen, vertoonen sterke tegenstellingen. Een vergelijking van onderstaande kapiteelen maakt dit volkomen duidelijk.

Het oostelijk kapiteel fig. 3A vertoont een zwaren massieven vorm, gelijk aan die van een korf. De ranken liggen los over de oppervlakte heen, vrij onhandig uitgehouwen, en te dicht op elkaar samengedrongen. 't Lijnspeel wordt een verwarde kluwen, de symmetrie gaat verloren: de rechterhelft van het vlak is te dicht bezet en te druk.

3 A

FIG 3 A

Daarentegen komt in fig. 3B. de massa zelf van het kapiteel in beweging en verdeelt zich in een aantal wuivende palmbladeren.

Eerst worden ze samengehouden door den ring om de schacht der zuil; dan buigen ze voorover. Zij rijzen hooger op, maar plotseling omgeworpen als door een hevige windvlaag — veel levendiger als de teekening

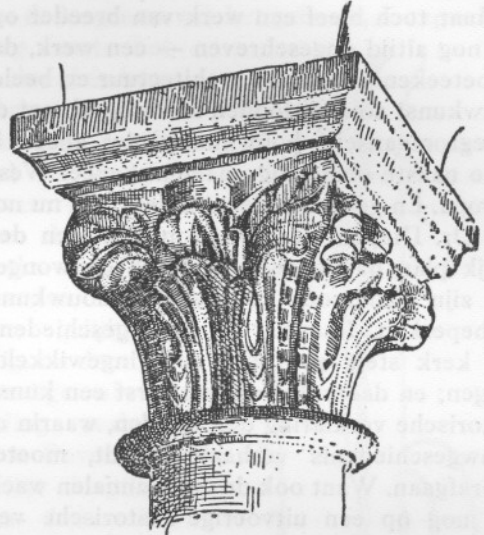

FIG. 3 B

weergeeft — vormen zij op de vier hoeken een overgang tusschen de ronde zuil en de vierkante groote dekplaat, die den last der gewelven opneemt. De massieve korfvorm, die bij het eerste kapiteel duidelijk te voorschijn treedt onder de omlijsting der ranken, heeft hier plaats gemaakt voor den kelkvorm, veel slanker en sierlijker, bijna geheel vergroeid met het loofwerk, dat er om heen ligt.

— Weliswaar geeft de wijze van bewerking, niet de vraag naar den grondvorm (of hij kubus- en korfvorm, dan wel kelkvorm vertoont), hier den tijd aan, waarin een kapiteel ontstaan is. Immers door geheel de romaansche periode heen treft men beide grondvormen aan, die in hun wezen teruggaan op twee verschillende „beginselen”, die elkaar in iedere periode den voorrang betwisten: moet vorm of wezen, sierkunst of „bouwkunst”, fantasie en gevoel of verstand en techniek in de architectuur de overhand hebben? Historisch zijn beide vormen in de Romaansche kunst verschenen als een erfdeel, eenerzijds — over Byzantium heen — uit 't Oosten het mas-

sieve korf en kubuskapiteel, anderzijds — over Rome heen — uit de latere grieksche kunst het corinthisch sierkapiteel. Maar beide vormen werden naar eigen „germaansche” opvattingen herschapen. —

Ook de groote dekplaten („Kämpfer”) der oostelijke en westelijke afdeeling toonen in hun profileering verschil van vorm, meer dan de beschrijving, door Dr. Diepen gegeven, zou doen vermoeden. Immers de westelijke vorm, bij allen nagenoeg gelijk, is lichter en sierlijker, met dieper welving, zonder inker-ving aan den bovenrand (zie fig. 4. A. B.).

FIG. 4 A FIG. 4 B

Daarenboven bezitten ook de voetstukken der zuilen een zéér verschillend uiterlijk.

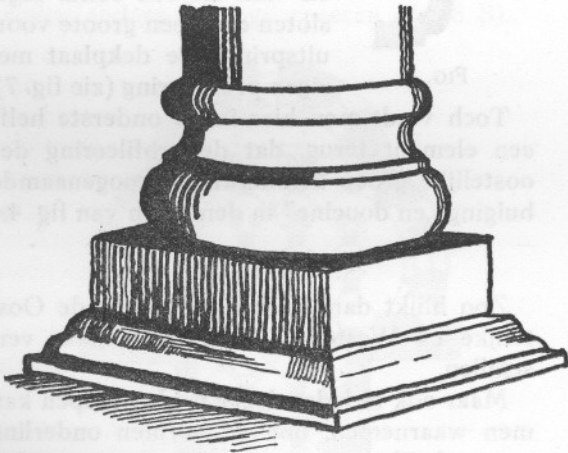

FIG. 5 A

In de oostelijke helft dienen dierfiguren tot steun der zuil of vertoont de basis een antiek-attischen vorm, maar hard en zwaar (5. A). Hier bezit de basisplint (dit platte onderstuk is gedeeltelijk in den vloer verbor-gen) wel een zacht glooiende lijn, gelijk aan die van de dekplaat boven het kapiteel. Maar op een groot vierkant onderstuk rijst de basis zelf steil omhoog. Geen hoekvulling verzacht

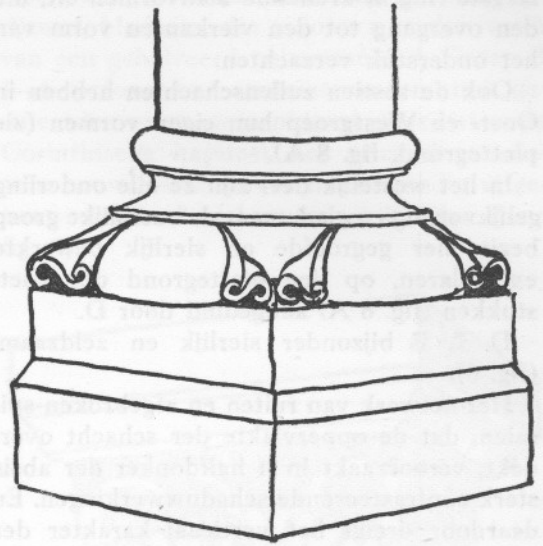

FIG. 5 B

de overgang van het vierkante blok naar de zware, rondgezwollen ringen.

De basis der westelijke helft (5. B) heeft wel een hooger en massiever onderstuk in twee deelen. Maar daaroverheen zinken in sierlijk gezwollen, golvende lijnen de beide ringen neer, gescheiden door een breed uit-loopende holte. Op de vier hoeken loopt de

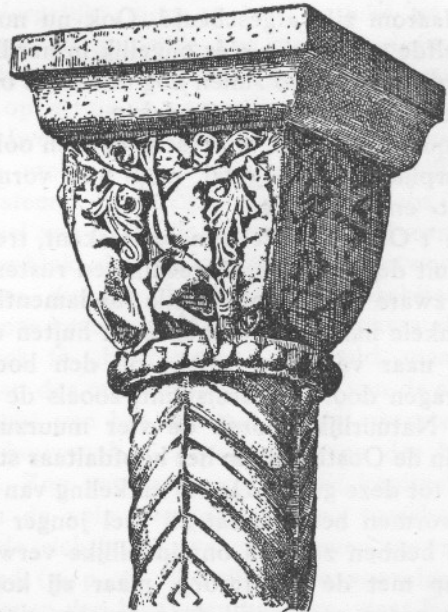

FIG. 6

laagste ring in krullende bladvormen uit, die den overgang tot den vierkanten vorm van het onderstuk verzachten.

Ook de zestien **zuilenschachten** hebben in Oost- en Westgroep hun eigen vormen (zie plattegrond, fig. 8 A).

In het westelijk deel zijn ze alle onderling gelijkvormig en glad, maar de oostelijke groep bezit vier gegroefde en sierlijk bewerkte exemplaren, op den plattegrond der voetstukken (fig. 8 A) aangeduid door D.

D. 1. is bijzonder sierlijk en zeldzaam. (fig. 6).

Het netwerk van ruiten en afgebroken spiralen, dat de oppervlakte der schacht overdekt, veroorzaakt in 't halfdonker der absis sterk contrasteerende schaduwwerkingen. En daardoor dreigt het verticaal karakter der zuil en haar steunende kracht te verdwijnen, maar de lijsten, die langs vier zijden opschieten, houden het netwerk te zamen. Tusschen de vier bewerkte schachten staan zes andere met gladde oppervlakte.

In de noordelijke en zuidelijke zijconcha zijn ze veel slanker, en hun omvang is te klein voor de kapiteelringen, die er op rusten.

Dr. Diepen vermoedt, dat er in deze groote monolithen hier en daar reeds vroeg zwakke plekken en fouten aan 't licht kwamen en dat ze daarom zijn afgeschaafd. Ook nu nog is dezelfde steensoort zéér ongelijk in hardheid en vertoonen deze zuilen nog een ruwe ongelijkmatig bewerkte oppervlakte.

Zooals de zuilen, onderscheidt men ook de **muurpijlers**, 24 in getal, naar hun vorm in Oost- en Westgroep.

In 't Oostelijk deel zijn ze vierkant, treden ver uit den muur te voorschijn, en rusten op een zware vooruitspringende fundamentlaag.

Enkele halfpijlers komen even buiten deze laag naar voren en rusten op den bodem, gedragen door een basisplint, zooals de zuilen. Natuurlijk hooren de vier muurzuilen, die in de Oostbasis om het hoofdaltaar staan, niet tot deze groep. De ontwikkeling van hun siervormen bewijst, dat zij veel jonger zijn. Wel hebben ze geen onmiddellijke verwantschap met de Westgroep, maar zij komen deze groep zeer nabij door grooter sierlijkheid van hun kapiteelen en door den vorm

van de basis, met hoekbladen bedekt. De spiraal- en ruitversieringen op de schachten en de vormen der kapiteelringen zijn gelijk aan die der Oostgroep, de uitvoering is minder sierlijk. Uit een fragment van een halfzuil, in 1932 bij de restauratie van het oksaal gevonden, blijkt, dat ruitversieringen hier ook later nog werden aangewend.

Toch schijnen deze halfzuilen der oostconcha uit ongelijkwaardige deelen te zijn samengesteld, ofwel bij de restauratie der crypta in 1854, of reeds in 't einde der 12e eeuw. Vooral de basementen met hun vlakke onbewerkte uithoeken en onbeholpen hoekbladvorming passen slecht bij de sierlijker bewerkte kapiteelen. Veel merkwaardiger zijn de halfpijlers der westgroep, twee tegen ieder muurvlak en twee in de uiterste hoeken.

Op een vooruitspringende fundamentlaag rust de attische basis, dan rijst zeer vlak, in

FIG. 7

den vorm eener liseen, de pilaster omhoog en wordt bekroond door een kapiteel met rijke versiering, breed en vlak als een band, afgesloten door een groote vooruitspringende dekplaat met eigen profileering (zie fig. 7).

Toch vindt men hier in de onderste helft een element terug, dat de profileering der oostelijke groep kenmerkt, de zoogenaamde buiging „en doucine” in den vorm van fig. 4a.

Zoo blijkt dan duidelijk, hoezeer de Oostelijke en Westelijke helft van elkaar verschillen.

Maar ook in ieder dezer beide groepen kan men waarnemen, hoe de vormen onderling weer afwijken door verschil van opvatting en technische vaardigheid in de bewerking.

De oostelijke groep bezit drie soorten van voetstukken, in de westelijke hebben alle basementen denzelfden grondvorm. (fig. 8A).

De nummers A 1—4 duiden de achthoekige voetstukken aan (de schrijver spreekt eerst van „sechs- bis viereckig”, later van „sechs- bis achteckig.”). D 1—4 geeft de voetstukken met dierfiguren, B 1—2 de ronde steile attische basisvormen zonder hoekblad,

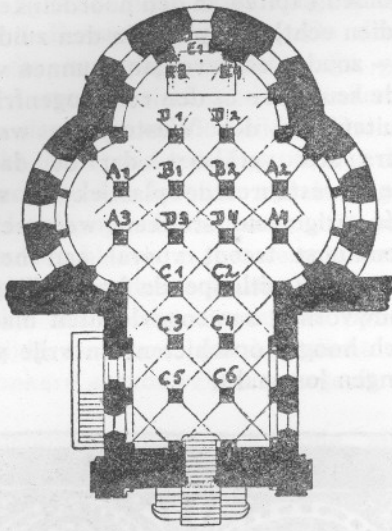

FIG. 8 A

terwijl C 1—6 de jongere sierlijker voetstukken met hoekversiering in de Westelijke helft en E 1—4 die in de oostabsis om het hoofdenster aanwijzen.

De bewerking der kapiteelen is echter zoo verschillend, dat men met het oog hierop de zuilen anders moet groepeeren (fig. 8 B).

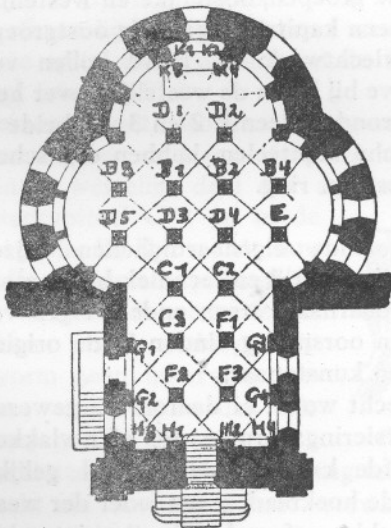

FIG. 8 B

De groep D 1—5 vereenigt in de oostelijke helft de kapiteelen met beeldhouwwerk door ranken omgeven, D 1—2 onderscheiden zich door menschen- en dierengestalten. Zij alle bezitten verschillende gemeenschappelijke

motieven: gevlochten takken uit één stam oprijzend, bladeren, die uitloopen in den vorm van een gehalveerd palmettenblad. Groep B 1—4 vertoont een archaïseerenden sterk gestileerden vorm, geïnspireerd door het oude Corinthische kapiteel der grieksch-romeinsche bouwkunst. B 3—4 zijn onhandig uitgehouden, B 1—2 veel vaster en sierlijker (b.v.: fig. 9).

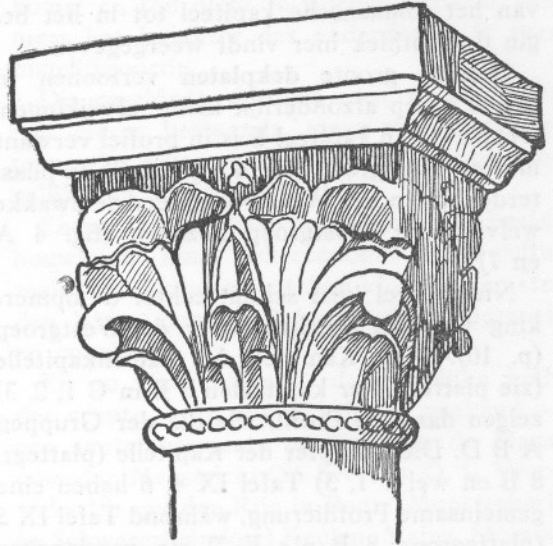

FIG. 9 (B 1)

Vergelijkt men ze met antieke vormen, dan blijkt duidelijk, hoe niet alleen de techniek dezer kunst, maar geheel haar streven en opvatting is veranderd. Alle realisme is verdwenen en de levende acanthusbladeren van vroeger zijn onherkenbaar verstijfd en versteend. In zijn grondvorm vertoont 't kapiteel nog duidelijk een zwaren korfvormigen steenblok, den bouwkundig verantwoordenden vorm, die aan de romaansche architectuur groote kracht geeft. Wel is de massa rhythmisch in „bladvormen" verdeeld, maar de lijnen der onderdeelen spreken van de steunkracht van het kapiteel en de zwaarte van de bouwstof, niet van het leven der bladeren. Zoo vertegenwoordigt dit kapiteel een van de vele overgangsvormen tusschen de beide richtingen, waarvan boven gesproken werd (z. p. 4). Terwijl beide voorafgaande groepen den korfvorm bezitten, staat E meer op zich zelf: tegen de dekplaat vierhoekig

afgeschuind, loopt het naar beneden in den ring samen als een omgekeerde afgeknotte kegel. Daartegenover vindt men in beide westelijke afdeelingen C en F duidelijke voorbeelden van den z.g. kelkvorm, en wel in C bladkapiteelen, in F het knopkapiteel. Niet alleen scheiden deze zes westelijke kapiteelen zich in twee groepen, maar zelfs ieder stuk dezer groepen heeft zijn eigen karakter, en wel in die mate, dat men de ontwikkeling van het romaansche kapiteel tot in het begin der gothiek hier vindt weergegeven.

Ook de groote **dekplaten** vertoonen in iedere groep afzonderlijk kleine afwijkingen. Dekplaat van kapiteel E is in profiel verwant met de Westgroep (fig. 4 B), terwijl de pilasterdekplaten der Westgroep meer de zwakke werving der Oostgroep bezitten (fig. 4 A en 7).

Niet geheel juist schijnt echter de opmerking van den schrijver over de Westgroep (p. 10): „Die Kämpfer der Säulenkapitelle (zie plattegr. der kapiteelen 8 B in C 1, 2, 3) zeigen dasselbe Profil, wie die der Gruppen A B D. Die Kämpfer der Kapitelle (plattegr. 8 B en wel F 1, 3) Tafel IX 4, 6 haben eine gemeinsame Profilierung, während Tafel IX 5 (plattegrond 8 B nl.: F 2) ein vereinzelt Kämpfermotiv aufweist.“ Wel bezitten F 2 en 3 een kleine dekplaat, onmiddellijk op den kelk van het kapiteel, maar geen „Kämpfer“ met verschillende vormen.

't Zou de moeite waard zijn om ook deze pilasterkapiteelen onderling te vergelijken. Zij behooren tot het beste van hetgeen er in de kerk aan beeldhouwwerk aanwezig is. Hier en daar zijn ze rijker en sierlijker van lijn en vorm dan de kapiteelen der zuilen in de westelijke groep; maar toch bezitten zij hiermee geen onmiddellijke verwantschap. Wel is ook hier, bij de vormen der pilasterkapiteelen, ontwikkeling en vooruitgang waar te nemen. Vooral die in den Westelijken wand toonen een merkwaardige zachtheid van lijn en lenigheid van bewerking en een geslepen oppervlak, zoodat de vorm in zandsteen zwelt, als was hij van marmer¹⁾. Deze stukken, — vooral het door dr. Diepen niet

opgenomen kapiteel in den noordelijken hoek en (indien echt) 't kapiteel in den zuidelijken hoek — zouden een overgang kunnen vormen naar de sculptuur in den rondbogenfries aan de buitenzijde der Westcrypta, waarover Cuypers zelf verklaart, dat de daar ter plaatse gerestaureerde plastiek de vormen van de origineele stukken weergeeft. De overeenkomst treedt vooral aan het licht in de golvend uitlopende hoekvullingen en het touwvormig samengevlochten bladwerk, dat zich hooger opschietend in vrije spiraalwendingen losmaakt.

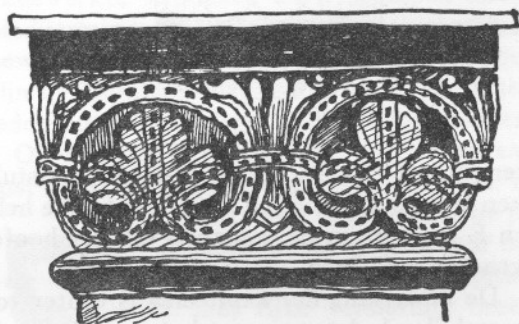

FIG. 10

Beide groepen, oostelijke en westelijke, bezitten een **kapiteelring**: in de oostgroep is hij met vlechtwerk of halve bollen versierd (behalve bij E), in de westelijke over het algemeen rond. Alleen F 2 en 3, de beide vroeggothische kapiteelen, hebben een scherp geprofileerden ring.

Genoemde eigenaardigheden wijzen op verschil van stijl en techniek bij de steenhouwers; daarnaast staan andere eigen vormen, die hun oorsprong vinden in de originaliteit van den kunstenaar.

Terecht wordt er daarom op gewezen, dat de versieringsvormen der vier vlakken van éénzelfde kapiteel niet geheel gelijk zijn. Zelfs de hoekbladen van ieder der westelijke voetstukken afzonderlijk zijn niet geheel gelijkvormig.

Een nauwkeurig en vergelijkend onderzoek — méér nog bij kapiteel D 4 dan bij D 1 en 2 — zou juist hier aan het licht brengen, hoe de steenhouwers niet mechanisch volgens modellen hebben gewerkt.

¹⁾ De teekening (fig. 10) is niet in staat om hiervan een duidelijke voorstelling te geven.

Dit verschil van bewerking is ook bij kapiteel E waar te nemen. De drie vlakken, die naar het daglicht zijn gekeerd, hebben een versiering, die minder diepte bezit dan de vierde zijde. Dr. Diepen spreekt de veronderstelling uit, dat dit kapiteel nog in den laatsten tijd is bijgewerkt: twee foto's, op verschillenden tijd genomen, toonen een bladvorm met verschillend relief. Misschien ligt de verklaring van dit reliefverschil hierin, dat de oudste opname de lichtzijde, de latere, met kunstlicht verricht, de donkere schaduwzijde weergeeft.

Tegenover deze verschillende, uiteenlopende eigenaardigheden staan weer andere **trekken van overeenkomst** en gelijkvormigheid zelfs bij van elkaar verwijderde stukken. De hoekbladeren van basis C 2 en 3 treft men in de bovenkerk aan bij de meest westelijke halfzuil in den noordelijken kerkmuur. Kapiteel B 1 en 2 is verwant met het kapiteel der Z. W. zuil in de bovenkerk, en met dat der halfzuil in den N. W. pijler: de hoekvorming, het meest karakteristieke onderdeel van het romaansche kapiteel, wordt hier op dezelfde wijze ingezet door twee (of drie) over elkaar liggende bladeren, waarbij de hoogste spits even omhoog, in bolvorm eindigt (zie fig. 9).

Hieraan moet worden toegevoegd de eigenaardige en zeldzame siervorm, die tegelijk in 't westelijk deel der crypte aan 't pilasterkapiteel G 1 en in de oost-concha bij K 1 wordt aangetroffen. 't Is een palmettenblad, waarvan de onderdeelen in hun breed uitlopenden bladvorm geen inkerving vertoonen, maar opzwellen als met sap gevuld (fig. 11).

FIG. 11

Ten slotte dienen in herinnering te worden gebracht de motieven, wier verwantschap wel het meest in het oog valt: de reeds genoemde gevlochten takken en bladvormen der kapiteelgroep D. Deze motieven zullen het uitgangspunt vormen van het vergelijkend onderzoek naar verwantschap in den vreemde — een onderzoek, dat nu moet volgen.

B. Vergelijkend onderzoek.

Wat blijkt uit de voorafgaande beschrijving en onderlinge vergelijking?

Niet enkel wordt hierdoor bevestigd, dat de crypta in twee verschillende perioden is gebouwd, — zooals trouwens de naad in 't muurverband van den noordelijken en zuidelijken binnenwand reeds duidelijk maakt — maar ook, dat van ieder der onderdeelen herkomst en tijd dient te worden bepaald. Immers het karakter der onderdeelen is zeer ongelijksoortig.

Dit geschiedt, doordat men ze vergelijkt met elders bestaande, maar verwante vormen, wier afkomst en ouderdom zooveel mogelijk zijn vastgesteld.

En niet enkel vormverwantschap in beeldhouwkunst, maar ook economische en culturele betrekkingen tusschen kloosters en steden leiden den schrijver in zijn onderzoek en conclusies.

En nu vindt hij voor de **oostelijke helft** der crypte — in alle richtingen zoekend — een aantal verwante vormen aan de Maas, vooral in Maastricht (St. Servaas, O. L. Vrouwekerk), aan den Rijn in Bonn (Munsterkerk en Schwarzhof) Keulen, Mainz, Straatsburg, zelfs in Bamberg en Lund; verder in Noord-Italië, en vooral in N.-Frankrijk. Maar de meeste vormen wijzen op Doornik als plaats van oorsprong. En zoo verduidelijkt en bewijst hij de meening, die Dr. Cuyper het eerst heeft uitgesproken: dat het beeldhouwwerk in de oudste gedeelten van de kathedraal van Doornik en dat der oostelijke helft van de crypte met elkander eng verwant is.

Allereerst hebben de vormen, die met het **motief van kapiteel D 3** verwant zijn, de aandacht van den schrijver getrokken: 't schema bestaat uit een twijg — rank van een wijnstok? — in spiraalvorm gebogen, met zijwaarts uitlopende jonge loten en bladeren (fig. 12 A, kapiteel D 3).

Van onder uit een hoek van het kapiteelvlak schiet een zware tak omhoog en buigt lenig om alle hoeken heen. De open ruimte in de hoeken boven en onder rechts en links

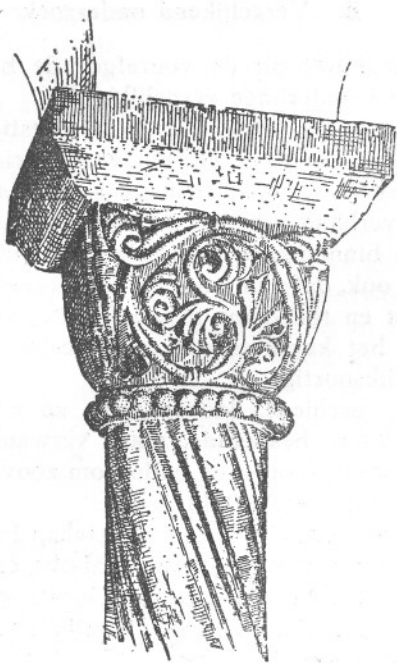

FIG. 12 A

wordt gevuld door jonge, uitschietende loten.

Deze loten worden vastgehouden door teere ranken, — de drie „inkervingen” in den tak — en eindigen in een halfontloken bladsvorm. De vorm van dit blad komt voor, zooals gezegd, op alle kapiteelen der D groep en zelfs op B 2, en aan 't uiteinde van den leeuwenstaart van basis D 2. Hij doet denken aan „slakkenhuis-windingen”, zooals de schrijver zegt, of aan 't gehalveerde klassieke palmettenblad, schijnt echter in werkelijkheid een half-ontloken wingerdblade te zijn,

FIG. 12 B

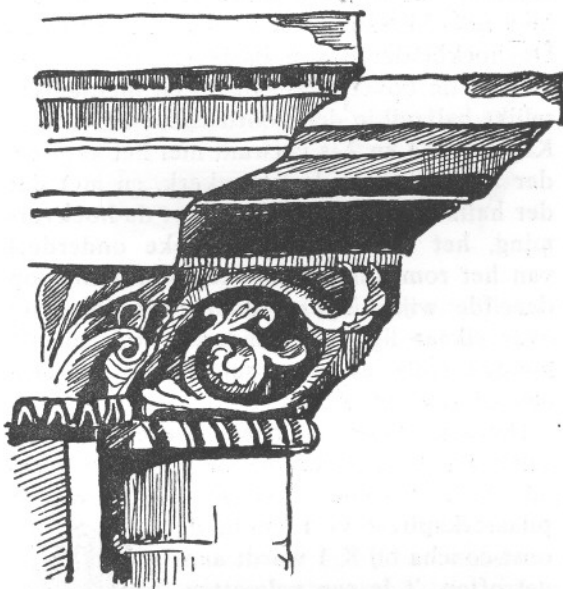

FIG. 12 C

Bij één der gegeven afbeeldingen, 12 B, dient 't als omlijsting van een borstbeeld. 't Tweede, 12 C, bezit 't zelfde schema als kap. D 3. Ook 't karakteristieke halfontloken wingerdvlade ontbreekt niet. Op 't cryptakapiteel (12 A) ontwikkelen zich de ranken al rijker. Rustig en harmonisch is het vlak gevuld, sierlijk en vast loopen de zware lijnen om den grondvorm van het kapiteel, geheel anders als in de vlakversiering op kapiteel D 4 (fig. 3 A).

Een later en rijker ontwikkeling van deze spiraalwindingen bezit de crypta in het kapiteel K 2 der oostconcha (fig. 13).

maar nauwelijks herkenbaar tengevolge der sterk doorgevoerde stileering. Immers ook kapiteel K 2, — een rijker ontwikkeling van D 3 — toont duidelijk een wingerdtak met ranken in drie windingen en pas ontloken wingerdblade (fig. 13). Daarbij komt, dat op kapiteel D 4, de maskers der satyrkoppen, uit wier mond dezelfde takken opstijgen, deze beteekenis bevestigen. Een vergelijking met volkomen gelijkvormige takken in de kathedraal van Doornik schijnt allen twijfel weg te nemen: verschillende dezer takken dragen groote druiventrossen.

Het motief op de kapiteelen in Doornik is iets eenvoudiger, ofschoon sierlijker bewerkt.

FIG. 13

In deze gedaante verschijnt het kapiteel ook in Doornik, elders in Noord-Frankrijk, in Duitschland en Noorwegen. Zelfs sommige motieven van D 4 in onze crypta schijnen hieraan reeds zeer verwant te zijn.

Merkwaardiger en meer overtuigend is

een tweede motief: een zware tak schiet midden uit den bodem van het kapiteelvlak op en splitst zich in tweeën, de twee deelen slingeren zich door elkaar, buigen om, splitsen zich weer, strengelen zich samen en loopen uit in den karakteristieken halfontloken palmbladvorm of in een volledig uitgegroeid drieledig blad.

Kapiteel D 5 toont dezen vorm 't duidelijkst (fig. 14).

FIG. 14

Een rijker ontwikkeling van het zelfde mo-

tief — maar onevenwichtig en verward — geeft D 4, en wel in vier verschillende vormen op de vier kapiteelzijvlakken (vgl. fig. 3 A). Hier is het schema vereenigd met maskers, op den bodem en in de bovenhoeken van het kapiteelvlak, — een eigenaardige vorm die in Normandië en in de Doorniksche school vooral bij doopvontversieringen gebruikelijk was en ook in de kathedraal aldaar voorkomt. Het vlechtwerk der takken heeft een merkwaardige gelijkenis met een ander Doorniksch kapiteel.

Een derde, meer zelfstandige variatie van den zelfden grondvorm herkent men in D 1 en 2 (fig. 6 en 15).

FIG. 15

Hier is het rankenspel aangebracht om mensch- en diergestalten. Soortgelijke combinatie treft men vooreerst in Maastricht (S. Servaas en O. L. Vrouwekerk) — maar met verschil in technische uitvoering — dan voornamelijk in Doornik — maar eenvoudiger in opzet —, daarenboven in één voorbeeld, gelijk aan D 1, in München Gladbach (St. Vituskerk), dan nog in Noord-Italië en Lund (Zweden). De fantastische vorm van beide kapiteelen heeft herhaaldelijk aanleiding gegeven tot symbolische verklaring.

Men zag in de menschelijke gestalte, door dieren in een bosch aangevallen, een zondaar, door zijn hartstochten overweldigd. Het paard was een herinnering aan de geschiedenis, die de Annales Rodenses over Albertus verhalen: in tijd van hongersnood, toen hij alles aan de armen had uitgedeeld, verscheen plotseling een paard met levensmid-

delen beladen voor de kloosterpoort. Maar dezelfde voorstellingen komen ook voor in geheel andere omgeving en ieder vaste grondslag schijnt hier in de verklaring te ontbreken. Wel staat het vast, dat ook oud romaansch beeldhouwwerk dikwijls christelijk-symbolische beteekenis bezit; maar herhaaldelijk vindt de kunstenaar zijn onderwerp en voorstelling in de antieke of germaansche mythologie, of beitelts siervormen uit zonder meer. Symbolische voorstellingen met wisselende beteekenis, die bekend zijn in oud-christelijke tijden, of de rijke symboliek der latere middeleeuwen geven hier gewoonlijk geen uitkomst: bij deze voorstellingen bestond meestal geen onafgebroken en vaste traditie, die de wisseling van groote beschavingsperiodes kon overleven. Wel deed oude symboliek, met voorbijgaan van den romaanschen tijd, in de gothische periode weer haar invloed gelden.

Men ziet in Doornik een zelfde motief, maar eenvoudiger, in sierlijker vorm (fig. 16. A). In onze crypta is het overvloediger uitgewerkt, in Châlons s. Marne (N. Frankrijk) heeft het een nog veel levendiger, meer bewogen vorm, is zachter van lijn en bezit rijker omlijsting (fig. 16. B). In de laatste voorstelling verschijnt een eenhoorn, geen paard.

FIG. 16 A

Maar nu is in Doornik geen motief zoo veelvuldig gebruikt dan juist dat, wat hier in de crypta op de voornaamste kapiteelen

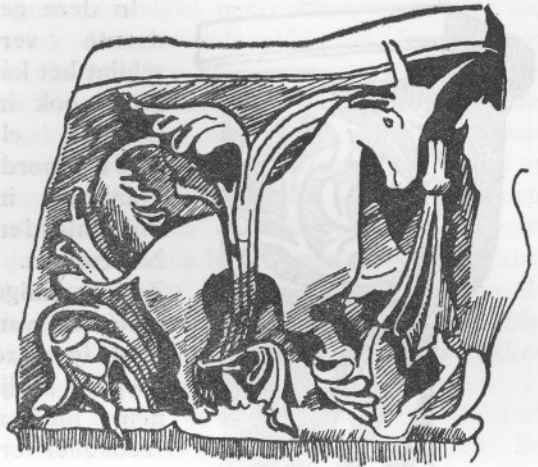

FIG. 16 B

is weer te vinden: de takken, die uit den bodem oprijzend zich splitsen en samen vlechten op de bekende wijze, en daarnaast 't onvolgroeide half-palmetvormige wingerd-blad. Deze motieven keeren daar in allerlei vorm telkens opnieuw terug. Onderstaande teekeningen geven hiervan een tamelijk duidelijk voorbeeld (17 A en B).

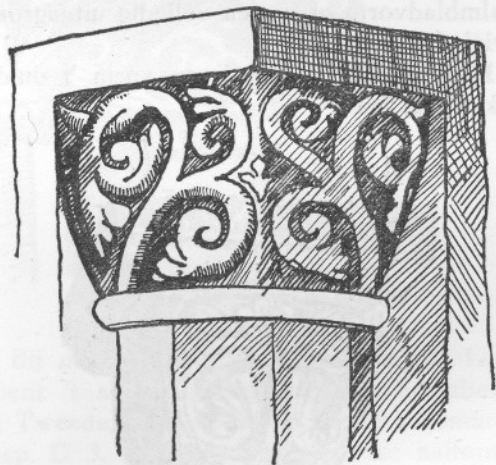

FIG. 17 A

Het feit, dat dit motief in Rolduc eveneens zoo veelvuldig is, maakt onderlinge verwantschap mogelijk. De omstandigheid, dat 't motief telkens in den zelfden geest is opgevat, maakt die verwantschap zeer aannemelijk. Zij geeft een sterker bewijs dan de gelijkvormigheid in de versiering der kapiteelrins

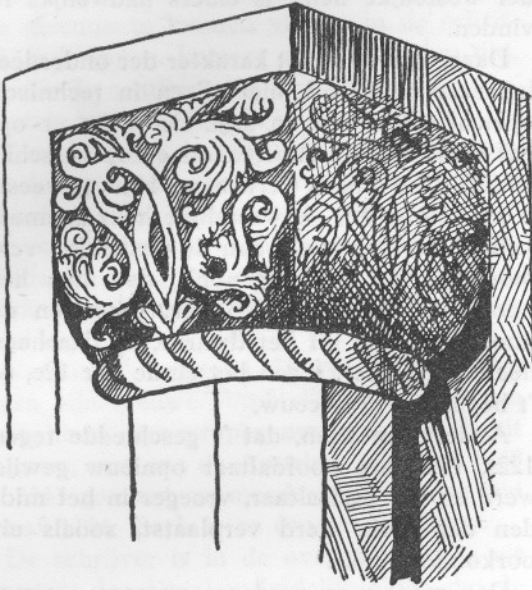

FIG. 17 B

gen, de opstijgende hoekbladen (fig. 9) — ook in Doornik veelvuldig — de gegroefde schachten en dierfiguren in de basementen, het profiel met zachte buiging in de dekplaten, die alle in Doornik worden aangetroffen en als bevestiging der verwantschap kunnen dienen. Immers wel komen deze vormen ook elders voor, maar 't feit, dat ze hier en ginds als in een vaste groep verbonden verschijnen kan moeilijk toevallig zijn.

De voetstukken met dierengestalten, die gegroefde zuilen dragen, zijn in verschillende vormen bekend. In Noord-Italië zijn soortgelijke exemplaren talrijk, in Maastricht onder de halfzuilen van het koor der S. Servaas zijn er aanwezig, zelfs de crypta van den dom in Lund (Zweden) bezit eenige beroemde stukken. Hun vormen toonen weinig overeenkomst met die van Rolduc.

Ook die in het voorportaal der kathedraal van Doornik, oorspronkelijk eveneens vier in getal, zijn (volgens Cuypers) vormeloos en ruw, veel meer dan in de crypta hier het geval is: vooral D 3 toont reeds merkwaardig krachtige en sierlijke lijnen (fig. 18).

De populariteit, die deze siervormen bezaten is wel verklaarbaar: 't zijn oude oostersche vindingen, gestalten van leeuwen en

runderen, zooals ze lagen, in steen uitgehouwen, voor den ingang van tempels en paleizen. In hun oorsprong bezaten ze zonder twijfel symbolische of godsdienstige beteekenis als middelen tot bescherming. Toen ze in de christelijke bouwkunst overgingen waren 't nog slechts decoratieve figuren, zooals de satyrkoppen van D 4 en veel ander motieven van heidensche herkomst. Hun fantastische vorm maakte hen populair, de altijd sterker doorgevoerde stileering onherkenbaar. *)

Wat de westelijke helft der crypta betreft: de schrijver is er niet in geslaagd om elders merkwaardige gelijkvormige motieven te vinden. Alleen de Dom van Bamberg bezit enkele gelijksoortige stukken.

C. Besluit.

Maar hoe is deze verwantschap met Doornik te verklaren? Beteekent zij ook onderlinge afhankelijkheid? Waar werd gegeven, waar en hoe ontvangen?

De beeldhouwers hier en ginds hebben elkaars werk en methode gekend, direct of indirect, als traditie eener werkplaats. Toevallige gelijkvormigheid door verre verwantschap, zoo veelvuldig in de romaansche sierkunst, is hier door het veelvuldig voorkomen van het zelfde motief, in wisselende gedaante maar verwante opvatting, uitgesloten.

Nu merkt de schrijver op, dat de versieringsvormen der oostelijke crypta (kapiteelen zoowel als basementen met dierfiguren)

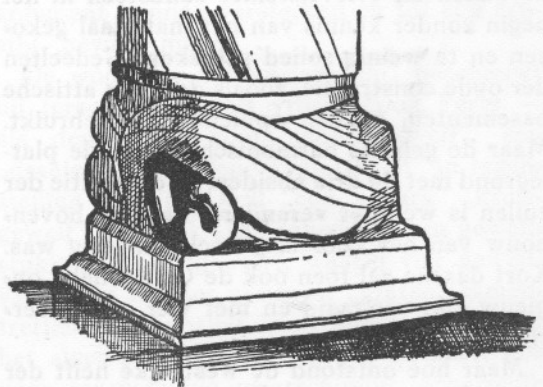

FIG. 18

*) 't Is bekend genoeg, dat de leeuwengestalten in andere omgeving ook in dien tijd een christelijk symbool was.

wel minder elegante vormen, maar toch rijker en verder doorgevoerde ontwikkeling vertoonen, dan die, welke in Doornik worden aangetroffen. Bovendien bezitten zij hier duidelijk waarneembaar onderlinge verscheidenheid van opvatting, en in iedere groep ongelijkheid in afwerking en techniek, ontstaan door vermenging met vreemde elementen. 't Schijnt daarom zeer aannemelijk, dat beeldhouwers uit de Doorniksche school hier hebben gewerkt — en wel verschillende kunstenaars — en dat wel na de voltooiing van het middenschip en de voorhal der kathedraal aldaar, waarin zich de verwante vormen bevinden.

Deze kathedraal werd gebouwd in het midden der XIIe eeuw en het beeldhouwwerk kwam vermoedelijk gereed tegen 1170. Het werk in de oostelijke helft der crypta schijnt dus na 1170 te zijn ontstaan. De schrijver ziet een bevestiging zijner meening in het feit, dat ook op andere plaatsen siervormen, met de onze verwant, voorkomen in gebouwen, welke pas in de tweede helft der XIIe eeuw zijn opgericht.

Indien deze conclusie juist is, blijkt ze van groote beteekenis ook voor de **geschiedenis van den bouw van crypte en kerk**. Immers moeten er, toen de crypta — volgens de Annalen in 1108 gebouwd — zestig jaar bestond in de oostelijke helft groote inwendige veranderingen hebben plaats gevonden en de gewelfbouw zijn vernieuwd. Misschien waren de zuilen uit Nievelsteiner zandsteen in het begin zonder kennis van het materiaal gekozen en te weinig solied gebleken. Gedeelten der oude constructie, zooals de steile attische basementen, zouden opnieuw zijn gebruikt. Maar de geheele harmonisch gevormde plattegrond met de drie absiden, de dispositie der zuilen is wel niet veranderd, daar de bovenbouw van het koor al geheel aanwezig was. Kort daarna zal toen ook de Oostconcha opnieuw zijn verfraaid en met vier zuilen versierd.

Maar hoe ontstond de westelijke helft der crypta?

Reeds vroeger bleek duidelijk, dat zij in stijl zeer verschilt van de oostelijke groep. Beeldhouwwerk, in vorm verwant met dat

der westelijke helft, is elders nauwelijks te vinden.

Daarenboven is het karakter der onderdeelen zeer wisselend, niet alleen in technisch opzicht, maar ook in stijl. Dit wijst er op, dat verschillende kunstenaars en op verschillende tijden hier werkzaam zijn geweest. Vooreerst is dus de westelijke helft aanmerkelijk later gebouwd, dan de oostelijke, vermoedelijk op het oogenblik, dat men het hooge koor heeft willen vergrooten en de koordienst van uit het dwarschip daarheen heeft verplaatst: tegen het einde der 12e, of 't begin der 13de eeuw.

Anderen meenen, dat 't geschiedde tegen 1224, toen het hoofdaltaar opnieuw gewijdd *met gebouwd* werd en het kruisaltaar, vroeger in het midden der kerk, werd verplaatst, zooals uit oorkonden blijkt.

Dan moet men verder aannemen, — met 't oog op 't verschil in stijl bij de onderdeelen — dat de voetstukken en kapitelen, als ruwe blokken op de plaats zelf ingemetseld, later zijn uitgehouwen, naar gelang rondtrekkende steenhouwers hun diensten aanboden. Bij de inwijding der kerk in 1209 was de crypta vermoedelijk geheel afgewerkt.

De schrijver wijst er met nadruk op, dat zijn voorstelling over den heropbouw der crypta slechts hypothese is. En terecht: want de dateering van het werk in Doornik staat niet zoo vast en de vroeger verspreide meening, dat 't meer onbeholpen werk in de crypte ouder is dan de eleganter vormen van Doornik, vindt ook nu nog aanhangers. Dat alle stukken der oostelijke crypta niet in hetzelfde jaar — eventueel 1108 — zijn ontstaan, zal iedereen toegeven. Maar misschien zal er op gewezen worden, dat verschil van technische bekwaamheid en scholing en de veronderstelling, dat het beeldhouwwerk later op de plaats zelf is uitgebeiteld, de bezwaren tegen de traditioneele opvatting ten deele kan ondervangen.

Toch blijft het van gewicht, dat hier nauwkeurig de moeilijkheden zijn aangewezen, die gemaakt kunnen worden tegen de voorstelling der bouwgeschiedenis, zooals de schriftelijke overlevering ze ons geeft, of beter

[Zygen] gezegd: de bouwgeschiedenis, die men tot nu toe meende te kunnen vinden in de schriftelijke bronnen. Immers aangaande den tijd, waarin de schrijver nu den heropbouw verplaatst, ontbreken bijna alle gegevens.

Terecht wijst de schrijver er op, hoe kennis der monumenten en kennis der schriftelijke bronnen beide moeten samengaan om het ontstaan van een bouwwerk te kunnen verklaren. Maar in het nasporen der schriftelijke bronnen schijnt hij niet overal even gelukkig.

Natuurlijk ontstaan er weinig bezwaren tegen zijn nieuwe voorstelling omtrent den heropbouw der crypta omstreeks 1170 uit datgene, wat ons de Annalen, tusschen 1148 en 1153 geschreven, meedeelen over den tijd vanaf 1104. Toch is er één uitzondering.

De schrijver is in de overtuiging, dat uit den text der Annalen duidelijk blijkt, dat de klaverbladvorm der crypta dateert uit 1108 en niet uit 1170 of daaromtrent. Niet de woorden over den aanleg der crypta en van het monasterium „scemate longobardino”, „in longobardischen vorm” (Ernst p. 12) wijzen volgens den schrijver duidelijk op den klaverbladvormigen plattegrond, maar wel zou men hiervan een aanduiding vinden in de woorden, waarmee het koorgewelf der kerk wordt beschreven „Iohannes exaltavit sacrum et obduxit virtigine lapidum” (p. 41): „I. trok het hooge koor op en overdekte het met een rond kruingewelf van steen”. Het woord „virtigo” in tegenstelling met „complexura” en fornex, die de andere gewelven aanduiden, schijnt te wijzen op een koor met drie halfkoepels en één middenkoepel. Een duidelijk en afdoend bewijs ziet hij in de woorden (p. 48-49): „Iohannes exaltavit murum ex utraque parte absidum”. Hier worden — meent hij — beide zijabsiden uitdrukkelijk genoemd.

Maar dit laatste argument heeft toch geen beslissende kracht. Immers de beteekenis van het woord „absis” is hier zeer onzeker. Reeds H. Otte¹⁾ heeft het vermoeden uitgesproken, dat „absis” hier „transept” zou beteekenen.

Inderdaad werd het woord in die beteekenis gebruikt.²⁾

En wat meer is: de schrijver zelf der Annalen schijnt — nog op de zelfde pagina — het woord dien zin te willen geven, als hij spreekt over de kerk van Marienthal (p. 49-50): „constructa apud Arulam orientali „parte illius ecclesiae cum utraque sua abside „et oportuna maxime officinarum diversitate, ubi sorores erant collocandae, transtulit eas illuc Johannes praelatus huius ecclesiae...” De fotografische reproductie van het handschrift der Annalen biedt „constructa orientali parte”, niet „ni orientali parte” zooals de vervaardigers der afschriften hebben gelezen. Bij dit „pars orientalis” der kerk, 't koor en aangrenzend gedeelte — dat gewoonlijk 't eerste gebouwd werd — of bij de kerk zelf hoort dus volgens de opvatting van den annalist, als iets wat van zelf spreekt, een dubbele „absis” („cum utraque sua abside”).

Dit kan men zeggen van den aanleg van een transept met dubbelen uitbouw, niet van een triconchenplattegrond, zeker niet voor een kleine kloosterkerk. Een onderzoek in de ruïnen van de kerk in Marienthal zou hier zekerheid kunnen brengen. — Trouwens de uitdrukking „murum ex utraque parte absidum” „de muur aan beide zijden van de absiden of zijconchen” zou minder geschikt zijn om den muur rondom het geheele transept aan te duiden.

Maar misschien zou de schrijver zijn eerste argument kunnen versterken en tot een ernstig „bewijs” maken.

De woorden „virtigo lapidum” beschouwt hij terecht — zooals vroeger ook Pertz — als den naam voor „koepelgewelf”, een „draaiend en stijgend kruingewelf” in tegenstelling met 't woord „complexura” „kruisgewelf”, eigenlijk „samenvoeging van gewelfstukken”, „naadgewelf”, waarin vier gewelfvakken in de vier naden of „graten” samen treffen. De annalist is in zijn termen over het algemeen zeer nauwkeurig en heeft dus deze tegenstelling waarschijnlijk opzettelijk gemaakt. En daarenboven: als verklaring van

¹⁾ Geschichte d. Roman. Baukunst in Deutschland. 1874. p. 326.

²⁾ Vgl. Zeitschrift f. Christl. Kunst. Jg. 1901. p. 145—147.

dezen koorbouw met „virtigo”-constructie voegt hij er aan toe: „sicut a fundo constat „informatum (sc: sanctuarium)”, „zooals van den vasten bodem af (het hoog-koor) op zijn plattegrond staat”.¹⁾

Hieruit blijkt wel, dat het koor, wat zijn plattegrond betreft, een eigenaardigen vorm bezat, en vooral dat deze plattegrond ook een eigenaardigen vorm van overwelfing vereischte. Anders was de vermelding van het feit, dat het koor op de fundamente van de crypta (a fundo) gebouwd en ook overwelfd werd, vrijwel overbodig, wijl van zelf sprekend. Juist een eventueel afwijken (iets wat meermalen voorkomt) van de grondslagen zou moeten vermeld worden.

Had het koor een eigenaardigen vorm, dan ook de crypta: immers zij bezitten een gemeenschappelijken grondslag.

Deze eigenaardigheid is zeer waarschijnlijk de klaverbladvorm geweest.

Immers het is zeker, dat de klaverbladvorm in den plattegrond van koor en crypta hier reeds in romaanschen tijd bestond: de plaatsing der zuilen in de beide zijconchas, de resten van de oorspronkelijke noordelijke zijconcha bewijzen dit voor de crypta, de aanzet van den gordelboog der noordelijke koorabsis — bij de afbraak van het gothische koor tijdens de restauratie teruggevonden — wijst het duidelijk uit voor het kerkkoor.²⁾

De vraag is enkel: zijn de romaansche zijconcha's ouder of jonger dan de aanteeeningen van den annalist uit de jaren 1148-53? m.a.w. zijn ze gebouwd in 1108 en 1130, of tusschen 1170—1200?

Bij dezen stand van zaken, nu geen andere

eigenaardige vorm kan worden aangewezen en van den anderen kant vrijwel alleen de genoemde klaverbladvorm den tekst der annalen over gewelf en plattegrond verstaanbaar maakt, mag men dezen vorm veilig voor den oorspronkelijke aanzien.

In ieder geval is er geen sprake van, dat Cuypers den klaverbladvorm heeft aangebracht, noch in het koor noch in de crypta. Dr. Diepen heeft hierop met nadruk gewezen; en terecht, aangezien er ook nog in den laatsten tijd zich verkeerde voorstellingen hieromtrent hebben gevormd.

Evenzoo schijnt de schrijver bij het nasporen van de geschiedenis der bovenkerk in het verklaren van den tekst der annalen nu en dan minder gelukkig te zijn geweest.

't Geheele onderzoek omtrent de bovenkerk kan worden samengevat in deze vragen:

Welke zijn de versieringsvormen der kerk en waar treft men verwante motieven?

Wat leeren deze vormen en hun verwantschap, — wat de Annales Rodenses omtrent de geschiedenis van den bovenbouw?

Het antwoord op deze vragen zal — si Deo placuerit — een volgend Jaarboek brengen.

Dr. P. S. EVERTS.

¹⁾ Vergelijk voor de beteekenis van „constat” in de Annalen:

p. 6. 1: „situs rodensis ecclesiae, qui inter Rhenum et Mosam constat positus.”

Ook onpersoonlijke constructie komt voor:

p. 7: „hos eodem tempore constat vita vigiuisse”.

De beteekenis wisselt tusschen:

„bestaan, vaststaan, geldig zijn, bekend zijn”.

²⁾ Vgl. Jaarboek 1927, t.a.p.

Een middag uit met Rolduc.

VRIJDAG 27 MEI 1932.

.....

Aan 't diner kwamen nog de laatste verma-
ningen voor de komende middag, en dan gin-
gen we naar de slaapzalen, om regenjassen(!),
hoeden en sigaren (— pijpen en sigaretten
waren naar traditie, verboden —) te halen.
Zou 't gaan regenen? Dat kon toch niet! —
Rolduc uit! de gebeurtenis van een school-
jaar. Geen jas mee!

Vóór de kerk was 't „verzamelen”. Hoofd-
professoren holden heen en weer om hun
kudde bij elkaar te krijgen; het eerst werd
Klein-Rolduc de baan op gejaagd; dan stap-
ten de lagere klassen met hun leeraren op,
en nu kwamen wij, de „grooteren”, met alleen
nog maar statige, deftige heeren achter ons.

Voordat we aan de tram in Kerkrade wa-
ren, hadden we wel honderd maal naar de
grauwe, troosteloze middagvlucht gekeken
— en je meende telkens een regendruppel te
voelen.

Toen we echter eenmaal in de bekende
gele wagens zaten, kon 't ons niks meer
schelen. 't Was tóch te laat om terug te gaan
en de Vrijdagmiddaglessen te geven! Dus
maar direct aan 't zingen. Wat keken die
mensen daar in die mijndorpen overal,
toen die lange trams met wuivende en joe-
lende studenten voorbijgleden in 't middag-
uur. Ons uitstapje was begonnen!

In Heerlen vlug door 't station, 't perron
over, en een leeg coupé in de gereedstaande
trein gezocht: liefst natuurlijk een, waar geen
hoofdprofessor zou komen te zitten! Drie
man erin, en dan dadelijk 't portier dicht en
alle drie in één raampje.

— „Nee jong, geen plaats meer, stampvol”!
We boften: er was een choc-automaat in
onze coupé. Kerel, wat zou dat een fijne
middag worden! Achter Heerlen dadelijk een
sigaret aan, en dan kijken, naar buiten: Voe-
rendaal, Schin op Geul, in diepe middagrust
— de velden waren leeg — het was nog altijd
somber-donker, maar dat gaf niks! We zou-
den wel lol krijgen! Met ons drieën hadden
we nog niet veel zin om te zingen. We moes-

ten onze keel maar wat sparen voor straks.
Voorloopig was 't nog te druk en te nieuw!

Sigaretten, choc, geen heer in de coupé —
en Zuid-Limburg! Dàt ginds kon de toren
van Wylré wel zijn, en dáár, aan de andere
kant, Klimmen. Wat was dat fijn hier, die
bloesems van appelboomen langs de rails —
met daardoorheen de verroeste, grauwoode
telefoondraden, en daartusschen af en toe
een oud kasteeltje, alles onder de nuchtere,
looden lucht....

De trein raast, rik-tikt, bergop bergaf zou
je zeggen als je alleen maar op die draden
let.... Oud-Valkenburg, tusschen de strui-
ken op de spoordijk, even 't gele stationnetje
van Valkenburg. — Daar merk je alleen maar
„Hulstkamps' oude Genever” en 't „H. P.”-
bordje — en dan op Meerssen aan.

Over de groote weg langs Houthem racen
we tegen een auto — O jé nee, die houdt
ons toch niet bij — een extra-trein van Rol-
duc, nee hoor!

In Meerssen moeten we uitstappen. Door
't kleine station naar buiten, — even langs
't hek, sluipen we stilletjes tot achter bij
onze klas, die er natuurlijk 'n paar mist —
en heel onschuldig vragen „we” elkaar, waar
„we” gezeten hebben. Allen worden opge-
steld in „bedevaart-formatie”, vooraan 'n
paar geestelijken uit Meerssen, en dan, klas
na klas, begint de processie te trekken. We
gaan namelijk naar 't Sacramentswonder van
Meerssen, waar tijdens de octaaf van Sacra-
mentsdag elke middag plechtig lof is.

Daar schuifelen we voort, over de mooie,
breede, zwart-blauwe asfaltweg met auto's
en fietsers — voor óns, gewend aan 't stille
carré en bosquet, een verkeers-orgie — aan
weerskanten strenge, hooge boomen: de
groote weg van Valkenburg af. 'n Vracht-
auto stopt, en laat de heele lange rij jongens,
langzaam voorbij-biddend, langs zich heen
trekken. — Dat is de eerste, die ons, één
voor één, bekijkt!

Nu zijn we reeds zoetjesaan Meerssen bin-

nengekomen; de hoek om, en dan die groote straat in. Aan alle deuren staan de menschen te kijken, trottoirs vol, en vóór de café's. Aan weerskanten blijft 't verkeer stil staan. Onbewogen, met 'n stalen gezicht, drentel je de lange haag toeschouwers voorbij — net als in de Sacramentsprocessie van Kerkrade — en hardop bid je na; af en toe zie je in de spiegelruit van een winkel of 'n auto een héél lange rij achter je, en een onoverzienbare lijn jongens vóór je, met in 't midden, op de straat, de leeraren, hoed en brevier in de hand.... en je laat je maar bekijken door het aandachtige publiek, dat zwijgend, vroom zelfs, de stoet laat passeeren. Je hebt zoo'n safe gevoel over je van „hier kent je toch niemand”, en héél Rolduc is bij elkaar, in deze vreemde, open huizenrij....

Daar komen we bij de kerk. Wat 'n mooi gebouw nog! Ik had 't heelemaal niet zien liggen, en door de verrassing, om de laatste wegbocht, verbaasde ik me nog meer. De slanke, Gothische bogen doen je dadelijk aan iets moois, verheven-kerkelijks denken, en een echte, vale kathedralenkleur ligt hier zoo zuiver tusschen deze bonte huizen en omgeving. Het blijkt kermis te zijn, of te moeten worden, hetgeen we opmaken uit de op 't kerkplein staande kraampjes, schommels en houten geraamten, en ook zijn er de logge kermiswagens en de zéker daarbijbehoorende logge sukkel-vrachtauto's.

Biddend trekken we de kerk binnen, onder het donkere, spitse portaal. Nieuwsgierig kijk je om je heen, om je onwillekeurig de ligging van 't gebouw voor te stellen. Wat mooi licht daarginds! Achter in de beuken, tusschen de donkere pilaren, rijst het altaar omhoog, een contour van honderden electrische lampjes om dat ééne middelpunt: het Allerheiligste, in een wolk van stralen en witte bloesems. Nog even zoeken we naar een plaatsje op een bidstoel, en dan, als alle jongens binnengeschuifeld zijn, is 't een moment stil in 't stemmige kerkje.

We kijken aandachtig langs de oude, beschilderde gewelven, en lezen de opschriften langs de pilaren — maar onweerstandbaar gaan onze blikken toch weer naar die spiegelende monstrans daarginds in dat licht....

Het lof begint. 't Oude orgel begeleidt Mr. Zuylen, die de eerste strofe van 't Lauda Sion voorzingt. Wij, met onze machtige jongensstemmen, zingen verder, een forsch geluid langs de donkere muren, net als in onze kerk op Rolduc. Dan zal de Deken van Meerssen een korte preek houden. De eerbiedwaardige, grijze man vertelt héél in 't kort, héél eenvoudig, het wonder van 't Sacrament, dat op deze plaats voor vele eeuwen geschied is, vol liefde voor zijn dorp en zijn heilige plek, zachtjes, bijna kinderlijk, maar wij luisteren, vroom en geloovig, en worden gemakkelijk weer allen kinderen in zoo'n wonderlijk ontroerbare stemming, in de late middag, de donkere kerk met de knetterende kaarsjes....

Het is doodstil, en wij hooren gespannen toe — je ziet allemaal de bekende gezichten van jongens en Heeren om je heen, in 't oranje altaarlicht.... een lichte cantiek dóór alles. Allemaal van Rolduc, met een héél andere kerk-achtergrond, nu een veel inniger verband tusschen ons, in deze vreemde omgeving. We zingen samen nog het Tantum Ergo, met begeleiding van 't eigenaardig „draaiend” orgel, en dan geeft onze Directeur de zegen met 't Allerheiligste — 'n belletje in die wieroekwolken en lichtjes ginds, en eerbiedig buigen we onze hoofden voor dien God, dezélfde over de gansche wereld..

Naar buiten, in de deur, even die pijnlijke dag. We vallen één moment terug naar dat bitter-gewone leven, en onze indrukken zijn weer zóó weg.... Maar dan zijn we weer Rolduc, dat 'n uitstapje maakt, uit de kerk-sfeer in dat jongensgewoel, tóch weldadig en flink. We zoeken een sigaar, loopen nog wat door elkander, en dan begint de wandeling naar 't Geuldal, naar Valkenburg, terug. We praten over de preek van Meerssen, maar... — kijk dáár, in die wei tegen de helling, dat lijken wel oorlogsgraven bij Verdun met al die witte paaltjes. — Er staan 'n paar vrachtauto's, en ginds loopen wat mannen. Nee maar, óók al „Rolduc”, daar gaan we picknicken! hoera, vooruit! een razzia door de beemden, en we liggen bij „paal” nummer 30, ónze tafel, net als op 't „plateau” in Schaesberg.

Nog even een aanval op de knechts, die met 'n mand broodjes tusschen de jongens door trachten te komen, dan nog een flesch bier bemachtigen, — en we zijn 't eerste kwartier niet meer van onze plaats op te jagen. Kostschoolpersfotografen doen hun plicht voor de traditioneele foto van „onze tafel”, waar we óp staan met 'n broodje in de mond, en een bierglas of een glas bier in de hand. Hier en daar duiken de eerste publieke sigaretten op.... 't Schijnt, dat Meneer Directeur 't tóch goed gevonden heeft.... en vervolgens wandelen we maar weer verder, door de bosschen en langs dichtbegroeide hellingen 't Geuldal in. Links naast en onder ons stroomt het riviértje met zijn zuivere, groengrijze golfjes en blanke strepenstreaming, altijd sneller en darteler, naarmate wij óók verhit worden! Aan één stuk door wordt er gezongen — en ongeveer om de vijf „schlagers” begint een of andere kolonie vaderlanders „Waar in 't bronsgroen eikenhout” of „Waldesloe-hoe-hoest” te „brullen”. We marcheeren langs de rotswoningen met de diverse bordjes „gevaarlijk”, en langs de verschillende reclameborden voor hotels en parken, we komen langs de heldere, nieuwe café's en pensions, die daar overal langs de wandelweg verrijzen — en langzaam naderen we Valkenburg. Vóóraan, bij de eerste huisblokken, wordt halt gehouden; we houden op met onze liedjes, stampen 't stof van de schoenen, maken onze kleeren wat in orde, en dan mogen we onze overval op café's en hotels beginnen, nadat de prefect alle hoofdprofessoren nog eens goed op 't hart

gedrukt heeft, om zéker tien minuten voor acht aan 't station te zijn. Spoedig zitten we ergens achter een wit tafeltje, met 'n fleschje Pils, en dan kun je zoo lekker, als 'n groote meneer, menschen en auto's op straat vóór je laten voorbijgaan.... 'n Daverend gejuich als plotseling nog een Rolducsche klas, moe, met verhitte gezichten, voorbijsjokt.... Die stakkers hebben nog geen geschikt plekje kunnen vinden! Lachend laten we hen loopen, veilig achter ons glas bier, maar óók van Rolduc!

Precies op tijd voor de trein. Even hollen en vechten om een coupé, de sigarettenjongens nog wat afgezet, en daar schuiven we weer huiswaarts, door 't vredige Zuid-Limburg in de gele avond. Oranje-witte lucht achter de heuvels, achter de uitzichttoren van Valkenburg met 't groote Kruis, en alles verdwijnt achter staal-blinkende rails, achter draden naar de horizon.... Vrede vóór Heerlen vanavond!

Heerlen, met de roode, rookende, roetende mijnen, waar de nacht begon over uitgaande, winkelende menschen, gewasschen, met ringen om de oogen.... avond na 't werk op de mijnen.... In de tram nog even 'n gejoel, als we door de donkere tunnel razen. Dáár achter ligt Kerkrade met zijn Rolducsche „invloedssfeer”. Zwart en massief ligt de oude abdij aan 't eind van het schemerende land. Verlichte ramen, drie rijen, boven 't carré. De laatste centimeter sigaret weggegooid, en naar binnen.

We zijn uitgeweest!

A. M.

Suez — Port Said.

Tusschen Port Said en Suez vaar je van de eene wereld in de andere.

Ik herinner het me nog als de dag van gisteren, hoe op die late avond ineens het vreemde Oosten zich vertoonde rondom ons schip, dat hoog en zwaar in het glinsterende nachtwater lag. Donkere menschen waren

het met roode fez en lange mantel, die vanuit hun bootjes mekaar onverstaanbare keelklanken toeschreeuwden. Veelkleurige shawls en tapijten ontplooiden ze; het was loven en bidden en sjacheren tot het schip verder stoomde en de stad weer in de nacht verdween.

Er was veel romantisch in die eerste ken-

nismaking. Port Said was op een afstand blijven liggen en we hadden nog niet kunnen raden — wat je doet als je tien stappen aan land gezet hebt — dat het een van de meest bedorven steden der wereld is. 's Morgens vroeg zagen we de zon opgaan boven een randje woestijn en Bedoeïenen met kameelen bij de eerste palmen. 's Middags was het Suez: met witte huizen, uitgestorven en verlaten in het licht en de hitte van de Afrikaansche middag.

Je lette er niet op, hoe vuil en onverzorgd de menschen, hoe mager de kameelen waren. Hier was het Oosten; hier was een andere wereld, die je ging ontdekken en voorloopig liet je de veelheid van indrukken maar passief over je heen gaan. Er zou immers nog tijd genoeg komen om te schiften en een oordeel te vormen.

Zoo was het Noord-Zuid.

Jaren later ging het Zuid-Noord: Suez—Port Said. En ik was naief genoeg om te denken, dat er nu aan de andere kant geen wereld meer te ontdekken viel. Daar voor ons lag immers het Westen. Nu was het wel waar, dat in die tusschentijd Sprengler zijn „Untergang des Abendlandes” geschreven had. Doch dat bleek een vergissing te zijn, toen we weldra Marseille weer zagen liggen zooals vroeger: de rotsen van Château d'If als wakers voor de haven, doch, beter schutse nog, Notre Dame de la Garde hoog boven stad en zee. Dezelfde P. L. M. van jaren terug voerde ons weer door Frankrijk, grijs en grauw onder een sombere herfsthemel, langs vuile en verwaarloosde dorpen, die vuil bleven, omdat er geen zon was, om alles met licht te drapeeren. Maar wat gaf dat!

We gingen immers in één ruk door naar Holland. We gingen ons land weer zien. De mijmeringen van de laatste maanden, toen het vertrek al op handen was, gingen waarheid worden. Nu zouden we niet meer hoeven te kijken over een landschap, waar in heel de breede verte nog geen torenspits te zien was, niet meer behoeven te reizen door streken, waar je je pijnlijk bewust was, dat er niet één Katholiek woonde. Vóór ons lag het welbekende, het eigene, waar we ons thuis wisten.

Doch niet veel dagen in den Haag waren er noodig om me bij te brengen, dat diesseits Port Said ook nog wat te ontdekken was. Waar het aan lag, weet ik niet. Was het de lange afwezigheid, die me vervreemd had van Holland? Was er in die jaren werkelijk zoo veel veranderd of was er in mijn herinnering veel moois geïdealiseerd en veel donkers ongemerkt weggevallen? Was misschien het contrast Oost-West noodig om allerlei lijnen van het beeld, die ik vroeger niet gezien had, nu scherp te doen spreken? Ik denk, dat het een complex van verschillende factoren geweest is; dat er van dat alles iets heeft meegeholpen, om me die eerste weken een desillusie rijker te maken, rijker, ja, om het leersame, dat er aan verbonden was.

Want wat in die dagen tot me sprak met een duidelijkheid, die al het andere overstemde, was de vermaterialiseering van onze beschaving. Dat kwam op me af uit het doen en drijven van de groote stad, uit schreeuwende lichtreclames en brutale affiches. Dat klonk me toe uit de gerythmeerde leegheid van de voor velen alleen zaligmakende jazz, waar steeds meer syncopen het kwijnende leven moesten inhouden. Dat moest ik vernemen uit de gesprekken in de tram, uit de koppen van de dagbladen, uit de etalages van boekwinkels en de hallen der bioscopen.

Nu was ik me wel bewust, dat eerste indrukken eenzijdig zijn en dat Hollands herfstweer de stemming van iemand, die juist uit Indië komt, sterk kan beïnvloeden. Ik moet weinig hebben van de onbereederde idealiseering van het Oosten en zal zelf de eerste zijn om op veel schaduwplekken te wijzen. Maar hier was de tegenstelling toch te groot om niet voor een objectief beoordeelaar duidelijk te zijn. Ginds was nog eenvoudig en hier was het, of alles een pose aannam. Ginds was de godsdienst een natuurlijk geheel gebleven met leven en denken en men erkende hem, ook hij, die niet volgens zijn voorschriften handelde; hier was het of er geen ander ideaal meer bestond dan genieten en of elke ernstige kwestie maar weggedanst moest worden. Het zou dwaasheid zijn, in iedere oosterling een wezen van hooge spiritualiteit te zien; men behoeft slechts de

literatuur even in te zien om van het tegen-
deel overtuigd te worden. Doch voor hem
bestaat de godsdienst; hij loopt er niet langs
zooals men op straat een onbekende passeert,
met wie men niets te maken heeft. Ginds was
er óók materialisme, maar het stond naast
de godsdienst; hier leek het of materialisme
en godsdienst identiek geworden waren. De
inboorling van Java stond vreemd tegenover
een toog, maar er verging in den regel weinig
tijd voordat hij eenigszins begreep en een
zekere eerbied ging toonen; de inboorling van
den Haag scheen aan eeuwen niet genoeg ge-
had te hebben en gaapte je aan als een on-
begrijpelijk wonderdier.

Zoo liep dan mijn ontdekken van eigen
land uit op een rijkelijk koude douche over
mijn vaderland-illusies en Suez—Port Said
leek voor mij een teleurstelling te zijn ge-
worden, minstens zoo groot als Port Said—
Suez voor veel anderen. Gelukkig echter dat
ook hier de eerste indrukken niet de defini-
tieve waren. Er leeft, Goddank, nog een chris-
tendom en een degelijk christendom in ons
landje; er is nog kracht in ons katholicisme.

De volgende maanden waren daar om het
me te bewijzen.

Eerst was er de Mittovos. Daar zag ik de
echt katholieke missieliefde bruisend te voor-
schijn komen. Daar maakten avond na avond
grootte groepen een reis om de wereld, hun
katholieke wereld; luisterden met echte, een-
voudige interesse naar wat de missionarissen
vertelden; leefden er mee met wat zij hadden
meegemaakt en voelden dat werk van hun
zonen en broers en landgenooten ook een
beetje als het hunne. Waren zij het niet, die
met hun gebed en hun penning het steunden?
O, het deed goed, in de oogen van die dorps-
menschjes weer eens ongeveinsde verbazing
en eerlijke belangstelling te zien voor dingen,
die hen alleen interesseerden, omdat ze ka-
tholiek waren en voelden. Hun ideaal was
niet het kennen van de nieuwste Schlager
en het gezien hebben van de laatste talky.
Ze konden zich nog warm maken voor iets,
dat hooger lag dan automerken en beursno-
teeringen. Ze hadden in hun leven iets, dat
hen rijk maakte met een rijkdom, die hen
niet blasé deed zijn.

Een ander oogenblik was er, waarop ik nog
duidelijker voelde de kracht van ons geloof,
waarop nog overtuigender tot mij sprak de
aanwezigheid van een cultuur, die, hoewel
meer verborgen en bescheiden, oneindig veel
dieper was dan die welke het moderne stads-
leven met veel ophef en reclame demon-
streerde. Dat was, toen ik bij de Stille Om-
gang aan het begin van de Kalverstraat stond
en door de nacht de stap klonk van die hon-
derden, die daar uiting gaven aan hun geloof
in iets, dat niet met de zinnen te grijpen is.
Dat stille gebeuren was me een grootsche
demonstratie van de bovennatuurlijkheid van
ons katholicisme. Biddend, zonder het min-
ste vertoon, trokken we daar rond de plaats
van Mirakel. Wat voor de late Zondagavond-
vierders iets onbegrijpelijks moest zijn, was
voor ons vol van diepe zin. Ieder wist zijn
gebed vruchtbaar, wist zich lid van het eene
grootte Lichaam der Kerk en vereenigd met
velen in de hulde aan Christus, het Hoofd.
Door iets, dat in je leven niets beteekent,
kom je niet van ver om zwijgend door de
nacht te loopen en even zwijgend weer heen
te gaan.

Ik dacht nog eens terug aan Suez en Port
Said. Hier was dan toch het Westen supe-
rieur aan het Oosten. Of neen, laten we lie-
ver zeggen: hier had het Westen iets, dat
het Oosten nog niet gekregen had, maar dat
aan geen Oost-West gebonden is, dat hoog
uitgaat boven wereldindeelingen en landgen-
ten, boven rassen en tijden. En ik moest het
betreuren, dat de oosterling in het Westen
alleen de van zijn basis losgeslagen, reddes-
loos wegzinkende cultuur ziet en zich, mis-
schien dikwijls met reden daarboven voelt
staan in geestesbeschaving.

Is er dan voor ons, katholieken, niet een
taak weggelegd? Voelen wij, Rolduckers en
oud-Rolduckers, niet een verantwoordelijk-
heid, die in de verte lijkt op het „Vae mihi,
si non evangelizavero” — „Wee mij, als ik
het evangelie niet verkondig”, van Paulus?
De rijkdommen, die wij bezitten, moeten we
naar buiten dragen de wereld in, het geloof,
dat wij zoo onverdiend kregen, moet ons iets
levends zijn, niet een van buiten geleerde
catechismusles, opdat we er het zout der

aarde en een de maatschappij doorzurende deesem door worden.

Geve God, dat we zoo Oosten en Westen tot dienst mogen zijn.

Deze wensch, ik vertrouw er vast op, zal geen uiteenspattende illusie blijken te zijn. Dat voelde ik, toen ik na acht jaar afwezigheid, weer Rolduc's toren zag te voorschijn komen uit de donkere avond, zwart tegen de iets lichtere lucht. Ik had het gevoel van weer thuis komen, toen ik recht er op af ging over de eenzame landweg, die ik 't laatst gezien had onder een zomerzon, met over me de stemming van: eindexamen voorbij. Ginds verder weg in Duitschland lagen mijnen en hoogovens; lag het gebied van de industrie, nu tegen de grond geslagen door het fiasco van een ontkerstende economie; dreigden, wit gekalkt tegen de muren, hamer en sikkel. Maar daarvóór stond Rolduc's toren; tusschen mij en dat duistere land daar achter stond hij, vast en zwaar; stond hij nu al eeuwen. Hij wekte in je een gevoel van rustige zekerheid; hij deed je denken aan de onwankelbaarheid van de rots der Kerk, vruchtbaar onderwerp ter overweging in deze tijd.

Toen ik dichterbij kwam, was er het beeld der Immaculata in de nis bij de ingang. Moeder was er nog en omhuifde met haar, in zoo eenvoudige woorden afgesmeekte, bescherming de jonge levens daar achter de poort. Aedes hasce defende! Ik kon geen beter gebod op dat oogenblik vinden, of het had moeten zijn: In manus tuas, Domine, dat om die tijd juist in de kerk werd gezongen.

Rolduc in Gods handen en onder Maria's schutse. Zóó moet het blijven, dat het reeds jaren was: een vormschool voor katholieken van de daad. De volgende dag, waarop ik weer een oogenblik in het Rolduc'sche leven

gekeken heb, heeft mijn vertrouwen gesterkt. Daar heeft men nog idealen; daar zijn er, die zich overtuigd voelen dat er in het leven hun een taak wacht, zwaar van de verantwoordelijkheid, die zij meebrengt, maar mooi en waard, dat men er de schouders onder zet.

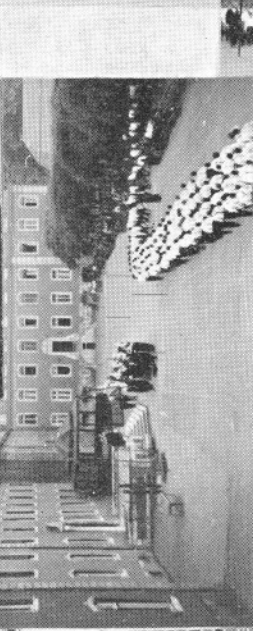
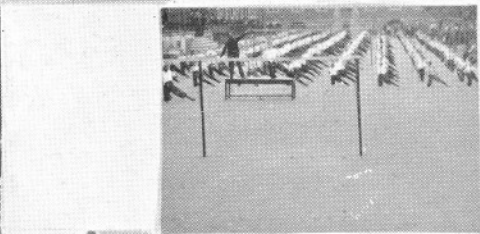
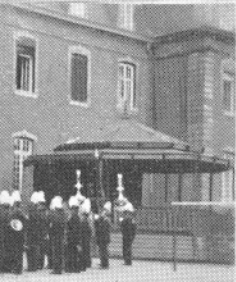
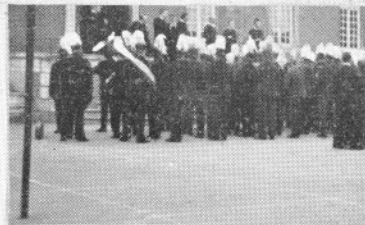
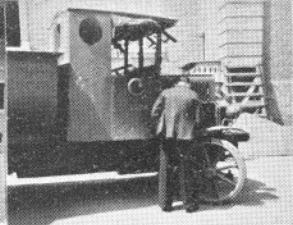
Katholiek zijn door en door, dat is het, wat in deze tijd een eisch is, en wat moet geleerd worden in deze jaren. Laten wij onze eerlijke eenvoud zetten tegenover de tragische comédie, die de wereld speelt; ons geloof tegenover de sceptische glimlach; ons enthousiasme tegenover het minachtend sarcasme van de wereldling, die alles heeft gewogen en alles te licht bevonden, omdat zijn weegschaal naar de egoïstische kant doorgeslagen en daar vastgeroest is; ons idealisme ten slotte tegenover de leegheid van hun parterre-levensbeschouwing.

Ik weet, dat er op Rolduc nog idealen leven, dat het hogere er begeestering kan wekken, dat we ons geloof onder de menschen willen brengen. Maar laten we in onze geestdrift nuchter genoeg blijven om te beseffen, dat die idealen niet verwezenlijkt zullen worden zonder strijd, zonder offers. En voor velen zal het zijn de strijd van den onbekenden soldaat, het offer van nummer zoo veel, naamloos gevallen in de voorste loopgraaf.

Met moeizame arbeid zullen we ieder ons klein stukje bij moeten dragen; misschien zal niemand het weten, geen mensch er ons om achten. Maar werken zullen we, dat ons katholicisme zal blijven staan, al zou misschien rondom ons de beschaving steeds dieper wegzakken.

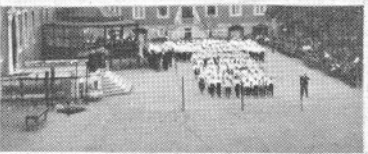
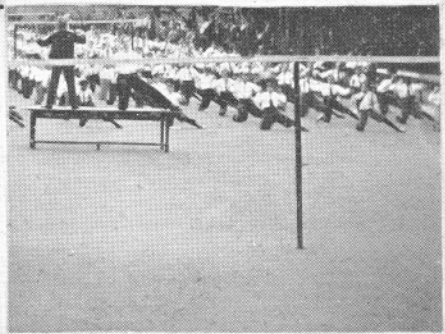
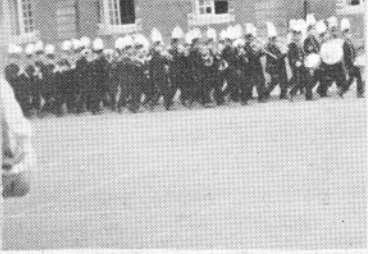
De betonconstructie van ons waarlijk beleefd geloof zal een hechte basis zijn voor de brug, die wij moeten slaan: de brug van Port Said naar Suez.

P. ZOETMULDER S.J.

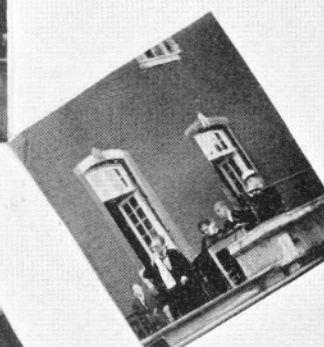
DIRECTEURS-
FEEST
- 1932 -

1STE DAG

DIRECTEURS-
FEEST 1932
2DE DAG

Directeursfeest 1932.

.....

Waarom moeten wij steeds de mooie dingen die we ondervinden in ons leven uiteen gaan rafelen?

Is het om toch maar goed te weten waar het mooie nu juist in gelegen is?

Maar om dan toch weer telkens te ondervinden dat het wég is als de deelen voor ons liggen, gerukt uit hun mooi verband?

We doen het met een vers, een levend vers, waarvan we ieder deel, ieder woord een naam gaan geven in ontleding.

Maar wat begrijpen we dan nog van de menschenziel die het schiep?

We doen het met een bouwwerk dat we uiteenslaan in losse stukken, in afmetingen en in draagkracht.

Maar wat begrijpen we dan nog van den kunstenaar die dag en nacht gezwogd heeft met het probleem: zijn idee te belichamen in onbehouden stof?

Zoo is het ook gevaarlijk om een feest uiteen te nemen in deze blijde gebeurtenis en dat blijde feit.

Want een feest is toch een levend geheel!

En daarom geloof ik, dat wij dat alles alleen dan mogen doen wanneer wij weten hoe wij voor ons zelf of voor anderen de deelen weer aaneen moeten voegen tot een bezielde eenheid. Dan kan dat alles meegewerkt hebben tot een dieper inzicht.

Weten we het niet, dan zullen we ons zelf of anderen niet rijker hebben gemaakt, maar zijn als een jongen die zijn horloge uit elkander nam uit nieuwsgierigheid.

Recht op het timpanon staat de vlag.

Rood, wit en blauw.

Breed blijft zij uitslaan naar het Westen..

Jongens houden van vlaggen.

Zij voelen zich verwant ermee.

Vlaggen hebben iets openlijks, iets vrij's en franks, iets opgewekts, iets blij's.

Vlaggen geven iets van zich zelf en blijven toch even rijk.

Rood, wit en blauw.

Want het is feest vandaag op Rolduc.

Het is goed om van tijd tot tijd dit feest te vieren.

Goed voor den feesteling.

Het onwrikbaar geloof aan den toekomstigen wasdom van elke goede daad, is een groote kracht in het leven van eenieder.

En dit geldt heel bijzonder voor hem, die van God de opdracht kreeg om de jeugd veilig te brengen naar het zelfstandige leven.

Op zich genomen is dat geloof genoeg voor hem om elken dag zijn taak weer op te nemen.

Zeker, maar ook hij blijft mensch, en als mensch zal ook hij onwillekeurig uitzien naar een waardeering van zijn werk.

Maar de jeugd is onnadenkend.

Zij eischt, zij vraagt maar.

Daarom is het goed om dit feest te vieren.

Want dit feest is een blij kunnen rusten na volbracht werk, een dankbaar terugzien op het vele, dat tot stand kwam om in dat vele de kracht te vinden om den nieuwen dag aldus weer te beginnen.

Het is ook goed voor ons.

Want op zoo'n dag worden we ons bewust soms erg veeleischend, soms erg ondankbaar te zijn geweest.

De jongens zitten op de banken.

Verder is de cour leeg.

Dan een applaus.

De Directeur staat op het bordes en nog enkele Heeren.

Er is ook een vreemde bij.

Daar stappen ze binnen, de groote poort door van 't bosquet.

De witte pluimen — de mijnwerkers van Terwinselen — de Harmonie.

Een leger van jongens komt op ons aanstappen van achter de boomen binnen den ijzeren weg.

Komt op ons aan over de lange, breede cour, voorbij ons en zwenkt terug in dubbele breedte langs het bordes om weer uiteen te vallen.

Dan stappen ze tegen elkander in.
Achtvoudige rij.

Is dat niet omdat wij daarin ons eigen zijn
en kunnen belichaamd terug zien, dat wij dat
zoo mooi vinden?

Vrij te zijn, zooals elk van die jongens
vrij is; anders te kunnen zooals elk van hen
dat rythme kon verbreken, en het toch niet
te doen, omdat wij ons gebonden voelen aan
onzen plicht zooals zij.

Links — twee — drie — vier!

Rechts — twee — drie — vier!

En weer opnieuw, telkens weer opnieuw
datzelfde rythme.

Weer zwaaien de witte armen overmoedig
door de lucht.

Er zijn er slechts weinigen onder ons die
het weten en nog minder die het wetende
kunnen zeggen, wat het mooie is in muziek.

We zijn eerlijk geweest.

We hebben ook niet gedaan of we het wisten.

Eerlijk hebben we geluisterd, ongedwongen,
ongemaakt.

En in die mate als we eerlijk waren, hebben we genoten.

Daar hebben we gevonden het contact tussen twee heel verschillende werelden: de wereld van den zwoegenden mijnwerker en de onze.

Maar beide werelden van menschen, oprechte menschen, aanknoopingspunten zoekend en vindend daar, waar ieder menschenhart naar uitziet: het schoone.

Het zijn slechts losse gedachten aan den avond van het feest.

Het feest dat begon aan de bron van alle blijheid, dat zooals elk Rolducsche feest begon in de Kerk.

Het heeft zich voortgezet door den dag in den optocht voorbij het huis, voorbij den feesteling.

— Een optocht van muziek en vlaggen —.

Langs den zonnigen namiddag tot den onvergetelijken avond.

Losse gedachten zijn het slechts, blijfeesten, maar die hun eenheid vinden in dankbare, ontvankelijke jongensharten.

E. B.

Een anecdotische herinnering aan Dr. Nolens.

.....

Het gebeurde jaren geleden in een der steden van ons land. De Koningin in stad! Officieele audiëntie. Ook Dr. Nolens, het kamerlid (Monseigneur, Kabinetsformateur, Minister van Staat etc.? nog geen denken aan) moet zijn opwachting maken bij de Landsvorstinne.

Na de audiëntie komt hij zoo heel ongedwongen binnenvallen bij een goeden vriend — hij weet, dat hij zooiets daar kan doen — om even zijn ten hove vereischte costuum, in casu: toog en ceintuur, te verwisselen voor zijn gewone clergymanpak. Hij belt aan. Het toeval wil, dat dezen keer niemand anders thuis is, dan één der jonge telgen van zijn vriend met de kinderjuf. Dus juffrouw doet de deur open, herkent Dr. Nolens en vindt het terstond in orde, als de zakelijke, kortaffe man zonder plichtplegingen in een kamer verdwijnt om zich omtekleeden. Zij wacht zoolang bij „het kind” in de voorkamer.

Even later gaat een tusschendeur open en verschijnt de Doctor „in burger”, zooals het heet, om in de beter verlichte voorkamer even zijn ceintuur en toog, zoo goed en zoo kwaad als het gaat, in zijn valiesje te bergen. „Och, Mijnheer Nolens, mag ik U even helpen en die voor U opvouwen?” zegt de echt vrouwelijk bezorgde juf. Maar nauwelijks heeft zij uitgesproken, of daar gaat opnieuw de voordeur-bel. Wat nu? Zij moet naar de deur; toch durft zij niet „het kind” alleen laten bij den vreemden zwarten man met zijn ernstige gezicht, niet uit wantrouwen, maar bevreesd, dat „broer” dan zoo’n huilbui krijgt, dat zij hem nog in geen half uur stil heeft. Nolens ziet de impasse en zegt eenvoudig: „O, dat is niets, juffrouw, gaat U maar even de deur open maken, ik let wel op het kind”. Juf, wel niet heel overtuigd van den goeden afloop van zaken, verdwijnt.

Nu komt een critiek moment. Op de straat is voor kinderoogen veel te zien. Geen wonder dus, dat de kleine man, die aan het raam

staat te kijken, niet zoo gauw bemerkt, dat zijn bewaakster de kamer uit is. Maar er is één gevaar: hij kan plotseling zijn beweeglijk kopje omkeeren. „Principiis obsta” denkt Nolens en vlug, maar met de grootste kalmte, pakt hij het kind bij één oor en blijft zonder een woord te zeggen ernaast staan. Het hoofd omdraaien, dat gaat niet, voelt „broer”; want die groote vreemde mijnheer houdt stevig vast. Toch doet het heelemaal geen pijn, als hij zich maar rustig houdt. De dreumes probeert even om scheef-naar-boven dien mijnheer eens te bekijken, en hij kan nog precies zien, dat de man niet lacht, maar ook niet zuur kijkt. Dat stelt gerust; maar hij begrijpt er niets van. In alle geval de verwondering, samen met „broer’s” wat flegmatischen aard, maakt, dat er geen huilbui losbreekt. Nog eens een poging om opzij-omhoog te kijken en nog eens; Mijnheer zegt niets, maar laat hem ook niet los. Het blijkt maar het veiligste, zich heel stil te houden. Die kluchtige situatie duurt zoo enkele minuten; juist lang genoeg om juf gelegenheid te geven, de boodschap aan de voordeur in ontvangst te nemen en terug te komen. „Hè, Mijnheer Nolens, is dat loopen! Ik ben maar zoo gauw mogelijk weer terug... maar wat is dat kind braaf!”

Nolens laat het oor los. „Natuurlijk, juffrouw, het is een heel verstandige jongen: nietwaar broer? Nu, ik moet weg; U doet wel mijn groeten aan Mijnheer en Mevrouw”, en meteen neemt hij zijn valiesje en even doodnuchter, als hij gekomen is, verlaat hij weer het huis om nog tijdig aan den trein te zijn.

Nolens heeft diezelfde tactiek later vaker toegepast, als het noodig was, al te dartelet Kamerleden in het gareel te houden; en de dreumes van toen moet nu op zijn beurt als leeraar van Rolduc ook zoo nu en dan een ongetemden bengel aan zijn ooren komen.

A. S.

.....

De restauratie van kerk en toren te Rolduc.

.....

De in Maart 1931 begonnen restauratie van Rolduc's kerk en toren werd ruim een jaar later voltooid. Voor dat werk, hetwelk, dank zij de kundige leiding van onzen architect Ir. Jos. Cuypers en niet minder van de Rijksmonumentencommissie, dank zij ook de ijverige bemoeiingen van den aannemer G. Ruiters uit Kerkrade, naar wij meenen, volkomen slaagde, vraag ik de aandacht van de lezers van ons jaarboek.

In de eerste plaats dan de kerk: waar deze ruim 30 jaren geleden door Neerland's grooten bouwmeester Dr. P. Cuypers geheel hersteld werd, kon bij haar geen sprake zijn van verbouwing; het gold hier alleen een dergelijke versterking; zooals bekend is, heeft de door mijnbouw veroorzaakte verschuiving van den bodem in de nabijheid van Rolduc ten gevolge gehad, dat de hoofdpijlers met de muren van hoofd en nevenbeuken zijn uitgeweken, en dat in de bogen en gewelven vele scheuren zijn ontstaan. Ofschoon er volgens herhaaldelijk ingesteld onderzoek geen onmiddellijk gevaar dreigde, heeft de toestand toch heel wat zorgen gebaard en is het thans een ware geruststelling, dat ten slotte, naar wij vertrouwen, daarin afdoende verbetering is aangebracht. Deze versterking bestond in het aanbrengen van zware ijzeren ankers, het weer rond maken van de ingedeukte bogen en het dichten van de scheuren in de steenen gewelven.

De ankers, die de heele breedte der kerk samenvatten, zijn aangebracht aan de uiteinden der bogen; het was een moeielijk werk, omdat de harde muren van breuksteen meesters ver moesten worden doorboord. Niemand zal ontkennen, dat de zichtbare ankers een groot verlies aan schoonheid beteekenen voor ons monumentale kerkgebouw, een verlies dat wel nooit te herstellen zijn zal.

Het rondmaken van de bogen is eveneens een inspannend werk geweest; als ik meedeel, dat verschillende stukken zandsteen, vaak van twee tot drie honderd kilo's gewicht hooger moesten geplaatst en door an-

dere vervangen worden, hoog op de stellages onder de ondervangen bogen, dan zal men gemakkelijk begrijpen, dat zulks veel zweet en inspanning gevraagd heeft; het geeft evenwel groote voldoening waar te nemen, dat die echt storende fout van de ingedeukte bogen zoo goed als geheel uit de kerk verdwenen is.

Nadat beide aangeduide werkzaamheden waren verricht, kon men overgaan tot het dicht maken van de scheuren in de gewelven; op sommige plaatsen waren zij meer dan 10 c.M. breed; toen zulks zorgvuldig was geschied, heeft de thans overleden kerkschilder Willy Essers vol piëteit de geschilderde voorstellingen in de gewelven zooveel mogelijk hersteld, zoodat het geheel thans weer een dragelijk aanzicht biedt.

Van de restauratie zou tevens gebruik gemaakt worden, om de zuidwestelijke deur te verplaatsen; de nieuwe deur was geprojecteerd recht op de bestaande gang naar Klein Rolduc. Toen men met het maken van de vereischte opening begonnen was, vond men al heel gauw de aanzet en een gedeelte van de omlijsting van de oorspronkelijke hoofdingang aan de Zuidzijde; oorspronkelijk was de kerk aan de Zuidzijde geheel vrij.

In het carré van Klein Rolduc was de andere aanzet eveneens zichtbaar; zoo kon de breedte van de hoofdingang juist worden opgenomen. Een niet geringe moeielijkheid baarde het feit, dat de eveneens gevonden dorpel van de oude deur circa 20 centimeter lag boven het peil van de kerk en van de gang; toch moest de bestaande toestand behouden blijven, omdat hij duidelijk aantoonde, dat vroeger de kerk is uitgediept, zooals ook de verlengde basissen van pijlers en pilasters in de kerk aantoonen. Door het aanbrengen van een twee meter lange bordes in de gang met drie treden en drie treden naar beneden in de kerk kon de ingang weer bruikbaar gemaakt worden.

Thans de toren: alvorens daarover uit te weiden, mogen hier eenige historische gege-

vens volgen, ons verstrekt door den rijksarchivaris en zoo bevoegden kenner van monumenten, Dr. W. Goossens uit Maastricht.

De westelijke toren der abdijkerk van Rolduc dagteekent uit verschillende tijdperken. Het benedengedeelte werd opgetrokken in de tweede helft der twaalfde eeuw of misschien nog in het begin der dertiende. Immers in het jaar 1143 bouwde men van af het koor, in westelijke richting, drie travees, waarvan er twee werden overwelfd. De „Annales Roldenses”, die dat mededeelen, maken dan geen melding meer van het verder afbouwen der kerk, ofschoon zij gaan tot het jaar 1157. Het is evenwel zeker, dat de Kerk met inbegrip van den toren geheel klaar was in 1209, toen zij geconsacreerd werd. Alsdan wordt de wijding vermeld van een altaar onder den toren. Volgens een afbeelding der abdij op een kaart van 's Hertogenrade door Jacob van Deventer uit het midden der 16de eeuw bestond de westelijke torenbouw der kerk uit een middelstuk met twee lage zijtorens.

Daarin kwam een groote verandering in de volgende eeuw. De ambt Balduinus van Horpusch plaatste in het jaar 1624 op het middelstuk en de daaraan sluitende zijmuren der kleine torens een hoogen toren, met een langwerpigen rechthoek als doorsnede, en bekroonde hem met een steenen spits.

De twee torens van vroeger dienden nu als schragende zijstukken. Een afbeelding van dien nieuwen toren, met sterk sprekend horizontaal lijstwerk, komt voor op een oud prentje van de H. Lucia, die destijds zeer in de abdijkerk werd vereerd. De trap, waarlangs men vroeger in den noordelijken toren naar boven ging, werd van af de eerste verdieping afgebroken en vervangen door een wenteltrap in den noordwestelijken hoek van den nieuwen toren. De steenen spits schijnt op den duur te zwaar te zijn geweest. Vijftig jaar later, in 1678, liet de abt Petrus van der Steghe die spits afnemen en verving ze door een houten met leien gedekte spits in den vorm, dien zij tegenwoordig nog vertoont. Omstreeks denzelfden tijd werden de twee zij-ingangen met hardsteen omlijsting aangebracht in den westkant der zijstukken van den toren.

Toen bekend werd, dat men te Rolduc van plan was kerk en toren te restaureeren, zijn in en buiten de pers allerlei onware geruchten verspreid, als zou de bestaande toren worden afgebroken en door twee nieuwe torens worden vervangen; meerdere protesten bereikten ons toen, en een goede vriend van ons huis zond ons zelfs een telegram met den inhoud „Spaar toch den ouden toren”; laat mij onmiddellijk schrijven, dat aan een dergelijk plan hier nooit gedacht is en wie den thans gerestaureerden toren ziet, merkt aanstonds, dat hij slechts weinig en wat de spits betreft, totaal niet veranderd is. Op de aangebrachte wijzigingen komen wij later even terug.

De hoofdzaak, die wij bij de restauratie beoogden, was ook bij den toren een degelijke versterking, want deze was meer dan noodig: de toren was in bijna desolaten toestand; breede scheuren liepen op verschillende plaatsen door zijn grijze flanken, stukken brokkelden af en vielen naar beneden en wie langs de uitgesleten trappen het inwendige beklom, kreeg op verschillende plaatsen den indruk van een ruïne. Dat is thans geheel anders; wie nu het uiterlijke van den toren aanschouwt en binnen de opeenvolgende verdiepingen nagaat, ziet een hechte massa, bestemd om weer eeuwen te trotseeren. Talrijke zware ijzeren ankers, die de vermoldme houten ankers hebben vervangen, houden de dikke muren aan elkander, terwijl een zware boog van gewapend beton bij het verbindingspunt tusschen kerk en toren den enormen zich daarboven bevindenden last schraagt.

De oude gewelven zijn gedeeltelijk hersteld, gedeeltelijk door nieuwe vervangen; dit laatste is o.m. het geval met het nieuwe gewelf boven de orgeltribune; voorheen was er een in twee deelen verbonden gewelf, rustend aan de binnenzijde op twee bogen, die op hun beurt gedragen werden door een zuil, steunend op den ondersten boog onder het jubé; het nieuwe gewelf kon geheel naar den oorspronkelijken vorm worden aangebracht, omdat in de vier hoeken nog de beginpunten aanwezig waren.

Het indertijd door Dr. Cuypers gebouwde

vooruitspringende jubé is een groot stuk ingekort, terwijl de zuiltjes en bogen, waarop het rustte, zijn verwijderd; beneden in de kerk is daardoor meer ruimte en vrijheid van uitzicht gekomen; de beschikbare ruimte op de orgeltribune is heel wat grooter geworden; als belangrijke bijzonderheid zij vermeld, dat aan het bestaan van een kapel in den toren herinnerd wordt door een soort sacrarium of fonteintje, dat in den laatsten zuidelijken pijler is weergevonden.

Ook de toegang naar de bovenverdiepingen van den toren is eenigszins veranderd. Eerst gaat men van den noordelijken nevenbouw langs een houten trap naar het laatste zijgewelf der kerk, om vandaar weer terecht te komen op de tweede verdieping van den zelfden noordelijken nevenbouw; men bevindt zich dan in een soort kamer met smalle venstertjes en een schoorsteen, waaronder een schoorsteenmantel, die het wapen draagt van Abt Balduin Horpusch; ook in den zuidelijken nevenbouw, vlak daartegenover is een zelfde vertrek; waartoe die kamertjes gediend hebben, is niet bekend, doch de analen van Rolduc maken gewag van een strafcel in den toren.

Boven het middengewelf van den toren begint de wenteltrap, waarlangs men het hoogste punt van den steenen onderbouw, waar de nieuwe ijzeren klokkestoel staat, kan bereiken.

Thans nog enkele woorden over de uiterlijk zichtbare veranderingen: in de eerste plaats de verlaging van de neventorentjes: deze biedt het voordeel, dat de groote midden toren veel slanker is geworden, terwijl de

in een spitsboog uitloopende galmvensters er thans veel sierlijker uitzien. Het nieuwe venster in den voorgevel breekt het groote muurvlak en geeft licht op de orgeltribune. Wat het frontaanzicht veel veranderd heeft, is het wegbreken van den noordwestelijken ingang en de daardoor verloren symmetrie, maar was er niet een teveel aan ingangen, als men bedenkt, dat er aan de zuidzijde van de kerk op een afstand van circa 25 meter 4 groote deuren waren? Op de plaats van de verdwenen ingang kwam een klein venster, waarin in glas in lood het beeld werd aangebracht van de H. Barbara, de patrones van de mijnwerkers, aldus herinnerend aan het feit, dat de Rolducsche monniken de pioniers waren van den mijnbouw in Europa. Daarnaast kwam tevens het oude, tot nu toe achter de hardsteen omlijsting verborgen venstertje vrij, dat zijn licht werpt op de trap, welke voert naar het jubé; de zuidelijke ingang in renaissance stijl bewaart de herinnering aan de verbouwing van den toren door of in den tijd van abt van der Steghe aangebracht. Vermelden wij dan nog, dat het metselwerk van den Rolducschen toren 29.80 Meter bedraagt, terwijl de spits 17 Meter en het kruis 3.80 Meter hoog zijn, zoodat de geheele hoogte 50.40 Meter is; en ten slotte dat ook de pui aan den voet van den toren hersteld is en de jaartallen vermeldt van den bouw der crypte en van de voltooiing der laatste restauratie. Dat het voorplein door dat alles gewonnen heeft en dat de toren, ofschoon massief van vorm een frisch en verjongd uiterlijk heeft gekregen, zal door niemand worden ontkend.

De kerkuil van Rolduc.

Ik behoor tot de hoogste adel van de die-
renwereld. Mijn stamvader was een konink-
lijke wijsgeer. Maar in zijn honger naar wijs-
heid achtte hij wereldsche rijkdom niet de
belangstelling van zijn bespiegelende geest
waardig. Zodoende raakte ons geslacht
stoffelijk aan lager wal. Doch onze familie-
trots weerhield ons om ons dagelijksch brood
te verdienen door regelmatige en goed be-
taalde arbeid, zooals valken en papegaaien
deden. Wij zijn blijven wonen op de meest
romantische plekken der aarde, in kerktorens
of kasteelen. Wij zochten ons levensonder-
houd alleen met die arbeid, die de adel niet
beneden zijn waardigheid acht, n.l. de jacht.
Het kost mijn fierheid wel eenige moeite om
volledigheidshalve erbij te voegen: hoewel
jager, ben ik toch maar een muizenjager.
Maar mijn residentie is er niet minder eer-
biedwaardig om: ik woon met mijn vrouw in
de kerktoeren, de hoogste en geheimzinnigste
plek van heel Rolduc.

Nu wil ik gaan vertellen, hoe in 1931 — het
achtentwintigste jaar van mijn romantisch
leven — mijn woonplaats geheel gerestau-
reerd is en welke angsten en ongemakken
ik heb doorstaan, voordat die restauratie vol-
tooid was. In de toren en boven de gewel-
ven van de oude abdijkerk heerschte buiten
de kerkelijke diensten gewoonlijk zulk een
plechtige stilte, dat ik de houtwormen in de
balken hoorde knagen.

Soms kwamen nieuwsgierige kosters of
avontuurlijke studenten dit geheimzinnig
donker doorsnuffelen, maar dan knipte ik
één oog dicht en verroerde geen veer: gere-
geld liepen ze onnoozel langs mijn donker
hoekje, zonder mijne Hoogheid te ontdekken.
In de zomer kwam ook soms de leidekker
jonge duiven of kauwen uithalen. Daarmee
wilde hij de jongens blij maken, maar de
Heeren hadden vaak allerlei last van die
onzindelijke gasten.

Overigens bespeurde ik geen onraad. Toen
kwam het voorjaar van 1931. Daar begon het
spektakel, zooals ik nog nooit beleefd heb.

Karrevrachten dennenmasten — mijn
vrouw heeft een hekel aan dennenlucht —
verrezen langs de voorgevel van de kerk.
— De bouwmeester noemt dat bekisting. —
Die masten werden met haken en kettingen
aan elkaar geklonken. Dagen lang heb ik met
mijn vrouw zitten peinzen, waartoe dat stei-
gerwerk moest dienen. Ik begreep het pas,
toen pootige kerels langs ladders door de
toren naar boven klommen, door de bovenste
deurtjes in de dakgoot sprongen en vol min-
achting naar de haan keken. Wij beiden wer-
den zenuwachtig, poetsten de plaat en nes-
telden ons op het tweede zijgewelf aan de
Zuidkant. Van daaruit hebben wij de ko-
mende bedrijven gevolgd.

Planken werden omhoog geheschen en
rondom de bovenste verdieping van de toren
werd een stelling gebouwd. Een acrobaat
klom tot op het kruis, bevestigde daar een
katrol en met een zacht lijntje werd de ver-
sleten haan van zijn hoge troon gehaald.
Dat liet mij ijskoud, maar mijn vrouw vond
het tragisch, want zij had die haan altijd
sympathiek gevonden.

Het kruis, dat in de strijd tegen de stor-
men bijna al zijn versieringen verloren had,
moest ook naar beneden glijden. Ook al de
verweerde leien werden afgedankt en vlogen
kletterend door de lucht. De groote zwarte
wijzerplaat, die doelloos aan de Oostelijke
zijmuur hing, moest ook verdwijnen. De da-
ken van de beide zijtorentjes werden verwij-
derd en hun muren een Meter lager gemaakt.
Bah, wat leek het daarboven kaal en onge-
zellig!

Ook binnen in de toren werd onbarmhar-
tig huisgehouden. De dikke, grijze muren kon-
den zich weren, zooveel ze wilden, zware
breekijzers maakten op verschillende punten
gaten; daardoor werden stevige ankers ge-
legd, om de logge gevaarten in de goede
richting te houden. Zelfs boven door de zij-
muren van het middenschip werden lange
ankers geslagen. — Als ze niet in de kerk

hingen, ging ik daaraan de doodenzwaai oefenen. —

Wat een stof hebben die kerels opgejaagd, zooveel heb ik er nog nooit geslikt. Als ik 's nachts mijn keel schraapte, klonk het ake- lig. Dat was ook door geen hoestpastilles te verhelpen.

Ik hoopte dat mijn zalige rust vóór de winter zou terugkeeren. Maar neen, ik had buiten de musici gerekend; die hadden iets tegen oksaal en orgel, zooals ik van mijn verborgen zitje had afgeluisterd; „die oude ram- melkast moest weg!” — mijn vleeschkast, waar ik zoo menig muisje gepikt had. — En wat kon ik 's morgens heerlijk inslapen onder de zachte melodieuze van dat oude orgel! Ook mijn vrouw vond het wreed, dat daarin met een mooie traditie gebroken werd.

In het begin van de Kerstvacantie begonnen de planken te kraken en het eene stuk na het andere daalde naar beneden. Het beste hoekje van mijn jachtgebied was bedorven, — want in een orgelkast kan van alles zitten — de laatste muizen en ratten werden verjaagd of vermorzeld.

Zelfs het mooiste stukje middeleeuwsche romantiek werd uit de toren weggekapt n.l. de resten van de oude gevangenis, waarin onwillige kloosterlingen of kloosterbedienden — dat konden mijn voorvaders niet onderscheiden — vaak gezocht hadden, als zij daarin moesten mediteeren over de mensche- lijke zwakheden.

Bovendien al de namen, die avontuurlijke studenten op de achtermuur geteekend hadden, werden door de kwast van de pleis- teraars weggevaagd. Want de achtermuur moest effen-wit worden, hij moest zich nu vertoonen aan het oog van de bewonderaars.

Weldra hoorde ik timmerlieden, die spij- kers in nieuw, hard hout dreven: ze timmer- den een nieuw oksaal, dat beter paste bij de stijl van de oude kerk. Een tijdje later hoorde ik gerinkel van nieuw metaal: daar werden de pijpen en pijpjes voor het mo- derne orgel naar boven gebracht. Ik zette

mijn bril recht en begon ze te tellen. Toen ik aan tweeduizend gekomen was, werd ik duizelig en gaf de moed op — mijn vrouw had reeds eerder bedenkelijk het hoofd ge- schud. — Weldra begon men die orgelpijpen te stemmen; toen kon ik niet meer slapen, want door de valsche klanken werd mijn dagrust meedoogenloos verstoord.

Ik verhuisde met mijn vrouw naar het bosquet en zocht een nieuw logement in een holle kastanjeboom. Iedere avond kwam ik terug naar de kerktoeren om vol belangstel- ling de voortgang der werkzaamheden te in- specteeren. Ik constateerde telkens tot mijn genoegen, dat de nieuwe aankleding van de toren mooier werd dan de oude.

Een splinternieuwe haan met blinkend-ver- gulde veeren overzag de heele streek. — Het gevolg daarvan is, dat mijn vrouw nu een nieuw lichter gekleurd avondtoilet verlangt. — Een nieuw kruis met rijkgesmede krans prijkte daaronder. Heerlijk glad zat het nieu- we blauweffen dak. Deftig glinsterden op de vier pinakels de opnieuw vergulde bollen. De vier galmgaten werden volgens de regels van de bouwstijl gevuld met schuinstaande platen — dat wordt deze zomer een onver- slijtbare rutschbaan voor mijn jongen —. De twee zijtorens kregen een eleganter hoed met een artistieke pluim.

In het voorjaar van 1932 werden de hoge stellages afgebroken en keerde ik met vrouwe- lief in ons vernieuwd paleis terug. In de bo- venste verdieping zocht ik een gezellig hoekje. Ik moet zeggen, dat ik erop vooruit- gegaan ben. Doordat de galmgaten een prac- tische afsluiting gekregen hebben, hindert mij het daglicht niet meer zoo veel, en heb ik minder last van de koude luchtstroomingen als vroeger. Helaas! kerkmuizen bespeur ik tegenwoordig slechts zeer zelden. Daarom heb ik een nieuw jachtterrein gekozen in de omliggende bosschen. Maar tot mijn laatste snik blijf ik wonen in de deftig- gerestaureerde kerktoeren van Rolduc.

CHIECHIEIEIE.

In et Wormdāl.

.....

Iech zits in et Wormdaal, jants alling,
An der zoom van der busch, op 'ne bemoosde
schtam,
Vuur miech 'ne berg va schrot en va schting,
En doa hinger der schnoorschnakke
iezerbaandam.
De Worm, die drieft heur koalschwatse brui
Wie ee troerband durch de bende vol
zaftieg jraas,
En hy en doa schtunt innige kui
En leasche der doeësch an dat schlammige
naas.

Mieng jedanke junt hieël, hieël wiet tseruk,
Noa hön, die al honderde joare bejraave,
Noa die daag va vrid en va jroeës jeluk,
Wie hij der schwatse dieamant woëd
jejraave.

Iech zieën mechtig-jroeësse wasserraar
Durch et kristalkloar wormwasser jedreave,
Iech zieën mönche in hönne talaar,
Jenauw wie kanonikoes Ernst 't beschreave.

Honderde köalder zieën iech joa
Noa de koalkoel hön broeëd verdeene in iere,
En bij hön zieën iech abt Chaineux schtoa,
Vuur hön tse waarschauwe en tse beliere.
Vol achtong ongerwerpe ze ziech
An de belierong, die hea hön zal jeave,
Ze kinne zieng kentnisse en zaage ziech:
Onger zienne kromsctaaf is et jot leave.

Iech zieën hön knije, ronksum der schaat,
Hön schrongige heng tsezaamejevauwe;
Ze hant de hillige Kathriena jezaat:
Doe bis os patroenin, op Diech vuur
vertrouwe.

Ze klumme deep eraaf in de ead,
Drieve schtolle en schtrekke, mit jroeësse
jevoar

In de abdij wead vuur hön jebeant
En aa hön jedaat bij 't offer an altoar.

Zoeë bleef benoa zievehoned joar
Op-et lendsche van Roda der Joddes-zeage,
En de abdij de ieschte woar,
Die Europa der schteekoal vuur koeët leage.

Mar doa zieën iech ing schwatse wolk
Verdonkele der polietische horizont,
Iech zieën barbaarisich kriejervolk,
Wie ze op Roda's jezeande huuvele schtond.
De horde dringt noen in de abdij
En hea vandaale dunt ze roove en schteale,
De vrijheed van de mönche is noen verbij
En zoeëjaar der abt hat nuus tse beveale;
Hea protesteert, en de mönche vluchte,
Evvel de vandaale, die kinne jing wette,
Der abt hulpt jee klaage en ooch jee zuchte
En hea vlucht voet um zie leave tse rette.

Noen wead verkoaët alle haab en jot,
En de mönche dunt hönne eejedom werm
jelde,

Den de abdij, die loog 'n in-et blot,
Alle achtong vuur zong duchtige helde!
Nog driijoartseende mosse verjoa,
Ooch dat offer mot uur nog bringe,
En i jlants zal werm de abdij doa schtoa,
En ze kan vol vreud et „Alleloeja” zinge.

Roda-lendsche, der roem is verbij
En der zeage Joddes is van diech jeschwonde;
Oesjeplungert, dieng prachvol abdij,
Die hilligdom entieert en schrekliche
jeschonde.

Beroofd en verlosse lik-ste noen hij,
Woa zoeë mennige hat vonge zie jluk,
En va koeër en psalmenmelodij
Schalt oes dieng jewelve jee echo tseruk.

Zoeë schteet de abdij da tse troere,
Wie ins Davids-schtad troeret op Sion's
berge,

Tservalle en tserbrökkelt heur moere,
Beherbert ze deeve, jezindel en scherge.
Mar Roda, vertswiefele mots doe nit,
Vuur diech komme jants zeker werm
Taborschtonde,

En dienne Ailbertoes verliët diech nit,
Ooch wens doe meens, dat alle hofnong
jeschwonde.

.....
.....
.....

Rolduc viert zie auferstehoengsfest
 En al zieng feinde zint in-et jraaf jezonke,
 Los schalle die „Consummatum est”,
 Rolduc, doe has dienne laidenskelch

jedronke;

Zwoar kants doe der schwatse dieamant
 Nit mieë wie vuurhin oes der eadboam heave,
 Evvel, dats doe 'm et ieëschte has jekantk,
 Dat predikaat zal vuur ieëwieg aan diech

kleave.

Ambrosianischer loobjezank

Schalt durch Rolduc's ieërwurdige tempel-
 halle;

In der herliche romanische jank
 Huur iech honderde monterre schtimme
 schalle.

Aa alle bronne der wiessenschef
 Komme ze hij hönne wissensdoeësch schtille
 En hoale ziech de nueëdige kraf
 Vuur der kamf mit et leave tse bejinne.

Zoeë is Rolduc werm honderd joar
 Der bronne van krisliche koeltoer en moraal,
 En bezongesch a kirch en altoar

Schinkt et ing schtatliche en würdige
 priestertsaal.
 Fürste en lenker va kirch en va land,
 Hant in der schatte va Rolduc hönne

weagwiezer vonge

En zoeëjaar der buschef van os Limburger
 land

Hat hij vol dank et „Adieu Rolduc” jezonge.

Wuur iech inne künsler wie Raffaël
 Oo Rolduc wie herlich zouw iech diech
 moale,

En inne karnts va ebte, zilverhel,
 Mueët oes de wolke die bild umschtroale.
 In de mitze van dea ebtekrants
 Ailbertus schtung wie hea zie Rolduc zeant,
 An zieng vus doa knijt vol wonnejlants
 Kruijder, der letste kanunnik, wie hea vuur
 Rolduc beant,

In zieng heng hea ee schprochband heul,
 Woarop schtung mit julde lettere jeschreave:
 Schafft weiter ihr Männer voll Opfermut,
 Auf diesem Hause Gottes Segen ruht!
 Oche, der 14 Joelie 1931. J. G.

.....

ET MARIABILD BIJ DE KLOEËSTERPOATS

1857—1932

Went endliech jeschmoltse ies en schnij,
 Jebroache Nord- en Ostwinkmach,
 Went de winkerherschaf is verbij,
 Da kunt der Mai vol blui en prach.
 Wie jreunt en bluit noen busch en veld,
 Wie herliech zingt de naatejaal,
 Et is, els wuur de jantse welt
 'Ne schun jeschmükte festdaagszaal,

En uvver die jantse schöpfongsmach
 Wurpt de zon 'ne schtroalekrants,
 En doa-uvver schteet vol himmelsprach
 Maria in Heure keuschhaitsjlants;
 Zie is joa de Maienkunnikin,
 Heur is der schunne mond jewijd
 Va jidder, dem zieng zieël nog ring
 En nit durch laster is entwijd.

In zieng hut tseert noen der ermste man
 — En schteet ze nog zoeë weltverloare —
 Marias bild, zoeë jot hea kan,
 Mit-et schunste wat der Mai jeboare.
 En durch kapelle en kirchehalle,
 Bij mechtig broezender orjelklang,
 Huët me honderde schtimme schalle
Et is Maria's loobjezang.

Ooch vier wille hü bezukke
 Ee herliech Modderjoadesbild,
 Aan der aanmot os entzükke
 Va Heur, die zoeëvul leed jeschtild;
 Ee bild, va doezende jekantk,
 Die noen in alle welt verschprijd
 En mennige, dea et Heur verdantk,
 Dat hea ziech Jod en Kirch jewijd.

Maria Onbevekt Empfange,
Bij Rolduc's injang opjeschteld,
En die noen hij al hat jeschtange,
Wie jeschiechliech wead jemeld,
Vunfenzieventsieg vol joar
Als schoets en schirm van Roda's hoess
En ummer ee schön vuurbild woar
Vuur die hij jonge in en oes.

Honderde zind hij injejange
En hant hön jluk hij vonge,
Hön hat Maria bijjeschtange
Bis=ze „Adieu Rolduc” jezonge
En ummer, went der Maimond kunt,
Klinkt=et langs daach en toer
— Went Rolduc's schtoedente vuur Heur
schtunt —:
„Donne, donne nous un beau jour!”

Wievul zind in al die joare
Lang al in et jraaf jezonke,
Die ins Maria's kinger woare
En Heur hats en zieël jeschonke?
Hön onschold konte zie bewaare,
Wil ze ziech Maria, jants jewijd,
En als loeën ins hoeëte zaage:
„Gij zijt priester, in eeuwigheid”.

Betrieëns doe Roda's hilligdom
Mit zienne Mariënschats,
Wie bis de va verwongerong sehtom,
Wie joebelt dan die hats.
Vuur Maria Onbevlekt Empfange
Hant doezende hij hön knij jebeugt.
En hij hat ins de wig jeschtange
Van Heur lieblingskink „Voor Eer en
Deugd”.

Van koepel en jewelwe schroalt
Mennig wongervol Madonnabild,
Wat ins durch priesterhank jemsalt,
Woabij et künslerhats jetrild.
En wils doe deeper diech verzinke
I konts, die hats en zieël erbouwt,
Da mots doe dieng schritte lenke
Noa de crypte, woa Ailbertus rouwt.

Maria Onbevlekt Empfange
Doe has noen achjoarhonderd lang
Ailbertus erfdeel bijjeschtange
In jevoar en angs, in schtorm en drang.
En zoeëlang nog Heur bild hij scheet
Broegs doe Roda, nit tse bange,
Wil diech beschutst vuur noeëd en leed
Maria, Onbevlekt Empfange.
Oche. in der Mai 1932. J. G.

ADIEU ROLDUC!

Als 't leven zacht ter kimme neigt,
Dan kan het vaak gebeuren,
Dat 's menschen hart nog eenmaal hijgt
Naar frissche morgengeuren.

Mijn loopbaan eindt; de tijd voorbij
Van staan en werken tusschen velen,
Die elken dag in lange rij
Ook werken, stoeien, spelen.

Zij trekt voorbij de vrome kerk,
Waar God mij altijd door bleef schenken
Zijn Vleesch en Bloed, dé kracht bij 't werk,
En van Zijn Dood het liefdevol gedenken.

Het klaslocaal, de studiezaal
Voor 't laatst betreden, het doet pijn,
Maar 'k bid, dat God mijn zwakheid staal',
Om dienaar van Zijn Wil te zijn.

Het feest in d'aula of waar ook
Het jonge leven zich vermaakte,
't Was feest voor mij, wyl hier ontloek
Wat edels God in 't leven maakte.

Rolduc's geheim, zijn tooverkracht
Doet nimmermeer vergeten.
Wat werk en leven medebracht,
Wat dagen daar gesleten.

Nog éénmaal trekt mijn geest voorbij
 Het zevental van vlugge jaren,
 Met dank aan God, dat 'k immer blij
 Zijn lichten last mocht dragen.

Nu wil Hij 't leven anders keeren,
 Met hecht're banden dan weleer
 Mijn vrijheid, zelfzucht, alles leeren
 Off'ren, zonder voorzorg meer.

Ik bid Rolduc, dat 't, biddend, vaak
 Mijn zwakke kracht versterk',
 En wederzijds voel ik die taak
 Voor Roda's edel werk.

'k Neem afscheid hier, maar blijf toch — één
 Het leven door, als Priester mét U strijden,
 Den blik naar God, dat Hij alléén
 Ons zielewerk moog' leiden!

Juli 1932.

W. H.

INHOUD.

.....

	Bladz.
Mgr. Schrijnen als Directeur van Rolduc (Dr. J. Nagant)	3
Kroniek 1931—1932	6
Prijsuitdeeling	14
Jaarverslagen:	
Maria-Congregatie	26
Derde Orde van St. Franciscus	27
Missievereeniging „Rolduc”	31
Academie „St. Augustinus”	33
Academie „Alberdingk Thijm”	35
Tooneel, Muziek en Zang	37
Sport en Spel:	
Voetbal	42
Tennisclub R. T. C.	48
Leerarencorps	50
Lijst van Leerlingen	51
Personalia	57
Zijne Hoogw. Excellentie Mgr. Dr. Guilielmus Lemmens	60
Stella Duce	62
Welkomstgroet aan Zijne Hoogw. Excellentie Mgr. Dr. Lemmens	63
Mgr. Dr. Lemmens op Rolduc (H. D.)	64
Het tweede bezoek van Mgr. Lemmens	66
In Memoriam:	
Zijne Excellentie Mgr. Prof. Mr. Dr. W. H. Nolens † (M. J. H. Cobbenhagen)	69
Rolduc een eeuw Seminarie (F. S.)	73
Priesterwijdingen van oud-Rolduciens 1921—1930	76
De keuze van den laatsten Abt van Rolduc vóór de Hervorming (J. Kleijntjens S.J.)	76
Eerste Réunie oud-Rolduciens 1931 (M. J. H. Cobbenhagen)	87
Na de Eerste Réunie van oud-Rolduciens (Prof. Dr. A. H. M. J. v. Rooy)	88
Op Rolduc terug (Dr. A.)	88
Rolduc's Réunie van oud-Leerlingen (1931)	91
Souvenir de Jeunesse (W. P. H. Janssen)	93
In Memoriam:	
Pastoor W. Backhuys † (J. C.)	97
Jozef Rietra †	98
Willem Essers †	98
Hélaire Wijffels †	99
Ten afscheid (M. J. H. Cobbenhagen)	100
Aus der Geschichte der Pfarreien im ehemaligen Herzogtum Limburg, soweit sie der Abtei Klosterrath unterstanden (Dr. Gierlichs)	101
Een Amsterdammer op Rolduc (Willem Nieuwenhuis)	125
Het Nieuwe Orgel (B. V.)	125
Plechtige inwijding van het nieuwe Orgel	127
Oude steenhouwerskunst in de kerk van Rolduc (Dr. P. S. Everts)	129
Een middag uit met Rolduc (A. M.)	145

	Bladz.
Suez—Port Said (P. Zoetmulder S.J.)	147
Directeursfeest 1932 (E. B.)	151
Een anecdotische herinnering aan Dr. Nolens (A. S.)	153
De restauratie van kerk en toren te Rolduc	154
De kerkuil van Rolduc	157
In et Wormdal (J. G.)	159
Et Mariabild bij de Kloeësterpoats (J. G.)	160
Adieu Rolduc (W. H.)	161

.....

PLATEN.

.....

Mgr. L. Schrijnen †	tegenover pag.	3
Philosophie sup.	” ”	6
6e Klas Gymnasium	” ”	6
5e Klas H. B. S.	” ”	7
5e Klas H. H. S.	” ”	7
Tooneel: Het Kind van Staat, Albert van Dalsum en Sara Heijblom	” ”	36
Uitstapje naar Meerssen en Valkenburg	” ”	37
Rolduc's Elftal	” ”	42
Minor I	” ”	42
Limburgia I	” ”	43
Concordia (Klein Rolduc)	” ”	43
Leerarencorps 1931	” ”	50
De nieuwe ramen in den toren	” ”	60
Restauratie van de kerk	” ”	51
† Mgr. Dr. G. Lemmens	” ”	60
Mgr. Lemmens op Rolduc	” ”	61
Ontvangst Mgr. Dr. G. Lemmens	” ”	68
Mgr. Prof. Mr. Dr. W. H. Nolens †	” ”	69
1e Réunion van oud-Studenten 1931	” ”	78
Réunie 1931 Rolduc	” ”	79
J. Rietra †	” ”	96
Wilhelm Essers †	” ”	96
Pastoor Th. W. H. Backhuys †	” ”	96
Hélaire Wijffels †	” ”	96
M. Borghans	” ”	96
Kerken Herzogenrath, Merksteim, Herzogenrath-Afden	” ”	97
Het nieuwe Orgel	” ”	125
Directeursfeest 1ste dag	” ”	150
Directeursfeest 2de dag	” ”	151

.....